

ἀποθήσεως τῶν ὀφφικιαλίων ἐν ταῖς
παραλεχθείσαις ἡμέραις ἀνύεσθαι.

μ'. Ιουδαῖος κτ' ἔστω ὃς ἐν Ιου-
δαῖος μὴδὲν ἡμδρτηκώς, μὴ παρακεί-
στω τοῖς βουλευμένοις, εἰς ὕβριν, δια-
μύρνῃν πλὴν ἀρησκείαν αὐτῶν. μὴδὲ αἰ-
σωαγωγὰς τῶν Ιουδαίων, ἢ καὶ τὰ οἰ-
κήματα αὐτῶν κατέσταν, ἢ παρα-
πετάς ἀνδρῶν λογισμοὺς βλαβεί-
σι. Καὶ μὴδεὶς αὐτοὺς ἐαυτῶν πλὴν
καὶ ἐστῶν ἐκδίκησιν ἐπιτρέπετω.
ἀλλ' ὥσπερ ἐν τοῦτοις τῶν Ιουδαίων
ἐποιστάμιστα παρόνοιαν οὕτως ἐκεί-
νο αὐτοῖς ὑπομιμνήσκομεν, ἵνα μὴ
ποτε ὁ Ιουδαῖος ὑψηλοφρονῶν,
καὶ παρρησιῶν τῇ οἰκείᾳ φρονήσει,
παρπετὴς κτ' ᾖ τῆς τῶν Χριστιανῶν ἀρη-
σκείας ἀμδρτηνῶσιν.

μα'. Εἴπερ μετὰ τὸν Χριστιανὸν καὶ Ιου-
δαῖον ὅτι φιλονεικία καὶ δίκη, αὐτῇ
κρίσει δὲ ὄντος τεμνέσθω, καὶ μὴ δο-
κιμασία τῶν πρεσβυτέρων τῶν Ιουδαίων.

μβ'. Οἱ Ιουδαῖοι καὶ δημενέσταν,
καὶ δὲ ἰωαννῆς ἐξορία καὶ ἀδικα-
ζέσταν, εἰ Χριστιανὸν ἀνέσθωπον
πατέμενον, ἢ ἔστω ἐν ἑτέροις ἐντεί-
λαντο.

μγ'. Πᾶσιν Ιουδαίοις καὶ πᾶσι Σα-
μδρείταις, πᾶσαι διοικήσεις καὶ πᾶσαι
αἰπὰ ἀπαγορεύεσθω καὶ μὴδὲ ἐκδίκαι
πόλεως, μὴδὲ πατέρες γίνεσθαι πολ-
μάτσαν, ἵνα μὴ ὡχυρομένοι τοῦ-
τω τῶν ὀφφικίων κτ' Χριστιανῶν
ἐπιπόκων, ὥσπερ ἐπιγυῶντες τῇ
ἡμετέρᾳ πίστι, τὴν δικάζειν ἢ ἀπο-
φαίνεσθαι.

^A interpellatione officialium
præfatis diebus aliquam susti-
neant molestiam.

XL. Iudæus hoc ipso tan- ^{L. 14}
tūm quod Iudæus si nullius
criminis reus sit, ne expona-
tur volentibus, ad contume-
liam, religionem ipsius per-
seuerare: non synagogæ Iu-
dæorum, vel habitacula eo-
rum concrementur, vel per-
peram sine vlla ratione ledan-
tur. nec quisquam sibi ipsi
permittat ultionem: sed sicut
in his Iudæis volumus esse
provisum: ita id quoque mo-
nemus, ne Iudæi forsitan in-
solescant, elatique suâ securi-
tate quicquam temerarium
contrâ Christianorum reli-
gionem admittant.

^{L. 15} XLI. Si qua inter Christia-
num & Iudæum sit contentio,
& lis, non à senioribus Iudæo-
rum, sed iudicio magistratus
dirimatur.

^{L. 16} XLII. Iudæi bonorum pro-
scriptione, & perpetuo exilio
damnentur, si Christianum
hominem circumciderint,
aut illud alteri mandauerint.

^{L. ult.} XLIII. Omnibus Iudæis, &
^D omnibus Samaritanis omnis
administratio, & dignitas in-
terdicta sit, nec defensoris
ciuitatis, neque patris hono-
rem arripere audeant: ne hoc
officio muniti aduersus Chri-
stianos Episcopos veluti insul-
tantes fidei nostræ, iudicandi
vel pronuntiandi habeant po-
testatem.

L. i. C. de his qui ad ecclef. cō fug. XLIV. Iudæi qui rei criminis alicuius, vel ære alieno obruti simulant se Christianæ legi velle coniungi, vt ad ecclesias confugientes accusationes euitare possint, vel pondera debitorum, arceantur, nisi debita vniuersa reddiderint, aut fuerint innocentia demonstrata purgati.

Nou. 37. XLV. Hæretico baptizandi licentia denegetur: néve ad Rempubicam gerendam accedat, nec cuiuscumque ciuilibis officij particeps fiat.

XLVI. Qui rebaptizatus est, militia tantum arcetur.

L. i. ne Chri. manc. XLVII. Iudæus Christianum mancipium ne habeto: néve catechumenum circumcidito.

d. No. uel. 37. XLVIII. Nulla omnino hærefis domum, aut locum orationis habeat.

Nou. 131. c. 14. XLIX. Iubemus vt nullus omnino hæreticus, emphyteuseos, emptionis, aut quo alio titulo rem immobilem accipiat à quacumque sanctissima ecclesia: ipsam enim restituit, & quod pro ea dedit amittit, si verò rem illam alienauerit, à possessore vindicatur.

L. Orthodoxus rem immobilem hæretico, aut de fide malè sentienti ne donet: alioquin dominio eius excidit, & Ecclesiæ addicitur.

LI. Qui sciens hæretico donauit rem immobilem venera-

A μολ'. Οἱ Ἰουδαῖοι οἱ ἴνες ἐγκλήμα-
τ' ἔτι ἢ χρεὶ κατεχόμενοι, πρεσ-
ποιούμενοι ἑαυτοῖς τῷ χριστιανικῷ
νόμῳ θέλῃ συναρμοδιῶσαι, ὥς
αὐτοὶ εἰς τὰς ἐκκλησίας καταφύγον-
τες ἐκφυγεῖν διωκτῶσι τὰς ἐγκλή-
σεις, ἢ τὰ βάρη τῶν χρεῶν, κωλύ-
σωσαν, εἰ μὴ τὰ χρεὶ πάντα ἀποδώ-
σουσιν, ἢ χρησόνται κεκαταρμένοι τῇ
B ἀβλαβείᾳ διχθείσης.

μέ'. Αἵρετικὸς μὴ βαπτίζεται,
μήτε πολιτεύεται, μήτε μετελ-
δέτω οἰονδήποτε πολιτικὸν ὄφφί-
μιον.

μς'. Ο ἀναβαπτιθεὶς στρατείας μό-
νης κωλύεται.

μζ'. Ἰουδαῖον, χριστιανὸν δούδρα-
ποδον μὴ ἔχω, μήτε κατηχού-
C μενον θεωρεῖται.

μη'. Μὴ ἔχω οἰαδήποτε αἵρεσις
οἶκον ἢ τόπον προσευχῆς.

μθ'. Κελεύομεν ὅτι μηδένα αἵρετι-
κὸν, μηδὲ κτ' μίμωσκον, μηδὲ κατ'
ἐμφύτῳ, μηδὲ κτ' ἀγροασίαν,
ἢ ἄλλω οἰονδήποτε ὅπως πρᾶγμα-
τα ἀκίνητα λαμβάνειν ἀφ' οἰαςδή-
ποτε ἀγωγῆς ἐκκλησίας ἀναδίδω-
D σι γὰρ αὐτὸ ἀπολλύων ὃ δέδωκεν ὑπὲρ
αὐτοῦ. εἰ ὅτι ὁξέποιήσεν αὐτὸ, ἐκδικεῖ-
ται ἀπὸ τοῦ λαμβάνοντος.

ν'. Μὴ διδόντω ὁρθόδοξοι αἵρε-
τικῶ ἢ ἄλλω κακοδόξῳ ἀκίνητόν τι,
ἐπεὶ ἐκπλήθει τῆς δεσποτείας αὐτοῦ, καὶ
τῇ ἐκκλησίᾳ προσκυροῦται.

να'. Ο ἐν εἰδήσει διδοὺς αἵ-
ρετικῶ ἀκίνητον κτήσιν θύραυς
οἴκου,

οἴκου, προσκυροῦτω τῷ τόπῳ τῆς
 τῆς καίροδ' τῆς ἐκδοσεως καρποῖς. εἰ
 γὰρ ἀγνοῶν τὸ ποιεῖν, οὐδὲν ζη-
 μιόται· πλὴν ὁ λαβὼν αἰρετικὸς
 πλὴν κτῆσιν, ἐκβάλλεται αὐτῆς, καὶ
 ἡδὲ, καὶ ἡγνῶει ἐν ἐκατέρῃ. δε-
 μαπ.

νβ'. Επειδὴ δεδώκαμεν θενό-
 μι(ν) ταῖς γυναῖξιν τῶν ποικῶν, B
 ὥστε καὶ ποικυετέραν δανεισθῶν
 ποικυίνεσθαι, καὶ βελτίω τάξιν ἔχον.
 οὐ μὲν τῆς ποικυμαίας δωρεᾶς
 τὸ ποικ(ν) θενόμι(ν), ἢ τὰς σιωπη-
 ραῖς ὑποθήκας δεδώκαμεν ταῖς ὀρ-
 δοδόξοις· τὰς γὰρ κακοδόξοις τῶν
 ποιούτων ποικυμίων οὐ βουλό-
 μεθα μετέχειν. εἰ δέ γε πλὴν ὀρδοδό-
 ξον πῶς βουλομένην ἀσπασάσθαι, C
 ἀπολαύσωσαν ἢ τῶν ποιούτων ποικ-
 υμίων.

νγ'. Θεσπίζομεν μὴ κληρονομεῖν
 Σαμδρείτας ἐκ διαθηκῶν, ἢ τούτων
 χωρεῖς, μηδὲ πρεσβεία λαμβάνειν,
 ἢ καὶ δωρεᾶς ὑποκρίνομεν ποικ-
 γμα· ἀλλὰ μηδὲ καὶ πλὴν ὅς ἀδιαδέ-
 του κτῆσιν, διαδοχῶς ἔχον Σαμδρεί-
 τας, ἢ ὅλως αἰρετικοίς.

νδ'. Θεσπίζομεν ἀδελφῶν τοῖς βου-
 λομένοις Εβραίοις καὶ τὰς σιωπα-
 ραῖς αὐτῶν, καὶ ὃν Εβραῖοι ὅλως
 τόπον εἰσὶ, διὰ τῆς Ἑλληνίδος φωνῆς
 τὰς ἱεράς βίβλους ἀναγνώσκον τοῖς
 σιωποῦσιν, ἢ ἢ τῆς πατρίδος, Ἰταλῆς
 φωνῆς.

A rabilis domus, ei fructus à
 tempore traditionis restituere
 compelletur: si enim igno-
 rans id fecerit, nullum ex eo
 damnum sustinebit. hereticus
 tamen quirem accepit, posses-
 sione deiicitur, siue scierit, si-
 ue ignorauerit in utroq; casu.

LII. Quia mulieribus do-
 tium priuilegium dedimus, Nou.
 109.
 cap. 1.
 ut etiam anterioribus credi-
 toribus præferantur, & potio-
 re ordine sint, non etiam ra-
 tione donationis propter nu-
 ptias: hoc priuilegium & ta-
 citam hypothecam dedimus
 orthodoxis mulieribus: eas
 enim quæ non rectè de fide
 sentiunt, eius priuilegij nolu-
 mus esse participes. si autem
 rectam, veramque fidem am-
 plectantur, utantur huiusce-
 modi priuilegiis.

LIII. Sancimus ut Samarita-
 ni neque ex testamenti tabu-
 lis, neque sine iis heredes
 fiant, neque legata capiant,
 aut donationis titulo rem ali-
 quam ferat. Sed neque Sama-
 ritani, aut in vniuersum hære-
 tici ab intestato succedant.

D LIV. Sancimus, ut liceat He-
 bræis, si velint, in synagogis
 suis, quocumque loco sint, li-
 bros sacros Græca lingua le-
 gere, vel etiam patria, siue
 Romana.

*Edictum de fide, Constanti-
nopolitanis.*

Nou.
132.

LV. Primum & maximum omnibus hominibus bonum esse credimus, rectam veræ & immaculatæ Christianorum fidei confessionem, ut per omnia confirmetur, & omnes orbis terrarum sacerdotes in unum consentiant, & uno ore rectam Christianorum fidem profiteantur, & prædicent, & omnis ab hereticis excogitata occasio adimatur. id quod ex diuersis à nobis promulgatis scriptis, & edictis ostenditur. eos verò qui parasynaxes contrahunt, quive apud eos conueniunt constitutionum poenis affici modis omnibus iubemus.

SCHOL.

L. xi. *Neque Monachus.*] Huic autem constitutioni causam dedit terræ motus, qui Emesæ contigit: ciues enim vehementer territi coacti fuerunt reliquias sanctorum Martyrum, & crucem in amphitheatro collocare, & ibi sacra peragere.

A
Ιδικτον πρὸς πίσεως, Κωνσταντινου-
πολίταις.

νέ. Πρῶτον εἶ) ἔ μέγιστον ἀγαθὸν
πᾶσιν ἀνθρώποις πιστεύομεν πρὸς τῆς
ἀληθοῦς ἔ ἀμαρτήτου τῆς χειριστῶν
πίσεως ὁρθῶς ὁμολογίαν, εἰς τὸ διὰ
πάντων αὐτῶν κρατύνεσθαι. καὶ πάν-
τας τοῦ τῆς οἰκουμένης ὁσίοις ἱερέας
εἰς ὁμόνοιαν συναφθῆναι, καὶ ὁμο-
φῶνως πρὸς ὁρθῶς τῆς χειριστῶν πί-
σιν ὁμολογεῖν τε καὶ κηρύττειν. ἔ πᾶ-
σαν πρὸς φασιν τὴν αἵρετικῶν ἐφθρε-
σκομένην ἀφαιρεθῆναι, ὅπως δείκνυ-
ται ἐν τῇ ᾧ ἡμῶν γραφέντων δια-
φόρος λόγων τὴν καὶ ἰδικτων. τοῖς δὲ πε-
ρασιν ἀγορίσιν, ἢ πρὸς αὐτοῖς συνα-
γρημένοις ταῖς ἐν τῇ διατάξεων ποινὰς
ἐπαχθῆναι πᾶσι τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν.

ΣΧΟΛ.

Αἱ τοὶ δὲ νομοθεσίας τῆς τοῦ σφοδροῦ γὰρ πο-
τε γυρομένης ἐν Εμεσῇ, ἐκ δὲ ματαγίντες οἱ πα-
λῆται σφόδρα, κατεπλάκηθησαν ἐν ταῖς κυ-
νηγεσίαις τε λείψονα τῶν ἁγίων μάρτυρων καὶ
τὸν σταυρὸν κατέθεσθαι, ἔ αὐτοῖς λήπουργεῖν.





ΤΩΝ ΒΑΣΙΛΙΚΩΝ

BIBΛION ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΤΙΤΛΟΣ Α'.

Περὶ δικαιοσύνης, καὶ νόμου, καὶ μακρᾶς σωτηρίας.

ΒΑΣΙΛΙΚΩΝ

LIBER SECVNDVS.

TITVLVS I.

De Iustitia & Iure, & longa consuetudine.

α'. Οὐλ-
παν.



ΝΟΜΟΣ Δ' ΑΝΘΡΩΠΟΥ
δικαιοσύνης ὡς
νόμαται ἐστὶ ὅς
νόμος τέχνη τῆς καλῆς ἐκείνου. δια-
ρεῖται δὲ εἰς δημόσιον καὶ ἰδιωτικόν.
καὶ τὸ μὴ δημόσιον πρὸς πᾶσι πολι-
τείαις ὁρᾷ, ἐκτελεσθῆναι ἐν ἰσότητι καὶ
δ' ἐξουσίαι. τὸ δ' ἰδιωτικόν πρὸς τὸ ἐκά-
στου χρησίμους. ἐκτελεσθῆναι δ' ἀπὸ φυ-
σικῶν νόμων, ἢ ἀπὸ ἐθνικῶν, ἢ πολι-
τικῶν. καὶ φυσικὸς μὲν ὅστις νόμος, ὃς
τενὶ πάντα τὰ ζῶα, ἐκ ἀνθρώπων
μὲν καὶ κτελεσθῆναι. ὡς ἡ τῆς ἀρετῆς
ἐκ τῆς φύσεως σωφροσύνη καὶ ὁ θε-
τικὸς ἐκ ἀναγκῆς τῆς παιδείας.

β'. ΠΟΜΠ. Τοῦ ἐθνικοῦ δ' νό-
μου ὅστις ἡ πρὸς τὸ θεῖον ἀρετή,
Basil. Tom. I.

I. VL-
PIAN.



VS à Iustitia L. i. d.
de iust.
& I.

est enim ius
ars^b æqui &
boni. diuiditur autem in pu-
blicum & priuatum. & publi-
cum quidem ad Remp. spe-
ctat, & consistit in sacris & sa-
cerdotibus. priuatum verò
ad singulorum vtilitatem. &
collectum est ex iure natu-
rali, gentium, aut ciuili.
Et naturale quidem ius est,
quo omnia animalia, non
homines tantum vtuntur: ve-
luti maris & feminae coniun-
ctio, liberorum procreatio,
& educatio^c.

II. POMPON. Ex iure gen- L. 2.
tium est, erga Deum religio^d,

C ij

- & vt parentibus , & patriæ ^A καὶ τὸ πείθεσθαι γονέσι , καὶ πα-
pareamus. τείδει.
- L. 3. III. FLORENT. Et vt vim^e γ'. Φλορ. Καὶ τὸ ἀποδεῖσθαι πλὴν
atque iniuriam propulsemus : ὅσα γὰρ πρὸς
nam quidquid ob tutelam ὑβρίων ἔστιν. ὅσα γὰρ πρὸς
corporis sui quis facit , iure εἰς φυλακὴν τῆς ἰδίας σώματος
facit. ποιεῖ, νομίμως ποιεῖ.
- L. 4. IV. VLP. Manumissionem δ'. Οὐλπ. Καὶ τὸ ἐλευθερεῖν ὁ ἐθνι-
quoque ius gentium introdu- κὸς εἰσηγήσατο νόμος. πάντας γὰρ ἔξ
xit : natura enim omnes ab ἀρχῆς ἢ φύσεως ὑβρίων προήγαγεν.
initio liberos produxit. ^B ε'. Ερμογ. Καὶ τὰ σωμαλλήματα ,
L. 5. V. ERMOGEN. Et contra- καὶ αἰετοκαί, πάντα σχεδὸν τῶν ἐθνικῶν
ctus , & obligationes ferè om- ὅτι. ὅτι καὶ ὁ πολιτικὸς ἐφύ-
nes iuris gentium sunt : qual- ρεν· ὡς πλὴν ἀγωγὴν πλὴν μεταπεί-
dam enim ius ciuile instituit : σαν παλαιὸν χρεῖσθαι εἰς κατὸν· καὶ
& vt eam quæ veterem obliga- πλὴν πρὸς ἐμφυτεύσεως.
- L. 6. VI. VLP. Ius autem ciuile ε'. Οὐλπ. Τὸ ὅτι πολιτικὸν νόμιμον
neque in totum recedit à iure οὔτε τελείως ἀπ' αὐτῆς τῆς φυσικῆς καὶ
naturali , & gentium , nec τῶν ἐθνικῶν, οὔτε τελείως αὐτοῖς ἐπέ-
per omnia ea sequitur. & vel C ται. καὶ ἐστίν, ἢ ἐπὶ τῶν νόμων ἢ ἀνα-
scriptum est, vel non scriptū. φων.
- L. 7. VII. PAPIAN. Venit autem ζ'. Παπ. Εἰσῆλθον ὅτι ἢ ἀπὸ τῶν δυο-
ex lege duodecim tabularum, δεκατέλειον, ἢ τῶν τῶν δήμου δογμα-
aut plebiscitis , aut Senatuf- των, ἢ τῶν τῆς συγκλήτου διαπι-
consultis , aut decretis princi- σμάτων, ἢ βασιλικῶν δογμάτων, ἢ
pum , aut auctoritate pruden- τῆς αὐθεντίας τῶν σοφῶν.
- L. 8. VIII. MARCIAN. Et ius η'. Μαρκιαν. Καὶ τὸ πρᾶν πρᾶτον νό-
prætorium viua vox est iuris μιμον ζῶσα φωνή τῶν πολιτικῶν ὅτι.
- L. 9. IX. CAI. Ius ciuile est, quod θ'. Γαι. Πολιτικὸν νόμιμον ὅτι ὅτι
quæque ciuitas ipsa sibi con- ἐκαστὴ ἢ πόλις ἐαυτῇ ὁρίσῃ, καὶ ἐστίν
stituit, & ipsius proprium est. αὐτῆς ἰδικόν.
- L. 10. X. VLP. Iustitia est constans^f , & perpetua voluntas
ius suum cuique tribuens. 1. ι'. Οὐλπ. Δικαιοσύνη ὅτι σταθερὰ
Iuris præcepta^g sunt hæc , ho- βέλτης ἐστὶν διωκτικὴ ἐκαστῶ τὸ ἴδιον
nestè viuere , alterum non læ- ἀπονέμει δίκαιον. α'. ὅτι ἀπὸ τῶν
dere , suum cuique tribuere. νόμων τὸ κοσμίως ζῆν, ἄλλον
2. Iuris prudentia est diuina- μὴ βλάπτειν, ἐκαστῶ τὸ ἴδιον ἀπονέ-
μεν. β'. σοφία ὅτι νόμου τὸ εἰδέναι πρὸς

θεῖα ἐπὶ τὰ ἀνθρώπινα πράγματα, A
ἐπὶ δίκαιον ἢ ἐπὶ ἀδίκον.

ια'. Παῦλ. Δίκαιον λέγεται ἐπὶ
ἀεὶ καλὸν ἢ δίκαιον, ὡς ἐπὶ φρο-
νὸν νόμιμον. λέγεται δίκαιον ἐπὶ
πᾶσι τοῖς ἐν τῇ πόλει, ἢ τοῖς πλείοσι
χρήσιμον ὄν, ὡς ἐπὶ δίκαιον ἐπὶ πο-
λιτικόν. λέγεται δίκαιον καὶ ἡ τῆς
δουλοῦ ψήφισις, καὶ ἡ δούλου
μὲν εἶσι, ἢ ὁ πόσις ἐν ᾧ δικαιο- B
δοτεῖ σωζομένης τῆς μεγαλότητος
τῆς δούλης, καὶ τῆς ἐξουσίας τῆς πα-
τέρος.

ιβ'. Μαρκαν. Λέγεται δίκαιον ἢ
ἐπὶ ἀρχιερείας ἐπὶ συγγενείας.

ιγ'. Παπιδ. Νόμος ἐστὶ κοινὸν
πράγμα, φρονίμων ἀνδρῶν δό-
γμα, ἐκκοιτίων καὶ ἀκοιτίων ἀνδρ-
τημάτων ἐπιστροφῇ, πόλεως σω- C
θήκη κοινή.

ιδ'. Μαρκαν. Ἐστὶ καὶ θεῖον δό-
γμα.

ιε'. Πομπ. Τοῖς νόμοις ὑπὸ τῆς
ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον συμβαινόντων,
οὐ μὲν τῆς ἀσυνεχίας εἰσαχθεὶς δεῖ.

ισ'. Κέλσ. Οὐδὲ ὑπὸ τῶν δυναμῶν
ἐνὶ συμβίῳ.

ιζ'. Παῦλ. Παραβαίνοισι γὰρ ἐπὶ
νομοθεταὶ ἐπὶ ἀπαξ ἢ δις συμβαι- D
νόν, ἐπὶ ἀξιοῦσι νομοθετῆσαι πρὸς
αὐτοὺς.

ιη'. Μοδестιν. Ἀρετὴ νόμου ἐστὶ δυνά-
μις, ἐπὶ καλῶν πράξεων πρὸς τὴν πα-
τέρος τῶν παίδων, ἐπὶ τῶν πατέρων
πρὸς τῶν παίδων. ἐπὶ καλύπειν γινε-
σθαι φόνους, ἀρπαγὰς, ἢ ἑτέρον τι

Basil. Tom. I.

rum, atque humanarum re-
rum notitia, iusti atque iniu-
sti^h scientia.

XI. PAUL. Ius dicitur & L. 11.
quod semper æquum, ac bo-
num est, vt est ius naturale.
dicitur & ius quod omni-
bus, aut pluribus in ciui-
tate vtile est, vt est ius ciui-
le. Ius quoque dicitur quod
magistratus decreuit, quam-
uis iniquum sit. & locus in
quo ius reddit salua maie-
state imperij, saluóque more
maiorum.

XII. MARCIAN. Ius etiam L. 12.
dicimus pro affinitate & co-
gnatione.

XIII. PAPIAN. Lex est com- L. 1. d.
mune præceptum, virorum de leg.
prudentium consultum, de-
lictorum voluntariorumⁱ &
inuoluntariorum coërcitio,
communis ciuitatis sponsio.

XIV. MARCIAN. Est & L. 2.
inuentum Dei^k.

XV. POMP. Iura constitui L. 3.
oportet ex his, quæ vt pluri-
mum^l, non quæ rarò accidunt.

XVI. CELS. Nō ex his quæ vno L. 4.
aliquo casu accidere possunt.

XVII. PAUL. Legislatores L. 6.
enim prætermittunt ea, quæ
semel aut iterum eueniunt, &
non dignantur de his iura
constituere.

XVIII. MODESTIN. Legis L. 7.
virtus ac potestas est, impera-
re, verbi causa, vt parentes
liberos alant, & liberi paren-
tes prohibere, v. c. cædes fie-
ri, rapinas, aut quod aliud

C iij

- delictum. permittere, v. c. ^A πλημμέλημα. ὃ ἐπιτρέπεται ὑπὸ
quibusdam testamenta facere,
& contrahere: punire delin-
quentes.
- L. 8. XIX. VLP. Iura non in sin-
gulas personas, sed generali-
ter constituuntur.
- L. 9. XX. IDEM. Senatus quo-
que ius facit.
- L. 10. XXI. Non omnes casus lex ^B
comprehendit, sed ea quæ
plerumque ^m accidunt.
- L. 11. XXII. Ea quæ primò consti-
tuuntur, si quid ambiguè
scriptum sit, Principem in-
terpretari oportet.
- L. 12. XXIII. Ex similibus decidi
debent ea, de quibus lata lex
non est.
- L. 14. XXIII. PAVL. Quod con-
tra regulas receptum est, non
trahitur in exemplum.
- L. 15. XXV. VLP. In his quæ con-
tra regulas introducta sunt,
non servamus rationem iuris.
- L. 16. XXVI. PAVL. Ius singulare
est ⁿ, quod propter aliquam
utilitatem contra regulas in-
troducitur auctoritate
constituentis ^o.
- L. 17. XXVII. CELS. Scire leges
est, non verba, sed vim ea-
rum ^p tenere.
- L. 18. XXVIII. IDEM. Benignè le-
ges interpretari oportet.
- L. 19. XXIX. ID. In ambiguis in-
terpretationem, quæ vitio
caret accipimus.
- L. 20. XXX. Impossibile est, ut
omnium legum ratio redda-
tur.
- L. 21. XXXI. Et ideo rationes ea-
- ^A πλημμέλημα. ὃ ἐπιτρέπεται ὑπὸ
διαπίδεσθαι καὶ συναλλάσσειν. ὃ ὑ-
μωρεῖσθαι τοῖς ἡμῶν πικροτάτοις.
- ιβ'. Οὐλπ. Οὐδέ τῷ καὶ ἐ-
καστον, ἀλλὰ κοινῶς ^θ νόμοι π-
θενται.
- κ'. Τοῦ αὐτοῦ. Καὶ ἡ σύγκλητος
νομοθετεῖ.
- κα'. Οὐ πάντα τὰ θέματα δε-
λαμβάνει ὁ νόμος, ἀλλὰ τὰ ὡς ἐπὶ
ὃ πλεῖστον συμβαίνοντα.
- κβ'. Τὰ ἐν παλαιῶν νομοθετου-
μένων ^θ βασιλέα δεῖ ἐρμηνεύειν,
εἰ ἀμφιβόλον π' ἔχῃ.
- κγ'. Ἐκ τῶν ὁμοίων τέμνεσθαι
δεῖ τὰ παλαιῶν οὐ καὶ τῶν νόμων.
- κδ'. Παῦλ. Τὸ δὲ παλαιὸν κανό-
νας εἰςδεχθὲν οὐχ ἔλκει πρὸς ὑπο-
δύναμιν.
- κε'. Οὐλπ. Οὐτε φυλάττομεν ὃ
ἐπὶ τοῖς παλαιῶν κανόνας εἰσαχθεῖσι τὸ
λογισμὸν τῶν νόμων.
- κς'. Παῦλ. Ἰδιὸς νόμος ὅστις, ὁ
διὰ τὴν χρῆσιν ^θ παλαιὸν κανόνας εἰς-
αγρόμενος, αὐθεντῶς τῶν νομοθε-
τουμένων.
- κζ'. Κέλσ. Εἰδέναι νόμους ὅστις, οὐ
γινώσκειν τὰ ῥήματα, ἀλλὰ τὸ δυνά-
μει αὐτῶν.
- κη'. Τοῦ αὐτοῦ. Φιλαγάθως δεῖ τοὺς
νόμους ἐρμηνεύειν.
- κθ'. Ἐν τοῖς ἀμφιβάλοις πρὸς ἀνεπί-
ληπτον ἐρμηνείαν προσέμεθα.
- λ'. Οὐ δυνατὸν πάντων τῶν νόμων
ἀποδιδόναι λογισμὸν.
- λα'. Οὐδεὶς οὐκ αὐτῶν ζητεῖν

λογισμοίς.

λβ'. Οὐλπ. Οτε νόμος συγχωρεῖ π
παρελθόν, εἰς τ' ἑπιόντα χρόνον αὐτὸ
κωλύει.

λγ'. Παῦλ. Οὐ δεῖ μεταποιεῖν τὰ
πρόδηλον ἐρμηνεύειν ἔχοντα.

λδ'. Κέλσ. Οὐ δεῖ δικάζειν, ἢ ἀπο-
κρίνεσθαι ἀπὸ θεοκομιδῆς μέροις
νόμου.

λε'. Μοδέστ. Τὰ ὑπὲρ τινος εἰσα-
χθέντα, κατ' αὐτὸ οὐχ ἐρμηνεύε-
ται.

λς'. Παῦλ. Οἱ προχρονέστεροι νόμοι
καὶ εἰς τοὺς μεταχρονέστεροις ἔλκονται.

λζ'. Οθεν κρατοῦσιν ἐπὶ τ' ὁμοίων
προσώπων τε ἔσθ' ἀρχαίων.

λη'. Παῦλ. Καὶ ὁ μεταχρονέστεροι
ἔλκονται πρὸς τοὺς προχρονέστεροις, C
εἰ μὴ ἐναντίον εἰσιν.

λθ'. Ἐνδυνάμει νόμου ὅτι τὸ ἐνδυνά-
μωσαι τοῖς ῥήμασι τοῦ νόμου.
βλάβη δ' ἡ τὸ διεστρέφαι πρὸς διά-
φορον φυλακισμῶν ῥημάτων.

μ'. Περιγράφει γὰρ ὁ ποιῶν ὅπρ
ῥητῶς μὴ ὁ νόμος ἐκ ἐκώλυ-
σεν· οὐ μὲν αὐτὸ βούλεται γίνε-
σθαι.

μα'. Οὐλπ. Περὶ ὧν ἐγράφη οὐ
καίται νόμος, ὥρα φυλάττειν δεῖ τὸ
ἔθνος ἔσθ' ἢ πρὸς σωτήριον. εἰ δ' ἔσθ' ἢ
ἐκλείπει, ἀκολουθεῖν τοῖς πλησιάζου-
σι πράγμασι, ἢ εὐκόσῳ τῷ ζήτου-
σιν. εἰ δ' μήτε ταῦτα διέσκει, τότε
τὸ νόμιμον ὡς τινὶ ἢ Ρώμῃ κέχρηται,
φυλάττειν δεῖ. α'. Ἡ παλαιὰ σωτήρια
ἀντὶ νόμου κρατεῖ καὶ φυλάττεται.

A rum inquiri non oportet.

XXXII. V L P. Cū lex in L. 22.
præteritum quid indulget, in
futurum illud vetat.

XXXIII. P A V L. Non sunt L. 23.
mutanda, quæ certam inter-
pretationem habent.

XXXIV. C E L S. Non oportet L. 24.
iudicare, aut respondere
B parte aliqua legis proposita.

XXXV. M O D E S T I N. Quæ L. 25.
pro aliquo introducta sunt,
aduersus ipsum interpretari
non oportet.

XXXVI. P A V L. Priores le- L. 26.
ges etiam ad posteriores tra-
huntur.

XXXVII. Vnde obtinent in L. 27.
similibus personis & rebus.

XXXVIII. P A V L. Sed & po- L. 28.
steriores leges ad priores tra-
huntur, nisi contrariæ sint.

XXXIX. Contra leges facit, L. 29.
qui aduersus legis verba facit.
in fraudem verò qui saluis
verbis legis sententiam eius
circumuenit.

XL. Circumuenit enim qui L. 30.
facit, quod nominatim qui-
dem lex non prohibuit, non
tamen fieri vult.

D XLI. V L P. De quibus scri- L. 32.
pta lex non est, in his morem
& consuetudinem custodire
oportet. si verò hæc deficiat,
sequi quod proximum est,
& conueniens ei de quo qua-
ritur. si nec id quidem appa-
reat, tunc ius, quo vrbs Ro-
ma vitur, seruare oportet.
i. Inueterata consuetudo pro
lege obtinet, & custoditur.

C iij

2. Sicut lex scripto vel sine scripto constituitur, ita vel lege scripta, vel non scripta abrogatur, id est, per desuetudinem.
- L. 33. XLII. VLP. Diuturna consuetudo pro lege obseruatur, in quibus lex scripta deficit.
- L. 34. XLIII. IDEM. Tunc utimur consuetudine ciuitatis alicuius, aut prouinciæ, cum in dubium reuocata in iudicio firmata est.
- L. 35. XLIV. ERMOGEN. Etiam ea quæ longa consuetudine comprobata sunt, ac per annos plurimos obseruata, non minus, quàm ea quæ scripta sunt, tenent.
- L. 36. XLV. PAVL. Quod in tantum probata sint, ut necesse non fuerit scripto ea comprehendere.
- L. 37. XLVI. In legibus interpretandis attendenda est consuetudo ciuitatis, & quemadmodum in similibus perpetuò iudicatum sit.
- L. 39. XLVII. Quod non ratione introductum est, sed errore & consuetudine obtentum, in similibus obtinere non debet.
- L. 40. XLVIII. MODESTIN. Omne ius aut consensus, aut necessitas constituit, aut firmavit consuetudo.
- L. 41. XLIX. VLP. Ius consistit aut in acquirendo, aut in conseruando, aut in minuendò, ut putà in alienando, aut amittendo.
- L. I. C. quæ L. Præses prouinciæ quod
- β'. Ωσπερ ἡ θεσις τὸ νόμου ἢ ἐγγράφος ὅστιν ἢ ἀγράφος, οὕτω καὶ ἡ ἀναιρέσις αὐτοῦ, ἢ δι' ἐγγράφου γίνεται νόμου, ἢ δι' ἀγράφου, τὸ ἐστὶ τῆς ἀχρηστίας. μβ'. Οὐλπ. Ἡ μακρὰ συνήθεια ἀπὸ νόμου κρατεῖ, ἐν οἷς ἐκείνη ἐγγράφη. μγ'. Τοῦ αὐτοῦ. Τότε κεχρημέθα τῇ συνήθειᾳ τινὸς πόλεως ἢ ἐπαρχίας, ὅτε ἀμφισβητηθεῖται ἐν δικαστηρίῳ ἐβεβαιώθη. μδ'. Ερμογην. Καὶ τὰ μακρὰ συνήθεια δοκιμαθέντα, καὶ ὑπὸ πολλοῦ ἐνιαυτοῦ φυλαχθέντα, οὐχ ἡττω τῷ ἐγγράφῳ κρατεῖται. με'. Παῦλ. Ὡς τοσοῦτον δοκιμαθέντα, ὥστε καὶ μὴ δεηθῆναι ἐγγράφου. μς'. Ἐν τῇ τῷ νόμων ἐρμηνείᾳ, τῇ συνήθειᾳ δεῖ προσέχειν τῆς πόλεως, καὶ ὅπως ὑπὸ τῷ ὁμοίων διαπαντός ἐψηφίσθη. μζ'. Τὸ μὴ μὲν λογισμοδ' εἰσενεχθέν, ἀλλὰ καὶ πλῶν καὶ συνήθειᾳ κρατῆσαν, οὐ δεῖ κρατεῖν ἐν τοῖς ὁμοίοις. D μη'. Μοδεστ. Πᾶς νόμος ἢ ἀπὸ συναιρέσεως ἐτέθη, ἢ ἀνάγκης, ἢ ἀπὸ συνήθειας ἐβεβαιώθη. μθ'. Οὐλπ. Συνίσταται ὁ νόμος, ἢ τῷ ὑπὸ κτᾶσιν, ἢ φυλάττειν τὰ ἴδια, ἢ μειοῦν αὐτά. ὡς ἐν τῷ ἐκποιεῖν, ἢ ἀπολύειν. ν'. Ὁ δέχων ὁ δῆρι συγχάζον

ΣΧΟΛΙΑ.

SCHOLIA.

Ius autem diuiditur in publicum & priuatum. priuatum autem in naturale, gentium, & ciuile: Nam cum nomen iuris generale sit, in has partes diuiditur, in id scilicet, quod Latini publicum appellant, & priuatum. & publicum pars est iuris,

quod ad decus, & publicam vtilitatem spectat, vt lex Regia, quæ de imperio lata est. & quare Institut. libr. 1. Publica verò ea quoque iura sunt, quæ ad communem Romanorum statum pertinent; cuiusmodi sunt leges de consecratione Episcoporum, & sacerdotum, & diaconorum, vt lib. 1. tit. 1. & Nou. 137.

Præterea sciendum est iustitiæ simpliciter sumptæ naturalem notionem hominibus inesse, & præcipuè prudentibus: nam cum neminem lædere iustitiæ proprium sit, hoc à natura insitum hominibus bonum esse dignoscitur, quia neque nos ab aliis lædi volumus.

Quod autem priuatim vtile est, tripartitum est: collectum est enim ex his, quæ natura præcepit, vel ex his, quæ homines per se introduxerunt, vel ex his, quæ ciuitas quælibet constituit.

^b *Est enim ius ars.*] Eleganter quæritur, cur Iurisconsultus ius artem appellauerit? & Patz. ait, meritò id & conuenienter factum: Nam artis nomine, quod æquiuocum est, vt nosti, non solum artem differendi, sed & fabrilem, & ærariam intelligimus: tamen eam definientes ita dicamus: Ars est collectio comprehensionum commeditarum ad finem quemdam vitæ vtilem. Ius autem ex pluribus & variis causis ex facto contingentibus constat, quæ in scripturam & certos titulos redactæ sunt propter eorum vtilitatem. Rectè igitur, vt dictum est, ius artem vocauit.

^c *Educatio.*] Quid significetur educationis verbo dicitur lib. 33. tit. 1. dig. & them. vlt. Quare lib. 44. tit. 14. & lib. 1. tit. 2. cap. 11. & lib. 60. tit. 17. cap. 3.

^d *Erga Deum rel.*] Ius quidem naturale ad bruta quoque extenditur: Ius autem gentium inter homines solos obtinet, & versatur: ac in eo à iure naturali differt, tametsi quædam cum iure naturali communia habeat: nam religio erga Deum velut à natura hominibus insita est, & honor erga parentes, & affectio erga patriam. Quod autem ait, ex hoc iure esse vt parentibus pareamus, ne referas ad potestatem, quam parentes in liberos habent, vel ad id quod dicitur, per libe-

A ὁ δὲ εἰς κοινὴν κόσμησιν καὶ χρησιμότητα ἀποβλέπει, ὡς ὁ Ρέγιος νόμος, ὅστις περὶ τὸν ἀεὶ βασιλείας ἐνομοθέτησεν. καὶ ζητεῖ Institut. lib. 1. α'. δημόσιοι δὲ ἀπὸ κοινῶν τῶν νόμων ἐπεὶ κοινὴν κατέσταντο τῶν Ρωμαίων ὁρῶντες, ὅσοι ἀεὶ χρηστονίας ἐπιτοκῶν, καὶ ἱερέων καὶ ἀρχόντων, ὡς lib. 1. tit. 1. νεαροὶ γὰρ.

B Ἐστὶ δὲ καὶ τὸ εἰπεῖν, ὡς ἀεὶ μὴ τὸ ἀπλῶς διανοουμένης φρεσὶς τις γινώσκῃ ὅτι τοῖς ἀνθρώποις, ἐκ τῆς φύσεως τοῖς ἀνθρώποις ἔχεται. ὅ γὰρ μὴ βλάβην ἄλλον τῆς διανοουμένης ὄν; ἐκ φύσεως τοῖς ἀνθρώποις γινώσκεται ἀγαθόν. ὅτι μὴ δὲ αὐτοὶ περὶ ἐτέρων βλάβειν θέλωμεν.

Τὸ δὲ ἰσχυρὸν χρησιμὸν τεχνῶν διακρίνεται. διείλετο γὰρ ἡ φύσις ὡς ἡ φύσις περὶ τῆς φύσεως, ἡ δὲ ὡς καὶ ἑαυτοῖς ἐφάπτεσθαι οἱ ἀνθρώποι, ἡ δὲ ὡς ἐκαστὴ πολιτεία διώρησεν.

C Ἀξιὸν ἐρωτᾶσθαι, πίνος χάριν τέχνῳ ὁ νομοθέτης τὸν νόμον ἐκάλει; καὶ φησὶν ὁ Γατζίος, καλῶς ἄρα καὶ ἐκ τῆς φύσεως, ὡς οἶδας, τῇ γὰρ ὁμοθυμαδὸν φωνῇ τῆς τέχνης, ὡς οἶδας, οὐ μόνον τὴν λογικὴν, ἀλλὰ καὶ τὴν τεχνικὴν, καὶ τὴν χαλκευτικὴν ὀνομάζομεν. ὁμοίως οὐκοῦν καὶ τῶν ἄλλων οὕτω λέγομεν. τέχνη ἐστὶ σύστημα ἐκ καταλήψεων συγγεγραμμένων περὶ τὸ τέλος ὅθεν χρῆσθαι τῇ ἐν ταῖς βίαις, ὅ γὰρ νόμος ἐκ πολλῶν ἐκ ἀφ' ὧν ὑποθέσεων περὶ ἐμπειροῦσθαι συνέστη γραφῶν, καὶ ὑποπληρώσθαι, ὅθεν ὁ χρῆσθαι τούτων. καλῶς ἄρα, ὡς εἴρηται, τέχνῳ αὐτῷ ἐκάλει.

D Τί δηλοῖ ὁ εἰρηὶς ἀναγωγὴ, εἴρηται lib. 1. tit. 1. dig. καὶ θεμ. τελευτ. ζητ. lib. 1. tit. 1. καὶ βιβ. α'. tit. β'. κεφ. 1. α'. καὶ βιβ. 2. tit. 1. κεφ. γ'.

Ο μὴ φρεσὶς νόμος ἐστὶ τῇ ἀλόγῳ ἐπεκτείνεται ζῶν. ὁ δὲ ἐθνικὸς νόμος περὶ ἀνθρώποις μόνοις κατὰ τὴν πολιτείαν. καὶ τούτω ἀφ' ὧν τῆς φρεσὶς, καὶ εἰ κοινῇ τῇ φρεσὶ. ὡς γὰρ ἐκ φύσεως τοῖς ἀνθρώποις ἡ φύσις ὅθεν τῶν ἀποσκευῶν ἐγκατέστηται, καὶ ἡ πρὸς τῶν γονέων, καὶ ἡ φιλόπατρις ἀφ' ὧν. Τὸ περὶ τῆς φύσεως ἀποσκευῶν, ὅθεν ἔχουσιν οἱ πατέρες καὶ τῇ παιδῶν, ἡ τῇ ἀποσκευῶν.

ἐν αὐτοῖς. τὸ γὰρ τῶ πολιτικοῦ νομίμου ἔστιν. Ἀλλως τε οὐ πατράσιν εἶπεν, ἀλλὰ γονυ-
σι. τὰς δὲ τῶν γονέων ὀνόματι πέντε ᾠρώσω-
πα ᾠείχεται, πατήρ, πάππος, ᾠώπαπ-
πος, μήτηρ, καὶ μήμηρ.

Φησὶ βιβ. ι'. τίτ. β'. ἔξεσι βία πλὴν βίαν
ἀπαγορεύει, καὶ ὅπλα ὅπλοις καὶ βιβ. ι'. τίτ.
γ'. Καὶ φησὶ δ' κεφ. τῷ γ'. τίτ. τῷ ε'. βιβ.
ὁ μὴ ἐνδυνάμῃ σοι, ὅτι φροσικῶς ἐφθται τοῖς
κινδυνώουσιν ἑαυτοῖς ἐκδικεῖν· εἰκοι μὲ ἐναν-
τιοῦσθαι, τῷ ἐθιμοῦ νομίμου ὄν. ἀλλ' ἐκ
ἔστιν ἐνδυνάμῃ. δὲ τὶ ὁ ἐθιμὸς νόμος καὶ ἄλλου
ἐκτικῶς καλεῖται φροσικῶς. καὶ ἀνὰ γινώσι Ινστι-
α'. τίτ. α'. ὁ αὐτὸς φησὶ καὶ δ' γ'. ἡμεῖς τῷ
μὴ· κεφ. καὶ τίτ. ι'.

Οὐδὲ πλὴν δικαιοσύνης ἐστὶν καὶ δι-
νεκῇ βούλῃσιν ἐκείτω. ὁ ἴδῃν ἀπονέμουσθαι
ἐστὶν καὶ φησὶ πλὴν δικαιοσύνης· οὐ γὰρ
οἰκονομικὴν πὶ δίκην ἐπαγγέλλεται, σήμερον
μὲ χρῆσιμεῖον, αὐριον δὲ μὴ. ὁ γὰρ ἐκείτω
ὁ ἴδῃν ἀπονέμειν, οἷον ὁ πλὴν ᾠωρήκουσθαι
πρὸς τοῖς γονυῖσιν ἀποδιδόναι τοῖς παῖδας,
ὁ ἀποδιδόναι ὁ φροσικῶς ἀπὸ τοῖς ἀδικη-
θῇσι ἡμετέροις καὶ ἐκείτω. ταῦτα ἐκ ἐν ᾧ δὲ μὲ
ὁ καὶ ἄλλου ἐστὶν ἀγαθὰ, ἐν ᾧ δὲ πρὸς ἀντίον, ἀλλ'
αἰεὶ ὡσαύτως καὶ διανεκῶς ἀγαθὰ τυγχάνουσιν.

Βουλόμηνος ὁ νομοθέτης δεῖξαι, ὡς ὁδὸν
ἄλλο νόμος ἢ δικαιοσύνη, καὶ ὡς ἢ δικαιοσύνη
νόμος ἔστιν ἐς ταῦτα· σιναλῶν τὸν τε νόμον καὶ τὴν
δικαιοσύνην, διὸ καὶ τὸ νόμου φησὶ ᾠωρήγελ-
ματα, μονονοχὶ λέγων οὕτως, ὡς ἢ δικαιοσύνη
ἔστι νόμος ταῦτον. ἔτι καὶ ἑνὸς εἶσι ᾠωρήγελ-
ματα ἀμφοτέρων. ὁ κοσμικὸς ζῆν, καὶ ἐν ἄλλοις
μὲ μυρίοις πολυτεύει, ὁ δὲ ἀρετῶς καὶ ἐν οἷς
βούλει μὴ ἀγέμιτον γαμῖν τοῖς ἀνθρώποις. ὡς
βιβ. κη'. τίτ. α'. κεφ. μβ'. ἐνθα φησὶν ἐν τοῖς γά-
μοις ὁ δὲ ἀρετῶς, ἔτι καὶ σιναλῶν, καὶ φύσιν δίκην οὐ
ποδῶν. καὶ ὡς ὁ ε'. βιβ. τίτ. λη'. ἐστὶ δὲ πρὸς
ἀγέλιαν νόμου, τῷ μὴ κλέπῃν, μὴ μοιχεύῃν.

Ὁ γὰρ σοφὸς ᾠεὶ τοῖς νόμοις, οἷον μὲ ὅτι πρὸς
θεῖα σεβάσματός ἐστιν ἀξία, ἔστι οὐτε παρωγῶ-
ται, ἢ δωρεῖται, ἢ κοινοῖται· καὶ ἀνὰ γινώ-
σι βιβ. θ'. τίτ. α'. κεφ. κα'. καὶ βιβ. μγ'. τίτ.
α'. κεφ. πγ'. καὶ τὰ ἀνὰ γινώσι ὅσα ἀπο-
κρινται ἐκποιήσῃ, καὶ ἀδελφῶς σιναλλάσσει.
ὡσαύτως γινώσκει καὶ ὁ καλὸν, ἔστι ὁ δίκην,
καὶ ὁ ἀδίκον.

A ros parentibus adquiri: hæc enim iu-
ris ciuilibus sunt. Sed neque patribus di-
xit, sed parentibus. parentum autem
appellatione quinque personæ con-
tinentur, pater, auus, abauus, ma-
ter & auia.

Et vi vim.] Libro 10. tit. 2. dicitur,
vim vi repellere licere, & arma armis,
& lib. 50. tit. 3. & cap. quarto tit. 3.
lib. 60. dicitur (quod his quæ hæc di-
cuntur, caue putes aduersari) naturali-
ter permissum esse aduersus pericu-
lum inferentes se defendere. viden-
tur quidem hæc diuersa esse, cum hoc
iuri gentium hoc loco tribuitur: sed
reuera non sunt, quia ius gentium
impropriè naturale appellatur. & lege
Insti. lib. 1. Idem quoque ait thema
3. capituli 48. & tit. 10.

Iustitia est constans.] Iustitiam defi-
nit, constantem & perpetuam volun-
tatem suam cuique tribuentem. Con-
stantem autem dicit: non enim ius
quoddam distributum promitti-
tur, hodie quidem vtile, cras non
item: nam suum cuique tribuere,
verbi gratia, parentibus honorem
debitum reddere, aut quodcumque
debitum persolvere, aut damnum il-
latum sarcire, non alio quidem tem-
pore bona sunt, alio verò non, sed
semper eodem modo sese habent,
semperque bona sunt.

Iuris præcepta.] Cum Iurisconsul-
tus docere veller, ius nihil aliud esse,
quàm iustitiam, & iustitiā nihil aliud
quàm ius, coniungens ius cum iusti-
tia, iuris præcepta statim proponit, his
ferè verbis vtens, quasi iustitia, & ius
idem sint, & præcepta vnus, alterius
etiam sint. Et quidem præceptum,
honestè viuere, in aliis innumeris
versatur, maximè autem in quibus
vetat iniustas nuptias contrahi, vt lib.
28. tit. 1. cap. 42. vbi ait: id quod de-
cet, ac honestum est, & naturā æ-
quum nos spectare. & vt lib. 60. tit.
38. est autem iuris præceptum furtum
non admittere, aut adulterium.

Iusti atque iniusti.] Nam Iurisperi-
tus nouit, sacra veneratione digna
esse, eaque alienari non posse, nec do-
nari, aut in vsus prophanos transferri.
& lege lib. 9. tit. 1. cap. 21. & lib. 43.
tit. 1. cap. 83. & omnia, quæ humani
iuris sunt, quæque alienari possunt,
licenter etiam permutat. Item scit
bonum, & iustum & iniustum.

Οὐτε νόμοι, οὐτε δόγματα συκλήτου A^m *Quæ plerumque.*] Neque leges, neque senatusconsulta ita scribi possunt, ut omnes casus qui quandoque inciderint, comprehendantur, sed sufficit ea, quæ plerumque accidunt, contineri.

Οἷον φύσις ἐστὶ τὸν κοινδικτικὸν κινῆσθαι ἀπὸ μὴ δεαστοῦ καὶ δεαστοῦ. ὅτι εἰ ἐνὸς γένους ὡρεται κινῆσθαι ἀπὸ δεαστοῦ καὶ δεαστοῦ, ὡς ὅτι τῆ φουρτίου κοινδικτικίου. Ἐπὶ γὰρ καὶ μόνος κινῆται ἀπὸ τῆ δεαστοῦ καὶ τῆ κλέπτου ὡς καὶ δεαστοῦ. Τοῦτο δὲ ἀφ' αὐτοῦ καὶ κλέπτου ὡς εἰσὶν ὁ νόμος. ὡς καὶ τὰ τυχερὰ τὰ παρὰ φύσιν ὡς δεαστοῦ αὐτὸν ὁπτιγνώσκον. ἢ ὅτι φησὶν ὁ νόμος, ἀπὸ συναλλαγμάτων τῶν ὑπερξοισίων τίκτεται πλὴν δὲ πεκουλίου. ἀπὸ δὲ ἀμάρτημάτων μὴ τίκτεται. φησὶν οὖν ἰδικὸς νόμος, ὅτι τὸ ἔχοντος ὑπερξοισίον κλέψαντα κινῆσθαι κατ' ἐκείνου ὡς ἀμάρτηματος πλὴν δὲ πεκουλίου. τῆτο δὲ ἰδικῶς ὡρεται ἀφ' αὐτοῦ καὶ κλέπτου. ἢ πάλιν, τυχὸν χερτίον πρὸς δικαστείαν ἀμφιβάλλον. ἢ σὺν ἐκείνῳ ὑπογεγραμμένοι μάρτυρες ἀξιόλογοι, καὶ δ' ἀξιόπιστοι ἐπὶ τῷ αἰτιωμῇ ἔχοντες. ὡρεται οὖν ὁ βασιλεὺς δεξιῶν καὶ χερτίον ὡς ὁμολογησόμενον, ὅτι αὐτοῖσι πρὸς ἑαυτοὺς, ἀφ' αὐτοῦ καὶ ἀξιόλογοι τὸ παρὰ φύσιν. τῆτο οὖν ἐπὶ ἐκείνων καὶ μόνων ὡρεται.

Τοῦ Ἀνωνύμου. Εἰσὶ πένες ἀνωγαί, αἱ πένες ἐχρῶσι ἵνα φυσικῶς ταύταις ἐπόμενα. οἷον ἢ παρὰ φύσιν καὶ ἢ ἀρεσάσια φυσικῶς ἔχοντες ὡς ὁ νόμος. ὡς βιβλ. 19. τίτ. 1. κεφ. 6. ὅτι ἐξ ἡμετέρων ὅτι τῇ δούλῃ διδόναι τὸν παρὰ φύσιν, ὡς τῆς παρὰ φύσιν καὶ νόμου ὅτι πλὴν ἰδικῶς νομοθετήσας τὸν κατὰ φύσιν ἰσχύει καὶ εἰ συμφωνήσῃ, ὅτι ἐστὶ κέντρα λέγειν τὸ συμφωνον, ὅτι ἰδικῶς γὰρ νόμου κυροῦται.

Τοῦ αὐτοῦ. Ἀνάγνωθι βιβλ. 16. τίτ. 1. κεφ. 10. λέγει ὅτι πᾶς ὁ ἀφ' αὐτοῦ κινῆται τὸ παρὰ φύσιν, καὶ παρὰ φύσιν ὁ νόμος, ἀλλὰ παρὰ φύσιν ἔννοια. ὅτι γὰρ ἐκ τούτου διδάσκει μετὰ αὐτὸν ἰδικὸς καὶ ἀφ' αὐτοῦ παρὰ φύσιν τὰ ὡφελήντα αὐτὸν δικασίματα καὶ παρὰ φύσιν τὰ βιβλία καὶ, ἐφ' αὐτὸν ὁ νόμος τὸ ἀναγνώσεως αὐτὸν ὡφελήντα. ὡς οὖν οὐ γὰρ τὸ ρήματων τὸ νόμος ὁπτιγνώσκον, καὶ φησὶν ὅτι αὐτὸν πλὴν καὶ τῶν νόμων συκοφαντήσαν.

Basil. Tom. I.

ⁿ *Ius singulare.*] Verbi gratia, conditio furtiva natura sua datur non domino aduersus dominum. vno autem casu placuit dari domino aduersus dominum, ut in conditione furtiva: ea enim & sola intenditur à domino aduersus furem quasi dominum. Hoc autem odio furum inductum est. adeò ut casus fortuitos quasi dominus agnoscat. Vel quia lex ait, ex contractibus eorum, qui in potestate nostra sunt, nasci actionem de peculio: ex maleficio autem non nasci. Ait igitur lex, ex furto filiifamilias in patrem dari actionem de peculio. Id autem iure singulari constitutum est odio furis. Vel rursus, fides chartulæ in iudicio in dubium vocabatur. erant autem in ea subscripti testes idonei, ac propter dignitatem eorum fide digni. Placuit igitur Imperatori, instrumentum recipi tanquam confessum, & per se fidem facere propter testes fidei plenæ. Hoc igitur in eiusmodi personis, & quidem solis constitutum est.

^o *Constituentis.*] ANONYMI. Quædam sunt actiones, quibus naturaliter quædam accedunt. ut puta emptio, venditio naturaliter in se continet pro euictione duplæ stipulationem: hoc enim naturaliter actioni ex empto coheret, ut lib. 19. tit. 11. cap. 2. ut autem venditor duplæ nomine fideiussorem det, contra iuris regulas est. Verum si specialiter contra ius commune ita constitutum sit, valet: & si ea de re pactum interpositum sit, non est contra legem: nam lege speciali confirmatur.

^p *Sed vim earum.*] EIVSDEM. Lege lib. 15. tit. 4. cap. 19. ubi dicitur, ad exhibendum agere omnes, quorum interest, non ex legis verbis, sed ex mente eius: non enim ex eo aduersarius meus potest me compellere, ut citationes meas exhibeam, aut studiosus meus libros meos, quod ex eorum lectione melior futurus sit. Non igitur verba legis captare oportet, neque ex his calumniandi occasionem arripere,

D

sed accurata diligentia de singulis iudicare, & ei actionem ad exhibendum dare, qui dicat sua interesse tabulas testamenti sibi exhiberi, ut probet legatum sibi relictum esse, aut debiti liberationem.

¶ *Custoditur.*] Nam quid interest suffragio suo populus voluntatem suam in lege ferenda declaret, an rebus ipsis? Quare rectissime & illud placuit, ut leges non solum suffragio legislatorum, sed etiam silentio ac consensu per solam defuetudinem abrogentur. In his autem diuturna consuetudo pro iure & lege obseruatur, in quibus nulla scripta lex est.

¶ *Obseruatur.*] Hoc intellige si consuetudo, quæ obtinuit, non sit iuri contraria.

ENANTIOPHAN. Noli existimare hoc aduersari ei, quod dicitur in fine capitis præcedentis: ibi enim de defuetudine loquens ait, consuetudinem ius nouum non inducere, si lex proferatur: Nam fieri quidem potest, ut per defuetudinem iure scripto non utamur, non etiam ut consuetudine contra legem utamur. Nota igitur hoc, quod scitu dignum sit, & frequens.

Consuetudine ciuitatis alicuius aut prouinciæ tunc utimur, cum in iudicio confirmata est, quod dubitationem haberet.

¶ *Firmata est.*] STEPHAN. Cum quis consuetudinem ciuitatis, aut prouinciæ profert, qua uti vult, primum explorare oportet, an etiam aliquando in dubium reuocata iudicio confirmata fuerit.

Cum de consuetudine alicuius ciuitatis, aut prouinciæ quis confidit, illud primum explorare conuenit, an contradicto aliquando iudicio consuetudo firmata sit.

¶ *Etiam ea.*] Et ea quæ longa consuetudine confirmata sunt, ac per annos plurimos obseruata, velut tacita conuentione & consensu ciuium, non minus quàm leges scriptæ seruantur: quatenus scilicet scriptis legibus non aduersantur, nec contra rationem introducta sunt, ut dig. 39.

¶ *In legibus interpr.*] ANONYMI. Lege const. II tit. 14. lib. I. cod. & tit. 6.

ENANTIOPHAN. Cum de iure

A Ἀλλὰ μὲν πάσης ἀκρίβειας κρίνῃν ἔχασον, καὶ ἐκείνῳ διδόναι πλὴν ὡς ἀναγκαῖον, τὰς λέγοντι ἀφαιρῆναι μοι ὡς ἀπὸ τοῦ ἀφαιρήσειν, ἵνα δείξω ὅτι αὐτὸ ληγόντων καὶ ἀληθεύει μοι, ἢ ἐλδοθεῖν ἡρέεις.

Ποία γὰρ ἀφαιρῶν εἴτε ψήφοις οἰκείαις ὁ δῆμος πλὴν ἐαυτοῦ γνώμῃ φαίνεται, τοῖς ἐλδοθεῖν νόμοις πῶς εἴτε δι' αὐτῶν τῶν πραγμάτων, ὅθεν ὁρθότατα ἐκείνῳ ἡρεσεν, ἵνα μὴ ψήφῳ μόνῃ τῶν ὑπεναντίων τοῖς νόμοις, ἀλλὰ καὶ τῇ σιωπῇ πᾶσι τοῖς σιωπῶντες, ἀφ' ἑκείνης ἀρεσκείας ἀναγκάζονται οἱ νόμοι. ἐν ἐκείνοις ὅτι καὶ ἀπὸ σιωπῆς αὐτῶν τῶν δικαίων ἐκείνου νόμου φυλάσσεται, ἐν οἷς μὴ ἔστιν ἀφαιρῶν νόμος.

Τὰ εἰρημώδη νόμοι, ἐὰν ὁ κρατὺς ἔσθ' ἐκείνῳ ὡς ἀναγκαῖον.

Τὸς Ἐναντ. Ἐναντίον τῇ τῷ τοῦ τῶν τῶν τῶν κεφαλῶν κεφαλῶν μὴ νομίζει ἐκείνῳ γὰρ ὡς ἀναγκαῖον λέγων, φησὶν, ὅτι διώκει αὐτὴν νόμον ἀναγκάζει. ἐν τῇ δὲ ὡς ἀναγκαῖον λέγει, καὶ φησὶν, ὅτι καὶ ἐκείνῳ νόμον ἢ σιωπῆς, εἰ ὡς ἀναγκαῖον νόμος διώκειν μὴ γὰρ ἐκ τῆς ἀναγκῆς μὴ κεχρησθαι νομίζω, οὐ μὴν ἐναντίως κεχρησθαι. σημειώσω οὖν αὐτῷ ὡς ἀναγκαῖον ὅτι ἐκείνῳ.

Τότε κεχρησθῆναι τῇ σιωπῇ ὡς πόλεως, ἢ ἐκείνῳ, ὅτε ἀμφισβητήσῃ ἐν δικαστείᾳ ἐκείνῳ.

Στέφ. Ὅτε τις σιωπῆσαν πόλεως ἢ ἐκείνῳ ὡς ἀναγκαῖον, βουλόμηνος αὐτῇ κεχρησθαι, καὶ ὡς ἀναγκαῖον ὅτι ἐκείνῳ, εἰ φιλονεικίας ποτὲ ἀμφισβητήσῃ ἐκείνῳ τῇ σιωπῇ, ψήφος δικαστικὴ αὐτῇ ἐκείνῳ.

Ἡνίκα ὡς ἀναγκαῖον πόλεως ἢ ἐκείνῳ ὡς ἀναγκαῖον, ἀναγκάζονται τῇ ἀλλῶν ἐκείνῳ ὡς ἀναγκαῖον, εἰ ἀντιρρήσεως ποτὲ ἀμφισβητήσῃ ἐκείνῳ, ἢ σιωπῇ ἐκείνῳ.

Καὶ τὰ βεβαιώματα τῇ μακρῇ σιωπῇ, καὶ ὅτι πολλοὶ ἐν αὐτοῖς φυλάσσονται, ὡς ἀναγκαῖον σιωπῆσαν σιωπῆσαν τε καὶ σιωπῆσαν τῇ πολλῇ, οὐχ ἡττον τῇ ἐκείνῳ φυλάσσονται νόμον, ἐν ᾧ δηλονότι καὶ αὐτῇ μὴ ἐκείνῳ ἀφαιρῶν νόμοις, μὴτε ἀλόγως πλὴν ἐκείνῳ εἰσάγειν, ὡς ἐν τῇ αὐτῇ διγ.

Τὸς Ἀνωνύμου. Ἀναγκ. πλὴν ἰα'. ἀφαιρῶν τῇ ἰδ'. τ. τ' α'. β. τ' κώδικος, καὶ τ. γ'.

Τὸς Ἐναντιοφ. Ὁ μὴ κεχρησθῆναι νό-

μος, ὅτι ἐν τῇ συνήθειᾳ ὡς νόμος ἀμφι-
βαλλόμενος, παρ' βασιλεῖ ὀφείλει ἀναφέρεσθαι,
καὶ πάλιν ἑμὴν δέχεσθαι.

Ὡς δὲ διδόναι ῥάπισμα παρ' ἐλδοθερου-
μῶν· ὅπως ἀλόγιστον ἐχέλασεν ἐκ βασιλικῆς
ἀφ' αὐτῆς. τότε γὰρ κρατεῖ δ' ἔθος ὡς ἔθος, ὅ-
τι μὴ εἶναι βύλῳ καὶ ὡς περὶ ἀσκήν τὸν
ἐπιτρέποντα πᾶσι ἀνδρὶ δεφενσίονος, ὡς βιβ. ιθ'.
π. α'.

Τοῦτο φησιν, ὅτι τότε κρατεῖ ἡ συνήθεια, ὅτε
οὐκ ἔστι νόμος ἐν ἑαυτῷ, καὶ ἐξ ἑαυτοῦ λογισμὸν βύ-
λῳ, ἢ τοι ἐν δικαστηρίῳ βεβαιωθεῖσα.

Ὡς ὅτε φάκτου μηδὲ ἕνος περὶ ἐμπόλωντος,
οὕτως παρτελῶς ἐνομοθέτησιν οἱ νομοθέται,
στοχάζομενοι ὡς ἐὰν πόδε περὶ ἐμπόση, δεῖ κρί-
νεσθαι τοιαύδε.

Ἀνάγκης. ὡς αἱ ἀφ' αὐτῆς ἀντιγραφόμε-
ναι ἀνάγκησιν, καὶ ἐξ ἑαυτοῦ νομῶν ἡ-
νῶν δεωμένων. ὅποιον ἐστὶ δ' ἔν. κεφ. τ' α'. π. τ.
τ' μδ'. βιβ.

Ὡς δὲ ἐμμένει τῆς συμπεφωνημένων, ἵνα
μὴ πέσῃ παρ' ἐμῶν.

A quod nondum consuetudine stabili-
tum est, dubium emergit, ad Principem
referri oportet, & decisionem
eius expectare.

x. *Quod non ratione.*] Ut pulsari rapif-
mate emancipandum, quod princi-
pali constitutione sublatum est: tunc
enim consuetudo ut consuetudo ob-
tinet, cum eam ratio commendat. &
ut tutor rem pupilli sine defensione
alienare possit, ut lib. 19. tit. 1.

y. *Et consuetudine.*] Hoc ait, quia
tunc consuetudo obtinet, cum lex
deficit, vel cum eam ratio suasit, vel
B cum iudicio firmata est.

z. *Aut consensus.*] Ut puta cum legisla-
tores nulla etiam facti quaestione
emergente quid constituunt eo ani-
mo, ut cum ex facto inciderit, ita iu-
dicetur.

a. *Necessitas.*] Ut sunt constitutiones
necessario emissæ, & ex suggestio-
ne quorundam preces offerentium,
cuiusmodi est caput 157. tit. 1. libro
44.

Vt pacta seruari, ne pœna com-
mittatur.

ΤΙΤΛΟΣ Β'.

ΠΕΡΙ ΡΗΜΑΤΩΝ ΣΗΜΑΣΙΑΣ.

TITVLVS II.

DE VERBORVM SIGNIFICATIONE.

α'. Οὐλπ. **Τ**ὸ τίς, καὶ ἄρρε-
νας καὶ θηλείας
δηλοῖ.

β'. Παῦλ. Ἡ τῆς πόλεως περι-
γραφή, τοῖς τοῖσι περιερίζεται. ἢ
τῆς πόλεως, τοῖς οἰκήμασιν ὀρίζε-
ται ὅπως πλατύς ὡς ἔωκται. μετ-
ρον μέτρον τῆς ἡμέρας, εἰσὶν αἱ ὥραι
ταῖς ἐξ ὥραι, οὐ μὴν αἱ ὕστεραι.

γ'. Οὐλπ. Ταῦτα πρὸς ὁδοπορεῖαν
ἀφωρισμένα καὶ ἡμέραν εἰκοσιμί-

Basil. Tom. I.

C I. VLP. **V**ERBVM, si l. 1.
quis^a, tam ma-
sculos, quàm feminas signifi-
cat.

II. PAUL. Urbis^b appella- L. 2.
tio muris circumscribitur.
Romæ autem ædificiis fi-
nitur, quod latius pater. 1.
Maior pars diei est horarum
sex primarum, non suprema-
rum.

III. VLP. Itinere faciendo L. 3.
viginti millia passuum in dies

D ij

peragenda sic accipimus, ut si minùs, quàm viginti millia supersint, integrum diem occupent: hoc est, viginti vnum millia biduum sumunt. hæc autem ita demùm locum habent, si de die certa non conueniat. i. Captiui^c substantia non dicitur hereditas, si in seruitute decesserit.

L. 4. IV. PAVL. Cautionis appellatione res debita significatur.

L. 5. V. Rei appellatio^d latior est, quàm pecuniæ. quia etiam ea quæ extra computationem patrimonij nostri sunt, continet: cùm pecuniæ significatio ad ea referatur, quæ in patrimonio sunt^e. i. In operis^f locatione corpus perfectum inspicitur.

L. 6. VI. Nominis & rei appellatio^g ad omnem contractum & obligationem spectat. i. Qui dicit, ex legibus, tam ex legum sententia, quàm ex verbis legum dicere videtur.

L. 7. VII. Sponsio^h omnem stipulationem, promissionemque significat.

L. 8. VIII. Verbum oportebit, tam præsens, quàm futurumⁱ tempus significat. i. Actionis^k verbo non continetur exceptio^l.

L. 9. IX. Verbo, perisse^m, & scissum, & fractum, & vi raptum significatur.

L. 10. X. Creditor estⁿ, cui debe-

λια, οὐτῶ νοοῦμεν, ἵνα ἐὰν τὰ τελευ-
τῶνα μὴ ὥσιν εἴκοσι, καὶ οὕτως ὀλό-
κληρον^θ ἡμέρα αὐτοῖς ὀρεαθῇ. τὸ τ'
ἐστὶ τὰ κα'. μίλια, δύο ἡμέρας λαμ-
βαίνοισι. τότε ὃ ταῦτα λέγουμεν,
ὅτε μὴ ὀρεαθῇ ἡ ἡμέρα ῥητή. Ἡ
τὴ ἀίχμαλώτου οὐσία οὐ λέγεται
κληρονομία, τελευτήσαντος αὐτοῦ ἐν
δουλείᾳ.

δ'. Γαῦλ. Τῷ ὀνόματι τῷ γραμμα-
τείου, τὸ κεχρηωτημένον πρᾶγμα ση-
μαίνεται.

ε'. Ἡ τὴ πρᾶγμα^θ προση-
γορεῖα πλαυτέρη ἐστὶ τῇ χρημά-
των. Ἰππ' καὶ τὰ ἐξω τῆς ψήφου τῆς
οὐσίας ἡμῶν ὄντα περιέχεται ὅποτε
ἡ τὴ χρημάτων σημασία εἰς ταῦτα
τὰ πρᾶγματα αἰσφύρεται τὰ ἐν τῇ
οὐσίᾳ ὄντα. Ἐν τῇ τὴ ἔργου μιᾶς
τὸ ἀποτελεσμα θεωρεῖται.

ς'. Ἡ τὴ γραμματείου ἐστὶ πρᾶ-
γμα^θ προσηγορεῖα εἰς πᾶν σὺν-
άλλαγμα, καὶ πᾶσαν ἐνοχλὴν ὀρεᾶ. ὁ
λέγων ἐν τῷ νόμῳ, ἐκ τῆς ἐννοίας
ἐκ τῇ ῥημάτων δοκεῖ λέγειν τὴ
νόμου.

ζ'. Ἡ σωθήκη, πᾶσαν ἐπερώτησιν
ἐκ ὁμολογίας δηλοῖ.

η'. Τὸ ὀπορτέστι ῥῆμα, ἐκ τῆς ἐνε-
στῶτα καὶ τῆς μέλλοντα δηλοῖ. τὸ ἀνω-
γῆς τὸ ὄνομα οὐ δηλοῖ πλὴν πρᾶ-
γματος.

θ'. Τῷ ῥήματι τὴ ἀπολέσθαι, καὶ τὸ
χαθεῖν, καὶ τὸ κλαθεῖν, καὶ τὸ βία ἀρπα-
γῇ δηλοῦται.

ι'. Δανειστής ἐστὶν, ὁ ὅς οἰασιμῶ

αἰτίας χρεωστούμεν, ἔχουσιν δι-
 ωτικοῖς ἀπαρχαφῆς, πολιτικῶς ἢ
 πραιτωρίως. Οὐ μὲν ὁ φυσικῶς
 κεχρεωσμένος.

ια. Οὐ γὰρ μόνον οἱ δανείσαντες,
 δανείσαι λέγονται, ἀλλὰ ἔτι πάντες,
 οἱ ἀπὸ συναλλάγματος, ἢ ἀμεινότη-
 ματος χρεωστούμενοι. καὶ ἀπὸ δημο-
 πικῆς ἀγωγῆς μὲν ποροκατάρξιν οὐ
 μὲν πρὶν ποροκατάρξιν. ἢ ἴσον
 καταβάλλει καὶ ὁ βραδύτης κατα-
 βάλλον.

ιβ. Τῷ ὀνόματι τῷ γυναικὸς καὶ ἡ
 ἐφηβὸς ἀρδένθῃ δηλοῖται. πορ-
 γματα ἀπεινῶν δοκεῖ καὶ ἐκείνα ὧν
 τὸ μὲν σῶμα μένει, ἡ δὲ μορφή ἐν ἡλ-
 λακται. διὰ τῆςτο, εἰάν διεφθορό-
 τα ἀποδοθῇ, ἢ μεταπλασθέντα, δο-
 κεῖ ἀπεινῶν. ὅτι ὡς ἐπὶ τὸ πλεί-
 σον, πλέον ἐστὶ τῆς χειρὸς τῆς τιμῆ-
 ματος, ἢ πρὶν ἐν τῷ ποργματι παύε-
 σθαι ἢ ἀπεινῶν τὸ ποργμα τότε δο-
 κεῖ, ὅταν οὕτως ὑποστρέφῃ εἰς πλὴν
 ὑπεξοισιότητα, ὡς μὴ διωάσθαι
 ἡμᾶς ἀπολύειν τὴν νομίμην αὐτῆς, διὰ τὸ
 κλοπιμαίως πορῶν ὑφηρεῖται.
 Απεστὶ γὰρ ἐκ τῆςτο τὸ ποργμα, τὸ μὴ
 ὂν ἐν τοῖς ἀνθρώποις ποργμασιν. D

ιγ. Εἰ δὲ ἡ ἱμάτιον χαρδέν, ἢ ποργμα
 διεφθορὸς ἀποδοθῇ, οἷον σκύφοι συν-
 τριβέντες, ἢ σανὶς ξεσθεῖσα πλὴν ζω-
 γραφίαν, δοκεῖ τὸ ποργμα ἀπεινῶν,
 ὅτι τὸ ἱμάτιον τύπων τῶν πορ-
 γμάτων ἐκ ἐν ὑποστάσει, ἀλλ' ἐν τῇ
 τέχνῃ κείται. ὁμοίως εἰάν δεσπότης τὸ
 ποργμα τὸ κλοπιμαῖον αὐτῆς ἀπὸν

Basil. Tom. I.

A tur ex qualibet causa, & si-
 ne perpetua exceptione, iu-
 re ciuili, vel prætorio: non
 etiam cui naturaliter debe-
 tur.

XI. Non enim tantum qui L. 11.
 pecuniam crediderunt, cre- L. 12.
 ditores dicuntur, sed & om-
 nes, quibus ex contractu, vel
 ex delicto debetur, & expo-
 pulari actione post litis con-
 testationem, non etiam an-
 tequam lis^p contestetur. 1. Mi-
 nus soluit^q, qui tardius soluit.

XII. Mulieris appellatione L. 13.
 etiam virgo viripotens signi-
 ficatur. 1. Res abesse videntur
 etiam hæ, quarum corpus
 manet, forma autem mutata
 est: & ideo si corruptæ reddi-
 tæ sint, vel transfiguratæ, vi-
 dentur abesse. quoniam ple-
 rumque plus est in manus
 pretio^r, quam in re. 1. Desi-
 nere^r autem abesse res tunc
 videtur, cum sic redit in po-
 testatem, vt amittere eius
 possessionem non possimus,
 ob hoc quod furto^r pridem
 subtracta est. 2. Abest^u & ea
 res, quæ in rebus humanis
 non est.

XIII. Si verò vestimentum L. 14.
 scissum^x, vel res corrupta
 reddatur, veluti scyphi colli-
 si, aut tabula rasa pictura, vi-
 detur res abesse, quoniam ea-
 rum rerum pretium non in
 substantia, sed in arte posi-
 tum est. similiter si dominus
 rem, quæ furto sibi aberat,

D iij

ignorans emerit, rectè dicitur res abesse, etiã si postea id ita esse scierit: quia videtur res ei abesse, cui pretium abest. Rem autem amisisse videtur & qui aduersus nullum eius persequendæ actionem habet.

L. 15. XIV. Bona ciuitatis abusiue publica sunt: sola enim ea publica sunt, quæ populi Romani sunt.

L. 17. XV. Inter publica non habentur sacra, religiosa, vel quæ publicis vsibus destinata sunt: sed si qua sunt ciuitatum velut bona: sed peculia feruorum ciuitatum proculdubio publica sunt.

L. 16. XVI. Eum qui vectigal populi Romani conductum habet, publicanum appellamus: nam publica appellatio in compluribus causis ad populum Romanum respicit: ciuitates enim priuatorum loco habentur.

§. 1. XVII. Publica autem vectigalia intelligere debemus ex quibus vectigal fiscus capit: quale est vectigal portus, vel venalium rerum, item salinarum & metallorum, & piscariarum.

L. 18. XVIII. VLP. Munus tria significat, donum, onus, officium.

L. 19. XIX. LABEO definit, quod quædam agantur, quædam gerantur, quædam contrahantur. & actum quidem generale verbum esse ait, siue

A ἀγνοῶν ἀγοράσῃ, ὁρῶς λέγεται τὸ πρᾶγμα ἀπείναι· καὶ μὴ ταῦτα τῆτο οὕτως εἶναι ἔγνω· ὅπῃ δὲ δοκεῖ τὸ πρᾶγμα ἀπείναι, ὥς ἔστι τὸ τίμημα ἀπεσι. Πρᾶγμα δὲ ἀπολωλενῆναι δοκεῖ, καὶ ὁ κατ' οὐδενὸς ἐνεκα τὸ ἀπατήσεως αὐτῷ ἀγωγὴν ἵνα ἔχῃ.

ιδ'. Η οὐσία τῆ πόλεως κατὰ χρηστικῶς δημοσία ἐστὶ· μόνον γὰρ ταῦτα δημοσία ἐστὶ τὰ τῶν Ῥωμαίων ὄντα δημόσια.

ιε'. Ἐν τοῖς δημοσίοις οὐ πωλεῖται, οὔτε τὰ ἱερά, οὔτε τὰ μνημεῖα, οὔτε τὰ τῆς δημοσίας χρήσειν ἀφορεσμένα. ἀλλ' εἰ ἵνα ἐστὶ τῶν πόλεων, οἷς τὰς οὐσίας. τὰ δὲ περὶ πικουλίας τῶν δούλων τῶν πόλεων ἀναμφιβόλως δημοσία ἐστὶ.

ισ'. Τὸν δὲ μισθωσάμενον ἡγοῦν τὸ τέλος, ἐκ τῶν Ῥωμαίων δήμου ἐν μισθωσθέντων, δημοσίον καλοῦμεν. ἢ γὰρ δημοσία πρὸς τὴν πόλιν αἰπῶν, εἰς τὴν Ῥωμαίων δῆμον ὁρεῖται. καὶ γὰρ αἱ πόλεις ἐν τάξει ἰδιωτῶν ἐνέχονται.

ιζ'. Δημοσία δὲ τέλη νοεῖν ὁφείλομεν, ὅτι ὧν τὸ τέλος ὁ δημοσίος λαμβάνει· ὁποῖον ἐστὶ τὸ τέλος τῶν λιμνῶν, ἢ τῶν πρὸς τὰς πόλεις ἀπορροῶν· ὁμοίως δὲ τῶν ἀλικῶν ἐκ τῶν μετέλλων ἐκ τῆς ἀλείας.

ιη'. Οὐλπ. Τὸ μόνον τιμὴ σημαίνει, δωρεάν, καὶ βάρος, καὶ ὁφείμιον.

ιθ'. Οὕτως ὁ Λαβίων οὐκ εἰσφέρει, ὅτι ἵνα μὴ πωλεῖται, ἵνα δὲ χρεῖζεται, ἵνα δὲ συναλλάσσεται. καὶ τὸ μὴ ἀκούει γινώσκον φησὶν εἶναι λόγον· εἴτε

διὰ τῶν βέρβις, εἴτε διὰ τῶν ῥῆ ἢ ποτε
 παρὰ τῆς. ὥσπερ ἐπὶ ἐπρωτήσεως,
 ἢ ἀριθμώσεως. τὸ δὲ κοντράκτον,
 πλὴν ἔξ ἑκατέρου ἐνοχλῶν, ὅπερ οἱ ἑλ-
 λῆνες συνάλλαγμα καλοῦσι· οἷον ἀ-
 γωρασίῳ ἔδωκεν, μίσθωσιν, ἐκ-
 μίσθωσιν, κοινωνίῳ. Ὡς ἡ χειρομὸν,
 παρὰ τῆς σημαίνειν, ἔστι δὲ ῥημάτων
 γεγονός.

κ'. Τὰ ῥήματα ταῦτα, συνήλ-
 λαζον, ἐνεχέεισαν οὐ συντείνει εἰς
 τὸ δίκαιον τῆς διαδέσθαι.

κα'. Ο βασιλεὺς παραχωρεῖν τὰ
 παρὰ τῆς, ἢ τὰς ἀγωγὰς παρα-
 χωρεῖ.

κβ'. Γαι. Παρισῆν, ὅτι τὸ παρὰ τῆς
 τὸ ἐπιζητούμενον παρὰ τῆς. ἀπο-
 καθιστῆν δὲ ὅτι τὸ πλὴν νομῶ παρα-
 δοῦναι, ἢ τοῖς καρποῖς τῆς παρὰ τῆς
 τῆς ἢ ἄλλα πολλὰ τῶν ὀνόματι τῆς
 ἀποκαταστάσεως παρὰ τῆς.

κγ'. Οὐλπ. Τῇ τῆς παρὰ τῆς
 παρὰ τῆς, ἔστι αἱ αἰτίαι, ἢ τὰ δι-
 καία παρὰ τῆς.

κδ'. Η κληρονομία ὅτι διαδοχὴ εἰς
 ὁλόκληρον δίκαιον, ὅπερ ὁ τελευ-
 τήσας εἶχεν.

κε'. Ἐξ ὁλοκληροῦ παρὰ τῆς μου
 ὅτι, καὶ οὐ ἔχουσιν ἢ δουλείῳ.
 μέρῳ παρὰ τῆς ὅτι, ἢ τὸ ἔξ ἀ-
 διαιρέτου, ἢ τὸ διηρημένον.

κς'. Ο τὸν τῆς κλοπιμαίας δου-
 λης, ἐκ ἑστὸς μέρῳ αὐτῆς.

κζ'. Αγρός λέγεται ὁ χωρὶς τῆς κώ-
 μης, ἢ τοῖς οἰκημάτων τόπος. σπέν-
 διον λέγεται διὰ τὸ ἀπὸ λεπιδίων ἔρ-

A verbis, siue re quid agatur, vt
 in stipulatione, vel numera-
 tione. Contractum autem vl-
 trò citròque obligationem,
 quod Græci συνάλλαγμα vo-
 cant: veluti emptionem, ven-
 ditionem, locationem, con-
 ductionem, societatem. Ge-
 stum verò rem significare si-
 ne verbis factam.

XX. Verba hæc, contraxe- L. 10.
 runt^z, gesserunt, non perti-
 nent ad testandi ius.

XXI. Princeps bona conce- L. 21.
 dendo, obligationes etiam
 concedit.

XXII. GAI. Exhibere^a est L. 22.
 rei, qua de agitur, præsentiam
 præstare. restituere verò est
 possessionem rei fructusque
 reddere. pleraque præterea
 restitutionis verbo continen-
 tur.

XXIII. VLP. Rei appella- L. 23.
 tione & causæ^b & iura conti-
 nentur.

XXIV. Hereditas est succes- L. 24.
 sio in vniuersum ius^c, quod
 defunctus habuit.

D XXV. Res tota nostra est, L. 25.
 cuius quis vsumfructum ha-
 bet, aut seruitutem. i. Pars rei
 est tam pro indiuiso quàm
 pro diuiso^d.

XXVI. Partus furtivæ ancil- L. 26.
 læ non est pars eius^e.

XXVII. Ager dicitur^f locus L. 27.
 sine villa, seu ædificiis. i. Sti-
 pendium dicitur, quod per
 stipites, id est argenteos num-

D iiii

mulos colligatur. Idem hoc etiam tributum appellatur, ab intributione, siue indicatione (quod indicatur solventibus) aut quod militibus tribuatur, siue distribuatur.

L. 28. XXVIII. Rem alienat & qui patitur quem usu suam facere, vel qui non utendo seruitutes eius amittit. Qui verò non acquirit, non videtur alienare: veluti qui hereditatem omittit, vel qui non utitur optione sibi concessa. 1. Oratio quæ coniunctionem, vel disiunctionem habet, ex mente pronuntiantis, vel disiuncta, vel coniuncta intelligitur.

L. 29. XXIX. Coniunctio enim nonnunquam pro disiunctione accipitur: ut cum stipulor dari mihi heredique meo, aut daturum me heredemque meum.

L. 30. XXX. Silua cædua est, ut quidam aiunt, quæ in hoc habetur, ut cæderetur. Seruius autem ait, eam esse, quæ succisa rursus ex stirpibus, aut radicibus renascitur. 1. Stipula illecta est spicæ in messe deiectæ, & nondum lectæ, quas rustici cum vacauerint, colligunt. 2. Noualis est terra præcisa, quæ anno cessauit, quam Græci νέασιν vocant. 3. Integra autem est, in quam nondum dominus pascendi gratia pecus immisit. 4. Glans caduca est, quæ ex arbore cecidit. 5. Pascua sylua est, quæ

γυρίων σιωάγεσθαι. τὸ δὲ αὐτὸ καὶ τειβοδὸν λέγεται, ἀπὸ τῆς Ἰπικλάσθαι τοῖς κατεβάλλουσιν, ἢ Ἰπιμερίζεσθαι τοῖς στραπώταις.

κη'. Εκποιεῖ πρᾶγμα ἢ ὁ ἀνέχον αὐτὸ ἐκ τῆς χρήσεως δεσποθῆναι, ἢ τῇ ἀχρησίᾳ ἀπόλλων τὰς δαλείας αὐτῶν. ὁ ὃ μὴ Ἰπικτώμενος, ἐδοκεῖ ἐκποιεῖν, ὡς Ἰπὶ τῇ ἀπαγορεύσαντος κληρονόμου, ἢ μὴ χρωμένου τῇ κατὰ ληφθείσῃ αὐτῶν Ἰπιλογῇ. ὁ λόγος ὁ ἔχων συμπλοκὴν ἢ διάζωξιν, ἀπὸ τῆς διαδέσεως τῆς εἰπόντος, ἢ διαζωκτικὸς, ἢ συμπλεκτικὸς νοεῖται.

κθ'. Εστὶ δὲ ὅτε καὶ ὁ συμπλεκτικὸς ἀντὶ διαζωκτικοῦ νοεῖται, ὡς ὅταν ἐπρωτὶ δόθῃ αἱ μοῖραι, καὶ τῷ κληρονόμῳ μου, ἢ δοῦναι με, καὶ τῷ κληρονόμῳ μου.

λ'. Ὑλη τεμνομένη ὅσιν, ὡς τινὲς φασιν, ἢ Ἰπὶ τούτῳ οὐσα, ἵνα τέμνοιντο. ὁ ὃ Σέρβιος φησιν, ἐκείνῳ ἐπὶ ἢ πρὸς τμηθείσα, πάλιν ἐκ τῶν ῥιζῶν, ἢ κλάδων ἀναγρύνεται καλὰ μὴ ὃ ἀνέκλεκτός ὅσιν, οἱ σάχυνες οἱ ἐν τῷ θέρει ἐρριμμένοι, ἢ μήπω ἐκλεγμένοι. ἔσπρ' οἱ γεωργοὶ ὅταν χράζουσι, ἀθεορίζουσι. Νεατὴ ὃ γῆ ὅσιν ἢ περὶ τμηθείσα, ἢ Ἰπὶ ἐν αὐτὸν ὀργήσασα, ὡς οἱ Γραικοὶ νέασιν καλοῦσιν. Αἰέρατος δὲ ὅσιν, εἰς τὸ οὐ πῶ ὁ δεσποτὴς χάριν τῆς νέμειν, θρέμματα ἐνέβαλε. Βάλατος ὃ πῆλιν οὐσα ὅσιν ἢ ἀπὸ δένδρου πεσοῦσα. Νομαία ὕλη ὅσιν ἢ

τῇ βοσκῇ τῶν ἀρεμμάτων ἀφοριθεῖσα. ^A λα'. Δειμῶν ὅστιν, ἐν ᾧ εἰς τὸ λαβεῖν καρπὸν, ἀρεπαίου μόνον ὅστιν χρεία.

λβ'. Ἡ πον καταβληθεῖν λέγεται, καὶ τὸ μηδὲ ὅλως καταβληθέν.

λγ'. Φανερόν ὅστιν τὸ ἐνώπιον πολλῶν.

λδ'. Ταῖς ὀνόμασι τῶν ἀγωγῶν ἐπεστυπῆται ἀπαίτησις.

λε'. Εκεῖν ὁ δόκον διστά, ὁ δίδου οὕτω τῷ ἐνάροντι ὡς ἡμῶν αὐτὸ ἔχον κατὰ τὴν ἀρεπῶν. τῶν τ' ἐστὶν ἵνα ἐπεστυπῆται, ἐπεὶ αἰπὸν τὸ διὰ τῆς ἀρεπῶν ἀποστροφῆς ἀποκαταστήσῃ.

λς'. Ταῖς ὀνόμασι τῆς δίκης πᾶσα ἀγωγὴ ἐπεστυπῆται.

λζ'. Τὸ ῥῆμα τῶν ἀρεπῶν ἐκ εἰς τὸ ἀρεπῶν τῆς δικαστοῦ στυπῆται, τῶν δὲ ἀρεπῶν εἰς πλεονὴν ἢ εἰς ἡπὶον καταδικάζονται. ἀλλ' εἰς τὸ ἀλήθειαν ἀναφέρεται.

λη. Τέρας οὐκ εἶναι ὁ λαβερῶν ἀπαντὶ τὸ ἀρεπῶν φύσιν ἐκαστοῦ ἀρεπῶν ἀρεπῶν ἀρεπῶν. Δύο δὲ εἶδη τεράτων εἰσὶν, ἐν, ὅσα κίς πρὸς ἀρεπῶν φύσιν ἵκνεται. τελεσθὲν χερσὶ τυχόν, ἢ ποσὶν, ἢ ἄλλῳ πρὸς μέρει τῶν σώματος, ἐναντίως τῇ φύσιν ὅντι πεπλασμένῳ. ἔτερον δὲ, ὅταν πρὸς τερατῶδες ὅστιν, ὅπως οἱ ἐλλίως φαντάσμεν καλοῦσιν.

λθ'. Ὑποσημανθέν λέγεται, τὸ ὑφ' ἑτέρου ὑπογραφομένου. οἱ γὰρ παλαιοὶ τῷ τῆς ὑποσημειώσεως ὀνόματι, ἀπὸ τῆς ὑπογραφῆς κεχρησθαι εἰώθησαν. ὅσα ὅστιν ἢ μὴ τὰ χρεία.

pastui pecudum destinata est.

XXXI. Pratum est in quo ^{L. 31.} ad fructum percipiendum falce duntaxat opus est.

XXXII. Minus solum dicitur, etiamsi nihil esset solum. ^{L. 32.}

XXXIII. Palam est coram ^{L. 33.} pluribus.

XXXIV. Actionis verbo ^{L. 34.} etiam in personam actio continetur.

XXXV. Is restituit, qui actor ^{L. 35.} rific reddit ut habiturus erat litis contestatae tempore, id est, ut fructus & usufructus causam restituat.

XXXVI. Litis nomine ^{L. 36.} omnis actio continetur.

XXXVII. Verbum oportere ^{L. 37.} non ad facultatem iudicis pertinet, qui potest vel pluris, vel minoris condemnare, sed ad veritatem refertur.

XXXVIII. Ostentum Labeo ^{L. 38.} definit omne contra naturam cuiusque rei genitum factumque. duo genera autem sunt ostentorum: vnum quotiens quis contra naturam nascitur: tribus manibus fortè, aut pedibus, aut qua alia parte corporis, quæ naturæ contraria est. alterum verò, cum quid prodigiosum videtur, quod Græci φάντασμα vocant.

XXXIX. Subsignatum ^{L. 39.} dicitur, quod ab aliquo subscriptum est: nam veteres subscriptionis verbo pro subscriptione uti solebant. 1. Bona sunt deducto ære alieno.

2. Detestari est absenti denun-
tiare. 3. Incertus possessor est,
qui ignoratur.

L. 40. XL. VLP. Detestari est de-
nuntiare cum testatione. 1.
Serui nomen etiam ancillam
significat. 2. Familiæ appella-
tione liberi quoque conti-
nentur. 3. Vnicus seruus aut
duo familiam non faciunt.

L. 41. XLI. Armorum appellatione
etiam fustes & lapides conti-
nentur.

L. 42. XLII. Probrum & oppro-
brium idem est. probra au-
tem quædam natura turpia
sunt, quædam ciuilitate, &
quasi more ciuitatis, vt puta
furtum, adulterium, natura
turpe est. tutelæ autem dam-
nari, hoc non natura pro-
brum est, sed more ciuitatis: C
nec enim natura probrum est,
quod potest etiam in homi-
nem idoneum incidere.

L. 43. XLIII. Victus nomine con-
tinentur esculenta & potu-
lenta, & vestis, quæque ad
viuendum homini necessaria
sunt:

L. 44. XLIV. Et quæ ad tuendum
curandumve corpus apta
sunt.

L. 45. XLV. Stratus verbo omne
vestimentum continetur, &
stragula & pallia, & omne
quod circumiicimus. Victus
autem nomine vestis, non
stragula continetur.

L. 46. XLVI. Pronuntiare & sta-
tuere idem significant. 1.
Matrem familias accipe-

A Διαμυρτέρα δὲ ἐστὶ τὸ ὄνομα
τῷ ἀπολιμπανομένῳ. Ἀδελφὸς νο-
μίζει δὲ τὸν ὁ ἀγνοούμενον.

μ'. Οὐλπ. Διαμυρτέρα δὲ ἐστὶ τὸ
ἐπὶ μυρτέρων ὄνομα. τὸ ὄνομα
τῷ δούλῳ ἐστὶ τὸ δούλω δηλοῖ. τῇ
φαιμυλία ἐστὶ οἱ ἐλεύθεροι φερέχον-
ται. εἰς δὲ ἢ δούλοι δύο φαιμυλίαν
οὐ ποιοῦσιν.

B μα'. Τὰ ὀνόματα τῶν ὀπλῶν καὶ
τὰ ξύλα, καὶ ἡ λίθοι φερέχον-
ται.

μβ'. Ονειδὸς ἢ ονειδισμὸς ταῦτόν
ἐστὶ. πᾶσα ἢ ονειδὴ, φύσις δὲ τὴν αἰσχρά-
ντα πολιτικῶς, ἐστὶ ἀσυνείηθη τῇ πολι-
τείας. οἷον ἡ κλοπὴ, ἐστὶ μοιχεία, φύσις
αἰσχρόν ἐστὶ. τὸ ἢ τῇ ποτείας κατὰ
δικαιοσύνην, τῷ οὐ φύσις αἰσχρόν
ἐστὶν, ἀλλ' ἐστὶ τῆς πολιτείας. οὐτε
ἂν φύσις ονειδὸς ἐστὶ δυνάμενον
καὶ εἰς ἐπιτήδεον ἀνθρώπον ἐμ-
πεσεῖν.

μγ'. Τὰ τῆς ὑφῆς ὀνόματα, ἢ
τὰ βρώσιμα, ἢ τὰ πόσιμα φερέ-
χεται, ἢ τὸ ἐνδυμα, καὶ τὰ πρὸς τὸ
ζῆν τῷ ἀνθρώπῳ ἀναγκαῖα ὄντα.

μδ'. Καὶ τὰ πρὸς φυλακὴν,
ἢ φροντίδα τῆς σώματος ἐπιτή-
δεα

D δα
μέ'. Τὰ ὀνόματα τῶν σεωμνῆς πᾶσα
ἐσθὴς φερέχεται, ἐστὶ σεραγλία, ἢ τὰ
παιλία, ἐστὶ πᾶν ὁ φερεαλόμενα. τῷ δὲ
ὀνόματι τῆς σεωμνῆς, ἢ ἐσθὴς, οὐ μὲν
τὰ σεραγλία φερέχεται.

με'. Τὸ ψήφισα δὲ τὸ ὀρίσασθαι τὸ
αὐτὸ δηλοῖ. Ματρί φαιμυλίας, ἢ τοῖ

σεμνὴν γυναῖκα νοεῖν ὁφείλομεν, ἢ ἂν
μὴ ἀπρεπῶς ζήσασαν. ἢ γὰρ σεμνὴν
γυναῖκα ἐκ τῶν λοιπῶν γυναικῶν
Θ. ὅσοι διακρίνοισι καὶ χωρίζουσιν.
ἀμέλει, οὐδὲν διαφέρει πότμον γε-
γάμηται, ἢ χήρα ὅστιν· εἴτε ἀρχῆς
ὅστιν, εἴτε ἀπελευθερωθεῖσα· οὔτε γὰρ γά-
μος, οὔτε γέννησις ποιεῖ τιτὸν σεμνὴν
γυναῖκα, ἀλλὰ ὅσοι χηροί.

μζ. Τὸ δ' ἐλευθερίας ὄνομα ἢ αὐ-
τὴν δυνάμειν ἔχει τῇ τῆς καθ' ἑαυτοῦ
ὀνόματι.

μη. Οὐκ ἀπολέλυται ὁ χωρὶς δε-
σμῶν χεὶρ κατεχόμενος, ἢ ἐν δη-
μοσίῳ τόπῳ φυλαττόμενος.

μβ. Ἐν τῇ θεωρίᾳ ἡμῶν ὅτι, ἔ-
ῶσα πῶς καλῇ νεμέσθαι, ἔτι τὰ θυ-
μῷ φίλια, καὶ τὰ ἐν ἀγωγῇ.

ν. Τὰ ὀνόματι τῆς νύμφης, καὶ ἡ
πρὸς νύμφην, καὶ ἡ πρὸς αὐτὴν δηλοῦται.

να. Τῇ προσηγορίᾳ τῆς γυναικὸς
πάντες Θ. αἰῶνες ἀρρένες καὶ θή-
λειαι δηλοῦνται.

νε. Τῇ προσηγορίᾳ τῆς πατρὸς
νθ. ἡ πατρὶς αὐτῆς ἐλέγχεται.

νζ. Ο συμπελεκτικός ἐστὶν ὁ διαζυ-
γικός ἐστὶν ὅτε ἀπὸ ἀλλήλων ἀπα-
λαμβάνονται. καὶ ἀπαρτίζεται τὰ πα-
ραδείγματα, ἐν οἷς φησιν, ὅτι ἐπι-
τροπὴ χωρὶς οὐσίας οὐ δίδωται. καὶ
ὅτι ἐπὶ τῆς κλοπῆς ὁ ἀποδοτέας ἐκ
ἀδικεῖται, εἰ μὴ κακοδελη συμβου-
λίῳ ἔχῃ. οὔτε ἡ συμβουλὴ βλά-
πτει, εἰ μὴ καὶ φάκτον ἀρακολουθήσῃ.

νη. Αἰρετικοὶ δανείσκειν λέ-
γονται, καὶ οὗτοι, οἷς οὕτω

re debemus eam, quæ non in-
honestè vixit : matrem enim
familias à cæteris feminis mo-
res discernunt, atq; separant.
proinde nihil interest nupta
sit, an vidua, ingenua sit, an
libertina : nam neque nuptiæ,
neque natiuitas faciunt ma-
trem familias, sed boni mo-
res.

B XLVII. Liberationis ver- L. 47.
bum eandem vim habet,
quam solutionis.

XLVIII. Solutus non est, qui L. 48.
sine vinculis manibus tene-
tur, aut in loco publico ser-
uatur.

XLIX. In bonis nostris sunt L. 49.
etiam quæ bona fide à nobis
possidentur, & superficies,
quæque in actionibus sunt.

C L. Nurus nomine etiã pronu- L. 50.
r^o, & quæ ultra est significatur.

LI. Appellatione parentis L. 51.
omnes adscendentes tam ma-
sculi^m, quàm feminae conti-
nentur.

LII. Patroni appellatione & L. 52.
patrona continetur.

LIII. Coniuncta pro disiun- L. 53.
ctis, & vicissim disiuncta pro
disiunctis accipiuntur. &
exempla adponit, in quibus
ait, tutorem separatim sine
pecunia non dari : & in quæ-
stione furti, ope non videri
fecisse, nisi consilium mali-
gnumⁿ habuerit : nec consi-
lium nocere, nisi & factum
secutum fuerit.

LIV. Conditionales creditores L. 54.
dicuntur & hi, quibus nondū

competit actio, est autem competitura, vel qui spem habent, ut competat.

L. 55. LV. Creditor autem is est, qui exceptione perpetua summoueri non potest. qui autem temporalem exceptionem timet, similis est conditionali creditori.

L. 56. LVI. Cognoscere instrumenta, est relegere & recognoscere. dispungere autem instrumenta, est conferre accepta & data. i. Liberi dicuntur, & qui sui iuris sunt, & qui sunt in potestate: & qui ex virili & qui ex feminino sexu descendunt.

Deest folium in Regio Cod. quod continebat reliqua huius tituli, ex tit. de reg. iur. usque ad legem 145. quae ex Gracorum commentariis, quantum potuit, suppleuimus.

L. 57. LVII. Magistri appellantur, per deriuationem à magistratibus, qui magis, quàm ceteri diligentiam & sollicitudinem rebus, quarum cura eis commissæ est, debent, & cuiuslibet disciplinæ magistri.

L. 59. LIX. Portus est conclusus locus, quò importantur merces, & inde exportantur. dicitur & statio.

L. 60. LX. Locus est portio fundi. fundus autem integrum aliquid est, & plerumque sine ædificiis. potest autem ex affectione possidentis, & locus esse fundus: veluti cum ipsum

ἀρμόζει ἀγωγὴν, μέλλει δὲ ἀρμόζειν, ἢτοι ὁ ἐλπίδας ἔχοντες ἵνα ἀρμόσῃ.

νέ. Δαμεισῆς δὲ ὅτιν ὁ μὴ δυνάμην διὰ διωκεοῦς ᾤραρχαφῆς ἀποκινεῖσθαι. ὁ δὲ παρόσκαυτο παρχαφῆν δὲ διῶς, εἴοικε τῷ αἰρεπικῷ δανῆσῃ.

νς. Γινώσκην δικαίωματά, ὅτι τὸ ἀναγινώσκην, ἢ κατὰ γινώσκην. διατίθεν δὲ δικαίωματά, ὅτι τὸ ἵξεταίαν τὰς δόσας ἔ τὰς λήψας. παῖδες λέγονται ἔ αὐτεξούσιοι, ἢ οἱ ὑπεξούσιοι. ἔ αὐτὸς ἀρρένογονίας ἔ ὁ ἐκ θυλυγονίας καπόντες.

νζ. Μάγιστροι λέγονται, ἀπὸ μεταφορᾶς ἀρχόντων, ὁ πλεον τῶν ἄλλων θεωροῦν ὀφείλοντες τῶν ὀπιτετραμμένων αὐτῶν παραμάτων, ἔ αὐτοὶ διδάσκαλοι οἷας δῆποτε ὀπισήμης.

νθ. Λιμὴν ὅτι τόπος περικλειόμενος, εἰς ὃν εἰσάγονται τὰ φορτία, ἔ ὅς οὐ ἐκείνους. τὸ αὐτὸ ἢ σαπίων λέγεται.

ξ. Ο τόπος μέρος ἀγροῦ ὅτιν, ὁ ὅς ἀγρὸς ὁλόκληρόν ὅτι, ἔ ὡς ὀπιπαν χωρὶς τῶν οἰκημάτων. δυνάται ὅ ἀπὸ τῆς διαδοσεως τῶν κεκτημένων καὶ ὁ τόπος ἀγρὸς εἶναι, ὡς ὅταν αἰτῇ ἀγροῦ

ἀγροῦ παρὰ δώμῳ αὐτὸν καὶ ὁ ἀγρὸς ἔστι τόπος, ὡς ὅταν αὐτὸν ἑτέρῳ παραθήσομεν ἀγρῷ. Ὁ δὲ τόπος ἐστὶ ἐπὶ πολιτικῶν καὶ ἀγροικικῶν λέγεται. Καὶ ὁ ἀγρὸς ἰδίῳις ὅροις περιεκλείεται· ὁ δὲ τόπος διώεται λανθάνειν μέχρι που διήκει.

Ξα'. Τῇ περιουσίᾳ τῆς ἰκανοδοσίας ἐὰν ὅτε καὶ ὁμολογία περιέχεται.

Ξβ'. Τῇ περιουσίᾳ τῆς ξύλου πάντα ὅλη περιὲς οἰκοδομῶν ποιοῦσα δηλοῦται.

Ξγ'. Τὸ παρὰ τοῖς πλείονος ἐστὶ περιὲς. περιὲς σημαίνει, ὅτι ὁπωσοῦν ὑπὸ συκρατοῦ μῦθον παρὰ τοῖς δέ ἐστι τῶν πῶν ἐν νημέριον.

Ξδ'. Αδιάθετος ἐστὶν οὐ μόνον ὁ μὴ διατεμεν, ἀλλὰ καὶ ὁ μὴ κληρονομούμενος ἐκ διαθήκης.

Ξε'. Κληρονόμος λέγεται, οὐ μόνον ὁ πρωτός, ἀλλὰ καὶ ὁ τῆς κληρονομίας, ἐκ τῆς ἐξῆς.

Ξς'. Ἡ τῆς φορτῆς περιουσία, μόνον τὰ κινητὰ περιέχει.

Ξζ'. Τὸ παρὰ καὶ ὅν παρὰ τῷ πατρὶ, οὐ λέγεται ἐμπονηδέν, ἀλλὰ παρὰ.

ο'. Ἡ τῆς κληρονομίας περιουσία εἰς τὸν πορρωτέρω ἐκτείνεται. ἀπαιτῶς δὲ ὁ πρωτός δηλοῦται, ὡς ἐπὶ τῆς ἀνέρου ὑποκαταστάσεως· ἐὰν δὲ εἴπω, κληρονόμον ἐστὶ τῆς ἀνέρου τῶν γυναικῶν μου κληρονόμον, οὐ περιέχεται ὁ τῆς κληρονομίας μου κληρονόμος.

Basil. Tom. I.

A pro fundo tradiderimus: nec non & fundus locus: veluti cum eum alij adiunxerimus fundo. Locus autem tam de urbanis quam rusticis prædiis dicitur. & fundus suis finibus circumcluditur: locus verò latere potest quatenus peringat.

LXI. Satisfactionis appellatione interdum etiam repressio continetur. L. 63.

LXII. Tigni appellatione omnis materia ad ædificandum apta significatur. L. 62.

LXIII. Penes te amplius est, quam apud te: nam apud te est quomodocumque a te teneatur: penes te est, quod quodammodo possidetur. L. 63.

LXIV. Intestatus est non tantum qui testamentum non fecit, sed etiam cuius ex testamento hereditas adita non est. L. 64.

LXV. Heres dicitur non solum primus, sed & heredis heres, & cæteri deinceps. L. 65.

LXVI. Mercis appellatio res mobiles tantum continet. L. 66.

LXVII. Venditum quod apud venditorem est, non dicitur alienatum, sed venditum. L. 67.

LXX. Heredis appellatio ad ulteriores producitur. raro autem primus significatur, veluti in substitutione impuberis: nam si dixero, impuberis heredem fore, qui mihi heres fuerit, heres heredis mei non continetur. L. 70.

E

LXXI. Aliud est capere, aliud accipere. capere cum effectu intelligitur. accipere vero etsi quis non accepit ut habeat: ideoque non videtur quis capere quod erit restitutus: sicut peruenisse propriè illud dicitur, quod est remansurum. i. Hæc verba, in his rebus rectè præstari promisit, significant, ne quod periculum vel damnum ex ea re stipulator sentiat.

L. 72. LXXII. Appellatione rei, pars etiam continetur.

L. 73. LXXIII. Stipulari, rem rectè restitui, significat cum fructibus. rectè enim verbum pro viri boni arbitrio est.

L. 74. LXXIV. Signatorius annulus inter ornamenta non refertur.

L. 75. LXXV. Restituere is videtur qui reddit actori quod habiturus erat, si controuersia facta non esset.

L. 77. LXXVII. Frugem pro reditu appellari placuit, non solum quod ex frumentis, aut leguminibus, verum & quod ex vino, vel syluis cædvis capitur.

L. 78. LXXVIII. Interdum quoque verbo possessionis proprietas significatur: sicut in eo qui possessiones suas legat.

L. 79. LXXIX. Impensæ necessariae sunt, quæ si factæ non sint, res aut peritura, aut deterior futura sit. i. Vtiles impensas esse placuit, quæ meliorem dotem

οα'. Επὶ τῷ λαβεῖν ἢ ἐπὶ τῷ δέξασθαι. τὸ λαβεῖν, ἐνδυνάμως νοεῖται. δέξασθαι δὲ καὶ οὐχ οὕτως πρὸς ἐδέξασθαι ἵνα ἔχη. διὰ τὴν οὐ δοκεῖ τις λαβεῖν, ὅπερ μὴ γὰρ δόξα διστάν· ὡς περ ἐλλυμέναι κυρίως ἐκείνο λέγεται, τὸ δόξασθαι μὴ γὰρ. ταῦτα τὰ ῥήματα. Ἐπὶ τούτοις τοῖς πράγμασι ὁρθῶς φραγεῖσθαι ὡμολόγησε, τὴν σημαίνει, ἵνα μὴ πνα κίνδυνον ἢ ζημίαν ἐκ τούτου τῶν πραγμάτων ὁ ἐπρωτῆσαι ὑπομνή.

οβ'. Τῇ προσηγορίᾳ τῶν πραγμάτων, καὶ μέντοι φερέχεται.

ογ'. Τὸ ἐπρωτῆσαι, πρῶτον ὁρθῶς δόξα διστάν, δηλοῖ μὴ τὴν καρπῶν. Τὸ γὰρ ῥήμα, τὸ ὁρθῶς, ἀπὸ δόξασθαι ὅτι ἀνδρὸς ἀγαθοῦ.

οδ'. Ο σφραγισθὲν δακτύλιος ἐκ ἐστὶ κοσμίῳ.

οε'. Αποκαθιστάν δοκεῖ, ὁ διδοὺς τῷ ἐνάρκοντι, ὅπερ ἡμῶν ἔχον μὴ δικασθῆναι.

οζ'. Τὸν καρπὸν ἀπὸ τῶν προσόδου καλεῖσθαι ἤρεσεν, οὐ μόνον τὸ ἀπὸ πρεσβίων ἢ ὁσπερίων, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀπὸ οἴνου, ἢ ὑλῶν τεμνομένων.

οη'. Εἰς ὅτε δὲ καὶ τῷ ὀνόματι τῆς νομῆς ἢ δεασοπείᾳ δηλοῖται, ὡς ἐνταῦθα τὰς νομαὶς αὐτῶν λεγὰται.

οθ'. Δαπάναι εἰσὶν ἀναγκαῖαι, αἵ περ εἰ μὴ χροῖντο, πρῶτον ἢ δὲ πολλὰς μὴ λεί, ἢ χεῖρον γίνεσθαι. Χρησίμοις δὲ δαπάναις ἤρεσεν ἐπὶ, τὰς βήνῃ ποιούσας

πλὴν τοῦτο, οὐ μὲν οὐ συγχωροῦ-
σαις ἐπὶ αὐτῷ χεῖρ, ὥς ὢν πρὸς-
δος τῇ γυναικὶ παραπορεύεται· οἷ
ὡς ἐπὶ τῶν ἄλλοις φιλοκαλίας πρὸς
οὐ ἐπὶ ἀναγκῆς μὲν· ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῇ
διδασκῆς τῶν παιδῶν, ὢν ἐνεκα βαρύν-
εσθαι πλὴν γυναικὶ ἀγνοοῦσαν ἢ ἀ-
κουσαν οὐ χεῖρ, ἵνα μὴ ἀναγκάσθῃ
τῶν ἀγρῶν, ἢ τῶν ἀνδραπόδων σερῆ-
σθαι. ἐν ταύταις δὲ ταῖς δαπάναις,
καὶ τὸ δροσκοπεῖον, καὶ τὸ ὠρεῖον τὸ πῶ
πρὸς τῷ οἴκῳ πρὸς τὸν, ὡς ἐπὶ
πολὺ λείξομεν. ἐπὶ περὶ δὲ δαπά-
ναις εἰσὶν, αἱ τὸ εἶδος μόνον κοσμοῦσαι,
οὐ μὲν καὶ τὸ καρπὸν αὐξοῦσαι. ὡς ἐστὶ
τὰ χλοηφόρα γήδια, καὶ τὰ ἀνὰ βρυτα
ὑδάτα, ἔα αἱ μὲν δροσῶς, καὶ αἱ λω-
εκαπῶνες, ἔα αἱ ζωγραφίαι.

π'. Τῇ γυναικὶ τῶν λεγόντων ἐ-
παναλήψαι, καὶ ἐλθεῖν πρὸς τὴν
χρῆσιν.

πα'. Ὅτε διακαλεῖται ὁποιατῆ-
σθαι κτήνη καὶ τὸ συμβᾶσαι ζημίαν
λαμβάνει ὁ ἐνάγων. τῷ γὰρ ῥήματι
τὸ ὁποιατῆσθαι, ἢ χρησιμότης τῶν
ἐνάγων πρὸς τὴν ἐξέχεται.

πγ'. Κυρίως οὐσία λέγεσθαι οὐ
δυνάται, ἢ πλέον βλάβῃ, ἢ ὀφεί-
λῃ ἔχουσα.

πδ'. Τῇ τῶν υἱῶν πρὸς τὴν ἐξέ-
χεται, πᾶσι δὲ τοῖς παιδῶν νοοῦμεν.

πε'. Τρεῖς σύστημα ποιοῦσιν.

πς'. Τὰ δίκαια τῶν ἀγρῶν αὐ-
τῶν ἔσονται, οὗτοι εἰν ἢ καλλοῦν, ἢ
ὑγία καὶ τὸ μέγεθος.

πη'. Σχεδὸν ποσῶντα ἔκα-
Basil. Tom. I.

A faciant, non deteriorem esse
non sinant, ex quibus reditus
mulieri acquiritur: sicuti ar-
busti pastinatione, vltra quàm
necesse fuerat: item doctrina
puerorum, quorum nomine
onerari mulierem ignoran-
tem vel inuitam non oportet,
ne cogatur fundo, aut man-
cipiis carere. in his impensis
& pistrinum, & horreum
domui dotali adiectum ple-
rumque dicemus. 2. Volupta-
riæ verò impensæ sunt, quæ
speciem duntaxat ornant,
non etiam fructum augent, vt
sunt agelli virentibus herbis
confiti, & aquæ salientes, in-
crustationes, loricationes,
C picturæ.

LXXX. In generali repeti- L. 80.
tione legatorum etiam liber-
tates continentur.

LXXXI. Cum interdicatur, L. 81.
vt opus factum restituatur,
etiam damnum datum actor
consequitur: nam verbo re-
stitutionis vtilitas actoris con-
tinetur.

LXXXIII. Propriè bona dici L. 83.
non possunt, quæ plus incom-
modi, quàm commodi ha-
bent.

LXXXIV. Filij appellatione L. 84.
omnes liberos intelligimus.

LXXXV. Tres collegiū faciūt. L. 85.

LXXXVI. Iura prædiorum L. 86.
sunt ipsa prædia, hoc est
bonitas, salubritas & am-
plitudo.

LXXXVIII. Tantum ferè L. 88.

quisque pecuniæ relinquit, A quantum ex bonis eius colligi potest. sic dicimus centiens aureorum habere, qui tantum in prædiis, cæterisque rebus habeat.

L. 89. LXXXIX. Boues magis armentorum, quàm iumentorum sunt. 1. Hoc sermone, dum nupta erit, primæ nuptiæ significantur. 2. Differt B dicere, reddere rationes, & edere: nam qui reddere iussus est, non reddit reliqua.

L. 90. XC. Qui in tradendis ædibus dicit, vti optimæ, maximæque sunt, non declarat, seruitutem illis deberi, sed nulli seruire.

L. 91. XCI. Meorum & tuorum appellatione actiones quoque continentur.

L. 93. XCIII. Hæc, mouentia, & mobilia idem significant: nisi si probetur testatorem mouentium nomine intellexisse animalia.

L. 94. XCIV. Verbum reddere etiam dare significat.

L. 95. XCV. Reliquorum appellatione & vniuersum significatur.

L. 96. XCVI. Litus est quousque maximus fluctus maris excurrit.

L. 97. XCVII. Si abs te stipuler: quanta pecunia ex hereditate illius ad te peruenerit, res ipsas videor stipulari, non pretia earum.

L. 98. XCVIII. Siue priore, siue posteriore bisexti die quis na-

σος χρήματα κατὰ λιμπανή, ὅσα ἐκ τῆς οὐσίας αὐτοῦ ἀποδοτέον αὐτῷ. ἔγω λέγω μὲν ἑκατοντάκις ἑκατὸν χευσὲς ἔχον τὸ μόνον ἐν κτήμασι, ἔτι τοῖς λοιποῖς πράγμασιν ἔχοντα οὐσίᾳ.

πθ'. Οἱ βόες τῶν βουκολίων εἰσὶ μάλλον, ἢ τῶν ὑποζυγίων. τὸ εἰπεῖν, ἕως οὗ γαμηθῇ, τὸ πρῶτον δηλοῖ γάμον. Διαφέρει τὸ εἰπεῖν, ἀποδοῦναι λόγῳ, ἢ ἐκδοῦναι· ὁ γὰρ κελεύει ἐκδοῦναι, οὐ δίδωσι τὰ λοιπαζόμενα.

ζ'. Ο ἐν τῷ ᾧραδιδόναι οἶκον λέγων, ὡς κάλλιστος, ἔτι μέστος, οὐ δηλοῖ αὐτὸν δουλεύεσθαι, ἀλλὰ μὴ δουλεύειν.

ζα'. Τῇ προσηγορίᾳ τῶν ἐμῶν, ἢ τῇ προσηγορίᾳ τῶν σῶν ἢ αἱ ἀγῶναι φερέχονται.

ζβ'. Τὸ, κινεῖται καὶ κινούμενα, τὸ αὐτὸ δηλοῖ, εἰ μὴ ἄρα δεχθῇ ὁ διαδέχων τὰ κινούμενα νοήσας ἐπὶ τῶν ἐμφύχων.

ζγ'. Αναδοῦναι καὶ πλὴν δοῦναι δηλοῖ.

ζδ'. Τῷ ὀνόματι τῶν λοιπῶν καὶ τὸ πᾶν σημαίνεται.

Δ ζε'. Αἰγιαλός ἐστὶ μέγας οὗ τὸ μέγιστον τῆς θαλάσσης ἐκτερέχον κύμα.

ζη'. Εὐὲν ἐπρωτήσω σε, ὅσα χρήματα εἰς σε φερέλθῃ, ἀπὸ τῆς κληρονομίας τῆς αὐτῆς τὰ πράγματα δοκῶ ἐπρωτᾶν, ἔμην τὰ κτήματα αὐτῶν.

λη'. Εἴτε ἐν τῇ περὶ τῆς ἡμέρας τῆς βιοσέξτου, εἴτε ἐν τῇ β'. πε-

χθ' ης, ἀδιάφορόν ἐστιν· ὅξ ἐκείνου
 ὅς ῥ' εἰκοσὸν ἐ. ἔτος ψηφίζεται, ὡς
 τῷ δύο ἡμερῶν, ἀπὸ μίας ὥρα
 λαμβανομένων.

λθ'. Γνώσιν νοεῖν δυνάμει, ἔ
 διάγνωσιν, καὶ πλὴν δικαιοδοσίαν. Συν-
 ημιόνας ἐπαρχίας λέγομεν, τὰς
 πλησιάζουσας τῇ Ἰταλίᾳ. Δικαιώ-
 ματά ἐστι, καὶ τὰ πρὸς ἀπόδειξιν τῆς

ρ'. Ἐπίσημα πρὸς ὅσῳ λέγεται,
 τὰ τῷ λαμπροτάτων ἀνδρῶν τε καὶ
 γυναικῶν.

ρβ'. Μεταξὺ φθορᾶς καὶ μοιχείας
 τίς το διαφέρειν ἕνός δοξαζοῖσιν, ὅτι
 ἡ μοιχεία εἰς πλὴν γεγαμημένων, ἡ δὲ
 φθορά εἰς πλὴν χήραν πλημυγεῖ-
 ται. ὁ δὲ πρὸς μοιχείας νόμος ἀδια-
 φόρως ὑπὸ λόγῳ χρῆται. Διαίσιον
 μεταξὺ ἀνδρὸς καὶ γαμετῆς, γίνε-
 σθαι λέγεται. διαζύγιον ὅ τῇ μνήσῃ
 πέμπεται δοκεῖ, ὅτι ἔς εἰς πρὸς ὅ-
 πον τῆς γαμετῆς ἐκ βήθως πίπτει.
 Αληθές ἐστι ῥ', νόσον εἶναι πλὴν πρὸς
 καιρον τῆ σώματος ἀδένειδιν πάθος
 δὲ ἐστὶ διωκενὲς τῆ σώματος ἐμπόδιον.
 οἷ ἐν τῷ ἀσφαλαλῶ ὅξ ἐβαλέ ης
 καὶ ὅς ὁ ἐπ' ὀφθαλμὸς ἐμπαθὲς
 ἐστίν. Δούλων λεγατευομένων καὶ
 δοῦλαι κεχρεώσονται.

ργ'. Απομειοῦται νόμον πῇ ἀποδα-
 πανᾶται. ἀπομειοῦται, ὅταν μέρ-
 ᾰ φαιρέται. ἀποδαπανᾶται, ὅταν
 παντελῶς ὁ νόμος ἀφαιρέται.

ρδ'. Τὰ κεφαλικά, θάνατον δη-
 λοῦσι, καὶ πολιτείας ἐκπλήσονται.

Basil. Tom. I.

A tus sit, nihil refert: ab eo enim
 quintus & vicesimus annus
 computatur, cū biduum
 pro vno die accipitur.

XCIX. Notionem accipere L. 99.
 possumus, & cognitionem,
 & iurisdictionem. 1. Conti-
 nentes prouincias dicimus,
 quæ Italiae proximæ sunt. 2.
 Instrumenta sunt etiam per-
 sonæ, quæ ad instruendam li-
 tem profunt.

C. Speciosæ personæ dicun- L. 100.
 tur clarissimorum virorum &
 feminarum.

CI. Inter stuprum & adul- L. 101.
 terium hoc interesse quidam
 putant, quod adulterium in
 nuptam, stuprum verò in vi-
 duam committitur. sed lex de
 adulteriis hoc verbo indiffe-
 renter vtitur. 1. Diuortium
 inter virum & vxorem fieri
 dicitur. repudium verò spon-
 sæ remitti videtur, quod &
 in vxoris personam non ab-
 surdè cadit. 3. Verum est,
 morbum esse temporalem
 corporis imbecillitatem. vi-
 tium verò perpetuum corpo-
 ris impedimentum: veluti si
 talum quis excussit: nam &
 luscus vitiosus est. 4. Seruis
 legatis etiam ancillæ debentur.

CII. Derogatur quid legi, L. 102.
 aut abrogatur. derogatur
 cū pars detrahitur. abroga-
 tur cū lex prorsus tollitur.

CIII. Capitalia mortem si- L. 103.
 gnificant, & amissionem ciui-
 tatis.

E iij

- L. 104 CIV. Liberatorum appellatio & ad nepotes extenditur.
- L. 105 CV. Hæc verba, liberos meos, non significant & libertorum liberos.
- L. 109 CIX. Bonæ fidei emptor esse videtur, qui ignoravit eam rem alienam esse, aut putavit eum qui vendidit ius vendendi habere, puta procuratorem, aut tutorem esse.
- L. 110 CX. Sequester est apud quem plures rem, de qua controversia est, deponunt.
- L. 111 CXI. Censeri est, constituere ut aliquid fiat, & semet aliquid censuisse. inde censoris nomen videtur esse tractum.
- L. 113 CXIII. Morbus fonticus est, qui cuique rei nocet.
- L. 115 CXV. Fundus est omne quidquid solo tenetur.
- L. 116 CXVI. Filij appellatione etiam filia continetur.
- L. 118 CXVIII. Hostes sunt qui nobis, aut quibus nos publicum bellum decernimus. cæteri latrones, aut prædones sunt.
- L. 121 CXXI. Usura pecuniæ fructus non est.
- L. 123 CXXIII. Verbum, erit, interdum etiam præteritum tempus designat. quod est nobis necessarium scire. & cum codicilli ita confirmati testamento fuerint, quod in codicillis scriptum erit, utrumne futuri temporis demonstratio erit, an etiam præteriti,

ρδ'. Η τ' τέκνων παροσηγορία εἰς τοὺς ἐκγόνοὺς ἐκτείνεται.

ρε'. Τὸ εἰπεῖν, τοὺς ἀπελευθέρους μου, οὐ δηλοῖ εἰς τῶν ἀπελευθέρων τοὺς ἀπελευθέρους.

ρθ'. Καλῇ πίστι ἀγορασθῆς εἶη δοκεῖ, ὁ ἀγνοήσας τὴν τὸν παροῦσα ἀλλότριον εἶη, ἢ νομήσας τὴν πωλήσαντα δίκαιον ἔχον τὴν πωλεῖν οἷον φρονιστήν, ἢ ἐπιτροπὸν εἶη.

ρί'. Μεσεπισητής ὅστις, ὡς ὧ πολλοὶ ἐπιδικὸν ὡράδωνται παροῦσα.

ρια'. Κενσεῖ, ὅτι τὸ διατάλιν πποιῆσαι, καὶ τὸ καθ' ἑαυτὸν τίποτε κεντικέναι. ἐκείθεν τὸ τὴν κένσωρ ὄνομα δοκεῖ εἰληκῶσαι.

ριγ'. Νόσος ὀλεθρία ὅστις, ἢ ἐκείτω παροῦσα πλυμανομήνη.

ριε'. Φουῶδες ὅστις παν ὁποῖοτε ὑπὸ τῆς ἐδάφους κρατεῖται.

ρισ'. Τῇ τῆς ὑοῦ παροσηγορία, καὶ ἡ θυγάτηρ παρέρχεται.

ριθ'. Πολέμοι εἰσιν, αὐτὸς παρὸς ἡμᾶς, ἢ παρὸς οἷς ἡμεῖς δημόσιον ψηφίζομεθα πόλεμον. αὐτὸς δὲ ἄλλοι λεγόμεναι ἢ κλέπται εἰσιν.

ρκα'. Ο πόκος τῶν δερνείων ἐκ εἶσι καρπός.

ρκγ'. Τὸ ῥῆμα, τὸ εἶναι, ἐνίοτε καὶ τὸν παρῶχικότα δηλοῖ. ὅπως ἀναγκασθὲν ὅστις ἡμῖν εἰδέναι. εἰ ὅταν κωδικέλλοι οὕτω βεβαιωθῶσιν ἐν διαθήκῃ, ὅπως ἐν τοῖς κωδικέλλοις γραφέν εἶναι, πότῃρον τῆς μνήμοντος χρόνου δήλωσις εἶναι, ἢ εἰ τῆς ὡρελόντος.

εἶγε περιγραφέντας κωδικέλλοις ^A siquidem ante scriptos codi-
 τις καταλίπει, ὅπῃ ἐν τῆς βουλή-
 σεως τῆς γραφῆς ἐρμηνεύεται
 ὅτιν. Τὸ ὅτι, καὶ Φ ἐνεστὼτα καὶ
 Ψ ὁρεληλυθότα σημαίνει, ὥσπερ
 καὶ τὸ εἶν.

ρκε'. Τὸ εἰπεῖν, πόδε ἢ πόδε ἵνα
 γνῶται ἢ δοθῇ, οὐ πάντως διαζυ-
 κτικὸν ὅτι, ἀλλ' ἐὰν ὅτε καὶ ὑπο-
 ζυκτικὸν, καὶ δεῖ τὰ δύο γνέσθαι, ἢ ^B
 δοθῶναι.

ρκε'. Τῇ τῆς ἀπαδων Θ περι-
 γράφει πᾶς ὁνομαστος δηλοῖται.

ρκε'. Ο τεχθεὶς νεκρὸς οὔτε γν-
 νᾶσθαι δοκεῖ, οὔτε πᾶς λέγεται.

ρλ'. Νόμιμος λέγεται κληρονο-
 μία, ὅτι ἐκ διαθήκης.

ρλα'. Ἐπὶ ὅτι βλάβος, καὶ ἑτε-
 ρον ποινὴ βλάβος Θ μὲν γὰρ δίχα ποι-
 νῆς δυνάται εἶν. ποινὴ ὅτι δίχα βλά-
 βοις, οὐ δυνάται. ποινὴ ὅτι ἀμείψιμα-
 τος ἐκδίκησις. βλάβος ὅτι καὶ τὸ ἀμείψ-
 ῖμα λέγεται, καὶ ὥσπερ ποινῆς περι-
 παρασκευῆς. Μεταξὺ ὅτι Φ περι-
 μου Θ τὴν ποινῆς, πολὺ διαφέρει. Ἐπὶ ^D
 ἢ ποινὴ γνικὸν ὅτιν ὄνομα, ἢ πάντων
 τῶν ἀμειψιμάτων κόλασις, καὶ ὅτι περι-
 σιμον, ἰδικὸς ἀμειψιματος δείγμα,
 οὐ πν Θ ἢ ἔπιγραφὴ σήμερον χρη-
 ματικὴ ὅτιν. ἢ δὲ ποινὴ οὐ μόνον χρη-
 ματικὴ ἐνάγκας εἶναι, ἀλλὰ καὶ ἐγ-
 κληματικὴ. καὶ τὸ μὲν περισίμον, ὁδο-
 κίμασις ἐρχεται Φ λέγοντος τὸ πρόσι-
 μον. ποινὴ ὅτι ἐκ ἐπάγει, εἰ μὴ ὅτι ἐκ

cillos quis relinquat, quod
 ex voluntate scribentis inter-
 pretandum est. i. Verbum est,
 tam præsens, quàm præteri-
 tum tempus significat, sicut
 & verbum erit.

CXXIV. Hæc verba, illud, L. 124.
 aut illud, fieri aut dari, non
 continuò disiunctiva sunt,
 sed interdum & subdisiun-
 ctiva, & vtrumque fieri, aut
 dari oportet.

CXXVIII. Spadonis appel- L. 128.
 latione omne genus spado-
 num continetur.

CXXIX. Qui mortuus na- L. 129.
 scitur, neque procreatus vide-
 tur, nec filius appellatur.

CXXX. Legitima hereditas L. 130.
 dicitur, & ea quæ ex testa-
 mento defertur.

CXXXI. Aliud est fraus, a- L. 131.
 liud poena: fraus enim sine
 poena esse potest. poena verò
 sine fraude esse non potest.
 poena est delicti vindicta.
 fraus verò & ipsum delictum
 dicitur, & quasi poenæ quæ-
 dam præparatio. i. Inter mul-
 tam autem & poenam mul-
 tum interest: cum poena ge-
 nerale sit nomen, omnium
 delictorum coercitio: multa
 verò specialis peccati, cuius
 animaduersio hodie pecunia-
 ria est. poena autem non tan-
 tum pecuniaria, verum & ca-
 pitis irrogari solet. & multa
 quidem ex arbitrio eius venit,
 qui multam dicit. poena verò
 non irrogatur, nisi quæ qua-

que lege, vel speciali iure, specialiter delicto imposita est.

L. 132. CXXXII. Anniculus mori videtur, qui extremo anni die moritur: cum enim dicimus, ante diem decimum Kalendarum, vel post diem decimum Kalendarum, vndecimum diem non designamus. 1. Non dicitur peperisse, cui filius exfectus est.

L. 134. CXXXIV. Annum ciuilitè non à momento ad momentum, sed de die in diem numeramus.

L. 137. CXXXVII. Ter parit etiam quæ tres vno edidit vtero.

L. 138. CXXXVIII. Bonorum quoque possessio hereditas appellatur.

L. 141. CCLI. Videtur ea mulier, cum moreretur, filium habere, cuius exciso vtero infans editus est.

L. 143. CXLIII. Rem habere videor, de qua actio mihi competit.

L. 144. CXLIV. Pellex est, quæ cum aliquo in eius domo legitime viuit sine nuptiis. paulò verò honestior, amica dicitur.

L. 145. CXLV. Virilis portionis appellatione interdum etiam D tota hereditas significatur.

L. 146. CXLVI. Soceri appellatio profocerum quoque significat.

L. 148. CXLVIII. Liberorum nomine etiam vnus continetur.

L. 152. CLII. Hominis appellatione tam masculus, quam femina significatur.

L. 153. CLIII. Etiam qui in vtero est,

A σου νόμου, ἢ ἰδικοῦ νομίμου, ἰδικῶς τῷ ἐγκλήματι ἔπιτεθεῖσα.

ρλβ'. Ενιαυσιᾶος δοκεῖ τελευτᾶν, ὁ ἐν τῇ ὑστερᾷ τῷ ἐνιαυτῷ ἡμέρας τελευτῶν. Ἐπεὶ γὰρ λέγομεν περὶ δεκάτης καλῶδων ἢ μὲν δεκάτῃ τῇ καλῶδων, οὐ δηλοῦμεν τὴν ἐν δεκάτῃ ἡμέραν. Οὐ λέγεται γυνή-
B σαι ἀνατμηθεῖσα.

ρλδ'. Τὸν ἐνιαυτὸν κατὰ νόμον ἐκ δὲ τοῦ ῥοπῆς εἰς ῥοπὴν, ἀλλ' ἔξ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἀριθμοῦμεν.

ρλζ'. Τεῖτον γυνᾶ ἔῃ τρεῖς ἐν μιᾷ γαστρὶ γυνήσασα.

ρλη'. Καὶ ἡ διακατοχὴ, κληρονομία λέγεται.

C ρμα'. Δοκεῖ γυνὴ ἢ ὄν ἔχον ἐν τῷ τελευτᾶν, ἥς ἀνατμηθεῖσθαι ἔξῃλθε τὸ βρέφος.

ρμγ'. Ἐχον δοκῶ τὸ παῖγμα, ἐφ' ᾧ ἀρμόζει μοι ἀγωγή.

ρμδ'. Παλλακή ὅστις, ἢ συζῶσα πνί, ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ νομίμως χωεῖς γάμου. ἢ δὲ ἥτιον πμωτέρα, φίλη λέγεται.

ρμέ'. Τῇ τῷ ἀναλογιστῶτος μέροις προσηγορία, ἔστι ὅτε ἔῃ πᾶσα κληρονομία δηλοῖται.

ρμς'. Ἡ τῷ πενδεροῦ προσηγορία ἔῃ τῷ προπένδερῳ δηλοῖ.

ρμη'. Τῷ ὀνόματι τῷ παίδων ἔῃ εἰς μόνον φερέχεται.

ρνβ'. Τῇ τῷ ἀνδρόπου προσηγορία, ἔῃ δὲ ἄνθρωπος γυνή δηλοῖται.

ρνγ'. Καὶ ὁ ἐν γαστρὶ ὢν,

δοκεῖ καταλειφθαι ἐν καιρῷ τε-^A
λευτῆς.

ρνέ. Εἰς τὴν λέγει καὶ ὁ μόνος ὢν.
ρνζ. Τοῖς δὲ ἐν, εἴτε πέλβολος,
εἴτε θριγκός.

ρνη. Ταῦτα αὖτ' ἡμῶν ὄντα,
διωκτὸν καὶ πολλὰ ὄντα ἐνικῶς
ἐκφωνεῖσθαι, ὡς ὅταν λέγωμεν,
πολις ἀνδρῶν, πολις ἰχθῆς, ἢ
ὅτε ἐμοὶ καὶ τῷ κληρονόμῳ μου
ἐπρωτήσω. καὶ ὅ πολλοὶ γὰρ πε-
έχονται.

ρνη. Καὶ τὰ νομίσματα νοῦμ^Θ
λέγεται.

ρξα. Οὐ λέγεται αἰνῆ^Θ, ὁ ἐν γα-
στρί ὢν.

ρξε. Καὶ ἐνὸς μόνου ὑπὸντ^Θ,
καλῶς ὑποκαθιστῶμεν λέγοντες,
τῷ τελευτῶνι δόποθνήσκοντι. καὶ ὁ
μόν^Θ γὰρ συγγενὴς, πλησιάζων
λέγεται. Τὸ εἰπεῖν, ἐὰν συμβῇ τῷ
ἐμῷ μου πῶποτε θάνατον δηλοῖ.

ρξδ. Τῇ τῷ θυγατέρι προση-
γορεῖα, καὶ αἱ κωφορούμεναι δη-
λουῦνται. Οὐ λέγων μέρ^Θ καὶ μὴ
προθεῖς ποῖ^Θ, ὅ ἡμῖς δηλοῖ.

ρξε. Οὐ δοκεῖ πελελεῖν εἰς^D
κ^Θ κληρονόμ^Θ, εἰ μὴ ὅ μ^Τ τὰ
χρεῖα.

ρξη. Οἱ παλαιοὶ καὶ ὁ κομποί,
τοῖς ἐργασίμοις ξύλοις, οὐ μὲν τοῖς
καυσίμοις πελέχονται.

ρο. Τῇ τῷ κληρονόμῳ προ-
σηγορεῖα πάντες ὁ διάδοχοι κα-
λουῦνται.

tempore mortis relictus fuisse videtur.

CLV. Proximior dicitur, L. 155.
etiam qui solus est.

CLVII. Paries est, siue murus,
siue maceries est.

CLVIII. Quæ sunt eiusdem L. 158.
generis, etiam cum plura
sunt, singulari appellatione
enuntiari possunt: veluti
cum dicimus, multum ho-
minem, multum piscem: vel
cum mihi, heredique meo
stipulatus fuero: nam & plu-
res continentur.

CLIX. Etiam aureos num- L. 159.
mos æs dicimus.

CLXI. Pupillus non dicitur, L. 161.
qui in utero est.

CLXII. Etiam cum vnicus L. 162.
superstes est, rectè substitui-
mus his verbis: ei qui supre-
mus morietur: nam & solus
adgnatus proximus dicitur.
Hæc verba: si quid filio meo
acciderit, mortem significant.

CLXIV. Nomine filiarum, L. 164.
etiam postumæ significantur.
I. Qui portionem dicit, nec
adiicit quotam, dimidiam
significat.

CLXV. Venisse ad heredem L. 165.
nihil videtur nisi deducto æ-
re alieno.

CLXVIII. Pali, & perticæ L. 168.
in numero lignorum, quæ
ad fabricandum apta sunt,
non etiam in lignis coctis
continentur.

CLXX. Heredis appellatione L. 170.
ne omnes successores signifi-
cantur.

- L. 171. CLXXI. Peruenire videtur etiam id, quod per acquisitionem peruenit.
- L. 172. CLXXII. Liberti appellatione etiam liberta continetur.
- L. 174. CLXXIV. Aliud est promittere furem non esse, aliud furto, poenâque solutum. qui enim dicit, furem non esse, de hominis proposito loquitur. qui furto, poenâque solutum, nemini esse furti obligatum promittit.
- L. 175. CLXXV. Faciendi verbo reddendi etiam causa continetur.
- L. 177. CLXXVII. Sorites dicitur falsa ratiocinatio, siue cauillatio.
- L. 178. CLXXVIII. Pecuniæ verbum non solum numeratam pecuniam complectitur, verum omnia corpora: nam corpora quoque pecuniæ appellatione contineri, nemo est, qui ambigat. 1. Hereditatis nomen iuris est, quod & accessionem & decessionem in se recipit. hereditas autem maximè fructibus augetur.
- L. 180. CLXXX. Tugurium appellatur omne rusticum ædificium.
- L. 181. CLXXXI. Verbum pertinere ea quoque significat, quæ dominij nostri sunt, & quæ possidemus, vel quæ speramus nos adquirentes, vel possessuros.
- L. 183. CLXXXIII. Taberna dicitur omne ædificium.
- CLXXXV. Instructa taber-
- A
ροά. Περιέρχεται δοκεῖ καὶ τὸ διὰ περσπορισμοῦ κτώμενον.
ροβ. Τῇ προσηγορίᾳ ἔ' ἀπελευθερου, ἢ ἡ ἀπελευθερία δηλοῦται.
ροδ. Ἐπὶ τὸν ὅτι τὸ ὁμολογεῖν κλέπῃ μὴ εἶναι, καὶ ἔπ' αὐτὸν τὸ κλοπῆς καὶ ποινῆς ἀφίστασθαι. ὁ γὰρ λέγων, κλέπῃ μὴ εἶναι, οὐδὲ προσαιρέσεως τῆς ἀντιθέτου λέγει. ὁ δὲ ποινῆς καὶ κλοπῆς ἀφεδείς, οὐδενὶ εἶναι κλοπῆς ἐνοχον ὁμολογεῖ.
ροε. Τὰς ῥήματι τῆς ποιῆσαι, καὶ ἡ τῆς ἀποδοῦναι αἰτία θεωρεῖται.
ροζ. Σωρείτης λέγεται ὁ ὡραλογισμὸς, ἥτοι ἡ εἰρωνεία.
ροη. Τὰς ὀνόματι τῆς χρημάτων οὐ μόνον τὰ δαγίδια θεωρεῖται (βλὺν), ἀλλὰ πάντα τὰ σώματα. ὅτι γὰρ ἢ τὰ σώματα τῇ τῆς χρημάτων προσηγορίᾳ θεωρεῖνται, οὐδέ τις ὅτιν ὁ ἀμφιβάλλων. τὸ δὲ τῆς κληρονομίας ὄνομα, δικαίου ὅτιν, ὅπερ καὶ προσθήκῃ, ἢ μείωσιν, καὶ αὐτὸ ἐπιδέχεται. ἡ δὲ κληρονομία, ἀπὸ καρπῶν μάλιστα αὐξεται.
ρπ. Καλύβη καλεῖται παῦν ἀγροικὸν οἰκοδομημα.
D
ρπα. Τὸ διαφέρειν δηλοῖ καὶ τὰ ὄντα τῆς δεσποτείας ἡμῶν, καὶ ἄτινα νεμόμεθα, ἢ ἐλπίζομεν κταῖσθαι, ἢ νέμεσθαι.
ρπγ. Σκλήρῃ λέγεται πᾶσαι οἰκησις.
ρπέ. Εὐτρεπομένῳ ἐργασθῇ.

ειον, τὸ δὲ πρῶτον, ἔστι ἀνθρώποις, ἄνθρωποις, πρὸς πρῶτον ἀνθρώπων ἐπιμονήν.

ρπζ'. Τὸ ῥῆμα τῆς ἀπαγγελίας των χρημάτων οὐ μόνον εἰς κατὰ βολὴν ἀναφέρειται δεῖ, ἀλλὰ καὶ εἰς ἐκταξιν.

ρπθ'. Τῇ τῆς ποιῆσαι σημασίᾳ, καὶ τὸ μὴ ποιῆσαι τὰ προσήκοντα περιέχεται.

ρρ'. Εὐχρηστικαί εἰσιν αἱ πλὴν οἰκιστὶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἔχοντες, οὐ μὲν αἱ ἐν αὐταῖς τεχθέντες.

ρρβ'. Τὸ προστιθέμενον ἐν τοῖς συμβολαίοις δεκά ἢ πλεον, ἐκ εἰς ἀμέτρον, ἀλλ' εἰς ἐλαχίστην ἀναφέρειται ποσότητα.

ρργ'. Τὸ εἰπεῖν, ὅσον φανῇ τὸ πρῶτον, οὐ πρὸς τὸ διαφέρειν, ἀλλὰ πρὸς τὴν τῶν πραγμάτων διατήρησιν φέρεται.

ρρδ'. Τὰ λεγόμενα περὶ ἀρρένων, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ περὶ θηλείας λέγεται. Ἡ φανερὰ καὶ πρῶτον δηλοῖ, ὡς ὅταν ὁ νόμος λέγῃ, ὁ ἐγγύτερος συγγενὴς τῷ φανερῷ ἔχτω. δηλοῖ καὶ τὰ προσώπα, ὡς ὅταν λέγῃ περὶ τῶν πατρῶν, ἔστι τῆς ἀπελευθέρου. λέγεται καὶ φανερὰ κοινῶς ἐπὶ παντὸς τῶν γένους. λέγεται καὶ περὶ τῶν ἐκείνων τῶν ἐνὸς προσώπου. Πάτηρ γὰρ φανερὰς λέγεται ὁ οἰκοδεσπότης, καὶ μὴ ἔχει παῖδας. ἡ δὲ γυνὴ καὶ κεφαλὴ, καὶ τέλος τῆς φανερὰς

^A na, quæ & rebus & hominibus ad negotiationem est parata.

CLXXXVII. Verbum, exa-^{L. 187} ste pecuniæ, non solùm ad solutionem referre oportet, verùm etiam ad delegationem.

CLXXXIX. Verbo facere, continetur etiam ne quid contra conuentionem fiat.

^B CXC. Prouinciales sunt, qui^{L. 190} in prouinciis domicilium habent, non ij, qui in eis nati sunt.

CXCII. Quod in instrumen-^{L. 192} tis adiicitur, decem, plurisve, non ad infinitam sed minutulam summam refertur.

CXCIII. Hæc verba, quan-^{L. 193} ti parebit rem esse, non ad id quod interest, sed ad rei æstimationem referuntur.

CXCV. Quæ de masculo^{L. 195} dicuntur, plerumque & de femina intelliguntur. i. Familix appellatio & rem significat: vt cùm lex dicit: adgnatus proximus familiam habeto. significat & personas: vt cùm de patrono & liberto loquimur. familia quoque dicitur communiter corpus vniuersum eorum qui sunt ex eodem genere. Item de iis, qui sunt sub vnius personæ potestate. Pater enim familias appellatur, qui in domo dominiū habet, quamuis liberos non habeat. mulier autem familix suæ & ca-

put & finis est.

L. 196. CXCVI. Cum sui iuris sit, & liberos in potestate non habeat: patrem enim sequuntur.

L. 197. CXCVII. Indicasse, est detulisse, arguisse, accusasse, & conuicisse.

L. 198. CXCVIII. Urbana prædia ædificia accipimus, non solum ea, quæ sunt in oppidis, sed & si fortè stabula sint, vel alia meritoria in villis, & in vicis, vel si prætoria voluptati tantum deferuientia, quia urbanum prædium non locus facit, sed materia. proinde hortos quoque, si qui sint in ædificiis constituti, dicendum urbanorum appellatione contineri. planè si plurimum horti in reditu sunt, vinearij fortè, vel etiam olitorij, magis hæc non sunt urbana.

L. 199. CXCIX. Absens est, qui non est eò loci in quo petitur, & qui non est intra urbis continentia. qui verò in continentibus est, non abest, si non latitet. 1. Qui ab hostibus captus est, non abest: sed qui a latronibus detinetur, abesse videtur.

L. 201. CCI. Appellatione filij, & filiorum familias, etiam nepotes comprehenduntur. 1. Et patris nomine auus.

L. 202. CCII. Qui iussus est in sepultura, aut funere aureos centum expendere, minùs quidem expendere non po-

A αὐτῆς εἶναι δυνάται.

ρλς'. Ως δὲ αὐτεξοισία, δὲ μὴ ἔχουσα παῖδας ὑπεξοισίους· τῷ πατρὶ γὰρ ἀκολουθοῦσιν.

ρλζ'. Μεμίνυκέναι, ὅτι τὸ παροσηγυγμέναι, τὸ ἐλέγξαι, τὸ κατηγορῆσαι, ἢ τὸ σιωελέγξαι.

ρλη'. Ἀσυκὰ κτήματα τὰ οἰκήματα δεχόμεθα, οὐ μόνον τὰ ἐν πόλεσιν ὄντα, ἀλλὰ δὲ εἰ τυχὸν σταθμοὶ εἶεν, ἢ ἄλλα ἐργαστήρια ἐν ταῖς χώραις δὲ ἐν ταῖς κώμας. ἢ ἐδὴ ἐπαύλια τέρψι μόνον δορυλάοντα. ὅτι τὸ ἀσυκὸν κτήμα, οὐχ ὁ τόπος ποιεῖ, ἀλλ' ἡ ὕλη, ἀμέλει δὲ τοῦ κήποις, οἱ ἱερεῖς εἰσιν οἱ κήμασι κατὰ τὰς τε, λεκτέον τῇ τῇ ἀσυκῶν παροσηγορία φερέχεται. δηλαδὴ δὲ καὶ εἰ τὸ πλεον οἱ κήποι ἐν προσόδῳ εἰσιν, ἀμπελικοὶ τυχὸν ἢ λαχανικοὶ ὄντες, μάλλον ἐκ εἰσιν ἀσυκὰ.

ρλθ'. Ἀπείν, ὁ μὴ παρὼν ἐνθάδε ἀπαγγέλλεται, δὲ ὁ μὴ ὢν ἐν τῇ παροισίᾳ. ὁ δὲ ἐν αὐτοῖς ὢν, ἐκ ἀπείν, εἰ μὴ λησθῇ. Ο αἰχμάλωτος ἐκ ἀπείν. ὁ δὲ ὑπὸ ληστῶν κρατούμενος, ἀπειναι δοκεῖ.

σα'. Τῇ τῇ ὑποδ' προσηγορία, δὲ τῇ τῇ ὑπεξοισίῳ, δὲ ὁ ἔργον φερέχεται. Καὶ τῇ τῇ πατρὸς, ὁ πάτω.

σβ'. Ο κελευθεὶς εἰς ταφῶν, ἢ πένθος διαπανῆσαι ρ'. νν'. ἡ τῷ μὲν οὐ δυνάται διαπανῆσαι.

σαι. πλέον δὲ δυνάται.

σδ'. Ἡ τῆ παιδὸς προσηγορία
τρεις ἔχει σημασίας, μίαν, ὅταν
πάντας δούλους, παῖδας προσηγο-
ρῶμεν· ἑτέραν, ἐπειδὴν παῖδα τῷ
ὀνόματι ἐνδυνάω τῆς κόρης λέγο-
μεν. τρίτην ὡς καὶ ἐκαστὸν παι-
δικὸν ἡλικίαν δηλοῦμεν.

σε'. Οἴνηρ δὲ σκεύη λέγομεν, τὰ
ὡς τὸ λυόν. ④ δὲ πίτοι καὶ αἱ βούτ-
της, καὶ ④ κέραμοι ἕως οὗ μόνον
ὅστιν ἐν αὐτοῖς ὁ οἶνος. ④ μὲν γὰρ τὸ
κενώμεναι ④ οἶνον, εἰς ἄλλου
χρεῖον μετὰ τὴν αὐτὰ δυνάμειν.

ςζ'. Τῇ τῆ φορτίου προσηγορία
οὐ φερέονται ④ ἀνδρες ποιοῦντες. ὅθεν
④ σωματέμποροι οὐ λέγονται ἔμ-
ποροι, ἀλλὰ σωματέμποροι.

ση'. Τὸ ὄνομα τῶν πραγμάτων,
ὡς περ τῆς κληρονομίας, ἐκ τῆς δια-
δοχῆς, τὸν ὀνόματι δηλοῖ, ἐκ οὗ πο-
τε καὶ ἐκαστον.

σια'. Φουῶδος καλεῖται ἐκ τῆ οἰκη-
μα, καὶ ὁ ἀγρός. αἱ γὰρ οἰκοδομίαι ἐν
μὲν τῇ πόλει οἰκίαι λέγονται. ἐν γὰρ τοῖς
χωρίοις, βίλαι. ὁ δὲ χωρὶς οἰκοδο-
μῆς τόπος, ἐν πόλει μὲν ἐδαφος λέ-
γεται· ἐν χωρίῳ δὲ ἀγρός προσηγο-
ρῶνται.

σιγ'. Τὸ παραχωρεῖν τὴν ἡμέραν ση-
μαίνει τὸ δέχεσθαι χρεωστέας τὰ χρέη-
ματα. τὸ γὰρ ἐρχεσθαι τὴν προθεσμίαν, δη-
λοῖ τὸ πάντῃ τὴν ἡμέραν ὑψηλύνειν,
καθ' ἣν τὰ χρέη αἰσταντέως δύναται.
ἐν δὲ τῇ χωρὶς αἰρέσεως πρὸς ἐπιρώτησιν,
καὶ προεχώρησιν, καὶ ἥλθεν ἢ προθεσμία.

Basil. Tom. I.

A test. amplius verò potest.

CCIV. Pueri appellatio tres L. 204
habet significationes. vnam
cùm omnes seruos, pueros
appellamus. alteram, cùm
puerum contrario nomine
puellæ dicimus. tertiã quum
quamlibet ætatem puerilem
significamus.

CCVI. Vinaria vasa appel- L. 206
lamus vasa torcularia. dolia
autem & cupæ & amphoræ,
quatenus vinum in eis est.
quia cùm inania & vacua
sunt, ad alium vsum transfer-
re possumus.

CCVII. Mercis appellatio L. 207
ne homines non continen-
tur, vnde mangones non di-
cuntur mercatores, sed ve-
naliciarij.

CCVIII. Bonorum appel- L. 208.
latio sicut hereditatis & bo-
norum possessionis vniuersi-
tatem, non res singulares si-
gnificat.

CCXI. Fundus appellatur L. 211.
& ædificium, & ager. ædifi-
cia verò in vrbe quidem ædes
dicuntur, ruri autem villæ.
locus verò sine ædificio, in
vrbe area, rure autem ager
appellatur.

CCXIII. Cedere diem si- L. 213.
gnificat incipere deberi pec-
uniam. venire autem diem
statutum, significat, eum
diem venisse, quo pecu-
nia peti possit. vbi verò
purè quis stipulatus fue-
rit, & cessit, & venit dies.

F

vbi in diem certum, cessit quidem dies, sed nondum venit. vbi verò sub conditione, neq; cessit, neque venit dies pendente adhuc conditione. Lata culpa est nimia negligentia, id est, non intelligere quod omnes intelligunt.

L. 214. CCXIV. Munus propriè dicitur, quod necessario lege, aut more, aut magistratu iubente obimus.

L. 215. CCXV. Potestatis verbum plura significat. imperium magistratuum, parentum in liberos, dominorum in seruos.

L. 216. CCXVI. Qui simpliciter in carcere clusus est, non videtur vinctus.

L. 217. CCXVII. Hic sermo, *cum* *fari potuerit*, differt ab eo, *postquam fari potuerit*: nam in priori existit conditio, cum primùm fari potuerit. i. Qui dicit, facito in diebus, nec adiicit, quot diebus, intra biduum dicit.

L. 218. CCXVIII. Verbum facere omne factum, complectitur. dare, soluere, numerare, iudicare, ambulare.

L. 219. CCXIX. In conuentionibus non verba, sed mentem contrahentium spectamus. vnde si à municipio ea lege conduxero, vt ad heredes meos conductio transeat, transit & ad legatarios.

A' ἐνθα δὲ ὑπὸ προθεσμίου ἐπιθεσ-
τησε, προεχώρησε μὲν ἡμέρα, οὐ-
πω δὲ ἦλθεν. ἐνθα δὲ ὑπὸ αἵρεσιν,
οὐπω προεχώρησεν, ἔτε ἦλθεν ἢ ἡμέ-
ρα, ἡρτημὴν ἐπὶ τῇ αἵρέσεως. Πλα-
τεῖα ῥαθυμία ὅστιν ἢ σφοδρά αἰέ-
λεια, πούτεσι, τὸ μὴ νοεῖν ὁ πάντες
νοοῖσιν.

B σιδ'. Μουνοῖς κυρίως μὲν, τὸ δὲ
ἀνάγκης νόμου ἢ ἔδου, ἢ δέχοντος
γινόμενον λέγεται.

σιέ. Τὸ τῆς ἐξουσίας ὄνομα
πολλὰ σημαίνει. τὸ τῆς δέχον-
των κράτος. τῆς πατέρων εἰς
τῶν παίδας, τῆς δεσποτῆς εἰς τῶν
δούλους.

σις'. Ο ψιλῶς ὦν ἐν φυλακῇ, οὐ
δοκεῖ δεδούτα.

C σιζ'. Διαφέρει τὸ, ὅτε δυνῆται λα-
λῆσαι, τῷ μὲν ὁ δυνῆται λαλῆσαι
ἐπὶ τῇ τῷ τῷ τῷ ἐκβαίνει ἢ αἵ-
ρεσις, ὅτε τῷ τῷ λαλῆσαι δυνῆ-
ται. Ο λέγων ποιήσῃ εἰσω ἡμερῶν,
ἢ μὴ προστιθεὶς πόσων, εἰσω δύο ἡ-
μερῶν ὁ ποιοῦτος δοκεῖ λέγειν.

σιή. Τὰ ῥήματα τῷ ποιῆσαι πάν-
τα τὰ ποιητὰ ὡς ἐλέχεται, δοῦναι,
καταβαλεῖν, δριμύνησαι, δικάζουσαι,
D πορνεύουσαι.

σιθ'. Εν τοῖς σιναλλάγμασι οὐ τοῖς
ῥήμασιν, ἀλλὰ τῇ διανοίᾳ τῆς σι-
ναλασσόντων προσέχοντι. ὅστιν ἐὰν
παρὰ πόλεως μισθώσωμαι, ἐφ' ᾧ
διαβιῶμαι πλὴν μίσθωσιν εἰς κληρονό-
μοις μου, διαβαίνει ἢ εἰς λεγατα-
ρίους.

σκ'. Τῇ τῷ παύδων προσηγορία, καὶ τῇ τῷ ὑπεξοισίῳ, ἐκγονοὶ καὶ ἀπὲκγονοί, ἔ πάντες ὁ δὲ αὐτῷ δηλοῦται. Ὡς ἐπὶ πολὺ δὲ καὶ τῇ τῷ ὑποδ προσηγορία, καὶ ὁ ἐκγονοὶ περιέχονται ἐὰν γὰρ ληγατεύσω ἀρχὸν μὴ τῷ οἰκονόμου ἔ τῷ ὑπὸν αὐτοῦ, καὶ ὁ ἐκγονοὶ περιέχονται, εἰ μὴ ἐνδοποδοται ἡ βουλή μου. Καὶ οὐ λέγομεν ἀπαιδα τελευτῶν, ὁ κατελιπόντα κληρονόμον ἐκγονον· τῇ γὰρ τῷ ὑποδ προσηγορία, ἅπαντες ὁ δὲ αὐτῷ δηλοῦται.

σκα'. Πλασὸς ἐπίτροπος ὅστις, ὁ μὴ ὢν ἐπίτροπος, ἔ πλασὴ διαθήκη, ἡ μὴ οὕσα διαθήκη, ἔ πλασὸς μόδιος, ὁ μὴ ὢν μόδιος.

σκαβ'. Τὰ ὀνόματα τῷ χρημάτων οὐ μόνον τὰ χρήματα, ἀλλὰ ἔ πάντα τὰ κινητὰ, καὶ τὰ ἀκίνητα, καὶ τὰ σωματικά, καὶ τὰ δίκαια δηλοῦται.

σκαδ'. Δεσμιὰ λέγεται ἔ τὰ ἰδιωτικά, καὶ τὰ δημόσια. Φυλακὴ δὲ μόνῃ ἡ δημόσια.

σκέ'. Κλέπτειν καὶ φυγάδα, ἔ ῥέμβει, καὶ μοιχρὸν, καὶ κοπίσιον, ἐκ δὲ τῆς προδοτικῆς αὐτῷ, ἀλλ' ἐκ τῆς προδοτικῆς λέγομεν.

σκαε'. Ἡ μεγάλη ἀμέλεια, κοδλπα, εἴπωμεν ῥαθυμία ὅστις ἡ δὲ μεγάλη ῥαθυμία, δολα ὅστις.

σκαθ'. Τὰ διαλυθέντα, ἡ πληρωθέντα νοεῖν ὀφείλομεν, οὐ μόνον οἷς ἀμφισβήτησις, ἀλλὰ καὶ τὰ δίκαια ἀμ-

Basil. Tom. I.

ACCXX. Liberorum & suorum appellatione nepotes, & pronepotes, & omnes, qui ex eis descendunt, significantur. Sed & filij appellatione sæpè nepotes continentur : nam si prædium cum villico & filiis eius legauero, nepotes quoque continentur, nisi voluntas mea refragetur. & non dicimus sine liberis defunctum, qui nepotem suum heredem reliquit : filij enim appellatione omnes, qui ex eo descendunt, significantur.

CCXXI. Falsus tutor est, qui tutor non est : & falsum testamentum, quod testamentum non est, & falsus modius, qui modius non est.

CCXXII. Pecuniæ nomine non solum numerata pecunia, sed etiam omnes res tam mobiles, quam immobiles, & corporales, & iura significantur.

CCXXIV. Vincula dicuntur tam priuata, quam publica : custodia verò tantum quæ publica.

CCXXV. Furem, fugituum, erronem, adulterum, aleatorem, non secundum propositionem eorum, sed ex actu dicimus.

CCXXVI. Magna negligentia, culpa est. magna autem culpa dolus est.

CCXXIX. Transacta, finitæ intelligere debemus non solum quibus controuersia fuit, sed etiam quæ sine con-

F ij

σλθ'. Πούπιλλός ἐστιν, ὁ ἀνήλικος ἄνθρωπος. Σέρβοι δὲ τῶν φυλάττειν καὶ μὴ φονεύειν ἐκκλησιασάντων. Ινκόλας ἐστιν, ὁ λεγόμενος παρόικος, ὃς ἀλλοχόρῳ ἐν πόλει ἢ χωρίῳ πλὴν οἰκιστὴν ἐκτίσασατο. Οὐρβς ἢ πόλις λέγεται, ἀπὸ τῆς οὐρβάρε, τοῦτέστιν ἀεράτρω παρὰ χαράξαι ὡς μιλύοντα πολίζεσθαι τὸ πόπον. Οπίδουμ, ἀπὸ τῆς ἔργου τῆς τοιχῶν κατασκευῆς. Τέρριτόριουμ, πάντες ἐκ τῶν πλὴν πόλιν ἀγροί.

σμβ'. Προϊέκτουμ ἐστὶ, τὸ ἐξέχον, ὥστε ἐπιπείθεσθαι αὐτῷ ἐξῴσιλιν. Ιμμίασουμ λέγεται, ἡ ἐμβαλλομένη πρὸς τὴν τοίχον δοκός. Χήρα λέγεται οὐ μόνον διαζευγθεῖσα, ἀλλ' ἡ μηδὲ ὅλως ἀνδρα ἐχρηκῆσα. Αἰάρδιος καὶ αἰνυγῆς λέγεται, ὁ μὴ ἔχων καρδίαν ἢ ὑγίαν.

σμεδ'. Ἐπὶ τῆς ποινῆς ἐκ ἐστὶν ἐκκλησιᾶς, ἀλλ' εἴπερ τις κατὰ δικαστῆν, ὑποκείται τῇ ἀπὸ τῆς νόμων ποινῇ. ὦρεσθαι δὲ ἡ ποινὴ ἀπὸ τῆς νόμου ἐκ ἐκαστῶ ἀμάρτημα. Ἐπὶ δὲ τῆς ποινῆς καὶ ἐκκαλεῖσθαι δυνάσθαι, καὶ ἐκ ἐρρώται, εἰ μὴ ὁ πορροφός ψηφίσεται ἐκ ἐφισυχάσει τις, ἢ ἐκκαλεσάμενος ἡγήσῃ. κατ' οἰκίαν δὲ γινώσκιν ὁ δικαστὴς ἐπιφέρει τὸ πορροφόν, εἰ μὴ ἰδικῶς ὑπὸ τῆς νόμου ὦρεσθαι.

σμεδ'. Αποκαθιστῆν δοκεῖ ὁ μὴ μόνον τὸ σῶμα τὸ ζῆτορ μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅλιν.

Basil. Tom. I.

CCXXXIX. Pupillus est impubes sui iuris constitutus. 1. Serui quod seruentur, nec occidantur, dicti sunt. 2. Incola est, quem παρόικον vocant, qui aliunde in oppido, vel agro domicilium adeptus est. 3. Vrbs dicitur ab vrbare, quod qui urbem aliquo loco conditurus erat, aratro eum circumduceret. 4. Oppidum ab opere constructionis moenium. 5. Territorium, vniuersitas agrorum sub quaque ciuitate.

CCXLII. Proiectum est, quod eminet, ut ei moenianum imponatur. Immissum dicitur trabs, quæ parieti immittitur. 1. Vidua dicitur non solum viro soluta, sed etiam ea, quæ omnino virum non habuit. Vecors, & vefanus dicitur, qui sine corde, vel sanitate est.

CCXLIV. De poena prouocatio non est, sed si quis condemnatus sit, poenæ legitimæ subiicitur: est autem cuique maleficio poena à lege statuta. at de multa prouocare licet, nec aliter valet (debetur) quàm si iudex competens eam dixerit, & ei quis acquiescat, aut prouocator victus sit. iudex autem aestimat quantam multam dicturus sit, nisi quæ specialiter à lege imposita sit.

CCXLVI. Restituere videtur qui non solum corpus petiit, sed etiam qui omnem

F. iij

corporis causam conditio-
nēque præstat : omnis enim
restitutio, non solum corpo-
ris, sed etiam iuris est.

S C H O L.

^a *Si quis*] Si quis pactum in hæc
verba conceperit : si quis hoc fecerit,
ei decem aureos dabo : hoc autem fa-
cere mulier occupauerit, non potest
dicere, se his verbis, si quis, videri de
masculo sensisse. Et si quis in testa-
mento suo dixerit : Si quis corpus
meum sepulturæ tradiderit, arma
mea sibi habeto, & femina sepelierit,
arma consequetur : nam & ipsa potest
ea vendere, sicut masculus.

^b *Vrbis*] Qui urbem metropolim di-
cit, ad muros vsque intelligit. Qui
verò Romam dicit, cum muris con-
tinentia ædificia Romæ appellatione
complectitur : nam vrbis appellatio
latius patet. Hoc autem dicere vult :
eum qui in vrbe præsto esse promisit,
intra muros sensisse : qui verò Romæ,
extra urbem in continentibus ædifi-
ciis.

^c *Captivi*] Si quis post conditum te-
stamentum captus sit ab hostibus, in-
terim testamentum eius irritum est :
& si reuersus fuerit, conualefcit pro-
pter postliminium : sin autem ibi de-
cesserit, propter legem Corneliam,
lib. 39. tit. 2. cap. 6.

^d *Rei appellatio*] Quia si rem quam-
piam tibi donauero, ac instrumentum
tibi tradidero, rem ipsam tradidisse
videor. Hoc ait Iurifconsultus, quia
rei significatio latior est, quàm pe-
cuniæ.

^e *In patrimonio sunt*] Vt actiones
pœnales & populares : nisi enim con-
testata fuerint, non computantur,
vt cap. 11.

Actio enim personalis, quæ à nobis
non cœpit, ad heredes non transit.

^f *In operis*] Ait lex : Quamuis re-
demptor certa mercede opus condu-
ctum fecerit, si nō exædificarit ac per-
fecerit, non videtur aliquid fecisse :
nam in locatione operis consum-
mationis effectus siue opus consum-
matum spectatur, lib. 20. tit. 1. cap.
51. th. 2.

^g *Rei appellatio*] Rei appellatio ad om-

^A πῶ τῷ σώματος αἰπῶν, καὶ τῷ
διδού· πᾶσα γὰρ ἀποκαταστάσις, οὐ
μόνον τῷ σώματος, ἀλλὰ καὶ τῷ δι-
καίου ὄντι.

ΣΧΟΛ.

Εὰν συμφωνῶν τις εἴπῃ, ὡς εἰ ποιήσῃ τις
ταῦτα, πρὸς τὸν νῦν δέκα· φθάσῃ δὲ γυνὴ ταῦ-
τα ἐργάζεσθαι, οἱ διώσκει λέγειν, ὡς ἐγώ
πισ, εἰπὼν, ὡς ἀνδρὸς ἐδόξα λέγειν. καὶ
^B εἰ τις ἀφαιρέσῃ εἰπὼν, εἰ τις με θά-
ψῃ, λαμβανέτω τὰ ὄπλα μου, καὶ θάψῃ
τὸν γυνή, λήψεται τὰ ὄπλα· διώσκει γὰρ
καὶ αὕτη πωλῆσαι αὐτὰ, ὡς καὶ ὁ ἀνὴρ.

Ὁ μητροπολίτης οὐρεὺν λέγων, τὰ μέγιστα
τῶν τοιχῶν σημαίνει. ὁ δὲ λέγων Ρώμην, καὶ
τὰ μὲν τοιχῶν ἰσχυρὰ οἰκοδομήματα τῇ
προσηγορίᾳ τῆς Ρώμης περιλαμβάνεται·
πλατύτερον γὰρ ὄντι εἰπεῖν τὸ ῥῆμα τῷ
οὐρεὺς. τὸ δὲ βούλει λέγειν, ὡς ἐρωτηθεὶς
παραστῆναι ἐν τῇ πόλει, εἶσω τῶν τοιχῶν εἰ-
^C ρηκεν. ὁ δὲ ἐν τῇ Ρώμῃ εἰπὼν, ἔξω τῆς
πόλεως ἐν τοῖς οἰκήμασι.

Εἰ τις ἀφαιρέσῃ ἀχμαλωτῇ, ἀκυρον
ἐν τῇ μέσῃ πᾶν ἀφαιρέσει πειν. καὶ εἰ
μὴν ἀποτρέψῃ, πάλιν ἐρρωται διὰ τὸ ποσλι-
μῖνον. εἰ δὲ ἐκείνῃ τελευτήσῃ, ἀφ' ἧς Κορ-
νέλιον, βιβ. 18. τίτ. β'. κεφ. 5'.

Ὅτι εἰ ἀνδρὸς σοὶ πρᾶγμα καὶ πα-
ραδόντες τὰ δικαίωματα, ἐκείνῳ τὸ πρᾶγμα
δοκῶ παραδιδόναι. τὸ δὲ φησὶν ὁ νομοθέτης,
ὅτι ἡ σημασία τῷ πρᾶγματος πλείονα σημαί-
νῃ τῷ τῷ χρημάτων σημασίαν.

^D Ὡς αἱ ποιναλαίαι ἀγωγὰ καὶ δημοτικαὶ εἰ
γὰρ μὴ παρακαταρτῶσιν, οὐ φιλοζῶνται, ὡς
κεφ. 12'.

Ἀγωγή γὰρ προσωπική ἀφ' ἧς μὴ ἔρ-
ξαμένη ὅσῃ εἰς κληρονόμους ἀφαιρῇ.

Φησὶν ὁ νόμος, ὅτι καὶ ποσούτου ποσὸς τὸ
ἔργον ποιήσῃ ὁ ἐργολάβος, οὐπω δὲ πληρώ-
σας αὐτὸ, οὐ δοκεῖ τι ποιῆσαι· ἐν γὰρ τῇ
ἔργου πληρώσεως μεθώσῃ τὸ ἀποτελε-
σμα θεωρεῖται, βιβ. κ'. τίτ. α'. κεφ. 12'.
γ. 6'.

Καὶ τὸ πρὸς λεγόμενον εἰς πᾶν

πα τὰ συναλλάγματα, καὶ τὰς ἐξ αὐτῶν ἀνοχὰς ἀναφέρει. Ζητεῖ βιβλ. β'. τ. ιδ'. κεφ. κ'.

Οὐ μόνον σιωπῆ καὶ λέγειν ἀλλὰ καὶ τῆς ἐπερωτήσεως, ἀλλὰ καὶ πᾶσα ἐρωτήσις καὶ ὁμολογία.

Τοῦτέστι, πὺν ὅτι τῆς δυνάμεως τῆς χρόνου. σημά-
νη δὲ πὺν ἐνεσῶτα καὶ πὺν μνησῶτα. θεματίσων
δὲ αὐτὸ ὅτι μισθώσεως· ὅτι ἐάν σοι μισθώσω
οἶκον ὅτι πενταετία, καὶ πρὸς ἐλθῶσι δύο ἐπι-
αυροί, εἴπα ἐφωτῆσω σε πρὸς τὸ μισθώμα-
τος, ὅτι ὁμολογεῖς δοῦναι μοι ὃ χρεωθεῖς μί-
σθωμα, δοκῶ σε ἐφωτῆσαι πρὸς τὸ μισθώ-
ματος τὸ πρὸς ἐλθόντων δύο ἐπιαυρῶν. Εἰ δὲ εἴ-
πω οὕτως, ὅτι ὁμολογεῖς δοῦναι μοι εἴη σε χρεὶ
δοῦναι καὶ χρεὶν ὅτι τῆς δυνάμεως, οὐ μόνον πρὸς τῆς
μισθώματος τῶν πρὸς ἐλθόντων δύο ἐπιαυρῶν
δοκῶ σε ἐφωτῆσαι, ἀλλὰ καὶ πρὸς τῆς μνησῶντων.

Τὸ τῆς ἐναγόντος ὄνομα ὃ δηλοῖ τὸ ἐναγέ-
μενον· τῆς δὲ ἀγωγῆς αὐτὴ τὸ ἐναγόντος ἐχρήσα-
το· εἰς τὴν· ὅπου γὰρ ἀγωγή, ἐκείνη καὶ ἐναγόν·
ὅπου δὲ πρὸς ἀγωγῆς, ὃς ἀνάγκης ἐναγέμε-
νός ἐστιν.

Γίνωσκε, ὅτι ὁ ἐναγόμενος οὐκ ἀναγκαζέ-
ται πρὸς ἀγωγῆς καὶ ἐάν τις δικασώμεται. Γί-
νωσκε δὲ καὶ τῆς· ὁ ἐναγόμενος ἐν τῇ πρὸς ἀγωγῆς
ἐναγόντος ἐστίν. τῆς γὰρ πρὸς ἀγωγῆς οὐκ ἐστὶν
εἰς τὴν, ὅτι οὐχ ὡς οὐκ ἐστὶν ἐναγόντος οὐκ ἀνα-
γκαζέται πὺν ἐναγόμενον πρὸς ἀγωγῆς καὶ ἐάν τις
δικασώμεται· οὕτως καὶ ἀπὸ πρὸς ἀγωγῆς ἐν-
αγόντος.

Εἶχον ἐγὼ διοικητὴν τὸ οἰκείων πρὸς ἀγωγῆς
τῶν τελευτῶν εἶπον, ὅτι οὐκ ἐναγόμενος ἐστὶν
ἐν τῇ πρὸς ἀγωγῆς τῶν πρὸς ἀγωγῆς τῶν
πρὸς αὐτῶν. ἐν τῇ πρὸς ἀγωγῆς τῶν πρὸς ἀγωγῆς
διοικητῆς ἀπώλεσε, καὶ ἐχρεώθη, καὶ διεῖρε, καὶ
ὅσα βιάως ἤρπασεν.

Εκίνησέν τις πρὸς ἐαυτὸς λέγων, ὅτι ἀπώλε-
σας τίς ἐμὴν ἐσθῆτα, καὶ ζητῶ λαβεῖν τὸ ἀνα-
φέρειν. κῆρυξ εἰς τὸ πρὸς ἀγωγῆς πρὸς ἀγωγῆς
ἐσθῆτα ἐκείνῳ διεῖρε καὶ ἐμὴν πρὸς αὐτόν. ἔλεγε
δὲ αὐτῷ ὁ ἀντίδικος αὐτοῦ. σὺ πρὸς ἀπώλειας
ἐσθῆτος δέδωκας μοι τὸ λίβελλον, νῦν δὲ πρὸς
ἀγωγῆς ἐν τῇ δικαστικῇ πρὸς ἐσθῆτα διεῖρε
ἐμὴν. φησὶν οὖν αὐτῷ τὸ τὸ νόμον ῥητόν· ὅτι ὁ
ταῦτα λέγων οὐκ ἀκούσθεται πρὸς ῥήματα γὰρ
τὸ πρὸς ἀγωγῆς καὶ τὸ διεῖρε ἐμὴν δηλοῦται. ἔλεγε
οὖν πρὸς ἀγωγῆς τὸ καὶ εἰς τὸ καὶ ἐμὴν, καὶ τὸ βία
ἀρπάξαι.

nes contractus & obligationes ex his
pertinet. Quare lib. 19. tit. 14. c. 28.
h Sponsio.] Sponsio appellatur non
solum quæ per sponsum fit, sed omnis
stipulatio, promissioque.

i Futurum.] Hoc est tempus oppor-
tunum. significat autem præsens &
futurum. propone me tibi ædes in
quinquennium locasse, & biennio
transacto ita à te stipulatum: promit-
tis mihi dare pensionem, quam mihi
debes, videor à te stipulatus pensio-
nem duorum annorum. si verò ita di-
xero: promittis mihi dare, si quid te
dare oportet tempore opportuno, non
solum præteritorum annorum pensio-
nem, sed etiam futurorum videor sti-
pulari.

k Actionis.] Actoris nomine non con-
tinetur reus: nam actionis verbo usus
est pro actore. & merito: vbi enim
actio est, ibi & actor est. vbi autem
exceptio est, necessariò & reus est.

l Exceptio.] Scias, reum non com-
pelli instrumenta aduersus se edere.
C Scias & hoc: reum in exceptionibus
actorem esse. Hoc igitur docere vult,
non sicut qui propriè actor est reum
non compellit, vt aduersus se instru-
menta edat: ita & qui propter ex-
ceptionem actor est.

m Perisse.] Habebam administrato-
rem rerum mearum. decedens dixi:
nolo eum conueniri earum rerum no-
mine, quæ apud eum perierunt. eo
verbo comprehendi quæcumque ad-
ministratores perdidit, & scidit, aut fre-
git, & quæcumque per vim rapuit.

Egit quis vestis nomine dicens:
perdidisti vestem meam: peto id quod
mea interest. & ad probationem eius
vestem protulit valde scissam. aduer-
sarius autem eius ei dixit: tu in libel-
lo vestem petis, quæ apud me periit:
in iudicio autem profers scissam. Ait
igitur lex, cum audiendum non esse:
nam verbo periisse, & scissum signifi-
catur. Hoc igitur exemplum trahe
ad usum, & vi raptum.

ⁿ *Creditor.*] Quære librum 23. tit. 1. A Creditores dicuntur, quibus debetur ex quacumque actione sine vlla exceptionis perpetuæ remotione. Qui autem exceptionem temporalem veretur, similis est ei, cui sub conditione debetur, libro 26. tit. 2. cap. 2.

^o *Pupillari.*] Glossa interlinearis: populari.

^p *Antequam lis.*] Tutores enim post litis contestationem pupillaris actionis domini fiunt. & si quid pœnæ nomine aduersarij præstiterint, ipsi consequuntur, lib. 26. tit. 1. lib. 48. tit. 7. cap. 29.

Hoc ait: quia pupilli, quibus ex pupillari actione aliquid à tutore debetur, creditores dicuntur. Creditores autem dicuntur postquam litem contestati fuerint: tunc enim & heredibus & in heredes actio datur. pupillarem autem actionem intellige, quæ litis contestatione indiget, lib. 38. tit. 3.

^q *Minus soluit.*] Hoc lex dicit de foliis contractibus bonæ fidei, non etiam de contractibus strictis: nam solutionem spectamus, vt lib. 10.

^r *Manus pretio.*] Hoc ait: verissimile esse, artis & operæ æstimationem superare materiæ pretium: nam manuum artificium dicit.

^f *Desinere.*] Non enim redire videtur propter necessitatem restitutionis.

Si enim rem tibi commodatam restitueris, quam alius vfuceperit, licet præsens sit, abesse videtur, quoniam alius eius persequendæ actionem habet.

^t *Quod furto.*] Nam si res furto sublatâ reddita sit, desinit abesse, quia nullus eius persequendæ actionem habet. nec vfucapitur.

Si enim per quem res mihi abesse cœpit, in aliquem translata sit, qui eam deinde mihi custodiendam dederit, iure depositi eam persequetur. Ego verò obnoxius sum ad restitutionem eius, ac per hoc possessionem amittere videor, quia eius reddendæ necessitate adstringor.

^u *Abeſt.*] Veluti, quod desinit esse in rebus humanis, vel furto subtractum est. interdum autem damnum quod ex ea re secutum erit, sarciri debet.

^x *Sciſſum.*] Labeo & Sabinus dicebant: Si vestimenta sciſſa reddantur,

Ζήτει βιβ. κγ'. τίτ. α'. Κρεδῖτωρες καλῶνται ὅτε οἱ αὐτὸν ἀγωγῆς ἐποφθαλμοῖ, μὴ διωδόμενοι ἀλλὰ διωκεῖς παραγραφῆς ἀποκινεῖσθαι. ὁ δὲ παρονομαζὼν τὴν παραγραφὴν δεδιώς, εἰκοι παρ' αἰρετικῶν δαμνέσθαι. βιβ. κς'. τίτ. β'. κεφ. β'.

Δημοτικῆς.

Οἱ γὰρ ἐπιτροποὶ μὲν παρονομαζέειν κύριοι γίνονται τῆς ὀρφανικῆς ἀγωγῆς, καὶ εἴπῃ δὲ αὐτὴν παρονομαζέειν οἱ ἐκκλησιαστικοί, αὐτὰ λαμβάνουσι. βιβ. κς'. τίτ. α'. βιβ. μη'. τίτ. ζ'. κεφ. κθ'.

Τοῦτο φησὶν ὅτι καὶ οἱ αἰρητικοὶ πρὸς τὸν ὀρφανικὴν ἀγωγὴν παρὰ τὸν ἐπιτρόπου, δαμνέειν λέγουσιν. δαμνέειν δὲ λέγουσιν, ὅταν αὐτῆς τῆς ἀγωγῆς παρονομαζέειν τότε γὰρ καὶ κληρονόμοις καὶ κτ' κληρονόμων ποιοῦσι πλὴν ἀγωγῆς παρὰ τὴν ἐπιτροπὴν. ἀγωγὴν δὲ ὀρφανικὴν νόμος, παρονομαζέειν δεομένην. βιβ. λη'. τίτ. ε'.

Τοῦτο λέγει ὁ νόμος ἐπὶ μόνων τῶν καλῶν πρὸς σωμαλαγαμάτων. ἐπὶ γὰρ τῶν ἐρίκτων σὺν ἐπὶ τῇ γὰρ ἐκκλησίᾳ παρονομαζέειν, ὡς βιβ. ι'.

^c Τοῦτο λέγει, εἰκὸς ἐστὶ πλείονος πλὴν τέχνων πρὸς τὴν ἀγωγὴν καὶ πλὴν ὕλων καὶ πλὴν τέχνων φησὶν.

Οὐδὲ γὰρ δοκεῖ παρονομαζέειν ἀλλὰ πλὴν ἀγωγῆς τῆς ἀποδόσεως.

Εἰ γὰρ ὁ χρησθεὶς σοὶ ἀποδώσεις, ἑτέρου δεσποσύνης αὐτὸν ἀλλὰ τῆς χροῦς, τῆς τοῦ καὶ παρὰ τὴν ἀπείναι λέγεσθαι, ἀλλὰ ὁ ἑτέρου καὶ αὐτὸν κτήσασθαι ἀγωγῆς.

Τὸ γὰρ κλαπέν ἀποκτασθαι, παύεσθαι ἀπείναι, ἀλλὰ ὁ μὴ ἵνα κτήσασθαι κατ' αὐτὸ ἀγωγῆς. οὐδὲ χροῦς δεσποσύνης.

^d Εἰ γὰρ μετήλθεν εἰς πῖνα ἀπὸ τῆς κλαπείας ὅτε ἐμοῦ, εἴτα δέδωκέ μοι ὅτι αὐτὸ εἰς τὴν κατὰ τὴν κλῆν, διχομολογέει καὶ ζητεῖ μὴ αὐτὸ δικαίως τῆς κατὰ τὴν κλῆν. ἐγὼ δὲ παρὰ κείνῃ εἰς τὸ ἀποδοῦναι τῆς τοῦ, καὶ δοκῶ ἐκ τούτου ἀποδοῦναι πλὴν νομῶν, ὡς ἀναγκάζομαι αὐτὸ ἀποδοῦναι.

Ὡς ὁ ἀποδανόν, ἢ κλαπέν. δεῖ δὲ τὴν παρὰ τὴν αὐτὰ πλὴν ζημίαν εἶναι ὅτε.

Λαβὼν καὶ Σαβίνος ἔλεγον, εἰς εἰδήματα χαλάντα ἀποδοῦναι, ἢ παρὰ

γμα ἀφ' ὧν τὸ σὺν φανερὸν ἐστὶν ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν τῇ
 αὐτῇ, ἢ σὺν τῇ γεγραμμένῃ ἐξεδείχθη ἢ γε-
 γραμμένη, δοκεῖ καὶ ταῦτα πᾶσι περὶ τῶν ἀ-
 πεινῶν. ὅτι τῇ ποιούτων περὶ τῶν ἀπαι-
 τημάτων ἐκ τῆς ὑποστάσεως αὐτῶν, καὶ τῆς ὕλης,
 ἀλλὰ μᾶλλον ἐν τῇ τέχνῃ ἀποκρίνεται. Εἰ δὲ
 καὶ περὶ τῶν κλαπέντων πρὸς ἐμοὶ ἀγνοῶν ἀρ-
 ρέσω, ὁρῶντος λέγεται ἀπαιτῶν μου τὸ πᾶν τῶν ἀ-
 γμάτων, εἰ δὲ μὴ ταῦτα μάλιστα πᾶσι αὐτῶν ἀ-
 λήθην. ὅτι τῶν ἀπαιτημάτων τῶν περὶ τῶν ἀπαι-
 τημάτων, ὅταν αὐτὸς δέδωκε, ἀπέστειλόν μου.

Βούλεται ὁ νομοθέτης ἡλικίῳ πᾶσι διδα-
 σκαλίσαν καὶ διαίρεσιν ἡμῶν περὶ τῶν ἀπαι-
 τημάτων, ὅτι ὧν οἱ ἀνθρώποι
 ἀλλήλους ἐνοχοὶ γίνονται. καὶ φησι. τῶν περὶ
 τῶν ἀπαιτημάτων δὲ ὧν ἐνοχοὶ γίνονται ἄνθρωποι, πᾶσι μὲν
 περὶ τῶν ἀπαιτημάτων μόνον. ὡς ὅταν σκεπῶ δυνάμεινον-
 τος ἀριθμῶν τῶν ἀπαιτημάτων. ἢ γὰρ περὶ τῶν ἀπαιτημάτων
 καὶ μὴ δυνάμεινον, τὸν δυνάμεινον συνεψησάτο
 κοινδικήσιον. ἀλλὰ δὲ φησι συναλλάττειν, ὡς ὅτε
 δύο ἄνθρωποι περὶ τῶν ἀπαιτημάτων καὶ ἀρρεσίων ἐκ κοι-
 νῆς ἀρρεσίων συνεψησάτο. συναλλάττειν γὰρ
 οὗτοι λέγουσιν. ἐνόστο δὲ καὶ ἀρρεσίων, ἐνόστο
 οἶδα ποιεῖν τὸν ἀρρεσίων. Εἰ γὰρ ἀπόντος Γέ-
 τρου, τῶν περὶ τῶν ἀπαιτημάτων ἐκείνου διοικήσεως δε-
 δωκεν αὐτοῖς ἐν τῇ διοικήσει θελήσω, ἐνόστο
 γίνονται αὐτοὶ τῇ νενομισμένῃ ἀρρεσίων, ἢ τοι τῇ
 περὶ τῶν διοικήσεως περὶ τῶν ἀπαιτημάτων ἀγωγῇ. οὕτως ὁ
 περὶ τῶν ἀπαιτημάτων τῆς διαμείσεως καὶ φησι, ὅτι
 τὸ ἀκρον ἢ τοι περὶ τῶν ἀπαιτημάτων ἡλικίον ἐστὶν ὄνομα, ὅτι
 περὶ τῶν ἀπαιτημάτων καὶ τῶν ἀρρεσίων, καὶ τῶν ἀρρεσίων
 να, ἐπὶ καὶ τῶν ἀρρεσίων, καὶ ὁμοιογενῶς ἀρρε-
 τεται. ὅτι μὴ τις ἐρεῖ ὅτι καὶ τῶν ἀρρεσίων, καὶ ἐν
 ἀρρεσίων καὶ τῶν ἀρρεσίων περὶ τῶν ἀρρεσίων.

Πρὸς τὴν ἐνοχὴν περὶ τῶν ἀπαιτημάτων. βέβαιος ὅτι, ἢ δὲ ἐπε-
 ρωτήσεως ὅτι συμφώνου ἀποκρίσεως.

Εἴποι δὲ αὐτὸς ὅτι οὕτως ὅτι πολλὰ ἀφ-
 φορὰ τῶν ἀρρεσίων, καὶ ἀρρεσίων, καὶ ἀρρεσίων
 θεοῦ. ὅτι γὰρ ὅτι ὅτι ἀρρεσίων πᾶσι δύο περὶ τῶν
 ἀρρεσίων. ἀρρεσίων αὐτῶν. ὁ ἀπαιτῶν πωλεῖ
 μὲν καὶ ἀρρεσίων, οὐ μὲν ποιεῖ ἀρρεσίων τῇ
 δυνάμει. βιβλ. ζ'. τίτ. ιδ'. κεφ. ις'.

Ἡ οὖν ἀρρεσίων ὅτι κινητῶν καὶ ἀρ-
 κινήτων ἀρρεσίων. ἢ δὲ ἀρρεσίων, ὅτι
 ἀκινήτων. κεφ. τελευτῶν πύπου τῶν τίτ. καὶ
 τὸ λε'. καὶ τὸ πα'.

Αἱ ἀπαιτῶν μὲν δὲ ὧν τὸ περὶ τῶν ἀπαι-
 τημάτων.

A vel res corrupta, veluti scyphi collisi, vel tabula picta rafa, aut inducta, videntur & hæ res abesse: quoniam earum pretium non in substantia earum & materia, sed magis in arte sit positum. Sed & si rem, quæ mihi furto aberat, ignorans emero, rectè dicitur ea res mihi abesse, etiamsi postea id resciero, quia pretium harum rerum quod dedi mihi abest.

B y Labeo def.] Iurifconsultus genera- lem quandam doctrinam & diuisionem proponere vult, quæ omnia complectatur, quibus homines inuicem obligantur. & ait: Ex quibus obligatio inter aliquos nascitur, ea vel aguntur tantum: veluti cum animo mutui contrahendi quis alicui numerauerit: nam ipse actus, tametsi nihil dictum sit, actionem condictitiam constituit. alia verò ait contrahi, veluti cum duo emptionem, venditionem communi consensu contraxerunt: hi enim contrahere dicuntur. Interdum etiam gestum cum qui gessit, obligat: Nam si absente Petro negotia eius, quæ operam alicuius desiderabant, sponte gessero, negotiorum gestorum actione ei teneor. atque hic est triplex modus diuisionis. & ait, actum generale verbum esse, & continere ea, quæ re aut verbis agantur: Nam & stipulari, & spondere agere est. & nemo dicat hac ratione, contractum sponsionem habere & actu contineri.

D Res est obligatio, quæ re contrahitur. verbis, obligatio, quæ ex inter- rogatione & congrua responsione.

z Contraxerunt.] Rursus & quis dicet hoc modo: multum inter se hæc differre, contrahere, gerere, & testari: nam qui contrahere, aut gerere potest, non continuo testamentum facere potest. Infamis vendit quidem & emit: testamentum autem facere non potest, libro 60. tit. 54. cap. 16.

a Exhibere.] Exhibitio igitur accipitur de mobilibus & se mouentibus: restitutio verò de immobilibus, cap. ult. hoc tit. & cap. 35. & 81.

b Cause.] Causæ ex quibus res con-

stat, sunt instrumenta. Iura verò sunt omnia, quæ ad prædij vtilitatem spectant.

Hoc ait: eum qui generaliter rem dicit, de re omni intelligere, & complectitur & pecuniam, & instrumenta, & omnia iura.

^c *Vniuersum ius.*] Non in ea, quæ personæ coherent, vel in res singulas corporales. lib. 9. tit. 3. cap. 19. 21. 23. lib. 35. tit. 14. cap. 80. & lib. 27. tit. 13. & lib. 29. tit. 9.

^d *Pro diuiso.*] Quintus Mucius ait, partis appellatione etiam rem communem pro indiuiso significari: nam quod pro diuisis partibus nostrum est, id non partem, sed totum esse. Seruius tamen rectè ait, partis appellatione vtrumque significari, & pro indiuiso, & pro diuiso commune. Hoc autem dicere vult: ea, quæ inferuiunt emptori, licet diuisæ partes sint, eius esse, vt clauæ, & vectes: & distractis ædibus, tacitè eas sequi.

Si feruus aut nauis duobus legata sit, pro indiuiso quidem possidetur: tamen quod ad feruitutis vtilitatem, aut nauis quæstum, vtriusque domini esse creduntur.

^e *Non est pars eius.*] ENANTIOPHAN. lib. 1. tit. 5. dig. 26. Vt qui post furtum conceptus sit: Nam libro 1. partem esse ait, ac per hoc vfucapi non posse, quod mulier prægnans surrepta fuerit. libro autem 6. dicitur, non esse partem, quoniam post furtum concepit: & ideo à bonæ fidei possessore vfucapi. In lib. autem 25. tit. 4. dig. 1. dicitur, eum, qui in vtero est, priusquam edatur, portionem esse mulieris.

^f *Ager dicitur.*] Definit, agro vendito non contineri ædificia, sed locum. lege cap. 60. vbi dicitur: Locus fundi portio est. fundus autem integrum aliquid est, & plerumque sine villa.

^g *Glans caduca est.*] Glans caduca, inquit, est, non quæ casum minatur, sed quæ iam cecidit: nam quæ in arbore est, fructus vocatur. Hæc autem omnia dicuntur propterea, qui legata relinquunt, quæve vendunt.

Α σαται, δικαιώματα. δίκαια δ', τὰ τὰ ἀγρῶ δίκαια φέροντα πᾶντα.

Τοῦτο λέγει ὅτι ὁ εἰπεῖν παρῶμα κα-
τολικῶς λέγει παρὶ πάντων παρῶματος. ὁ πε-
ριέχει ἐν αὐτοῖς καὶ χρήματα, καὶ γραμμα-
τεῖα, καὶ δίκαια πᾶντα.

Οὐ παρονομαστικῶς, ἀλλ' οὐ συμβατικῶς.
βιβ. θ'. τίτ. γ'. κεφ. ιθ'. κα'. κγ'. βιβ. λε'. τίτ.
ιδ'. κεφ. π'. καὶ βιβ. κζ'. τίτ. ιγ'. καὶ βιβ. κθ'.
τίτ. θ'.

Ο Κουίντιος Μούκιος ἔλεγε, τῇ τῷ μέρεϊ
B παρονομασία καὶ ὁ δὲ ἀδιαρέτου ὁπτικοῖνον
παρῶμα δηλοῦν δὲ ὅτι γὰρ ἐκ διηρημένων με-
ρῶν ἡ μέτερον ἐστὶ, ὅτι, οὐ μέρος ἀλλ' ὁλόκλη-
ρον εἶναι. ὁ μὲν γὰρ Σέριος σφωδρῶς ἔλεγε, τῇ
τῷ μέρεϊ παρονομασία ἐκαστέρων δηλοῦν δὲ
καὶ ὁ δὲ ἀδιαρέτου, καὶ ὁ ἐκ διηρημένου
μέρεϊ ὁπτικοῖνον. τῷ δὲ βούλεται λέγειν,
ὅτι τὰ δουλοῦντα τὰ πικρασκυδίου, καὶ
διηρημένου ὡς μέρος, αὐτὸ εἶναι ὡς οἱ κλέεις
καὶ οἱ μοχλοῖ. καὶ ὅτι τῷ οἴκου παρῶματος,
σιωπηρῶς ἔπονται.

Εὰν δυοὶ δουλοῖ, ἢ πλοῖον ληλατευθῇ,
C ἀδιαρέτος μὲν ἢ πούτων νομὴ ὅμως ὁ ἀπὸ
τῆς δουλείας τῷ παρῶματος, ἢ τῷ πόρου,
ἐκαστέρων τῶν δεσποτῶν λογίζεται.

Τοῦ Εὐαντιοφ. βιβ. α'. τίτ. ε'. διγ. κς'.
ὡς ὁ μὲν πλὴν κλοπιῶ συλληφθεὶς ἐν μὲν γὰρ
τὰ α'. βιβ. μέρος εἶναι φησι, καὶ ἀφ' οὗτο
μὴ δεσποζέσθαι, ὡς τῆς μητρὸς ἐκίου κλα-
πέσης. ἐν δὲ τὰς ε'. βιβλίῳ, μὴ εἶναι μέρος
λέγεται, ὅτι μὲν πλὴν κλοπιῶ συλληφθεὶς καὶ
ἀφ' οὗτο δεσποζέσθαι τὰ καλὴ πείρ νομεῖ.
ἐν δὲ τὰς κέ. βιβ. τίτ. διγ. α'. εἶπεν. ὁ εἰ-
κυμονούμηνον, ὡρὶν ἢ τερεθῇ, μέρος εἶναι
D τῆς γυναικός.

Νομοθετεῖ, ὅτι ἀγρῶ πικρασκυδίου
οὐ συμπαρελαμβάνεται ὁ παρὸς οἰκήματα, ἀλλ' ὁ
τόπος ἀγρῶ. κεφ. ξ'. ὁ φησιν, ὁ τόπος μέρος
ἀγρῶ ἐστίν. ὁ δὲ ἀγρὸς ὁλόκληρον ἔστι, καὶ
ὡς ὁπτιπὸν χωρὶς τῶν οἰκημάτων. τίτ. ι'. κεφ.
κα'. βιβ. ιθ'. τίτ. η'.

Βάλανος πίπτουσα φησιν, οὐ γὰρ διωκαμένη
πεσεῖν, ἀλλὰ ἢ ἡδὴ πεσοῦσα ἐσήμανεν ἢ γὰρ
ἐν τῷ δένδρῳ κερπὸς καλεῖται. πᾶντα δὲ ταῦ-
τα ἀφ' οὗ ληλατευόντας λέγεται, ἢ πικ-
ρασκυδίου.

Ο γὰρ εἰπὼν· πωράσκω σοι ἀγωγὴν, καὶ ἂν
αὐτὸς διέσπον τῆς ἀπατήσεως ἐδόξε πωλῆν,
καὶ εἰς τὸ ἀφάρετον ἐνέχεται.

Ενεπιγράμην γὰρ κινήσαι τὴν δίκην μου
καὶ τῷ δέινῳ. Ἐπεὶ οὖν πάντα ἀγωγὴ πε-
ριέχεται καὶ ἐγκληματική ἐκ πολιτική.

Εἰ μὲν εἴποι ὁ δικαστής, χρῆμα δοῦναι ῥ.
ἢ ἥπιον, μὴ ἐχούσης οὕτως τῆς ἀληθείας, οὐ
παρακρίματις τὸν κατὰδικασθέντα.

Συμβεβηκότες ἐκεῖνα καλοῦμεν τὰ παλαιῶν
ἡλικῶν ὑπογεγραμμένα· οἱ γὰρ παλαιοὶ
τὰς τῆς συμβεβηκότητος ὀνόματι ἀπὸ τῆς
ὑπογραφῆς εἰώθασιν κεχεῖσθαι.

Βιβ. ια'. τίτ. β'. κεφ. η'. θεμ. γ'. καὶ μὴ
σοι ἐναντιωθῇ. ἐκεῖνο γὰρ ἀφ' οὗ φιλάρετον
ἐδέχθη ὑπὸ τῶν οἷς καταλείφθη ἀφαιρο-
φίω.

Ἦτοι, οἵκτου δεσποίνῃ δὲ γὰρ τὴν μὲν
τῷ συμμορῷ βίου οὐδέν.

Ἦ τῶν ἀρχόντων παρασηρεία ἢ φυσική
ἢ ἐννομὸς ἐστίν. καὶ φυσικῶς ἀφ' οὗ τὸ λεγε-
ται, ὅτι μακαρίζοις, ἢ μακαρίους ἀφ'
τῶν πούτων καποχλὴν ποιοῦσιν. ἐννομὸς δὲ
ἀφ' οὗ τῆς οὐσυχαιότητος, ἢ ἀφ' οὗ χρόνιος νο-
μῆς.

Τὰ παρονόμια τούτων καὶ ὅτι τοῖς ἄλλοις
ἀφαιρῶν.

Τούτῳ λέγει, ὅτι τῶν αὐτῶν ἀπολαύοις
παρονόμιον καὶ μητέρες καὶ μάμμαι. ὅς ὡς
παρὰ τὴν πατέρα χρεωαῖται τὸ τελεῖν τῆς οὐ-
σίας τῇ ἀπαίδος παιδὸς. ὅς οὕτως ἐκ τῆ μη-
τερός. ὅς ὡς παρὰ τὴν πάππῳ γούτου, καὶ τῇ
μάμμῃ.

Επὶ γὰρ τῇ κλοπῇ ἀμφότερον δεῖ συντρέ-
χειν, καὶ τὴν ἀποδίδω, ἐκ τῆ συμβουλίῃ.

^h *Actionis verbo.*] Nam qui dicit, ven-
do tibi actionem, ipsum quoque ius
persequendi vendidisse videtur, & te-
netur in id quod interest.

ⁱ *Litis nomine.*] Mandaueram alicui,
ut aduersus aliquem actionem moue-
ret. heic igitur omnis actio contine-
tur tam criminalis, quam ciuilis.

^k *Oportere.*] Si iudex dixerit, centum
dari oportere, aut minorem sum-
mam, quàm res sit in veritate, con-
demnato non præiudicat.

^k *Subsignatum.*] Subsignata dicimus,
quæ ab aliquo subscripta sunt: nam
veteres subsignationis verbo pro sub-
scriptione uti solebant.

Ad L. XLIII. *Victus.*] Lib. II. tit.
2. cap. 8. them 6. Nec tibi huic ad-
uersari videatur: illud enim benig-
nè receptum est fauore eorum, qui-
bus alimenta relicta sunt.

^l *Matrem familias.*] Id est, matrem
familias accipimus eam, quæ hone-
stè viuit.

Ad L. XLIX. *Bonorum.*] Bonorum
appellatio aut naturalis, aut ciuilis
est. & naturaliter bona ex eo dicun-
tur, quod beant, hoc est, beatos
faciunt propter possessionem eorum.
ciuilis autem propter vfucapionem,
sive temporalem possessionem.

^m *Tam masculis.*] Priuilegia eorum
ad alios etiam transeunt.

Hoc ait, quia eisdem priuilegiis
utuntur matres & auix. & sicut pa-
tri debetur triens bonorum filij, qui
sine liberis decessit: ita & matri. &
sicut auo eius, ita & auix.

ⁿ *Consilium malignum.*] In furto enim
& opem & consilium concurrere
oportet.

ΤΙΤΛΟΣ Γ'.

ΠΕΡΙ ΚΑΝΟΝΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΑΡΧΑΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ.

TITVLVS III.

DE DIVERSIS REGVLIS IVRIS ANTIQVI.

L. 1. I. **R**EGVLA est com-
pendiosa rei enarra-
tio & coniunctio, quæ simul
cùm in aliquo vitiata est, rem
subiectam non enuntiat. re-
gula autem ex iure, non au-
tem ius ex regula sumitur.

L. 2. II. Feminae ab omnibus of-
ficiis ciuilibus & publicis ar-
centur: & ideo nec iudicant,
nec magistratum gerunt, nec
pro aliis intercedunt, nec pro-
curatores fiunt.

L. 3. III. Qui potest velle, potest
& non velle.

L. 4. IV. Velle non videtur, qui
obsequitur patri, vel do-
mino.

L. 9. IX. In obscuris quod mini-
mum est eligimus.

L. 10. X. Qui rei commodum siue
emolumentum percipit, &
incommodum, siue damnum
eiusdem agnoscit.

L. 12. XII. In testamentis plenius
defuncti voluntatem inter-
pretamur.

L. 13. XIV. In omnibus obliga-
tionibus, in quibus dies non
ponitur, præsentī die debe-
tur.

L. 15. XV. Qui actionem habet ad
rem reposcendam, ipsam rem

α'. **Κ**ΑΝΩΝ ὅστις συντόμος ἔ-
σται πραγμάτων ἀφήγησις καὶ
συνδεσμός, ὅστις ἅμα τῷ πρὶν π-
λαίσσαι, οὐ σημαίνει τὸ υποκείμε-
νον. ὁ δὲ κανὼν ἐκ τῶν νόμων, οὐ μὲν
ὁ νόμος ἐκ τοῦ κανόνος λαμβάνεται.

β'. Αἱ γυναῖκες πάντων τῶν πο-
λιτικῶν καὶ τῶν δημοσίων ὀφφικίων
κωλύονται, καὶ διὰ τοῦτο οὐ δικάζου-
σιν, ἐκ δέχονται, οὐ παρεμβάλλου-
σιν ὑπὲρ ἄλλων, ἐκ γίνονται φροντισαί.

γ'. Ο δυνάμειος θέλει, δύνα-
ται καὶ μὴ θέλει.

δ'. Οὐ δοκεῖ θέλει, ὁ παιδαρχῶν
πατερὶ, ἐξ ἀσότητος.

θ'. Επὶ τῶν ἀσαφῶν, τὸ ἥτιον ἐπι-
λεξιμὸν.

ι'. Ο πρὶν ὠφέλειαν ἔχων τῶν
πραγμάτων, καὶ πρὶν βλάβην
αὐτῷ ἔχει.

ιβ'. Επὶ τῶν διαθηκῶν πλατύτε-
ρον ἐρμηνεύομεν πρὶν τῶν διαθε-
μίου γνώμην.

ιδ'. Επὶ πασῶν τῶν ἐνοχῶν ἐφ'
ὧν ἡμέρα οὐ τίθεται, τῇ προύσῃ
ἡμέρᾳ χρεώσεται.

ιε'. Ο πρὶν πραγματος ἀγωγὴν
ἔχων εἰς ἀπώτησιν, αὐτὸ τὸ πρᾶγμα
δοκεῖ

δοκεῖ ἔχειν.

ιβ'. Οὐκ ἔστιν εἰκονικὴ πωρᾶσις, κατὰ βαλλομένου τιμήματος.

ιθ'. Ἡ τῆς δόλου ὡραγραφὴ οὐ βλάπτει οἷς ἐκ ἐνδοποδίου ἢ τῆς διασημότητος γνώμη.

κ'. Ὡσαύτως ἀμφίβολος ἐρμηνεία ἐλδοθερίας εἴη, ὑπὲρ τῆς ἐλδοθερίας ἀποκρίνομεν.

κβ'. Δοῦλος ἐκ ἐνέχεται, οὔτε ἐνοχοποιεῖται.

κγ'. Ἐὰν ὅτε μόνος δόλος ἐν τοῖς συναλλάγμασι ἐπιζητεῖται, ὡς ἐπὶ τῆς ὡρακαταθήκης, καὶ τῆς κτ' παρὰ κλησιν. ἔστι ὅτε δὲ δόλος, ὁ ῥαθυμία, ὡς ἐπὶ τῆς ἐντολῆς, ὁ δὲ εἰς χρῆσιν διδομένου, πωρᾶσεως, ἐνεχύρου, μιαινώσεως, πωρᾶσεως, τῆς ἐπιτροπῆς, ὁ δὲ τῆς διοικήσεως τῶν ἀλλοτελείων πωρᾶμάτων. ἐν τοῦτοις δὲ ἐπιμέλεια. ἡ δὲ κοινωνία δόλου δὲ ἀμύχανο ἀπατεῖ. Ἀλλὰ πάντα, ὅτε μὴ εἴς ἑξῆς τε συμφωνήσῃ πλέον, ἢ ἥτιον εἰσάγον. Ἐὰν γὰρ ἐν ἑξῆς συμφωνούμενα φύσιν διδοῖσι τοῖς συναλλάγμασιν. Ἐξηρημένους τῆς μὴ δυνάσασθαι συμφωνεῖν ἐπὶ τῆς ὡρακαταθήκης μὴ ἀπατεῖσθαι δόλον. Ἐὰν τυχερὰ δὲ τῶν ἀλόγων, ὁ δὲ τῶν χαλεπῶν ῥαθυμίας θάνατον, καὶ τῆς φυγῆς μὴ φυλάττειν εἰσάγοντων δούλων, καὶ τῆς ἀρπαγῆς, καὶ τῆς δορυβόου, ὁ δὲ τῆς ἐμπρησμοῦ, ὁ δὲ τῆς πλήθης τῶν ὑδάτων, καὶ τῆς ἐπὶ λεισιν τῶν ληστῶν, οὐδεὶς ἐπιγινώσκει.

κδ'. Ἀπὸ ἰδιωτικοῦ συμφώνου τὸ κοινὸν νόμιμον ἐκ ἐναλλάσσει, εἰ καὶ τὰ

Basil. Tom. I.

^A habere videtur.

XVI. Imaginaria venditio L. 16. non est, quum pretium soluitur.

XIX. §. i. Exceptio doli non nocet his, quibus voluntas testatoris non refragatur. L. 19.

XX. Quoties dubia interpretatio libertatis est, pro libertate respondemus. L. 20.

^B XXII. Seruus neque tenetur, neque obligatur. L. 22.

XXIII. In contractibus interdum dolus tantum consideratur, ut in deposito, & precario. interdum dolus & culpa, ut in mandato, commodato, venditione, pignore, locatione, dote, tutela, negotiis gestis. in his autem & diligentia. societas autem & dolum & culpam recipit. Sed hæc ita, nisi si quid vel plus, vel minus initio convenit: pacta enim quæ in ingressu contractus facta sunt dant naturam contractibus: nisi si conuenerit, ne dolus in deposito præstetur. Casus verò animalium, mortemque, quæ sine culpa accidit, fugam feruorum, qui custodiri non solent, rapinam, tumultum, incendium, aquarum magnitudines, impetus prædonum, nullus adgnoscat. L. 23.

^D XXVII. Ius commune priuata conuentione non immutatur, quamuis obligatio

G

nes initio pactione immuten-
tur ipso iure, vel per pacti ex-
ceptionem.

L. 28. XXVIII. Qui ex liberalita-
te conuenitur, quatenus fa-
cere potest condemnatur.

L. 29. XXIX. Quod ab initio non
valet, longo tempore non
confirmatur.

L. 30. XXX. Nuptias non concu-
bitus, sed consensus facit.

L. 31. XXXI. Neque pactis, ne-
que stipulatione quod semel
factum est, tolli potest. nec ex
eo pacto actio competit, aut
pactum.

L. 33. XXXIII. Duobus de lu-
cro certantibus deterior est
conditio petitoris.

L. 34. XXXIV. Et in stipulatio-
ne, & in cæteris contractibus,
si non appareat quid actum est
inter partes, sequimur morem
eius regionis, in qua contra-
ctum est. quod si mos non ap-
pareat, aut varius est, tunc id
quod minimum est, sequi-
mur.

L. 38. XXXVIII. Ex delictis de-
functi, heres non ad poenam,
sed in id quod ad eum perue-
nit, tenetur.

L. 39. XXXIX. In omnibus pro
facto intelligitur cum per
alium fiat, quo minus fiat.

L. 40. XL. Furiosus & prodigus
nullam habet voluntatem.

L. 41. XLI. Non debet actori lice-
re, quod reo non permittitur.
1. In re obscura melius est fa-

μάλιστα κατ' ἄρχας αἱ ἀγωναὶ ἀπὸ
συμφώνου ἐναλλάσσονται τῷ αὐτῷ
δικαίῳ, ἢ διὰ φραγελλῶς.

κη'. Ο ἀπὸ δωρεᾶς ἐναγόμενος,
μέχρις ἐπιλείας κατὰ δικαίωμα.

κθ'. Τὸ εἰς ἀρχῆς ἀνυπόστατον, οὐ
βεβαιούται τῇ χρόνῳ φραγελλῶ.
μή.

B λ'. Τὸν γάμον εἰς τὸ συγκαθευδῆσαι,
ἀλλ' ἢ σωμαίνεσις ἀποτελεῖ.

λα'. Οὔτε διὰ συμφώνων, οὔτε
δι' ἐπρωτήσεως δύναται ἀναιρεθῆ-
ναι τὸ ἅπαξ γεγονὸς πρᾶγμα, οὔ-
τε ἐκ τούτου τῆς συμφώνου ἀγωνῆς,
ἢ πάντων ἀρμόζει.

λγ'. Δύο περὶ κέρδους ἀγωνιζομέ-
νων, χείρων ἐστὶν ἢ εἰς ἐνάγοντος αἵρεσις.

C λδ'. Καὶ ἐν τῇ ἐπρωτῇ, καὶ
ἐν τοῖς λοιποῖς σωμαλλάγμασιν, εἰ
μὴ δηλούται τὸ δοξάω τοῖς μέρε-
σιν, ἀκολουθοῦμεν τῷ εἰς τὸ κλί-
ματος, ἐν ᾧ γέγονε τὸ σωμαλλά-
γμα. εἰ δὲ καὶ αὐτὸ ἀδελον εἴη, ἢ
ἀδιάφορον, τότε τῷ ἥττονι ἀκολου-
θοῦμεν.

λη'. Ἐπὶ τῇ ἀμύρτημάτων τῇ τε-
λευτήσαντος ἐκ εἰς πλεονέκῃ, ἀλλ'
εἰς τὸ πλεονέκῃ ὁ κληρονόμος ἐν-
έχεται.

λθ'. Ἐν πᾶσιν αὐτῇ εἰς γυμνάσιον νοεῖται
τὸ πρὸ αἰπῶν ἄλλου μὴ γυμνάσιον.

μ'. Ο μεμηνὼς, εἰ ὁ ἀσωτος, οὐδε-
μῶς ἐκ βούλησιν.

μα'. Οὐκ ὀφείλει τῷ ἐνάγοντι εἰ-
ναί, ὅτι τῷ ἐναγόμενῳ ἐκ ἐπιβέβη.
Ἐπὶ εἰς ἀσφαφεῖς πρᾶγματος κρείττον.

ἔστιν ὀνοεῖν τῇ ἀπατήσῃ, ἢ πρὶ τῷ ἐπει-
σάκτω κέρδι.

μγ'. Ο δὲνησάμηνος χρεώσῃν,
οὐ κωλύεται καὶ ἑτέρᾳ δικαιολογίᾳ
χρησάσθαι, εἰ μὴ νόμος ἐμποδίζει.
Πολλὰν ἀγωγῶν πρὸς τὸ αὐτὸ σω-
πρεχουσῶν, τῷ μίᾳ πρὸς κινεῖν ὀφείλει.
μδ'. Τότε εἰς τὸ πωλεῖσθαι ὁ κληρο-
νόμος ἐνάγεται, ὅτε ἐκ τῆς οἰκείου
δόλου, ἀλλὰ τῆς τελευτήσαντος ἐνά-
γεται.

με'. Οὔτε ἐνέχυρον, οὔτε παρα-
καταθήκη, ἔτε παρακλήσις, ἔτε ἀρ-
ρασία, οὔτε μίσθωσις, ἢ τῇ ἰδίᾳ πωρε-
μασι πωλείσθαι. Τὸ ἰδιωτικὸν σύμ-
φωνον ἐκ ἀναίρεϊ τὸ κοινὸν νόμιμον.
μς'. Ποινὴν κατὰ βληθεῖσα ἐκ
ἀναλαμβάνεται.

μζ'. Ἡ ἀδολγὴ συμβουλή, ἐκ
ἐνοχοποιεῖ. ἢ τῇ δὲ τῆς κατὰ δόλον, ἀρ-
μόζει ἢ πρὸς δόλου. Ο κοινωνὸς τῆς
κοινωνοῦ μου, ἐκ ἐστὶ μου κοινωνός.
μη'. Τὸ κατ' ὀργῇ, ἢ θυμότητι
γινόμενον, ἢ λεγόμενον, ἐκ ἐστὶ βέ-
βαιον. εἰ μὴ τοῖς αὐτοῖς ἢ τῇ μὲν οἱ
ὅθεν ἢ μετ' ὀλίγον ὑποσφραγίσαντα
πρὸς τὸν ἀνδρα, οὔτε διαζυγισθῆναι
δοκεῖ.

μθ'. Ἀλλου πωρεῖσθαι φοντος, ἀλ-
λὰ ἀγωγῇ ἐκ ἐχθ.

ν'. Οὐ ποιεῖ πλάσμα, ὃ εἰδὼς
μὲν, κωλύσθαι δὲ μὴ δυνάμενος.

να'. Οὐ δοκεῖ πρὸς λαμβάνειν, ὅ-
πρ' ἄλλω ὑποκαταστήσθαι ἀναγκά-
ζεται.

νγ'. Τὸ ἐν ἀγνοίᾳ, ἢ κατὰ πλάνην διδο-

Basil. Tom. I.

A uere repetitioni, quàm ad-
uentitio lucro.

XLIII. Qui negat se debere, L. 43.
non prohibetur etiam alia al-
legatione uti, nisi lex impe-
dit. i. Pluribus actionibus de
eadem re concurrentibus, v-
nam quis mouere debet.

XLIV. Tunc heres de eo L. 44.
B quod ad eum peruenit conue-
nitur, cum non ex suo dolo,
sed ex dolo defuncti conueni-
tur.

XLV. Neque pignus, neque L. 45.
depositum, neque precarium,
neque emptio, neque locatio
rei suæ consistere potest. i.
Priuata conuentio ius publi-
cum non tollit.

XLVI. Poena soluta non re- L. 46.
C petitur.

XLVII. Consilium non frau- L. 47.
dulentum non obligat. si verò
dolus intercessit, de dolo actio
competit. i. Socij mei socius,
meus socius non est.

XLVIII. Quod iracundia, L. 48.
vel calore fit, vel dicitur, ra-
tum non est, nisi quis in eis
perseuerauerit: ideoque bre-
ui ad virum reuersa vxor, nec
diuortisse videtur.

XLIX. Altero circumue- L. 49.
niente, alius actionem non
habet.

L. Culpa caret, qui scit, sed L. 50.
prohibere non potest.

LI. Non videtur quis cape- L. 51.
re, quod ei necesse est alij re-
stituere.

LII. Quod per ignoran- L. 53.
tiam, vel per errorem datur,

G ij

- reperitur. quod verò quis A
sciens dat, cum non debere-
tur, donat.
- L. 54. LIV. Nemo plus iuris ad
alium transferre potest, quam
ipse habeat.
- L. 55. LVI. In dubiis quod beni-
gnius est, obtinet.
- L. 58. LVIII. Ex poenali causa in
patrem actio de peculio non
competit.
- L. 59. LIX. Heres idem cum de-
functo ius habet.
- L. 61. LXI. Licet cuique domum
suam reficere, dum non offi-
ciat inuito alteri, nisi ius ha-
beat.
- L. 61. LXII. Hereditas est succes-
sio in vniuersum ius, quod re-
stator habuit.
- L. 63. LXIII. Moram non facit, C
qui sine dolo malo ad iudi-
cium prouocat.
- L. 64. LXIV. Ea quæ rarò acci-
dunt non facile in agendis
negotiis computamus.
- L. 66. LXVI. Qui iustam exce-
ptionem habet, non est debi-
tor.
- L. 67. LXVII. Si idem sermo bi-
fariam intelligatur, id præua-
let, quod iuri, & rei qua de D
agitur conueniens est.
- L. 68. LXVIII. Priuilegia personis
concessa vnà cum eis extin-
guuntur. quæ verò ad actio-
nes pertinent, ad omnes
transeunt.
- L. 69. LXIX. Inuito beneficium
non datur.
- L. 70. LXX. Ius puniendi vel al-
terius coercendi quod quis
- μῆρον, ἀπαρτεῖται. ὁ δὲ ἐν γνώσει δι-
δόμενος, καὶ μὴ χρεωστούμενος, δω-
ρεῖται.
- νδ'. Οὐ δυνάται τις πλέον, οὐ
ἐχάδικαιον, μεταξὺν εἰς ἑστῶ.
- νε'. Ἐν τοῖς ἀμφιβάλοις καὶ φι-
λαδέφωπον ἴπικρατεῖ.
- νη'. Ἀπὸ ποινᾶς αἰτίας οὐχ ἀρ-
μόζει καὶ παρὰ τοῦ de peculio.
- B νθ'. Ο κληρονόμος καὶ αὐτὸ δίκαιον
ἔχει, ὅπως ὁ τελευτήσας.
- ξα'. Ἐξεστὶν ἐκάστῳ τὸ ἴδιον οἶκον
ἀναγενοῦν, ἐφ' ὅσον ἑστῶ ἀκοντα
μὴ βλάβη, εἰ μὴ δίκαιον ἔχει.
- ξβ'. Κληρονομία ὅταν ἢ εἰς ὁλό-
κληρον διαδοχὴ τοῦ δικαίου, ὅπως ὁ
διαδέμενος εἶχεν.
- ξγ'. Μόραν οὐ ποιεῖ ὁ εἰς δι-
κὴν ἀδόλως προσκαλούμενος.
- ξδ'. Τὰ σπανίως συμβαίνοντα
ἐκ διχρήως ἐν τοῖς πραγματικαῖς
συναλλάγμασι καταλογίζομεν.
- ξε'. Ο δίκαιον ἔχων ἀπραγ-
μῶν, ἐκ ἐστὶ χρεώσης.
- ξζ'. Ἐὰν ἡ αὐτὴ φράσις διχρῶς
νοῆται, ἢ ἀρμόζουσα τῷ δικαίῳ
καὶ κινουμένῳ πράγματι ἴπι-
κρατεῖ.
- ξη'. Τὰ προσωποῖς ὑπαρχόντα
προνόμια, σβέννυται αὐτοῖς· τὰ
δὲ προσόντα τῆς ἀγωγῆς, πρὸς
πάντας μετέρχεται.
- ξθ'. Ἀκοντὶ διεργασία οὐ δίδεται.
ο'. Τὸ δίκαιον ὅπως ἔχει τις
τῆς πτωρεῖσθαι καὶ ἑτέροις κολά-

ζῆν, ἐκ ἐντέλλεται ἄλλῳ.
 οβ'. Καρπὸς παράματός ἐστι, καὶ
 τὸ δαύαδαι ἐνεχυράζειν αὐτό.
 ογ'. Οπου κληρονομία, ἐκεῖ ἢ Ἰπ-
 ῖσπῃ, πλὴν γυναικός. Οὐδεὶς δὴ-
 ναται Ἰπῖσπον δοῦναι τῷ μὴ ὄντι
 ἐπεξεοισίῳ κληρονόμῳ. Ο μὲν τὸ
 κωλυθῆναι ποιεῖν, βίβλῳ ποιεῖ. ὁ δὲ
 παροδοκῶν κωλύεσθαι ποιεῖν, λα-
 θρα ποιεῖ. Τὰ ἐν διαθήκῃ μὴ νοού-
 μενα, ἀντὶ μὴ γεγραμμένων εἰσὶν.
 Οὐδεὶς συμφωνῶν ἢ ἐπρωτῆρ' ἀ-
 σφάλειν ἑτέρῳ ποιεῖ.
 οδ'. Οὐδεὶς δὲ ἑτέρου ἀδικεῖ-
 ται.
 οε'. Οτε παρὰ ἀπάτης ζητεῖται, οὐ
 πολυπαράμονομεν, ὅτι ἐκ ἔχεν ὁ
 ἐνάγων, ἀλλὰ ἢ διὰ τῆς ἐναγομέ-
 νου χάριν ἐνεποδίαθη.
 οθ'. Ἡ ἀπάτη, ἢ ἀποτέλεσμα ἢ
 σκέμμα Ἰπζητεῖ.
 π'. Τὰ εἰδικὰ τῶν γυναικῶν Ἰπ-
 κρατέτερα.
 πα'. Τὰ διὰ τὸ ἀνελεῖν ἀμφισβή-
 τισιν ἐνπρόμενα τοῖς συναλλάγμασι,
 ἐκ ἀναρρεῖ τὸ κοινὸν νόμιμον.
 πβ'. Δωρεὰ ἐστὶ, τὸ χωρὶς ἀνάγ-
 κης διδόμεν.
 πγ'. Οὐ δοκεῖ τὸ παρὰ
 ἀπόλλειν, ὁ μὴ ὢν αὐτῷ δεσπό-
 της.
 πε'. Ἐν τοῖς ἀμφιβολοῖς ὑπὲρ
 τῆς παροδοκίας ἀποκρινόμεθα. Τὰ
 ἐξ ἀρχῆς βέβαια ἐκ τῶν Ἰπισυμ-
 βαίνοντων ἐκ ἀκυρότητας. Ἡνίκα
 τὸ τῆς αἰτουμένης δίκης ὁ φρονη-
 σὶς

Basil. Tom. I.

A habet, alij non mandat.

LXXII. Fructus rei est, et L. 72.
tiam eam pignori dare posse.LXXIII. Vbi hereditas, ibi L. 73.
& tutela, excepta muliere.1. Nemo potest tutorem dare
ei, qui suus heres non sit. 2.Vim facit, qui postquam pro-
hibitus est, facit. qui veròputat se prohibitum iri si fa-
ciat, clam facit. 3. Quæ in te-stamento non intelliguntur
pro non scriptis habentur.4. Nemo paciscendo, vel sti-
pulando alteri cauet.LXXIV. Nemo per alterum L. 74.
læditur.LXXVIII. Cùm de fraude L. 78.
disputatur, non quid non ha-buerit actor, sed quid per ad-
uersarium habere prohibitus

fit, scrutamur.

LXXIX. Fraus, & euentum L. 79.
& consilium desiderat.LXXX. Specialia genera L. 80.
libus potiora sunt.LXXXI. Quæ dubitationis L. 81.
tollendæ causæ contractibusinseruntur, ius commune
non tollunt.LXXXII. Donatio est, quod L. 82.
citra necessitatem concedi-

tur.

LXXXIII. Non videtur L. 83.
rem amittere, qui dominus

eius non fuit.

LXXXV. In ambiguis pro L. 85.
dote respondemus. 1. Quæab initio rata sunt, ex his,
quæ postea contingunt, noninfirmantur. 2. Quoties æqui-
tatem postulationis naturalis

G iij

ratio, aut dubitatio iuris moratur, decretis magistratuum res temperanda est.

- L. 86. LXXXVI. Per litis contestationem plerumque actoris conditio melior fit.
- L. 87. LXXXVII. Iam enim actio heredibus, & in heredes competit.
- L. 88. LXXXVIII. Non videtur mora fieri ubi nulla petitio competit.
- L. 89. LXXXIX. Quandiū valet testamentum successio ab intestato cessat.
- L. 90. XC. In omnibus quidem, maximè tamen in iure æquitas spectatur.
- L. 92. XCII. Si tabellio errauerit circa scripturam, nihilominus & reus, & fideiussor tenetur.
- L. 94. XCIV. Superflua non vitiant scripturam.
- L. 96. XCVI. In ambiguis orationibus sententia spectanda est eius, qui eas protulit.
- L. 98. XCVIII. Quotiens quidam de lucro certant, præfertur qui circa lucrum tempore præcedit.
- L. 99. XCIX. Non est improbus, qui ignorat quantum soluere debeat.
- L. 100. C. Quæ iure contrahuntur contrario iure tolluntur.
- L. 101. CI. Si lex duos menses dixerit, etiam dies sexaginta pro eis accipiuntur.

A λογισμός, ἢ ἡ τῷ νόμῳ ἀμφιβολία ὑπὲρπίπτει, καὶ διὰ ψήφου τῶν δριγύντων τὸ πρᾶγμα συγκρίνεται.

πς'. Διὰ τὴν προκατάρξιν ὡς ἐπίπαν κρείττων ἡ αἵρεσις γίνεται ἐναντιοντῶ.

πς'. Λοιπὸν γὰρ ἀρμόζει κληρονόμοις, ἐκ τῶν κληρονόμων.

B πη'. Οὐ δοκεῖ γίνεσθαι ὑπὲρ πέρας, ἐνθα μὴ ἀρμόζει ἀπαίτησις.

πθ'. Ἐως οὗ ἡ διαθήκη ἐρρώται, δεχθεὶς τὰ ἐξ ἀδιαδέτου.

ζ'. Ἐν πᾶσι μὲν, μάλιστα δὲ ἐν τῷ νόμῳ, τὸ δίκαιον σκοπεῖται.

ζβ'. Ἐὰν ὁ ταβουλάριος πλανηθῇ πρὸς τὴν γραφὴν, οὐδὲν ἥτιον καὶ ὁ πρὸς τὸν τύπον, καὶ ὁ ἐγγηπὴς ἐνέχονται.

ζδ'. Τὰ περὶ τὰ οὐ βλάπτει τὴν γραφὴν.

ζε'. Ἐν ταῖς ἀμφιβολαῖς ἀφηγήσεσι, τῇ διανοίᾳ δεῖ προσέχειν τῷ ἀφηγησαμένῳ.

ζη'. Ὅταν πρὸς κέρδους ἀγωνίζονται ἄνθρωποι, προσημαίνεται ὁ πρὸς τὸ κέρδος τῷ χρόνῳ προτετέων.

D ζθ'. Οὐκ ἔστιν ἀνάσθης ὁ ἀγνοῶν πόσον ὀφείλει καταβαλεῖν.

ρ'. Τὰ νόμῳ συνιστάμενα, ἐναντίῳ νόμῳ ἀναιρεῖται.

ρα'. Ἐὰν δύο μῆνας εἴπῃ ὁ νόμος, καὶ ἐξήκοντα ἡμέραι ἀπὸ τούτων προσδέχονται.

- ρβ'. Κυρίως τῷ ἀ' ἐδικτον ποιεῖ, A
ὁ τῷ πατρί τῷ κωλύοντος ποιῶν.
- ργ'. Οὐδεὶς ἐκ τῷ ἰδίου οἴκου ἐλ-
κεσθαι ὀφείλει.
- ρδ'. Εὰν δύο ἀγωγὰι παύκινται,
ἡ μὲν ποσότης μείζονα ἔχουσα,
ἡ δὲ ἀπμοποιός, παρμαῖται ἡ
ἀπμοποιός. εἰ δὲ δύο ἀπμοποιοί εἴ-
σι, καὶ διάφοροι ἔχουσι πόσον, ἴσαι B
νομίζονται.
- ρε'. Ἡ ἐλευθερία παρμαῖται,
ἀδιαμήτητον.
- ρζ'. Δουλὸς ἐκ ἐνάγεται οἰαδή-
ποτε ἀγωγῇ.
- ρη'. Σχεδὸν ἐν πάσαις ταῖς ποιναι-
σίαις ἀγωγῇ, καὶ τῇ ἡλικίᾳ, καὶ τῇ
ἀγνοίᾳ σωτρεῖται.
- ρθ'. Οὐδὲ ἐν ἐγκλημα ὑπομνήται,
ὁ μὴ δυνάμενος κωλύσαι, καὶ κω-
λύων.
- ρι'. Ταῖς γυναιξὶν εἰς τὸ ἐδικτη-
θεῖναι σωτρεῖται, οὐ μὲν συγκο-
φαντούσαις.
- ρια'. Οὐ πλησιάζων τῇ ἡλικίᾳ, ἐκ κλο-
πῆς ἐ' ὑβριώσ βεβήκει. Αἱ δὲ ἀπὸ
ἀμδρπήματος ποινάσαι ἀγωγῇ οὐ D
διαβαίνοισι καὶ κληρονόμων, οἷς ἡ
Φούρη, βὲ βοπόρουμ, ραπτόρουμ,
ἰνιουεάρουμ, ἐ' ὁ Ακουίλι.
- ριδ'. Ἐν τοῖς ἀσαφέσι τὸ πιθανόν,
ἡ τὸ ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον γινόμενον
δεῖ σκοπεῖν.
- ριε'. Οὐδὲν ἔπως ὑπερδύλον τῇ ἀγα-
θῇ πίστι, ὡς ἡ βία, καὶ ὁ φόβος. Οὐ τῷ
κοινῷ νομῷ, καὶ ὁ μὴ ἀπατᾷ.
- CII. Proprie aduersus 'edi- L. 102.
ctum facit, qui vetante Præ-
tore facit.
- CIII. Nemo de domo sua L. 103.
extrahi debet.
- CIV. Si duæ actiones pro- L. 104
ponantur, una quidem maio-
rem summam habens, altera
infamiam irrogans, præponi-
tur famosa. si verò vtrique
famosa sit, etsi summam im-
parem habeant, pares existi-
mantur.
- CVI. Libertas inæstimabi- L. 106.
lis res est.
- CVII. Seruus nulla actione, L. 107
qualiscumque sit, conueni-
tur.
- CVIII. Ferè in omnibus L. 108.
pœnalibus actionibus & ætati
& imprudentiæ succurrimus.
- CIX. Nullum crimen pati- L. 109.
tur, qui prohibet, cum pro-
hibere non potest.
- CX. §. 4. Mulieribus ut de- L. 110.
fendantur succurrimus, non
si calumniantur.
- CXI. Qui proximus est pu- L. 111.
bertati, furti & iniuriæ ca-
pax est. 1. Pœnales actiones
ex maleficio in heredes non
transeunt, veluti furti, vi bo-
norum raptorum, iniuria-
rum, Aquiliæ.
- CXIV. In obscuris inspi- L. 114.
ciendum est, quod verisimile
est, aut quod plerumque fit.
- CXVI. Nihil tam contrarium L. 116.
est bonæ fidei, quàm vis, at-
que metus. 1. Qui iure com-
muni utitur, non decipitur.

Qui errat, consentire non videtur. ^A Ο πλανώμενος οὐ δοκεῖ συναινέειν.

L. 117. CXVII. Bonorum possessor in omni causa heredis locum sustinet.

L. 118. CXVIII. Qui in servitute est vscapere non potest, quia possidere non videtur.

L. 119. CXIX. Non alienat, qui duntaxat amittit possessionem.

L. 120. CXX. Nemo plus ad heredem suum transmittit, quam ipse habet.

L. 122. CXXII. Libertati magis, quam vlli rei fauemus.

L. 125. CXXV. Favorabiliores rei potius quam actores habentur.

L. 126. CXXVI. Non est malæ fidei possessor, qui pretium numeravit.

L. 127. CXXVII. Cum ex dolo defuncti heres convenitur de eo quod ad eum peruenit, sufficit si vel momento ad eum peruenit.

L. 128. CXXVIII. In pari causa potior est possessor. I. Qui in uniuersum successit, vice heredis est.

L. 130. CXXX. Nunquam poenales actiones de eadem re concurrentes altera alteram tollit.

L. 131. CXXXI. Qui dolo desit possidere, velut possidens damnatur.

L. 132. CXXXII. Imperitia culpæ adnumeratur.

L. 133. CXXXIII. Per seruos melior fit dominorum conditio, non deterior.

ριζ'. Ο διάδοχος ἐν πάσῃ αἰτίᾳ τὸν τόπον ἐπέχῃ τῷ κληρονόμῳ.

ρη'. Ο ἐν δουλείᾳ ὢν, οὐ διὰ τὸ χρῆσθαι δεσπόζει, ὅτι νέμεσθαι οὐ δοκεῖ.

ριθ'. Οὐκ ἐκποιεῖ, ὁ μόνον τιμω νομίμῳ ἀποβαλλόμενος.

^B ρη'. Οὐδεὶς πλεον, οὐ ἔχῃ, τῷ ἰδίῳ παραπέμπει κληρονόμῳ.

ρηβ'. Πλέον παντὸς πραγματος θάλαμον τιμω ἐλάττειν.

ρηε'. Θάλπονται μᾶλλον οἱ ἐναγόμενοι, ἢ πρὸς ἐνάγοντες.

ρκε'. Οὐκ ἐστὶ κακῇ πίστῃ νομείς, ὁ δεδωκὸς τὸ τέμμημα.

^C ρηζ'. Οτε ἀπὸ δόλου τῷ τελυτήσαντος εἰς τὸ θελελθόν ὁ κληρονόμος ἐνάγεται, δεκεῖ πρὸς ῥοτὴν θελελθῆν εἰς αὐτόν.

ρηή'. Εν ἴσῃ αἰτίᾳ, κρείττων ὅστις ὁ νεμόμενος. ὁ εἰς ὁλόκληρον διαδεξάμενος, ἀντὶ κληρονόμου ὅστις.

ρλ'. Οὐδέποτε αἱ ποιναλῆαι ἀγωγαὶ ὅτι τῷ αὐτῷ συνβέχουσιν πράγματι, ἀλλήλων γίνονται ἀναιρετικά.

^D ρλα'. Ο δόλῳ παυσάμενος νέμεσθαι, ὡς νεμόμενος καταδικάζεται.

ρλβ'. Ἡ ἀπειρία τῇ ἀμελείᾳ συναριθμεῖται.

ρλγ'. Διὰ τὸ δούλων κρείττων ἢ αἰρεσις δεσποτῆς γίνεσθαι, οὐ μὴν χείρων.

ρλδ'. Οὐδεὶς ἐκ τῆς ἰδίου δόλου
κρείττονα ποιεῖ πλὴν ἰδίῳ αἵρεσιν.

ρλζ'. Ο ἅπλῃ κέλδουσιν ἄρχοντι-
κὴν ἀρεσάσας, καλῇ πρὸς νομοὺς
ᾧ ἐστίν.

ρλη'. Οτε δήποτε ὑποεισελευθῇ
ἡ κληρονομία, ἐνοδοται τῇ τελειῇ τῇ
διαδεξιῶν. Ἐκ τῆς ἑπισυμβαίνον-
των ἐκ αὐξεί ἡ διατήρησις, ἥ παρ-
ελθόντων ἀμείψματα.

ρμ'. Η ἀπορία τῆς διὰ πρᾶγμα
δημόσιον ἀπόντων, οὔτε αὐτῶν, ἔτε
ἄλλω γίνεται ἐπιζήμιον.

ρμα'. Ταῦτα πρὸς κανόνας νόμου
δεχθέντα οὐχ ἔλκεται εἰς ὑπο-
δύματα.

ρμβ'. Ο σωπῶν οὐ δοκεῖ ὁμολο-
γεῖν, ἀλλ' ὁμῶς ἐκ ἄρεσται.

ρμδ'. Οὐ πάντ' ὅπως ἔξεστιν, ἡδὴ
ἢ ὑπὲρ πρὸς ἐστίν. Ἐν ταῖς ἐπρωτήσεσι
τῶν κατὰ πρὸς ἀρεσται τῆς σωαλ-
λάματα.

ρμε'. Ο γνώσκων ἐς σωαίνων ἐκ
ἀπατάται.

ρμς'. Οὐκ ὠφελεῖται πρὸς ὅτι ὦν
ἐν δουλείᾳ πέπραχεν.

ρμζ'. Ταῦτα εἰδικὰ τοῖς χυκοῖς ἐνδοσι
πάντοτε.

ρμη'. Οἷς τὸ ἀποτέλεσμα συμβάλλ-
εται, τοῖς αὐτοῖς ἢ τὸ ἅπλῃ μέριον.

ρμβ'. Ο κερδαίνων διὰ τινος,
ὁφείλει καὶ τὸ φάκτον αὐτῷ εἰ-
δέναι.

ρν'. Ἰσως ᾧ ἐστίν ὁ νεμόμενος, ἢ
ἔχων, καὶ ὁ δόλω παυσάμενος νέ-
μεσται, ἢ ἔχων.

A CXXXIV. Nemo ex suo L.134.
dolo meliorem suam condi-
tionem facit.

CXXXVII. Qui iussu ma- L.137.
gistratus comparauit, bonæ
fidei possessor est.

CXXXVIII. Quandocum- L.138.
que adita sit hereditas, conti-
nuatur cum tempore mortis
testatoris. i. Ex his quæ postea
B accidunt non crescit præteriti
delicti æstimatio.

CXL. Absentia eius, qui L.140.
abest reipublicæ causa, neque
ei, neque alij damnosa est.

CXLI. Quæ contra regulas L.141.
iuris recepta sunt, non tra-
huntur ad exemplum.

CXLII. Qui tacet, non vi- L.142.
detur fateri, sed tamen non
negat.

CXLIV. Non omne quod li- L.144.
cet, continuo honestum est.
i. In stipulationibus tempus
contractus spectamus.

CXLV. Qui scit, & consen- L.145.
tit, non decipitur.

CXLVI. Quod quis dum L.146.
seruus esset, egit, ei non pro-
ficit.

CXLVII. Specialia ^b gene- L.147.
ralibus semper insunt.

CXLVIII. Quibus effectus L.148.
prodest, eisdem & eius partes
profunt.

CXLIX. Qui per alium lu- L.149.
crum capit, eius factum
scire debet.

CL. Par causa est eius, qui L.150.
possidet, vel habet, & eius
qui dolo possidere, vel habe-
re desit.

- L. 151. CLI. Nemo ^c damnum ali-^A ρνα'. Οὐδεὶς ποιεῖ ἑνὶ ζήμιδι, εἰ μὴ ὁ ποιῶν ὅπῃ ἐκ ἑξέσιν αὐτῶ. ρνβ'. Ο ποιήσας βίβω, ἢ τῷ πρὸς βίας δημοσίας, ἢ τῷ πρὸς βίας ιδιωτικῆς ὑποπίπτει νόμῳ, ἐκβάλλει. Ἐν τοῖς ἀμφοτέρωσιν ἢ τῶ πρὸς ἀμαρτυρίας ἀποδοχὴ σκοπεῖται· εἰς αὐτὴν ἢ ἀποδοχὴ μανδύεται. Ἐν τοῖς σω-^B ἀλλάγμασι τοῖς ἐχούσιν ἀγαθὴν πίστιν, ἔβεβαιώμενοι ἀπὸ δόλου, ὁ κληρονόμος εἰς ὅλον κληρονομήσει. ρνγ'. Σχεδὸν οἷς ἔσονται ἐνεχόμεθα, ἢ κτώμεθα π, τοῖς αὐτοῖς ἐκ τῆς ἐκδοτικῆς ἐλδοδεομένης, καὶ ἀποκτώμεθα· ὡς περὶ γὰρ οὐ δύναμεθα κτήσασθαι νομίμῳ, εἰ μὴ ψυχῇ καὶ σώματι νεμνησώμεθα, οὐ πῶ οὐδὲ ἀποκτήσασθαι, εἰ μὴ ψυχῇ καὶ σώματι παυσώμεθα νέ-^C μεσθαι. ρνδ'. Ἐν ἴσῳ ἀμφοτέρωσιν χεῖρον ὅστις ἢ αἵρεσις τῷ ἐνάχοντος, ἔο ὁ νεμνησώμεθα κρείττων ὅστις. ρνε'. Ἐκαστος ἀδικεῖ τὸ ἴδιον φάκτον, ἔμιν τὸ ἀντίδικον αὐτοῦ. ἔδοκε βίβω ποιεῖν, ὁ τῷ ἴδιῳ δικαίῳ χρώμενος καὶ ἐνάχων. Ἐν ταῖς ποιναλίαις αἰ-^D πιας τὸ καλοτελὲς ἐρμηνεύομεν. ρνς'. Ἀκὼν οὐδεὶς ἀναγκάζεται διενδικεῖν πρὸς ἄλλον. ὁ ἔχων ἀγῶ-^E γνῶν, καὶ πρὸς ἀγῶνι ἔχῃ. ὁ εἰς τὸ πονεῖν ἔσται ὑπεισίων, ἔβλάπτεται ὅτι ὢν ἐκείνους ἐκ ἐβλάπτετο. Εἰς τὸ ἀπατεῖν καὶ διενδικεῖσθαι, πῶ αὐτῶν ὡς ὅτι τὸ πολὺ τρέξιν, ὁ ἀγροεστὴς ἔχῃ τὸ πρὸς ἄλλον. Τὸ ὑπὲρ ἐμοῦ δεδομένον
- L. 152. CLII. Qui vim facit, aut in legem de vi publica, aut de vi priuata incidit. 1. De-
iicit & qui deiicere mandat^f.
2. In maleficiis rati habitio spectatur: mandato enim comparatur. 3. In contractibus, quibus bona fides, vel do-
li præstatio inest, heres in so-
lidum tenetur^g.
- L. 153. CLIII. Ferè^h quibus mo-
dis obligamur, aut quid ad-
quirimus, hisdem in contra-
rium actis liberamur, & amit-
timus. vt enim possessionem
acquirere non possumus, nisi
animo, & corpore possidea-
mus: ita nulla amittitur, nisi
animo & corpore desierimus^C
possidere.
- L. 154. CLIV. In pari delicto de-
terior est conditio petitoris,
& possessor melior est.
- L. 155. CLV. Factum cuique suum
non aduersario nocet. 1. Non
videtur vim facere, qui iure
suo utitur, vel actione expe-
ritur. 2. In poenalibusⁱ causis
benignè interpretamur.
- L. 156. CLVI. Inuitus nemo rem cogi-
tur defendere. 1. Qui actionē^k
habet, idem & exceptionem
habet. 2. Cū quis^l in alterius
locum succedit, ei non nocet,
quod illi non nocebat. 3. Ple-
rumque^m emptoris eadē cau-
sa est circa petendum ac defen-
dendum, quæ fuit venditoris.
4. Quod pro meⁿ mihi præsta-

μοι, ἐκόντι μοι δίδεται, οὐ μὲν καὶ ^A tur, volenti mihi tribuitur, non etiam inuito.

βιαζομένην.
 ρνζ'. Ἐπὶ τοῖς μὴ τραχέσιν ἢ μυσαρκοῖς ἀμδρτήμασι, συγγινώσκονται ^α δόδοι πειταρχοῦντες τοῖς δεσπόταις, ἢ τοῖς ἐν τάξει δεσποτῶν, οἷς ἱππύποισι ^ε κουράτορσιν. ὁ δόλω χρησάμενος εἰς τὸ μὴ ἔχειν ἀντὶ ἔχοντός ἔστιν. Ἐν τοῖς συναλ- ^B λάγμασιν δὲ δόλου τὴ πελοπτήσαντος ἐκ εἰς τὸ πελεπτόν, ἀλλ' εἰς ὁλόκληρον ^ω ^α κληρονόμοι ἐνέχονται, πρὸς ἀναλογίαν τῶν ἰδικῶν μερῶν.

ρνη'. Ἐπιτρέπων ὁ δανείτης περαθῆναι τὸ ἐνέχυρον, ἐκπίνει αὐτό.

ρνηθ'. Οὐχ ὥσπερ τὸ αὐτὸ περαθῆμα ἐκ πολλῶν αἰτίων ἡμῖν διώ- ^C ται κατὰ φέρεσθαι καὶ χρεωστῆσθαι, οὕτως τὸ αὐτὸ ἐκ πολλῶν αἰτίων διώταται ἡμετέρας ^ω ^ε.

ρζ'. Ἄλλο πωράσκειν, ^ε ἄλλο συναινεῖν τῷ πωράσκοντι. Πρὸς πάντας ἀναφέρεται τὸ δημοσίᾳ γινόμενον ^ω ὑπὸ τῆς μείζοντος ^ε μερίδος. Ὁ λησάτερος ἐκ ἑξή πλεον δειχάμενος ^ε κληρονόμου, ἢ ^ε διαδεμένου. ^D

ρζα'. Εἰ ἐκείντος ἐμποδίσαι μοι πληροθῆναι πλὴν αἵρεσιν, ὥς τινι διαφέρει μὴ πληροθῆναι αὐτῷ, ἀντὶ πεπληρομένης ἔστιν. ὅπερ ἔστιν ἐπὶ ἐλδοτεριῶν, καὶ λεγάτων καὶ ἐνστάσεων, καὶ ἐπ' ὥπησης.

ρζβ'. Τὰ δι' ἀνάγκην πρὸς κατόνας εἰσδεχθέντα, οὐχ ἔλκεται εἰς ὑπόδηγμα.

CLVII. In delictis, quæ ^{L. 157.} non habent atrocitatem facinoris, aut sceleris, ignoscitur seruis, si obtemperent dominis, vel his, qui vice dominorum sunt, veluti tutoribus, & curatoribus. 1. Qui dolo facit, quo minùs habeat, pro eo habetur, ac si haberet. 2. In contractibus successores ex dolo defuncti, non in id quod peruenit, sed in solidum tenentur, pro ea parte, qua heredes sunt.

CLVIII. Creditor qui per- ^{L. 158.} mittit pignus vanire, pignore excidit.

CLIX. Non ut eadem res ^o ^{L. 159.} ex pluribus causis deferri, vel deberi potest: ita ex pluribus causis idem nostrum esse potest.

CLX. Aliud est vendere ^p, ^{L. 160.} aliud vendenti consentire. 1. Refertur ad vniuersos ^q, quod publicè fit per maiorem partem. 2. Legatarius plus iuris non habet, quàm heres, aut testator.

CLXI. Si per eum cuius in- ^{L. 161.} terest conditionem non impleri, fiat quo minùs à me impleatur, pro impleta habetur. quod obtinet in libertatibus, & legatis, & heredum institutionibus, & stipulationibus.

CLXII. Quæ propter ne- ^{L. 162.} cessitatem contra regulas recepta sunt, non trahuntur in exemplum.

- L.163. CLXIII. Qui rem donare ^r A
potest, eandem vendere, &
concedere potest.
- L.164. CLXIV. Poenales actiones
si fuerint contestatae, trans-
mittuntur in heredes.
- L.165. CLXV. Qui alienare potest,
& consentire alienationi po-
test. Qui verò alicui donare
non potest, si donationi ei-
dem factae consentiat, ratum
non est.
- L.166. CLXVI. Qui rem alienam
defendit ^r, locuples esse non
videtur.
- L.167. CLXVII. Non videtur da-
tum ^r, quod eo tempore, quo
datur, accipientis non fit. i.
Qui iussu magistratus aliquid
facit, dolo non facit: nam pa-
rere necesse habet.
- L.168. CLXVIII. In obscuris beni-
gnè interpretamur.
- L.169. CLXIX. Qui iubet ^u dam-
num mihi dari, damnum dat.
eius verò nulla culpa est, cui
parere necesse fit. i. Quod ad-
huc pendet ^x, esse non vide-
tur.
- L.170. CLXX. Factum à iudice ^y,
quod ad iurisdictionem eius
non pertinet, non valet.
- L.171. CLXXI. Nemo ^z ob id tan-
tùm obligatur, quia recipere
ab alio potest, quod ab eo pe-
titur.
- L.172. CLXXII. Ambiguum pa-
ctum ^a contra venditorem
est. §. i. Ambigua autem ac-
tio rem actoris non lædit ^b.
- ρξγ'. Ο ἔχων ὁμοίαν δωρεῖσθαι
περὶ ἄνθρωπον, ἢ πικρῶς, ἢ ἐχ-
ρεῖν αὐτὸ δυνάται.
- ρξδ'. Αἱ ποιναὶ ἀγωγῇ πε-
καταρχεῖσθαι, ὡς ἀπέμπονται καὶ
κληρονόμων.
- ρξε'. Ο δυνάμην ἐμποιεῖν,
δυνάται ἔσθαι αὐτὸν τῇ ἐμποίᾳ.
ὁ δὲ μὴ δυνάμην δωρεῖσθαι ἔ-
στιν, ἐὰν σιωπῇ τῇ εἰς αὐτὸν ἡγο-
μένη δωρεῇ, ἐκ ἐρώτων.
- ρξς'. Ο ἄλλοτερον περὶ ἄνθρωπον
δικηδόνων, οὐ δοκεῖ δύνασθαι
εἶναι.
- ρξζ'. Οὐ δοκεῖ δεδῶσθαι, ὃ μὴ
ἡγομένη τῆς δεξαμένης καὶ τῆς
καρπὸν τῆς δόσεως. Ο κελύς δὲ
χρὸς ποίων, οὐ ποιεῖ δόλον· ἀνάγ-
κειν ὅτι ἔχει πειταρχῆσαι.
- ρξη'. Εν τοῖς ἀσαφεσι τὸ φιλά-
γαθον ἐρμηνεύομεν.
- ρξθ'. Ο κελύς με ζημιωθῆ-
ναι, ζημιῶ με· ὁ δὲ ἔχων ἀνάγκην
πειθεῖσθαι, ἔδεν ἀμδρτάνει. τὸ ἐπὶ
ἡρτημένον, οὐ δοκεῖ εἶναι.
- ρο'. Τὸ ἔξω τῆς δικαιοδοσίας ἐν
τῇ δικαστῶν ἡγομένη, ἐκ ἐρώτων.
- ροα'. Οὐδεὶς διὰ τὸ μόνον γί-
νεται ἐνοχος, διὰ τὸ δυνάσθαι ὡς
ἑτέρου λαβεῖν, ὅπῃ ἀπαγγέλλεται ὡς
ἄλλου.
- ροβ'. Τὸ ἀμφίβολον σύμφωνον,
καὶ τὸ περὶ τοῦ ὅτι· ἡ δὲ ἀμφί-
βολος ἀγωγή, τὸ περὶ ἄνθρωπον ἐν-
άγοντο οὐ κατεβάλλεται.

ρογ'.

ρογ'. Οἱ μέγεις διπορίας κατὰ
 δυναζόμενοι, ἐκ ἀπαυτουῦται παῦ
 ὅσον ἐχρῶν, ἵνα μὴ πλωχόσωσιν.
 Τῷ τῆς ἀποκαταστάσεως ῥήματι, ἔ
 καρποὶ παρέχονται, καὶ μὴ τὸ το
 ῥητῶς ἐμφωνηθῇ. Καὶ ἐπὶ τῷ δύο
 ἐναζόμενων, καὶ ἐπρωτομένων,
 ἑκαστον ἢ ἰδίᾳ ὑπέρδεσις βλάβη.
 Δόλῳ ποιεῖ τις ἀπατεῖν ὅπως ἀνα
 δίδοναι μὴ γέι.

ροδ'. Οὐ δυνάμεθα παρέχειν τὸ
 παρασκυλάζον αὐτὸν πληρουῖ πλὴν
 αἵρεσιν δοκεῖ δυνάσασθαι. οὐδεὶς δύ
 ναται παραιτεῖσθαι, ὅπως οὐδὲ βου
 λόμεθα δυνάσασθαι δεξασθαι.

ροε'. Τὰ ὅρα τῶ νόμου ἐπι
 τετημένα τοῖς ἐλδοθεραῖς ὀφεί
 κια, δοδλοὶ παρέχονται οὐ δυνάσ
 ται. Οὐ λαβὼν πρᾶγμα ὅρα ἔ
 νει, ἐκ ἐστὶ κρείττονος αὐτῷ αἰ
 ρέσεως.

ρος'. Οἱ ἰδιώται τὰ τῷ δέχον
 των πρᾶττειν οὐ δυνάσονται. Αἰδια
 πμητος ὅστιν ἢ ἐλδοθερία, καὶ ἢ
 συγχύζα.

ροζ'. Οὐ πλὴν ἐπ' αὐτοῦ δεσποτέω
 ὑποεισίων, ἢ τὸ δίκαιον, τοῖς αὐτῷ
 δίκαιοις ὀφείλει κεχεῖσθαι. Οὐ δο
 κεῖ κτ' δόλον ἀπατεῖν ὁ ἀγνοῶν διὰ
 πὲν ὀφείλει ἀπατεῖν.

ροκ'. Τῆς παροποτύπου αἰτίας μὴ
 ἐρρωμένης, οὐδὲ τὰ ὅρα κολουθῇ
 ματα ὡς ἐπὶ πᾶν ἐρρωται.

ροθ'. Αἰδήλου τῆς γνώμης οὐσης
 τῶ ἐλδοθερουῖ, ἢ ἐλδοθερία
 δάλλεται.

Basil. Tom. I.

A CLXXIII. Ab his qui in id L. 173
 quod facere possunt damnan
 tur, totum quod habent non
 exigitur, ne egeant. §. 1. Re
 stitutionis verbo etiam fru
 ctus continentur, licet ex
 pressim de eo non conue
 nerit. §. 2. In duobus reis, &
 duobus reis promittendi vni
 cuique sua mora nocet d.

B §. 3. Dolo facit qui petit,
 quod redditurus est.

CLXXIV. Qui potest face- L. 174
 re, ut possit conditionem
 implere, posse videtur. §. 1.
 Nemo repudiare potest, quod
 si velit habere non potest.

CLXXV. Officia, quæ li- L. 175
 beris personis à lege commit
 tuntur, serui exercere non
 possunt. §. 1. Qui rem ab ali
 quo accepit, non est melioris
 conditionis, quàm is, à quo
 accepit.

CLXXVI. Quæ per magi- L. 176
 stratum fieri debent, priuatus
 facere non potest f. §. 1. Inæ
 stimabilis est libertas, & ne
 cessitudo.

CLXXVII. Qui in domi- L. 177
 nium, vel ius alterius succe
 dit, iuribus eius uti debet s.
 §. 1. Dolo petere non vide
 tur h, qui ignorat causam cur
 petere non debuit.

CLXXVIII. Cum princi- L. 178
 palis i causa non consistit, ple
 rumque nec ea, quæ sequun
 tur, valent.

CLXXIX. Cum voluntas L. 179
 manumittentis obscura est,
 fauetur k libertati.

H

L. 180. CLXXX. Quod iussu meo alteri datur, ego accipere videor.

L. 181. CLXXXI. Si nemo hereditatem adeat, totum testamentum infirmatur.

L. 182. CLXXXII. Inutiliter stipulamur, quod nullius esse potest: nulla enim in eo obligatio contrahitur.

L. 183. CLXXXIII. Difficile quidem, tamen ubi æquitas poscit, solemnia mutamus.

L. 184. CLXXXIV. Timor rationi non congruens, & vanus non proficit.

L. 185. CLXXXV. Impossibilium nulla est obligatio.

L. 186. CLXXXVI. Nihil peti potest ante id tempus, quo per rerum naturam persolui potest: nec prius quàm tempus solutioni præstitutum præterierit.

L. 187. CLXXXVII. Non videtur sine liberis decessisse, qui pregnantem uxorem reliquit.

L. 188. CLXXXVIII. Quæ inter se pugnant in testamentis rata non sunt¹. §. 1. Quæ rerum natura prohibentur^m, nulla lege confirmantur.

L. 189. CLXXXIX. Pupillus sine tutoris auctoritate nec velle nec nolle creditur.

L. 190. CXC. Quod euincitur in bonis non est.

L. 191. CXCI. Quod Princeps iam defuncto quasi viuenti concesserit, ratum quidem non est, ipsius tamen est beneficii sui modum æstimareⁿ.

Α ρπ'. Εγὼ δοκῶ λαμβάνειν, ὅπῃ καὶ κέλθῃν μου ἐπ' αὐτῷ δοθῇ.

ρπα'. Εἰ μηδεὶς περὶ σέρεται τῷ κλήρῳ, πᾶσα ἡ διαθήκη ἀκυροῦται.

ρπβ'. Αχρήτως ἐπρωτῶμεν καὶ μὴ δωάμεν (ω) εἰς τινός. οὐδεμία γὰρ ἐπὶ τούτῳ ἐνοχὴ συνίσταται.

ρπγ'. Δυσχερῶς μὲν, ὅμως τῷ δικαίου ἀπαιτουῦτος ἐναλλάσσομεν πρὸ συνήθου.

ρπδ'. Ο ἄλογος καὶ μάταιος φόβος, οὐ συμβάλλεται.

ρπε'. Γεεὶ γὰρ ἀδωάτων ἐδεμία ὅστις ἐνοχὴ.

ρπς'. Οὐδὲν ἀπαιτεῖσθαι δυνάμει, περὶ τῷ καιρῷ, καὶ ὅν τῃ φύσει τῶν πραγμάτων δυνάται κατὰ βάλλεσθαι, οὐδὲ πρὶν ἢ παρέλθῃ ὁ ἐπὶ τῇ κατὰβολῇ ὁρεαδὲς καιρὸς.

ρπζ'. Οὐ δοκεῖ ἅπας τελευτᾶν, ὁ κατὰλιπὼν ἔγκυον γαμετῶν.

ρπη'. Τὰ ἐν διαθήκῃ ἀλλήλοις ἐναντιούμενα, ἐκ ἐρρώται. Οὐδὲν νόμῳ βεβαιοῦται, καὶ τῇ φύσει τῶν πραγμάτων κεκωλυμένῳ.

ρπθ'. Οὔτε θέλει, οὔτε μὴ θέλει ὁ δυνάμενος τῆς αὐθεντίας τῷ ἐπὶ τούτου πτεύεται.

ρζ'. Τὸ ἐκδικούμεν (ω), ἐκ ἐστὶν ἐν οὐσίᾳ.

ρζα'. Εὖν ὁ βασιλεὺς τῷ ἥδη τελευτήσαντι ὡς θεῶντι δωρήσεται, ἐκ ἐρρώται μὲν, αὐτὸς δὲ ὅστις τὰ θεῶν τῆς ἰδίας φιλοπρίας διακρίνειν.

ρ46'. Εξ ολοκλήρου απαιτουῦται
 ① κληρονόμοι τὰ ἀδιαίρετα. Εν τοῖς
 ἀμφιβολοῖς τὸ καλοδελές δεχόμεθα.
 ρ47'. Οὕτω σχεδὸν τὰ ② κληρο-
 νόμου δίκαια νοεῖται, ὡς ἅμα τῷ
 τελευτῆσαι ③ διαδέμνῳ ④ ἐκκληρο-
 νόμησεν.

ρ48'. Καὶ ὁ μὲν χρόνον κληρονό-
 μος, ὁμοίως ὅτι τῷ ⑤ δ' ἐσχ' κλη-
 ρονομήσαντι. ὁ κληρονόμος τῷ κλη-
 ρονόμου, ⑥ ① ἐφεξῆς εἰς ἀπέραν-
 τον, κληρονόμοι εἰσὶ ⑦ τελευτήσαντος.

ρ49'. Τὰ ἐκφωνούμενα βλάβη,
 τὰ μὴ ἐκφωνούμενα οὐ βλάβη.

ρ50'. Τὰ τοῖς πράγμασι διδόμενα
 παρόνομα, οὐ μὲν τοῖς παρονομασίοις,
 ἢ εἰς κληρονόμοις διαβαίνει.

ρ51'. Εν τοῖς γάμοις οὐ μόνον εἴπ
 ἔξεστιν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀναιρετὲς ⑧
 τῶν.

ρ52'. Εἴτε ἀπορός ὅτιν ὁ ⑨ πρὸς
 ποσ, εἴτε ἀπορῶ, ὁ δὲ δὲ αὐτῶ τὸν
 ὀρφανὸν οὐ βλάβη.

ρ53'. Δόλον ποιεῖ ὁ τῷ ⑩ δ' ἐσχ' π
 μὴ πειθαρχῶν.

σ'. Οτε χρεὶς βλάβης ἐκ ἐν-
 δέχεται γίνεσθαι π, τὸ ἥπτον ἀδικον
 ⑪ πειλεζόμεθα.

σα'. Τότε τὰ ἐν διαθήκῃ ⑫ ποτελέ-
 σματα λαμβάνουσιν, ὅτε ⑬ πλὴν
 δ' ἐσχ' ἀνέπιφορον ἐχέκασιν.

σβ'. Πας νομικὸς κανὼν σα-
 θεὸς ὅτιν· ἀχεῖς γὰρ ἀνατρέ-
 πεται.

σγ'. Ο δ' οἰκείου ἀμδρτήματος
 ζημιούμενος, οὐ δοκεῖ ζημιόσθαι.

Basil. Tom. I.

A CXCI. Quæ diuidi non pos- L. 191.
 sunt, ab heredibus solida pe-
 tuntur. §. 1. In dubiis quod
 benignius est, admittimus.

CXCIII. Sic ferè ① heredis L. 193.
 iura accipiuntur, ac si conti-
 nuò sub tempus mortis here-
 ditatem adiisset.

CXCIV. Heres etiam post L. 194.
 tempus, similis est ei qui ab
 B initio heres extitit. Heres he-
 redis ②, & sequentes in infini-
 tum heredes sunt defuncti.

CXCV. Expressa nocent ③, L. 195.
 non expressa non nocent.

CXCVI. Priuilegia, quæ re- L. 196.
 bus conceduntur, non etiam
 quæ personis ④, etiam ad he-
 redes transeunt.

CXCVII. In nuptiis ⑤ non L. 197.
 solum quid liceat, sed & quid
 honestum sit, quærimus.

CXCVIII. Siue tutor sol- L. 198.
 uendo sit, siue non, dolus eius
 pupillo non nocet.

CXCIX. Dolo facit qui ma- L. 199.
 gistratui non paret.

CC. Quoties sine captione L. 200
 quid fieri non potest, quod
 minus iniquum est eligimus ⑥.

D CCI. Tunc ea, quæ ex testa- L. 201.
 mento profisciscuntur euen-
 tum capiunt, quoties initium
 quoque ⑦ sine vitio ceperint.

CCII. Omnis ⑧ iuris regula L. 202.
 fragilis est: facile enim sub-
 uertitur.

CCIII. Quod quis ex de- L. 203
 licto suo damnum sentit, sen-
 tire non videtur.

H ij

- L. 204 CCIV. Minus est ^z actio- A σδ'. Η ἥον ὅτι τὸ ἔχον ἀγωγίαν, ἢ πρὸ πρᾶγμα.
nem habere, quàm rem.
- L. 205. CCV. Plerumque ^a ea quo- σέ. Ως ὅτι τὸ πολὺ καὶ ἀπρὸ ὑποκ-
que quorum possessionem a- τᾶσαι μέλλομεν, οὕτως ἐχομεν
missuri sumus, sic habemus, ὡς μὴ μέλλοντα ὑποκταῖσαι. ὅθεν
quasi possessionem amittere ὁ πρὸ ὑποθέμεθα τῷ δημοσίῳ ἑαδὶ
non debeamus: & ideò quod ὅτε καὶ ἐκδικεῖν, καὶ ἐκποιεῖν, καὶ δου-
fisco obligamus, interdum & λοβαρεῖν δυναίμεθα.
- L. 206 CCVI. Non debet quis cum B σς'. Οὐ δεῖ γίνεσθαι ἵνα πλου-
alterius detrimento locuple- σιώτηρον ἐκ τῆς ἐτέρου ζημίας.
tior fieri.
- L. 207 CCVII. Res iudicata pro σζ'. Τὸ κριθεὶν ἀπὸ ἀληθοῦς πα-
veritate accipitur. ραλαμβάνεται.
- L. 208. CCVIII. Non creditur de- ση'. Οὐ νομίζεται παύεσθαι ἔ-
finere habere, qui nunquam χιν, ὁ μηδέποτε κτησάμενος.
- L. 209. CCIX. Servitus ^c morti fe- σθ'. Η δουλεία σχεδὸν εἴσκει τῷ
rè comparatur. θανάτῳ.
- L. 210. CCX. Quæ ab initio irrita σί'. Η δὲ δρχῆς ἀκυρῶ ἐνστα-
fuit institutio, ex post facto ^d C σις, οὐ βεβαιούται ἐκ τῆς μὲν τῶν-
non confirmatur. τα γεγονότων.
- L. 211. CCXI. Servus reipublicæ σια'. Δουλὸς οὐ δύναται διὰ πρᾶ-
causa abesse non potest. γμα δημοσίον ὑπολιμπανέσθαι.

SCHOLIA.

^a *Consentit.*] Locum vicinum fundo meo habebas. Cum fundum meum venderem, tuum quoque vendidi: tu autem cum præsens esses, non contradixisti: fundum postea recipere non poteris: Nam qui rem suam alienari videt, nec contradicit, punitur. Si verò per errorem consenseris, sub-

^b *Specialia.*] Mutuam pecuniam à Petro quodam acceperam, & eo nomine agrum fortè, vel servum specialiter ei obligaueram. deinde pecunia mutuo etiam accepta à Paulo, generaliter ei omnia bona mea obligavi. His duobus creditoribus obnoxius, Petrum primum creditorem impleui, remque specialiter obligatam vinculo pignoris liberaui. Secundus, cui generaliter bona omnia obligaueram, persequetur etiam rem specialiter Petro obligatam, quàmque pignore liberaui.

ΣΧΟΛΙΑ.

Εἴθις ἔμοις ἀγροῦ τόπον εἶχες σύ. πωλῶν ἐγὼ τὸν ἐμὸν, συνεπώλουν τότε καὶ τὸν σόν. σὺ δὲ πρῶτον ἐκ ἀντέλεγες, ἀλλὰ σιωπῆς. οὐ δυνήσῃ ὑπερὶ ἀναλαβεῖν ὁ σόν. κολλάζεται γὰρ ὁ δὲ ἴδον βλέπων ἐκποιουμένων, καὶ μὴ ἀντιλέγων. εἰ δὲ καὶ πλανίῳ σιωπῆς, βοηθῇ.

Εἰδομένην δὲ τὸν Πέτρου πινός, ὑποθέτω αὐτὰς ἰδικίῳ ἵνα ὑποθήκῃ, ἀγρὸν τυχόν, ἢ οἰκέτιον. εἶτα εἰδομένην δὲ τὸν Παύλου, καὶ ὑποθέτω αὐτὰς ἡλικίῳ πᾶντα τὰ ὄντα μοι. καὶ τὸ ἐπλήρωσα τὰς ἀφ' ὧν δαμάσθῃ τὰς Πέτρου ὁ χρεός, καὶ τὴν ἰδικίῳ ἡλθ' ἡρώσα ὑποθήκῃ. εἶτα ὁ δού- τερος δαμάσθῃ ὁ ἡλικίῳ ὑποθήκῃ ἔχων συμ- πᾶρα λαμβάνει καὶ τὴν ἰδικίῳ, ἡ δὲ ὑπο- θέκῃ τὰς Πέτρου, καὶ αὐτῆς ἡλθ' ἡρώσα.

Ο ἔχων χρῆσιν ἀγροῦ, δίδωσι καὶ τὰ τέ-
λη· καὶ ὁ ἔχων οἶκον, δίδωσι τὸ ἐμφύτευ-
μα.

Ο πατήρ ἢ ὁ δεσπότης κερδαῖνοισιν ἀπὸ τῆς
ἐπιμελείας, εἰ οὖν καὶ ἀμείψωσιν οἱ ἑταί-
ροι αὐτοῦ, ἐπιγινώσκουσιν αὐτοὶ τὴν ζημίαν.

Νεμόμενος ἔστιν, ὁ οἰκίῳ παροσώπων νε-
μόμενος, ἔχων δὲ ἀλλοτρίῳ ὀνόματι νεμόμε-
νος. Ζῆτει βιβ. λθ'. τίτ. ιε'. κεφ. α'. θεμ. στ'.

Ο νεμόμενος κακῇ πίστι, ἢ ὁ ἔχων ἐξ
ἀγροεσίας καὶ αὐτὸ κακῇ πίστι, καὶ ὁ ἐκ-
ποιήσας δόλω, ὃν εἶχε δούλον, ἴσοι εἰσίν. Β
βιβ. ιθ'. τίτ. ιγ'. κεφ. κδ'.

Οἰκίαν ἔχων τις ἐκτίξεν ἐν αὐτῇ, καὶ μὲν
πολὺ πρόρωτον ὦν, ἐκάλυπεν ἀποψιν θα-
λάσσης, σὺν ἐποίησεν εἰς τὴν ζημίαν. Εἰ δὲ ἐν-
τὸς τῆς πόλεως ἐκτίξεν, ὅπως σὺν ἐξέω αὐ-
τῶν, ζημίαν ἐποίησεν. βιβ. ιη'. κεφ. ιζ'. τίτ.
α'. κεφ. ι'.

Εἰ γὰρ ἐξ ἐμῆς ἐπιτολῆς ἐμβαλεῖν σέ τις
παύσῃ ἀπὸ νομῆς ἵνος, ἐγὼ ἐν ἀγροῦ ὁ
ἐντελεστής.

Εἰς τὰ ἀμείψματα τῶν ἀδελφῶν βοή-
θεται ὁ κληρονόμος, οὐ μὲν εἰς τὸ συνάλλ-
λασμα. Εἰ γὰρ παλῆς παρὲς ἵνα χρυσόν,
καὶ εἴπη αὐτὸν καθαρόν, εἴπα ἀρετῇ κίβ-
δηλος, ἐνάγεται ὁ κληρονόμος. Ζῆτει κγ'.
ὑρκστ'.

Τὸ σχεδὸν ἀφ' ὅτου παρὸς σέβεται, ὅτι ἐν
ταῖς δαμαῖς οὐχ ὥς ἔγωγε ἐνεχόμεθα, ἀφ'
τῆς αὐτῆς ἐλευθεροσύνης. ἐνοχοποιούμενοι γὰρ
ἐν πούτῳ ἀφ' ἀφύρας, ἐλευθεροσύνη
ἀφ' ἀφύρας, σὺν αὐτῶν τὰ νόμα, ἀλλὰ
ἀφ' ἀφύρας. Ζῆτει δ' η'. θεμα τδ' α'.
κεφ. τ' α'. τίτ. ν'. βιβ.

Ὅταν γὰρ ὁ δῆσος τὸν νόμον ποιήσας
ποιῶτα ἵνα, καὶ μὴ τὸ εἶδος τῆς ὑμωρίας οὐ-
ζοντα, πῶς ἐλαφροτέρῃ ἐπιλεξόμεθα κα-
λεσθαι ἀφ' ὁ καλοτελές.

Εἰς ἀπὸ μέν τις ποιῶσαι αὐτὰς χρῆ-
σας χρῆσις. ἀπαυτούμενος ἐγὼ τὰ ἐν ταῖς
χρῆσας, ἔχω παρὰ χρῆσιν πῶς, εἰ μὴ
βία τῶτο ἐποίησα. ἔχω δὲ καὶ ἀγροῦ εἰς
δαμάσας χρῆσας, βιβ. ι'. τίτ. β'. κεφ. θ'.

Καὶ σὺν ἐκάλυπτο ἔλκειν ὕδωρ, οὐ-
τως οὐδ' ὁ ἐκείνου ἀφ' ἀφύρας. βιβ. ιη'.
τίτ. γ'. κεφ. α'. καὶ βιβ. ιθ'. τίτ.

Basil. Tom. I.

^c *Lucrum capit.*] Qui fundi vsumfru-
ctum habet, stipendia quoque præ-
stat, & emphyteuticarius canonem
emphyteuticum.

Pater & dominus lucrum capiunt
ex persona eorum, quos in potestate
habent. ex delictis igitur eorum &
ipsi damnum sentiunt.

^d *Qui possidet.*] Possidere dicitur, qui
nomine suo possidet. habere, qui
alieno. Quare librum 39. tit. 15. cap.
1. them. 6.

Qui mala fide quid possidet, qui-
ve ex causa emptionis rem mala etiam
fide habet, & qui seruum, quem
habuit, alienauit, pares sunt, lib.
59. tit. 13. cap. 24.

^e *Nemo*] Quidam in ædificanda do-
mo in loco à mari remotiore obstru-
xit vicino prospectum maris, ei non
nocuit, lib. 58. cap. 17. tit. 1. cap.
10. Si verò intra pedes centum ædi-
ficauerit, quod ei iure non licebat,
ei nocuit, lib. 58. cap. 17. tit. 1.
cap. 1.

^f *Mandat.*] Nam si quis mandatu
meo te de possessione aliqua deiece-
rit, ego qui mandaui, teneor.

^g *Heres in solidum tenetur.*] In deli-
ctis testatoris, heredi succurritur: in
contractibus non item: nam si quis
aurum pro puro alicui vendiderit,
quod esse adulterinum postea consti-
tit, heres eius conuenitur. Quare 23.
& 126.

^h *Ferè quibus.*] Particula, ferè, idem
adiicitur, quia in mutuo non eodem
modo liberamur, quo obligamur:
Nam re, siue numeratione contra-
hitur: liberamur autem etiam remis-
sione: non ipso quidem iure, sed
per exceptionem. Quare th. 8. cap.
1. tit. 1. lib. 50.

ⁱ *In pœnalibus.*] Cum enim legem
inuenierimus pœnam alicui irrogan-
tem, nec pœnæ genus specialiter de-
finientem, leuiorem coërcitionem
eligimus humanitatis ratione.

^k *Qui actionem.*] Per vim compulsus
chirographum mutux acceptæ pecu-
niæ dedi. si agetur aduersus me actio-
ne, si certum petetur de chirographis,
vtar exceptione, si non vi coactus
caui. Sed & chirographum condice-
re possum, lib. 10. tit. 2. cap. 9.

^l *Cum quis.*] Et non prohibeba-
tur aquam ducere: ita nec heres eius,
lib. 58. tit. 3. cap. 10. & lib. 19. tit.

H ii

19. cap. 26. & lib. 9. tit. 3. cap. 50.

^m *Plerumque.*] Cum fundum habere, alius per fundum suum seruitutem mihi concessit. siquidem eiusmodi seruitus mei tantum contemplatione concessa sit, ad emptorem fundi non transit. sin autem fundo meo concessa sit, vnà cum fundo meo venit: Nam quæ personalia sunt, morte personæ expirant. quæ autem rei coherent, ipsam sequuntur. Ideò autem dixit, plerumque, quia cum seruitus rei conceditur, emptor eius nomine actionem habet.

ⁿ *Quod pro me.*] Si creditor debitori dixerit, Vende rem pignori obligatam, pignus soluitur: solam enim in personam actionem habet.

^o *Non ut eadem.*] Quære Instit. 2. tit. 20. Fortè professus es, te mihi fundum Gregorianum vendidisse: eundemque Petrus testamento suo mihi legauit. ecce, ex duabus causis fundus mihi debetur, & duæ actiones mihi competunt. Si igitur egero ex vna causa remque consecutus fuero, eandem ab alio petere non possum: quod enim meum est, amplius meum fieri non potest.

^p *Aliud est rem vend.*] Qui rem alienam vendit, in duplum pretij tenetur. Qui verò rem suam distrahi videt, & vendenti consentit, ipsam amittit.

^q *Ad vniuersos.*] cæteri æstimationi eorum stare coguntur: nec enim æstimationem à pluribus factam improbare poterunt: Nam quod à maiore parte ciuium fit, ad vniuersam ciuitatem refertur.

^r *Qui rem donare.*] Qui in aliena potestate est, si liberam peculij administrationem habeat, vendere potest, non etiam donare.

^s *Defendit.*] Propone tibi regulam generalem, eum, qui actionem in rem habet, pro locuplete haberi, nec satisfidare compelli. Nunquid igitur qui in rem agit, etiam alieno nomine locuples esse intelligitur, vel committitur suæ promissioni? & dicimus, eum qui rem alienam defendit, non iuvari supradicta regula, vt pro locuplete habeatur. Tutor tamen licet rem pupilli sui immobilem defendat, locuples ac idoneus esse intelligitur, lib. 7. tit. 14. cap. 15.

A θ'. κεφ. κς'. καὶ βιβ. θ'. τίτ. γ'. κεφ. ν'.

Αγρὸν εἶχον ἐγὼ, καὶ πῶρε χώρησέ μοι ἄλλος πλὴν δουλείαν ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ. ἐπώλησα τὸν ἐμὸν ἀγρὸν· εἰ μὲν ἡ ποιάυτη δουλεία μόνω τῷ ἐμῷ προσώπῳ πῶρε χωρήσῃ, οὐ διαβαίνοι πάρος τὸν ἀγροεὶσάμενα τὸν ἀγρὸν. Εἰ δὲ πῶρε χωρήσῃ τῷ ἀγρῷ μου, συμπιπράσκειται ἔαυτῇ. ὅσα γὰρ ἔστι προσωπικὰ, σθένει τῇ τελευτῇ τῷ προσώπου· ὅσα δὲ πραγματικὰ, ἀκολουθεῖ τῷ πράγματι. Διὰ τοῦτο δὲ εἶπεν, ὡς ἔπειθ' ὁ πολὺ, διότι ὅτε ἐστὶ πῶρε χω-

B ρητεῖσα δουλεία τῷ πράγματι, ἐχθ' τὴν πῶρε αὐτῆς ἀγωγὴν ὁ ἀγροεὶσας.

Εὰν ὁ δομῆτης εἴπῃ τῷ χρεώτῃ, πώλησον δὲ ἐνέχυρον, σέκειτι διώασθαι αὐτὸ ἀπατεῖν· ἐχθ' γὰρ μόνῳ πλὴν προσωπικῶν ἀγωγῶν.

Ζήτει Ινς. β'. τίτ. κ'. τυρὸν ἐπηγείλω μοι πώλησαι τὸν Γρηγοριανὸν ἀγρὸν. τὸν αὐτὸν ἐληγάτευσέ μοι Γέτρος. ἰδοὺ, χρεωστῆταί μοι ἀγρὸς ἐκ δύο αἰπῶν, ὅς ὢν καὶ ἀγωγὰ διττὰ μοί εἰσιν. Εἰ μὲν οὖν ἐκ μιᾶς ἀγωγῆς λάβω τὸν ἀγρὸν μου, οὐ πῶρε δ' ἄλλου διώασθαι τὸν αὐτὸν ἀπατεῖν· δὲ γὰρ ἐμὸν πλεον ἐμὸν οὐ γίνεται.

C Ὁ πράτης πωλὼν δ' ἀλλότριον ὑπόκει) διώαι διπλοῦν δὲ ἥμισυ. ὁ δὲ ὅραν δ' ἰδῶν πῶρεμα ἐκποιούμενον, καὶ σιωπῶν, ἀπὸ λῆ αὐτό.

... οἱ λοιποὶ τῇ τούτων ἀγαπημότη· οὐ γὰρ διωήσονται πλὴν τῆς πλειόνων καὶ μείζονων ἀγαπημότην ἀνατέλει· δὲ γὰρ πῶρε τὸν μὲν ἀγρὸν τῆς μείζονος μέρεος τῆς πολιτῆς εἰς πᾶσαν πλὴν πόλιν ἀναφέρεται.

D Ὁ ὑπεξούσιος ἔχων ὑβόθεραν πεκουλίαν διοίκησιν, πιπράσκειν διώασθαι, δωρεῖσθαι δὲ οὐχί.

Κεκαμόνισαί σοι πῶρεμα γὰρ, τὸν ἔχοντα ἀγωγῶν πῶρεματικῶν αὐτῇ διπλόρου νοεῖται, καὶ ἐγὼ μὴ ἀπατεῖται. ἀρ' ἐν εἰ καὶ μὴ ὅτι ἰδίως πῶρεμα, τὸ ἀγωγὴν ἐγγυμνάζων, δι' ἐκδ' ὁ τοῦτον, ὡς διπλὸς λογαθῆται, καὶ ὅπως οὐ κατεπαυθήσεται; καὶ φανερὸν ὡς ὅθεν τὸ ὑπὲρ ἐτέρου ἢ πῶρεμα ἄλλοντα ὠφελήσεν δὲ πῶρεμα, εἰς δὲ αὐτῇ διπλόρου λογαθῆται. τῷ μὲν τοῦ ὅτι ὅπου, καὶ πούπληστον εἶναι δὲ ὑπὲρ αὐτῆς διεκδικούμενον ἀκίνητον, συμβαλεῖται ὡς εἰς διπλόρου. βιβ. ζ'. τίτ. δ'. κεφ. ιε'.

Ο γὰρ διδούς τῇ οὐκ ἢ βιαίως ἀκίνητον, ἢ ἀκίνητον κλοπιμαῖον, οὐ ποιεῖ τὸν λαμβάνοντα δεσποτῶν· κακῶς γὰρ νέμετον αὐτῷ, καὶ οὐδὲν ὠφελὲς τὸν ἐξ αὐτοῦ λαμβάνοντα· ἢ γὰρ ἀγροῦτος ἐκείνῳ τῷ ὅτι αὐτὸς ἔχοντα βλάβη.

Ο κελύσσας με ζημιωθῆναι, ζημιῶν με. ὁ δὲ ἐκβιβάσης ἔχων ἀνάγκην πεισθῆναι τῇ τῷ ἄρρητος παρορᾶς, οὐχ ἀμείψομαι· ἀλλὰ τὸν δικαστὴν ὁρᾷ ἢ ζημία μου, ὡς αἶπτον.

Οτι παρὲς μνημόσης ἀγωγῆς δικαστήριον οὐ παύεται, βιβ. ζ'. τίτ. ε'. κεφ. λε'.

Βιβ. ζ'. τίτ. γ'. κεφ. κ'. καὶ βιβ. ε'. τίτ. α'. κεφ. λδ'. ὅσα γὰρ ποιεῖ ὁ δικαστής, μὴ καθ' ὃ ἐξουσίαν ἔχει, καὶ μὴ ἀνέκοντα παρ' ὀφφικίῳ αὐτοῦ, οὐκ ἔχει ὁ βέβαιον.

Σὲ τὸν Γαῦλον εἰλκον εἰς Βυζαντιον, ἐνεκεν τῆς χρέους τῇ ἐποφθελμῶν μου παρὰ Γέτρον ὄντος ἡσυχίᾳ ἐπὶ τῷ ἐπὶ χρίαν, ἐν ἣ σὺ διήγες ὁ Γαῦλος καὶ χωρὶς διωκτοῦ ὦν. καὶ ἔλεγον, δὲς μοι ἐν αὐτῷ ὁ χρέος ἐκείνο, καὶ λάβε ἔσπον δὴ τῇ Γέτρον. ὅθεν γὰρ ἐνοχρῶς, δὲ πὶ ἰσχύος ἀπατηθῶν τὸν Γέτρον. βιβ. θ'. τίτ. γ'.

Ζήτει λγ'. καὶ βιβ. κέ. τίτ. δ'. κεφ. ιδ'. καὶ βιβ. ια'. τίτ. α'. κεφ. λθ'. καὶ βιβ. μγ'. τίτ. η'. κεφ. ξθ'. πωλήσας τις ἀγρὸν, συνεφωνήσεν οὕτως, ἵνα ἀναλαμβάνω τὰ χρεώδη μου ἀπὸ τῆς ἀγροῦ. καὶ ὑστερον βούλεσθαι λαμβάνειν πάντα, ὅτι πάντα χρεώδη. ἀλλ' ὁ ἀγοραστής οὐκ ἀνέξεται, καὶ ἐρᾷ, ὅτι μόνον τὰ ἀρχαῖα λήψῃ, καὶ πλεον οὐδέν. καὶ νικᾷ τὸν παρορᾶν, δὲ πὶ ἡ ἀμφίβολος ἐρμηνεία κατ' αὐτὸ λέγεται. ὡς βιβ. ζ'. τίτ. ε'. κεφ. ξζ'. καὶ βιβ. μγ'. κεφ. γ'.

Τί γὰρ εἰ εἶπον παρ' δικαστῆ, εἰ φαίνεται χρεωφειστῶ νομίσματα ρ'. ἀπατητῶν αὐτῶν, καὶ δὲς μοι. ἰδοὺ ἐν αὐτῷ ἡ ἀγωγὴ ἀμφίβολον εἶπον· οὐ γὰρ ἐδήλωσα τὸν χρεώστην, εἰ Γέτρος ἐστίν, ἢ Γαῦλος. τῷ οὖν οὐ βλάβη με, ὡς βιβ. ζ'. τίτ. ε'. κεφ. ξα'.

Αποκαθιστῶν ἀγρὸν, εἰ καὶ παρὲς τῆς καρπῶν μὴ εἴπη, ὅμως καὶ αὐτοῦς ἀποκαθίστησιν· εἰ μὴ ῥητῶς εἴπη, χωρὶς ἀφ' αἰρέσεως καρπῶν.

Βιβλ. ζ'. τίτλ. β'. κεφ. λδ'. καὶ τίτλ. ιε'. κεφαλ. ζ'. Εγὼ καὶ σὺ ὁ Γέτρος

^A *Non videtur.*] Nam qui rem immobilem vi possessam, aut mobilem furtivam alicui tradit, eam accipientis non facit: viciosè enim possidebatur: nec quidquam prodest ei, qui ab eo accepit: nam vitium & turpitudine eius nocet ei, qui rem ab eo nactus est.

^u *Qui iubet.*] Is damnum dat qui iubet dare. executoris autem, qui iussu iudicis detrectare non potest, nulla culpa est: sed damnum mihi datum iudicem respicit, qui damno causam dedit.

^B ^x *Quod adhuc.*] Quia de futura actione iudicium non consistit, lib. 7. tit. 5. cap. 35.

^y *Factum à iudice.*] Lib. 7. tit. 3. cap. 20. & lib. 6. tit. 1. cap. 34. Nam quodcumque iudex facit, quod ad officium & iurisdictionem eius non pertinet, ratum non est.

^z *Nemo.*] Duxi te Byzantium eius nomine, quod mihi à Petro debebatur, qui in provincia erat, in qua tu, ὁ Παυλε, debebas, & gratia ac opibus pollebas: & dicebam: Exsolue mihi heic debitum illud, idque à Petro repere. Non ideo obligaris, quia potes petere à Petro, lib. 9. tit. 3.

^a *Ambiguum pactum.*] Quære 36. & lib. 25. tit. 4. cap. 14. & lib. 11. tit. 1. cap. 39. & lib. 43. tit. 8. cap. 69. Cum quidam agrum venderet, ita pactus est: recipio, quæ mihi necessaria sunt. & postea omnia retinere vult, quoniam omnia ei necessaria sunt. emptor autem non patitur, atque eum nihil præter olera accepturum, & venditorem vincit: quoniam ambigua interpretatio aduersus eum accipitur, ut lib. 7. tit. 5. cap. 67. & lib. 43. h. em. 3.

^b *Non ledit.*] Quid enim si dixi iudici: si paret centum mihi deberi, ea peto, eaque mihi dari iube. ecce actio ambigua est: nec enim nominatim expressi, an Petrus mihi deberet, an Paulus. Hoc igitur mihi non oberit, ut lib. 7. tit. 5. cap. 61.

^c *Licet expressim.*] Qui fundum restituit, etsi nihil specialiter de fructibus dictum est, tamen eos quoque restituit: nisi nominatim fructus excepti sint.

^d *Sua mora noceat.*] Lib. 7. tit. 2. cap. 34. & tit. 16. cap. 7. Ego & Petrus

H iij

centum aureos mutuo à Paulo acceperamus: eosque intra diem Paschæ soluturos stipulanti promissimus. si vero alter nostrum solus inueniretur, eum solidum soluturum. sin autem solutioni mora facta fuerit, eo nomine viginti nos soluturos. Tempore solutionis cum peregrè ageres solus præsto eram: & cum exigerentur à me centum, moram interposui. Postea iudicio conuentus à Paulo, centum ei persolui, & viginti propter moram, quam feci. Deinde partem dimidiam debitæ quantitatis, & decem à te petebam, quæ tu soluere recusabas, dicens: per te mora fuit, quod minus solueretur, ex quo damnum facere non videor: Nam factum cuique suum, & mora cuique sua nocet.

^c *Dolo facit.*] Species extat in them. 1. capitis 8. tit. 4. lib. 51. lib. 29. tit. 5. cap. 24. Solui quod Petro debebam. postea autem curatore eius iterum petiit. dolo facit: nam redditurus est.

^f *Non potest.*] Omnes qui iurisdictionem non habent, licet maior eorum dignitas sit, ea quæ magistratuum sunt, facere non possunt.

^g *Vti debet.*] Si fundum ab aliquo emero, iure eius vti debeo: nisi....

^h *Non videtur.*] Si enim quod mihi debebas exsolueris, egoque ignarus solutionis à te petierim, conueniri non possum, quasi dolo fecerim, lib. 23. tit. 3. cap. 73.

ⁱ *Cum principalis.*] Fundum Petri emi tibi, scienti eum alienum esse: & ideo nec principalis contractus consistit, neque fructus percepti eius sunt: omnia enim restituntur.

^k *Fauetur libertati.*] Dixi moriturus, Ille liber esto, si quod volo fecerit. quoniam igitur voluntas mea incerta est, liber erit: in his enim fauetur libertati.

^l *Rata non sunt.*] Petrus in testamento suo dixit: illum, filium suum esse: & paulò post dixit: non esse filium suum. neutrum ratum est. sed qui se filium testatoris dicit, id probare debet.

^m *Prohibetur.*] Quære lib. 33. tit. 1. cap. 52. vbi dicitur, castratos adoptare non posse: Nam quibus natura quærendorum liberorum facultatem negauit, nec ius hoc eis concessit.

A ἐδδυσάμην ἀπὸ τοῦ Παύλου νομίματα ρ. ἐπρωτηθέντες, ἵνα ἀγρί. τῶ πάχα δώσωμεν ταῦτα. εἰ δὲ εἰς ὁρεθῇ, δώσῃ τὸ πᾶν μόνος. εἰ δὲ μόρα γῆται, ἵνα δώσωμεν ἐκ μόρας νομίματα κ'. ἐν τῷ πάχα. σοὶ ἀποδημιῶτος, μόνος ὁρέθην ἐγώ. ἐζητήθην ἐγὼ τὰ νομίματα, ἐκ ὑπεθέμεν. μὲν ταῦτα ὁ Παῦλος ἐναγαγὼν με, ἐλάβεν ἀπ' ἐμοῦ καὶ τὰ ρ. καὶ τὰ κ'. δι' ὧν ἐποιήσαμην ὑπεθέσιν. εἶτα ἀπήτησεν ὁ ἡμῖν τὸ χρεῖος καὶ τὴν κ'. σὲ τὸν Πέτρον, οὐ πρέχες, εἰπὼν, σὺ ἐποίησας πλὴν ὑπεθέσιν, καὶ σὺ ἐζημιώθης, καὶ γὰρ οὐ βλάβησάμεν· ἔκασον γὰρ φησὶν ὁ νόμος ἀδικεῖ τὸ ἴδον φάκτον, καὶ ἡ ἰδία ὑπεθέσεις.

Κεῖται ὁ θεματισμὸς ἐν τῷ α'. θέμεν τῶ η'. κεφ. τῷ δ'. τίτ. τῷ νά. βιβ. βιβ. κθ'. τίτ. ε'. κεφ. κθ'. ὁ δὲ ἐχρεώσθη τῷ Πέτρῳ κατέβαλον. ὕστερον δὲ ἀπῆται μὲ ὁ πούπου, κουράτωρ, καὶ ἀμύρταρ δόλον. μὴ γὰρ ἀντιπρέφην.

Πάντες οἱ μὴ ἔχοντες ὁμοιοῖαν διακοδοσίας, καὶ μείζονος ὥσιν ἀξίας, τὰ τῶ δικαστῶν περὶ τῶν οὐ διώκωνται.

C Εὰν ἀγροῦσιν ἀγρὸν ἀπὸ ἑνὸς, ὁφείλω κεχεῖν αὐτὸς αὐτὸ δικαίως. εἰ μὴ γε περὶ... οὐ ὑπερῆρχεν.

Εἰ γὰρ ὁ δὲ ἐχρεώσθης μοι κατέβαλες, ἡγούμαι δὲ ἐγὼ τὴν κατεβολὴν καὶ ἀπήτησά σε, ὥστε ἐνάγομαι ὡς δόλον ποιῶν. βιβ. κγ'. τίτ. γ'. κεφ. ογ'.

Επώλησά σοι ἀγρὸν Πέτρον, εἰδὼτι αὐτὸν ἀλλοτεῖον. καὶ ἀπὸ τῆς τοῦ σοῦ ἐπρωτότυπον ἔσυναλλάγματος ἐρρώσθαι. ὥστε γίνου αὐτὸ οἱ λαφθέντες κερτοί. πᾶντα γὰρ ἀποκαθίσαν.

D Εἶπον μὴ γὰρ τελευτᾶν ὁ δεῖνα ἔσω ἐλθῶντες, εἰ ἀπολήσῃ ὁ δὲ βούλομαι. ἐπεὶ οὖν ἀδελφὸν ἔστιν ὁ βούλομαι, ἐλευθερωθήσῃ. θαλάπε γὰρ ἐν τοῖς ἡ ἐλευθερία.

Ὁ Πέτρος ἐν τῇ ἀφαιρήσει εἶπε, τὸν δεῖνα ὑὸν αὐτοῦ εἶ. ὁ δὲ ἀφαιρῶν, εἶπε, μὴ εἶ ὑὸν αὐτοῦ. οὐ δὲ ἕτερον ἕτερον ἐρρώσθαι. ἀλλ' ὁ λέγων ἑαυτὸν εἶ ὑὸν τοῦ ἀφαιρῶντος, δείκνυσιν.

Ζήτην βιβ. λγ'. τίτ. α'. κεφ. νβ'. ἐνθα φησὶ, ὅτι οἱ δυνάσται οὐχ ὑποτάσσονται τοῖς γὰρ ἡ φύσις ἡρνήσατο παρδοποιεῖν, τοῖς τοῖς καὶ ὁ νόμος.

Τὸν βασιλέα δεῖ ἐρμηνεύειν τὰ μὴ παρὰ τὸν βασιλέα ἐρμηνεύειν ἔχοντα.

Καὶ συμβάλλεται αὐτοῖς ἡ νομὴ τῆς ἀφ' ἑαυτοῦ, καὶ ὁ μέσος μὴ ἐνεμήθη, ὡς βιβ. ν'. τίτ. δ'. κεφ. β'. γερμ. ιθ'.

Ζήτει τίτ. β'. κεφ. ο'. σ' , διδόντων οἱ κληρονόμοι μου νομίσματα εἰ. καὶ τὸ τοιοῦτον οἱ κληρονόμοι τῆς κληρονομίας ἀπαρτιύονται ποιεῖν.

Ζήτει βιβ. μδ'. τίτ. ιθ'. κεφ. ια'. καὶ βιβ. μγ'. τίτ. α'. κεφ. ιθ'. ριέ. καὶ βιβ. λζ'. τίτ. ζ'. κεφ. ε'. ἐπηρώτησά σε ὁμολογεῖν διδόναι μοι τὸ βιβλίον σου. εἴπας, ὁμολογῶ. ἰδὺν ἐπεὶ ὁμολόγησας καὶ ἐξεφώνησας, ἐβλάβης. εἰ δὲ σὺ ἐξεφώνησας, σὺ ἐβλάβης.

Ζήτει κεφ. ξη'. βιβ. νη'. τίτ. γ'. κεφ. δ'. λγ'. βιβ. ιδ'. τίτ. γ'. κεφ. α'. ἔχων οἶκον, ἔλαβον σιγillάρια, ἵνα ἐξκουσέηται· εἰ πωλήσω σοι τὸν οἶκον, οὐχ ἔξῃς τὸ αὐτὸ παρὰ νόμιμον· ἀλλὰ γὰρ τὸ ἐμὸν παρὰ νόμιμον ὡς τὸ παρὰ νόμιμον.

Ἐξεστὶ γαρμειν τοὺς δύο ἀδελφοὺς τὰς δύο ἐξαδέλφας, ἀλλ' οὐκ ἐστὶν ὁ παρὰ νόμιμον· ἡ γὰρ ἀδελφὴ τῆς γυναικὸς μου, γαρμερὴν με ὀνομάζει, ἢ ἀνδρὸς ἐξαδέλφον.

Ἐπιλογίζω γὰρ ἔχῃ, εἴτε τὸ ἴδιον ἐκδικεῖν, εἴτε καὶ τὸ ἐπιβέβηκεν χωρεῖν.

Εὰν ἀφ' ἑαυτοῦ ἀφ' ἑαυτοῦ δαμνέσῃ, καὶ δαμνῇ τῷ πατρὶ, οἷος αὐτὸς παρὰ νόμιμον τὸν δύο, δαμνῇ ἀδικεῖσθαι. ἥτις οὐκ ἀδικεῖν ἐστὶ τὸ βοήθειαν τὸν δαμνῆσθαι.

Ὁ συμβολαιογράφος οὐ δύναται γράφειν ἐν τῇ ἀλλοτρίᾳ ἀφ' ἑαυτοῦ ἑαυτὸς ληγάτω· εἰ δὲ τὸ τοιοῦτον ποιῇ, ὡς πλαστογράφος ἀνάγει, καὶ οὐδὲ τὸ λοιπὸν ἀφ' ἑαυτοῦ τὸ ἐρῶν. D

Ὁ κληρονομικός κληρὸν λέγει, ὅτι πᾶς δαμνέων ἀπολαμβανέτω τὸ ἴδιον. ἀλλ' ἕτερος νόμος λέγει· ὁ δαμνέων τῷ ὑπεζοισίῳ, ἀπὸ αὐτοῦ, καὶ ἀνέστρεψεν ἐπ' αὐτὸν.

Ὁ ἔχων παρὰ νόμιμον ἀγωγὴν, ἥτις ἔχῃ, τὸ ἔχοντος ἐν ἐνέχυρον· μέγιστον γὰρ ἐστὶν ἀσφάλεια ἐν τοῖς ἐνέχυροις, ἢ παρὰ νόμιμον παρὰ νόμιμον.

Ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐπὶ δούλου ὑπὸ ἡμέραν ἐλθόντων ἐκείνου γὰρ βλάβος οὐκ ἐπὶ τῇ αὐτοῦ δυνάμει.

Aⁿ *Aestimare.*] Principis est, ea interpretari, quæ dubiam interpretationem habent.

o *Sic ferè.*] Et testatoris possessio eis prodest: quamvis medius heres possessionem nactus non sit, vt lib. 50. tit. 4. cap. 2. them. 19.

P *Heres heredis.*] Quare tit. 2. cap. 70. verbigratia: Heredes mei aureos quinque præstent. heredes heredum ad præstationem eorum compelli possunt.

q *Expressa nocent.*] Quare lib. 44. tit. 19. cap. 51. & lib. 43. tit. 1. cap. 99. 115. & lib. 37. tit. 7. cap. 5. Stipulatus sum à te mihi dari librū tuum, & promissisti: ecce, quia promissisti & te daturum expressisti, damnum pateris. si verò non expresseris, non pateris.

r *Quæ personis.*] Quare cap. 68. & lib. 58. tit. 3. cap. 4. 36. & lib. 54. tit. 6. cap. 1. Habebam domum: accepi sigillaria, vt excusaretur. si eam tibi vendidero, idem priuilegium habiturus non es: nam personæ meæ conditio locum faciebat priuilegio.

f *In nuptiis.*] Licet duobus fratribus duas consobrinas ducere: sed honestum non est: nam soror vxoris meæ vocat me maritum sororis, vel maritum consobrinæ.

c *Non nocet.*] Nam penes eum electio est, an malit suum repetere, vel aduersus tutorem agere.

u *Eligimus.*] Si minor minori pecuniam crediderit, & consumpta sit, vtri eorum subueniatur, alteri iniuria fieri videtur. Minus igitur iniquum est ei succurri, qui perdidit.

x *Initium quoque.*] Tabellio in alieno testamento legatum sibi adscribere non potest. sin autem aduersus ea fecerit, tanquam falsarius conuenitur: & ided nec postea utile est.

y *Omnis.*] Regula generalis ait: omnis qui pecuniam credit, suum recipiat. Verum alia lex ait: Qui filio familias pecuniam credit, eam perdit: & hæc illam subuertit.

z *Minus est.*] Qui actionem personalem habet, minus habet, quam is, qui & pignus habet: Nam tutius est rei incumbere, quam in personam agere.

a *Plerumque.*] PLERVMQVE non pertinet ad seruum, cui libertas in diem vel tempus statutum data est: ei enim onus imponi non potest.

^b *Servit.*] Interim possumus quasi A domini servitutem prædio imponere, quod alienari debet.

Qui fiscale officium accipit, tacite omnia bona sua fisco obligat: & tamen ei quoque vendendi ius est.

^c *Servitus.*] Servus & captus ab hostibus ipso iure decessisse creduntur: naturaliter autem vivere.

^d *Ex post facto.*] Impubes enim & captus ab hostibus inutiliter testatur: nec proderit, quod postea pubes, aut cuius decesserit.

Εν τῇ μέτρῃ δυνάμει ὡς διασώται δουλείαν ὁπτιπέναι τῇ ἀρχῇ τῇ μνημονι ἐκποιήσας.

Ὁ δημοτικὸν λαβὼν δουλείαν, σωτηρίας ὑποτίθῃσι τὰ ἑαυτῶν πρῶτα τῇ δημοσίᾳ· ἀλλ' ὅμως ἐχρ' ἔξοισίαν καὶ πωλῆν.

Επὶ τῷ δούλῳ δὲ τῷ ἀρχιμελώτου αὐτῇ τῇ νόμῳ τεθνήσκει δοκεῖ· φύσιν δὲ ζῆν.

Ὁ γὰρ ἀνὴρ ὃν ἡ ἀρχιμελωτος, ἀκύρως ἀφαιρήσεται. καὶ ἐπελβήσεται ἐφ' ἑῷ, ἢ ἐν πολιτείᾳ, ὅθεν εἰσακουσθήσεται.

ΤΙΤΛΟΣ Δ'.

ΠΕΡΙ ΦΑΚΤΟΥ ΑΓΝΟΙΑΣ, ΚΑΙ ΝΟΜΟΥ.

TITVLVS IV.

DE IVRIS ET FACTI IGNORANTIA.

L.I.D. I. **I**GNORANTIA vel facti, vel iuris est ^a: nam si quis nesciat decessisse cognatum suum, bonorum possessionis tempus non cedit ^b. sed si sciat quidem eum defunctum esse, aut se scriptum heredem, nesciat autem bonorum possessionem ab intestato, vel ex testamento sibi competere, cedit ei tempus: quia in iure errat. Idem est si frater consanguineus defuncti matrem potiore esse credat.

§.2. Si quis nesciat se cognatum esse ^c, si quidem sciat ex quibus natus sit, & liberum se esse, nesciat autem se ius cognationis habere, in iure errat. At si quis expositus & serviens quorum parentum sit ignoret, in facto errat.

B α'. **Η** Αἰγνοια, ἢ Φάκτου, ἢ νόμου ὅστιν. εἰ γὰρ τις ἀγνοῇ τελευτῆσαι τὸν συγγενῆ αὐτοῦ, οὐ πρέχει ὁ χρόνος τῆς διακατοχῆς. εἰ δὲ γινώσκει μὲν αὐτὸν τελευτῆσαι, ἢ καὶ τυχὸν διαδέσθαι εἰς αὐτὸν ἀγνοεῖ δὲ ἀρμόζειν ἔξ ἀδιαδέτου, ἢ ἐκ διαθήκης διὰ καποχλῆν, πρέχει ὁ χρόνος, ὡς γὰρ τῷ νόμον πλανᾶται. ὃ αὐτὸ ὅστι καὶ ὁμοπάτερος ἀδελφὸς νομίζῃ θεωρημαῖσαι αὐτὸν πρὸ μητέρας.

Εάν τις ἑαυτὸν ἀγνοῇ συγγενῆ, εἰ μὲν ἐπίσταται, καὶ τοῦ ἰδίου γονεῖς, καὶ ἑαυτὸν ἐλβύσει, ἀγνοεῖ δὲ δίκαιον ἔχον συγγενείας, ὡς νόμον πλανᾶται. εἰ δὲ τις ἐκτεθεὶς καὶ δουλεύων, ἀγνοεῖ τοῦ γονεῖς ὡς φάκτον πλανᾶται.

Καὶ ὁ γνώσκων ἄλλω διακαπο-
χλῷ ἀρμόζειν, Φ δὲ καιρὸν ἀγνοῶν
παρελθεῖν, Ψ δὲ φάκτον πλανᾶται,
ὥσπερ εἰ νομίζει αὐτὸν καταδέξα-
σθαι. εἰ δὲ οἶδεν αὐτὸν μὴ κατα-
δέξασθαι, Θ τὸ καιρὸν παρελθεῖν,
ἀγνοεῖ δὲ αὐτὸν ἐκ τῆς ἐπαναβά-
σεως ἀρμόζειν πλὴν διακαποχλῷ,
ὡς νόμον πλανᾶται, καὶ τρέχει ὁ
χρόνος Θ .

Ὡς περ ὁ εἰς ὀλοκλήρου ἕρα-
φείας κληρονόμος, εἰ νομίζει μὴ δύ-
νασθαι διακαποχλῷ αἰτεῖν πρὸς ἀ-
νοίξεως τῆς διαθήκης. εἰ δὲ ἀγνοεῖ
διαθήκῃ ὑπεῖναι, Ψ δὲ φάκτον
πλανᾶται.

β'. Οὐχ ἡ αὐτὴ ὅστι νόμου καὶ φά-
κτου ἀγνοία. ὁ μὲν γὰρ νόμος ὡρεῖται,
ἡ δὲ τῆς φάκτου ἐρμηνεία καὶ τοῦ
φρονίμου ὡς ἐπιπαῖν ἀπατᾷ.

γ'. Πλὴν τῆς φάκτου ἀγνοίᾳ, τῆς
ἀπολλυμένης, καὶ τῆς λείδου ἀμυνομένης, οὐ
πρὸς δεχόμεθα.

δ'. Ἐν ταῖς διὰ χρῆσεως δεσποτείας
ἡ τῆς φάκτου ἀγνοία συμβάλλεται,
οὐ μὲν ἡ τῆς νόμου.

ε'. Ἡ ἐτέρου εἰδήσεις ἐπὶ οὐ βλά-
πτει Θ ἡ ἄλλου ἀγνοία, ἀλλ' Ψ ἐκ
ὠφελεί.

ς'. Ἐπὶ τῆς ἀγνοίας τῆς φάκτου
οὐτε πλὴν ἄγαν ἀκρίβειαν Θ ἐπιμέ-
λειαν ἀπατημένην, οὐτε πλὴν μεγά-
λῃ ῥαθυμίᾳ πρὸς δεχόμεθα.

ζ'. Ἡ τῆς νόμου ἀγνοία, τοῦ μὲν
ἀπατημένης τὰ ἴδια οὐ βλάπτει.
ἐπὶ τῇ κέρδι οὐ συμβάλλεται.

Item si quis sciat alij com- §. 3.
petere bonorum possessio-
nem, nesciat autem ei tem-
pus præterisse, in facto errat,
sicut & si putet eum bonorum
possessionem accepisse. Sed si
sciat eum non accepisse, tem-
pusque ei præterisse, ignoret
autem sibi ex successorio ca-
pitate competere bonorum
possessionem, in iure errat, &
cedit ei tempus.

Idem est, si ex asse heres §. 4.
institutus putet se bonorum
possessionem petere non posse
ante apertas tabulas ^d. quod
si nesciat esse testamentum, in
facto errat.

II. Non eodem loco est iuris L. 2.
& facti ignorantia. ius enim
finitum est, facti autem inter-
pretatio plerumque etiam
prudentes fallit.

III. Facti ignorantiam non L. 3.
accipimus deperditi, & ni- §. 1.
miū negligentis.

IV. In usufruptionibus ^e facti L. 4.
ignorantia prodest, non etiam
iuris.

V. Scientia alterius ^f alij non L. 5.
nocet: & ignorantia alterius
alteri non prodest.

VI. Nec exigimus nimiam L. 6.
& scrupulosam diligentiam,
nec summam negligentiam
factum ignorantis admitti-
mus.

VII. Iuris ignorantia suum L. 7.
petentibus non nocet ^g: in lu-
cro verò non prodest.

L. 8. VIII. Ob ignorantiam facti tam maribus, quam feminis subuenitur in lucro & damno. iuris autem ignorantia in lucro quidem nec feminis succurrit: in damno autem nemini nocet suum petere volenti.

L. 9. IX. Regulariter, facti ignorantia nemini nocet. iuris autem ignorantia omnibus, exceptis minoribus, & feminis in quibusdam causis, ubi non est delictum, sed iuris ignorantia: si enim minor viginti quinque annis filiofamilias crediderit, subuenitur ei.

§. 1. Si filiusfamilias miles à commilitone heres institutus, putet se hereditatem sine patre adire non posse, ius ignorat, & ei tempus aditionis hereditatis cedit.

§. 2. Homini negligentissimo factum ignoranti non ignoscitur: omnes enim in ciuitate sciunt, quod ille solus ignorat. Scientiam autem non exigimus diligentissimi hominis, sed quam quis rem diligenter inquirendo notam habere poterat.

§. 3. Iuris ignorantia tunc non prodest, cum quis iurisconsulti copiam habuit, vel ipse sua prudentia instructus fuit: nam ei, qui scire potuit detrimento est iuris ignorantia^k, quod raro accipimus.

§. 4. Plus valet quod in veritate est, quam quod in opinione^l: & ideo qui emit à domino do-

η'. Η τῆ φάκτου ἀγνοία, καὶ ἀνδράσι ἔγνωαῖξι βοηθεῖ ἐπὶ κέρδοις καὶ ζημίαις. ἡ δὲ τῆ νόμου ἀγνοία, ἐπὶ μὲν κέρδοις, οὔτε γνωαῖξι βοηθεῖ, ἐπὶ δὲ ζημίαις οὐδένα βλάβη, δέλοντα τὸ ἴδιον ἀπατήσαι.

θ'. Κανονικῶς, ἡ μὲν τῆ φάκτου ἀγνοία οὐδένα βλάβη. ἡ δὲ τῆ νόμου πάντα, πλὴν τῶν ἀφελίκων, καὶ ἐν ποὶ τῶν γνωαῖκων, ἐνθα μὴ ὅστιν ἀμδότημα, δλλὰ νόμου ἀγνοία ὁ γρ ἀφελίξ δανείσας ὑπεξουσίῳ, βοηθεῖται.

Εὰν ὑπεξούσιος στρατώτης νομίῃ μὴ δυνάσθαι χωρεῖς τῆ πατρὸς κληρονομεῖν πλὴν ἐκ διαθήκης κληρονομίαν τῆ στραπώτου, νόμον ἀγνοεῖ. καὶ τρέχῃ ὁ χρόνος τῆς κληρονομίας.

Επὶ τῆ παύ ἀμδουῖς ἡ τῆ φάκτου ἀγνοία, οὐ συγγνώσκειται. πάντες γρ ὁ πόλεως γνώσκοισιν, ὅπρ αὐτὸς μόνος ἀγνοεῖ. εἴδῃσιν γρ ἐκ ἀπατητέρῃ ἐπιμελεσάτου ἀνδρόπου, δλλ' ὡς ἐπιμελῶς ζῶν ἡδύνατο γνῶναι.

Η τῆ νόμου ἀγνοία τότε οὐ συμβάλλει, ὅταν πρ εἴχῃ τοὺς ὀφείλοντας ἐροτηθῆναι τὸν νόμον. ἡ αὐτὸς διὰ τὸ οἰκείας φύσεως ἐγίνωσκεν. ὁ γρ εἰδέναι δυνάμην, ἐκ τῆ ἀγνοίας τῆ νόμου βλάβη. ὅπρ σπανίως δεχόμεθα.

Η δλλήθῃ πλέον ἰσχύς τῆ ὑπονομίας. ὅθεν, ὁ ἀγοράζων πρὸς ἀδεσπότῃ, γί-

νεταί

νεταί δεασότης, καὶ ὑπολαμβάνει
αὐτὸν μὴ εἶναι δεασότῃ.

Εἰ δὲ ὁ κληρονόμος εἰς ὁλόκλη-
ρον κατεβάλλεται τὰ ληγὰτα, μὴ
χρησάμενος τῷ φαικιδίῳ, μή-
τε λαβὼν πῶς ὑπὲρ τὸ πλεον ἄσφα-
λῶς εἰ μὴ καὶ φάκτον πλανη-
θεὶς ἐνόμισε χωρεῖν μὴ ἔχειν τὸ
φαικιδίον, ἀναλαμβάνει. εἰ δὲ
καὶ νόμου ἐπιδωθήσῃ, ἐκ ἀναλαμ-
βάνει, καὶ ἐδαπανήσῃ, καὶ σῶζη-
ται τὰ χρήματα. καὶ ἡ μὲν καὶ τοῦ-
του διάταξις ἐτέθη διὰ φιδεικό-
μιστον κατελθόντων πάλαι εἰς ποιή-
σιν ὁλοκοῦ. ὅπως δὲ χρυσὰ ἔχῃ ῥή-
ματα. φησὶ γὰρ εἰ μὴ καὶ πάλαι
τὸ μὴ χρῆσθαι τῷ φιδεικόμισ-
τον κατεβλήσῃ, ἐκ ἀναλαμβάνει
ταῖς χρυσῶς καὶ εἰς τὰ λοιπὰ φι-
δεικόμιστα ἔλκεται.

Ι. Οἱ ἀνήθοι χωρὶς τῶν ὀπίσθι-
ων παρὰ τὸν πατέρα, οὐδὲν δοκοῦσι
δυνάσασθαι, ἢ γινώσκουσιν.

ΙΑ. Ο ἄλλος τῶν κ. ἐπὶ, ἀπο-
ταξάμενος τῇ μητρὶ κληρονο-
μία, τῇ τῷ νόμου ἀγνοίᾳ οὐ συγγω-
νίσσεται.

ΙΒ. Οὐχ ἕως πῶς τῷ νόμου ἀ-
γνοίᾳ εἰς βοήθειαν, ἐὰν αὐτεξου-
σία οὖσα, ἐντὸς ἐνιαυτοῦ τῇ τελευτῇ
τῷ πατρὶ τὴν διακατοχὴν ἐκ ἡπτοσας.

ΙΓ. Μὴ χρυσάμενος, ἢ ἀχρη-
στως χρυσάμενος πῶς διαθήκεται
ἀποδοκίμῃ, καὶ ἐπὶ ὅπως ὡς ἔξ
αὐτῆς διελόμενος, μηδὲν πα-
σὼν πρὸς κείνην, τὸ πᾶν ἔξ
Basil. Tom. I.

A minus efficitur, tametsi exi-
stinet eum non esse domi-
num.

Si heres omissa lege Falcidia s. s.
solida legata præstiterit, nec
cautionem exegerit, ut quod
amplius legatarij cepissent,
quàm per legem Falcidiam li-
cuisset, redderent, si quidem
in facto errans putauit non
B esse locum Falcidiæ, repetit.
si verò in iure errauerit, non
repetit^m, licet pecunia con-
sumpta sit, vel extet. & con-
stitutio quidem loquitur de
fideicommissio relicto muni-
cipio ad opus aquæductus:
quia tamen verba eius gene-
ralia sunt: ait enim, si non
per errorem fideicommissum
C solutum sit, non repetitur,
generaliter & ad reliqua fidei-
commissa trahuntur.

X. Impuberesⁿ sine tutore L. 10.
agentes, nihil posse aut scire
videntur.

XI. Maiori annis viginti L. 2.
quinque iuris ignorantia ma- C. cod
tris hereditati renuntianti
non subuenietur^o.

D XII. Non proderit tibi iu- L. 3.
ris ignorantia^p, si emancipa-
ta intra annum à morte pa-
tris bonorum possessionem
non petiisti.

XIII. Si ostenderis vel nul- L. 4.
lum extare testamentum, vel
inutiliter, & non iure factum,
etiamsi diuisio velut ex testa-
mento facta sit, nullum ex eo
præiudicium passus, solidam
I

successionem ab intestato possidebis.

L. 5. XIV. Si falsum per errorem dixeris, non officiet tibi.

L. 6. XV. Si non transactionis causa, sed errore facti amplius quam deberes promissisti, superflui liberationem habebis.

L. 7. XVI. Ignorantia facti negotiis decisis^a non prodest.

L. 8. XVII. Si in testamento, quod iure non valet, heres scriptus eos, quibus in eo libertas relicta est, liberos per errorem professus fuerit, non impiedietur, quominus eos ad servitutem redigere possit ab intestato succedens.

L. 9. XVIII. Velut liberi domino erranti pecuniam credentes, nullum ex eo circa statum suum commodum sentient.

L. 10. XIX. Ad repetitionem indebiti soluti sola ignorantia facti, non iuris prodest.

L. 11. XX. Feminis^r minoribus in compendiis iuris ignorantia non obest.

L. 12. XXI. Nullus constitutiones ignoret, vel dissimulet.

XXII. In quibus causis mu-

L. 13. lieribus per ignorantiam iuris damnum passis subveniebatur à veteribus, & nunc in eisdem succurratur.

SCHOL.

^a Vel iuris est.] Hominum quidam factum ignorant, quidam autem ius, & his quidem qui factum ignorant plerumque ignoscitur, non etiam his, qui ius ignorant.

ἀδιαδέτου κληρονομήσης.

ιδ'. Εἴθ' ὃν π παρὰ τὴν ἀλήθειαν ἐκ πλῶν ἐῖπων οὐ βλαβήσῃ.

ιέ'. Εἰ καὶ πλῶν, καὶ οὐχ ὡς διαλυόμενῳ πλέον ἐπηροπῆς τῶ χρέει, ὅπ' τοῖς περὶ τῆς ἐρωτηθεῖσιν ἐλευθερίαν ἔξῃς.

ισ'. Ἡ τ' φάκτου ἀγνοία τοῖς τιμηθεῖσιν οὐ συμβάλλεται φάκτοις.

ιβ'. Ἐν ἀδενείῃς διαθήκῃ κληρονομῶν γραφεῖς, καὶ τοῦ ἐν αὐτῇ τιμηθέντος ἐλευθερία, ἐλευθεροῖς καὶ πλῶν ἀπογραφόμενῳ, οὐχ ἔξῃ περὶ κεῖμα περὶ τὸ κατὰ δουλεύειν τοῦτοῖς ὅς ἀδιαδέτου κληρονομῇ.

ιγ'. Ὡς ἐλευθεροὶ πλανωμένοι τῶ δεσπότῃ δανείσαντες, οὐδὲν ἐντεῦθεν περὶ τὴν πύχλῳ ὠφελήσονται.

ιδ'. Εἰς ἀνάληψιν τῆς μὴ κεχρηωτημένων, μόνῃ ἢ τ' φάκτου, ἢ οὐχ ἢ νόμου συμβάλλεται ἀγνοία.

ιε'. Ταῖς ἐλάττωσι, μηδὲ κερδαῖναι βουλευμένοις ἀντικείδω ἢ τ' νόμου ἀγνοία.

κα'. Μηδεὶς ἢ ἀγνοεῖτω, ἢ ἀποπροσποιεῖτω διατάξας.

κβ'. Ἐν οἷς αἱ γυναῖκες ἐκ τῆς παλαιῶν ἐβοηθοῦντο, καὶ νόμου ἀγνοίαν βλαβεῖται, ἐν αὐτοῖς ἐν νῦν βοηθεῖδωσαν.

ΣΧΟΛ.

Τῶν ἀνθρώπων, οἱ μὲν φάκτον, οἱ δὲ νόμων ἀγνοοῦσι· καὶ οἱ μὲν φάκτον ἀγνοοῦσιν, οἱ δὲ νόμων ἀγνοοῦσιν, ὡς ὅτι τὸ πλεῖστον. οἱ δὲ νόμων ἀγνοοῦσιν οὐ συγγνώσκονται.

Οπὶ ἐπὶ τῷ ἀφαιροχῶν, χρόνος τούτου
 ὡς εἶται· οἷ, ἐπὶ μὲν ἀποκταν καὶ καθιόντων,
 ἐνιαυτός· ἐπὶ δὲ τῷ ἄλλων, ρ'. ἡμέραι μό-
 νον. καὶ εἰς ἐντὸς τούτης τῆς περικοπῆς,
 τῷ ἐνιαυτῷ λέγω, ἢ τῷ ρ'. ἡμέραν, μὴ αἰτή-
 ση τις πλὴν ἀρμότουσιν αὐτῷ ἀφαιρο-
 χῶν, πολλὰ τούτω.

Τοῦ ἐνδικοφ. ἀνάγνωσι πλὴν νεαρὰν πε-
 εὶ ἄρρενογονίας, ἥτοι ρη'. σήμερον δὲ ἀφ' ἧ
 νεαρὰς ἐπεκτείνεται ἡ ἀφαιροχὴ τῷ
 ἀποκταν καὶ καθιόντων μέχρι λ'. ἐνιαυτῷ.

Εἰς τις ἀγνοῖ εἰς τὸν συγγενῆ, εἰς πῇ μὲν
 νόμον ἀγνοεῖ, καὶ οὐ συγγινώσκειται· πῇ δὲ φά-
 κτον ἀγνοεῖ, καὶ συγγινώσκειται· εἰ γὰρ ἐλθ-
 θεον ἡδὲ εἰς αὐτὸν, εἰ δὲ οἷον περὶ ἡλθε γο-
 νέων, οἷ δὲ δικασίον ἐχόν οὐ νομίζει τῆς συγγενείας,
 εἰς νόμον ἀγνοεῖ, καὶ οὐ συγγινώσκειται. εἰ δὲ
 συγγενὴς εἰς ἐτυχεῖν ἐκτετεῖς πῶς γο-
 νέων, καὶ ἡγρόν τινων γέρονε πατέρων, ἴσως δὲ
 καὶ ἐδούλυνε τινι βόνα φίδε πλὴν τούτω ἀ-
 γνοῖν· εἰς ὅτῃ φάκτον καὶ οὐ νόμον ἡγνόη-
 σε, συγγινώσκειται.

Τοῦ ἐνδικοφ. βιβ. λζ'. τίτ. ια'. δίγ.
 δ'. θέμα γ'. ἐν ᾧ φησὶν, ὅτι εἰς τὸ αἰτή-
 σαι ἀφαιροχῶν, οὐ δεόμεθα τῆς ἀνοίξεως.
 ζητεῖ πλὴν α'. ἀφ' ἧς τῷ να'. τίτ. τζ' γ'.
 βιβ.

Ἡ τῷ φάκτου καὶ τῷ νόμου ἀγνοῖα συμ-
 βάλλεται πρὸς νεμομένην· ὁ μὲν γὰρ φάκτον
 ἀγνοῖας, διώσκει οὐ συγκαπιτεύει· ὁ δὲ νό-
 μον ἀγνοῖας, ἐκείν· οἷ δὲ κτ' παραδίονος
 λαβὼν περὶ ἡλθε πῶς μὴ δεσπότην, οἷα
 μὲν φάκτον ἀγνοῖας, καὶ δεσπότην εἶναι νομίζας
 τὸν παραδίονον, διώσκει αὐτὸ οὐ συγκα-
 πιτεύει· ὁ δὲ περὶ παρὰ τὸν ἑλθόν, καὶ νομίζει τὸν
 τούτου περὶ τὸν εἰς εἰς αὐτὸν ἀνήκειν, καὶ βόνα φί-
 δε αὐτὸν νεμομένην, οὐ διώσκει οὐ συγκα-
 πιτεύει, οἷα δὲ νόμον ἀγνοῖας.

Τοῦ ἐνδικοφ. βιβ. ιζ'. τίτ. α'. δίγ. ζ'.
 καὶ βιβ. μα'. τίτ. α'. δίγ. λζ'.

Τοῦ ἀνωτέρου. βιβ. μα'. τίτ. ιγ'. δίγ. λα'.
 Αποθανόντος πρὸς δύο ἀδελφοὺς· ὁ μὲν ἐ-
 μαθε τὸν αὐτὸν θάνατον, ὁ δὲ οὐκ ἐμαθεν ἀπε-
 λιμπόμενος γὰρ· ἢ τῷ ἐνὸς τίνων εἰδήσεις τὸν
 ἄλλον οὐ βλάβη· καὶ ἢ τῷ ἐτέρου ἀγνοῖα
 τὸν ἑτερον οὐκ ὠφελεῖ. ζητεῖ τῷ γ'. τίτλου
 κεφ. οδ'.

Basil. Tom. I.

A^b Non cedit.] Quoniam petendis bo-
 norum possessionibus certa tempora
 prestituta sunt: verbi gratia, in ascen-
 dentibus, & descendantibus annus:
 in ceteris verò centum dies dunta-
 xat, & si quis intra præfinitum tem-
 pus, annum inquam & centum dies,
 bonorum possessionem sibi compe-
 tentem non petierit, ipsam amittit.

ENANTIOPHAN. Lege Nouell.
 de agnatione, siue 118. Hodie verò ex
 Nou bonorum possessio ascen-
 dentium extenditur vsque ad tricen-
 nium.

B^c Se cognatum esse.] Si quis nesciat
 se cognatum esse, interdum quidem
 ius ignorat, & ei non ignoscitur: in-
 terdum factum, & ignoscitur: Nam
 si liberum se esse sciat, & ex quibus
 parentibus natus sit, iura autem co-
 gnationis habere se non existimet, ius
 ignorat, eique non ignoscitur. At si
 cognatus, fortè expositus à parenti-
 bus, quorum parentum esset igno-
 rabat: fortasse & seruiebat alicui bo-
 na fide, conditionis suæ ignarus, ei
 quia factum, non ius ignorauit, igno-
 scitur.

C^d Ante apertas tabulas.] ENANTIOPH.
 Lib. 37. tit. 11. dig. 4. them. 3. in quo
 dicitur ad petendam bonorum posses-
 sionem non esse necesse, vt aperian-
 tur tabulæ. Quare 1. constitut. tit.
 51. lib. 6.

E^e In usucapionibus.] Facti, non iuris
 ignorantia possessori prodest: nam
 qui factum ignorat, usucapere potest:
 qui autem ius ignorat, non item.
 Verbi gratia, qui per traditionem rem
 à non domino accepit, cum factum
 ignoraret, ac eum, qui tradidit, do-
 minum esse existimaret, potest eam
 usucapere. Qui autem ancillam possi-
 det, quamvis partum eius ad se per-
 tinere existimet, & à se bona fide pos-
 sideri, eum usucapere non potest,
 cum in iure erret.

ENANTIOPHAN. Lib. 17. tit. 1.
 dig. 7. & lib. 41. tit. 1. dig. 37.

ANONYMI. Lib. 41. tit. 13. dig.
 31.

F^f Scientia alterius.] Quidam decedens
 duos fratres reliquit: & alter quidem
 mortem illius sciuit, alter ignorauit:
 namque aberat. Alterius igitur scien-
 tia alteri non nocet: & alterius igno-
 rantia alteri non prodest. Quare tit.
 3. cap. 74.

I ij

g *Non nocet.*] Verbi gratia, quidam seruum dignum aureis viginti sibi dari stipulatus est: seruo autem ante moram mortuo, cum promissor existimaret, se adhuc teneri actione ex stipulatu, viginti aureos soluit stipulatori: subuenitur ei, quia damno aureorum viginti sollicitus est, eosque repetere potest.

Excipe eos, qui ius ignorantes indebitum soluerunt, vt lib. 1. Codicis tit. 18. ANATOLIVS ait: Qui per errorem iuris indebitam pecuniam soluit, repetere non potest: sin autem per ignorantiam facti, repetit.

h *Negligentissimo.*] Error facti, si non stultus sit excusatur.

i *Instructus.*] Vel minor tutorem habet, prodigus curatorem.

k *Iuris ignorantia.*] ENANTIOPHAN. In constitutione 12. tit. 18. lib. 1. Codicis dicitur, neminem constitutiones principum ignorare debere. In 1. autem constitutione tit. 17. lib. 1. ait, digesta vim & robur constitutionum obtinere.

l *In opin.*] Lib. 41. tit. 1. dig. 35. & lib. 29. tit. 1. dig. 15. in quibus opinionem veritate potiore esse receptum est.

m *Non repetit.*] ENANTIOPH. Lib. 29. tit. 2. dig. 15. Si quis ius ignorans Falcidiam non retinuerit, iuris ignorantia læditur: idque dicit epistola diui Pij, & constitutio Seueri & Antonini.

ENANTIOPH. Dig. 70. tit. 1. lib. 36. TEXTVS. Quod si ignorantia iuris Falcidia vsus non sit, non repetit.

n *Impuberes.*] Tenetur autem in quantum locupletior factus est, vt lib. 26. tit. 8. dig. 5. vt puta pupillo bonorum possessio delata est, non spectamus pupilli personam, vt currant dies admittendæ bonorum possessionis, sed tutoris: & tunc currit tempus possessionis, cum ille mortem scierit, & bonorum possessionē petere potuerit.

o *Non subuenitur.*] Si intra triennium res hereditariæ venditæ non sint, eadem heres denuò capit, secundum constitutionem 6. tit. 31. lib. 6. Cod. Neque aduersari videatur constitutio 4. eiusdem tit. ea enim de extraneo accipienda est. & lege constitut. 57. tit. 20. lib. 1.

A Οἷον, ἐφωτήθη τις οἰκέτῳ ἄξιον ὄντα νομοσμάτων κ'. τοῦτου δὲ τ' οἰκέτου πρὸς μὲν τὴν τελευτήσαντος, νομίζων ἐπὶ ἐνέχεσθαι τῇ ἐξ ἐπιουλίου, ἀπελθὼν κατέβαλε πρὸς ἐφωτήσαντι τὰ κ'. νομοσμάτα· συγγινώσκεται ὅτι, ὅτι πρὸς ζημίας τῆς κ'. νομοσμάτων... ἔδιδάται ταῦτα ῥεπεπιτεύειν.

Υπέξελε τις ἀγνοία νόμου ἰνδέδωκεν κατὰ βάλωντας, ὡς βιβ. α'. τῶ κώδικος, τίτ. ιη'. Φησὶν ὁ Ανατολίος· ὁ χ' πλάγιον νόμου ἰνδέδωκεν κατὰ βάλων χρημάτα, οὐ διδάται ῥεπεπιτεύειν αὐτὰ· εἰ μὲντοι χ' φάκτου ἀγνοίᾳ, ῥεπεπιτεύει.

Η τῶ φάκτου ἀγνοία, εἰ μὴ διήθησῃ, συγγινώσκειται.

Ητοι ὁ νέος ἐχ' τὸν ὀπίσσω, ὁ ἀσπὺς τὸν κουράτωρα.

Τοῦ Εναντιοφαν. Εν τῇ β'. ἀφ' αὐτῆς τῆς ιη'. τίτου τῶ α'. βιβ. τ' κώδικος, φησι, τὸ ἀφ' αὐτῆς ἀγνοεῖν ὁδὸς διδάται. ἐν τῇ α'. ἀφ' αὐτῆς. ιζ'. τίτ. τ' α'. φησὶν, ὡς ἀφ' αὐτῆς κρατεῖν τὰ διγέσα.

Βιβ. μα'. τίτ. α'. διγ. λε'. καὶ βιβ. κθ'. τίτ. β'. διγ. ιε'. ἐν οἷς ὀπίσσω τῆς ἀληθείας ἐδέξαντο πλὴν ὑπὸ τοῦτον.

Τοῦ Εναντιοφ. Βιβ. κθ'. τίτ. ε'. διγ. ιε'. Εὰν τις νόμον ἀγνοήσας μὴ ἀφ' αὐτῆς πὴν φαλκίδην, βλάπτῃται ἐν τῇ τ' νόμου ἀγνοίας. καὶ τὸ φησὶν ἡ ὀπίσσω τῶ ἡσυχίου Γίου, καὶ ἀφ' αὐτῆς Σεβήρου, καὶ Αντωνίνου.

Τοῦ Εναντιοφ. Δίγ. ο'. τ' α'. τίτ. ε' λγ'. βιβ. Τὸ κείμενον. ὅτι ὁ ἐν ἀγνοίᾳ νόμου μὴ χρησάμενος φαλκίδῃ, ὅς κ' ἀλασμεδύει.

Ενέχεσθαι δὲ εἰς ὃ γέρονε πλουσιώτερος, ὡς βιβ. κς'. τίτ. η'. διγ. ε'. ὅτι πούπυλλον κατὰ τὴν δέσφαρχήν, οὐ σκοποῦμεν ὅτι πούπυλλον πρὸς ὅσον, ἵνα δράμῃ ἡ δέσφαρχή, ἀλλὰ ὅτι ὅτι πούπυλλον καὶ τότε ὁ γέρονος τρέχῃ τὴν δέσφαρχήν, ὅταν οἶδεν ὅτι πλὴν τελευτῶν καὶ δυνάται αἰτεῖν πλὴν δέσφαρχῆς.

Εντὸς τριῶν ἐτῶν μὴ πω πωραθέντων τῶ ἐν αὐτῇ πωραγμάτων, λαμβάνει πάλιν αὐτὰ, καὶ πλὴν ε'. ἀφ' αὐτῆς τῶ λα'. τίτ. τῶ ε'. βιβ. καὶ μὴ ἐναντιωθῇ σοι ἡ δ'. ἀφ' αὐτῆς τῶ αὐτῶ λα'. τίτ. ὅτι γὰρ ἐξωπικὸς δέξαι αὐτὴν καὶ ἀγνοῖ πλὴν νζ'. ἀφ' αὐτῆς τ' κ'. τίτ. τ' α'. βιβ.

Ιστέον δὲ γρῆκῶς, ὅτι ὁ κτ' ἀγνοίαν φά-
κρυ, καὶ οὐ κτ' ἀγνοίαν νόμου κατὰ βαλὼν
ῥεπεπιτεύφ' ὡς φησιν ἡ ι'. Διότι ταῖς τ' κτ' ὀν-
τος πτ. εἴρηται δὲ ἐν τῷ δ'. βιβ. πτ. ε'. δ' γ.
θ'. ὅτι ὁ ἐν εἰδήσει κατὰ βαλὼν οὐ ῥεπεπιτεύφ'.

Ο φάκρυ ἀγνοίαν, συζηνώσκειται, εἰ
πρὸ τῆς τμῆς τ' φάκρυ πρὸ ἀγνοίαν πρὸ
εἰσάλλεται· εἰ γὰρ μτ' πρὸ ψήφον ἡγνόηκεν, οὐ
συζηνώσκειται.

Τότε ὁ δ' φάκρυ ἀγνοήσας συζηνώσκει-
ται, ὅτε μὴ τέλειον τι πέπρακται· εἰ γὰρ ἀ-
παξ δ' πρῶτον ἐκ τῆς ἀγνοίας τ' φά-
κρυ τέτμηται, τὰ πρὸ καλύμματα τῆς ἀ-
γνοίας οὐκ ἀνανεύονται.

Εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἡ τ' νόμου ἀγνοία οὐ
βοηθεῖ ταῖς γυναιξὶ βουλευμένης κερδάναι,
ὅμως κτ' πρὸ ἡλικίαν ἀπελθ' τὸ τ' νόμι-
μον χάριν οὐκ ἔχει. Οὐκ ἔτι δὲ ὅτι ταῖς τ' ἡ
νεωτέρων βασιλέων, ἀλλὰ καὶ τ' παλαιῶν
Διότι ταῖς νενομισται.

A P *Iuris ignorantia.*] Sciendum est
generaliter eum, qui per ignorantiam
facti soluit, solum repetere, non
autem eum, qui per ignorantiam iu-
ris, ut ait constitutio 10. huius tit. di-
ctum quoque est lib. 4. tit. 5. dig. 9.
eum, qui sciens indebitum soluit, non
repetere.

9 *Negotiis decisis.*] Ei qui factum i-
gnorat, subuenitur, si ante decisio-
nem facti ignorantiam prætendat:
nam si post sententiam factum igno-
rauerit, ei non succurritur.

B Ei qui factum ignorauit tunc sub-
uenitur, cum quid necdum finitum
est: Nam si semel res ex ignorantia fa-
cti decisa sit, velamento ignorantiae
non instauratur.

r *Feminis.*] Quamuis iuris ignoran-
tia non subueniat mulieribus lucrari
volentibus, tamen contra ætatem im-
perfectam hæc constitutio locum non
habet: idque non modo iuniorum,
sed & veterum principum constitu-
tionibus cautum est.

ΤΙΤΛΟΣ Ε'.

Περὶ δέησεων βασιλεῖ προσφερομένων, καὶ περὶ τινῶν πραγμάτων
ικεσίας ἔξεστι προσφέρειν.

TITVLVS V.

De precibus Imperatori offerendis, & de quibus rebus supplicare licet.

α'. ΑΙΤΕΙΤΩ καὶ ἐφ' ἑαυτῷ C
κινουμένων οἰκέτης βασι-
λέως ἐνδικῶσαι τὸ φόνον τῆς δε-
σπότης δοθῆναι ζητῶν.

β'. Μόνῳ πρὸς τιμωρίαν
ἀναιρέτω πρὸς ἀφῆναι ἢ τῆς βασι-
λέως ἀνέγραψεν, μὴ μὲν διωκεῖν,
ἢ τὸ πᾶν κατὰ λυέτω τ' πρὸς ἀφῆναι.

γ'. Μηδεὶς αἰτεῖτω πρὸς τὸν δημό-
σιον, ἢ τὸ δίκαιον ἀδικοῦν.

Basil. Tom. I.

I. ETIAM seruo motu pro- L. 1. C.
prio necem domini sui cod.
vindicanti principi supplica-
re liceat.

II. Rescriptum principis so- L. 2.
lam præscriptionem tempo-
ralem tollat, non etiam per-
petuam, aut totum nego-
tium perimat.

III. Nemo a quid postulet L. 3.
fisco, vel iuri damnosum.

I iij

- L. 4. IV. Rescriptum principis A δ'. Μὴ ἔρρώδω βασιλέως ἀντιγραφὴν ὑπερδεσιν χαριζομένη χρεοῖς, εἰ μὴ ἐγγύας ὁ χρεωστὴν δῶκε δὲ τῆς καταβολῆς καὶ τοιοῦται ἐσομένης.
- L. 5. V. Qui aduersus sententiam præfecti prætorio supplicauerit, nullam iterum supplicandi licentiam habebit. ε'. Οὐκ ἔστι δὲ ἐπὶ ἀρχίας δεηθεὶς ἀποφάσεως, ἔτι πάλιν δεηθεὶς οὐχ ἔξει δευτέρως δεήσεως ἀδελφῶν.
- L. 6. VI. Vnicuique liceat tam per liberum hominem, quam B δ'. Εξέσω παντὶ ἔτι ἐλδοτέρου, ἔτι δὲ οὐκ ἐστὶν τὰς δεήσεως ἐπιτιδόναι.
- L. 7. VII. Valeat rescriptum contra ius elicited si non lædat alium, vel si crimen supplicantibus indulgeat. ζ'. Εἰρώδω παράνομος ἀντιγραφὴν ἔξ ὧν ἐστὶν ἐκ ἀδικεῖν, ἢ ἐὰν ἐκλήματ' ἡ χαρίζεται παραχώρησιν.
- L. 8. VIII. Instrumentorum de quibus quis supplicat, vistantum inferatur, nec necesse habeat ipsamet instrumenta precibus inferere: verbis quoque inferendis, de quorum C δ'. Μόνον τὴν δυνάμιν ἐνδεῖται τῶν δικαιοματιῶν, καὶ ὧν τις αἰτεῖ μὴ ἀναγκάζομεν αὐτὰ τὰ δικαιώματα ἐνδεῖναι τῆς δεήσεως. ἔτι αὐτὰ ὅτι πολλάκις τὰ ῥήματα ἀμφισπαστικὰ τοῖς μέρεσι, καὶ βασιλικῆς ἐρμηνείας δεόμενα.
- L. 1. IX. Libellus principi porrectus tanquam lite contestata perpetuam actionem reddit, & efficit ut heredi & in heredem competat. θ'. Διλωκεῖ ποιεῖ τὴν ἀγωγὴν, ὡς ἐπὶ τοιοῦται, ἢ ποιεῖται τὴν βασιλέως ἀντιγραφὴν, καὶ κληρονομῶν, ἔτι καὶ κληρονομῶν ἀρμόγειν ποιεῖ.
- L. 2. X. Rescriptum principis solas prætorias actiones perpetuas reddat. ι'. Μόνον διλωκεῖ ποιεῖ τὰς πρακτικὰς ἀγωγὰς ἢ τὴν βασιλέως ἀντιγραφὴν.
- L. 1. C. XI. Si postquam quis supplicauit, priusquam rescriptum impetraret, Præses provinciae pronunciauerit, rescriptum ea, quæ decreto terminata sunt, non euertet, si à sententia non prouocauerit. ια'. Εἰ μὴ τὸ δεηθεὶς ἀπὸ τοῦ ἀρχιεπιστοῦ ἢ ἀπὸ τοῦ ἀντιγραφῆναι αὐτῶν ἐκ ἀνάγκης ἐκ τῆς ἀντιγραφῆς τὰ ἀποφανθέντα, μὴ ἐκκαλεστικῶν αὐτῶν.
- L. 2. XII. Nemo causa pendente Principi supplicet: nisi vel ιβ'. Μηδεὶς δεήσῃ βασιλέως ἡρημένης τῆς δίκης· εἰ μὴ ὁ τὰ

τῶν ὑπομνημάτων, ἢ τὰ τῶν δια-
λαλιῶν λαβεῖν κωλύομεν. πει-
εσόμεν δέ τις πῶς εἴς ἀνγραφ-
ῆς, ἢ πῶς ὧς συνελδύσεως ὁρ-
χόντων τμηθεῖσαν δίκην δι' ἐτῆρας
ἀνγραφῆς διωτρέψαι, εἰς τὸ πᾶν
δύως καταδικάζεω τῆς δίκης.

ιγ'. Ο κατὰδικασθεὶς, εἰ μὴ ἐκ-
καλεσόμενος, μὴ ὀπιθιδότω δεή-
σεως πρὸς τὴν ἀτυχίαν εἰς ἀπρίαν ὑπο-
βαλλόμεν.

ιδ'. Μενέτω δικασθῆς ὁ ὧς βά-
σιλέως δοθεὶς, καὶ μὴ τὸ πᾶν ὁ δεη-
θεὶς τῆς ἀληθείας ἐδίδαξεν.

ιε'. Ο δοθεὶς δικασθῆς, μὴ τῇ διη-
γήσει τῆς δεηθέντος, ἀλλὰ τῇ ἀληθείᾳ
προσέχτω τὸ πρᾶγμα.

ισ'. Ο δικασθῆς δέκα λιτρῶν ὑπο-
κείω πρὸς ἑμὲ, τὴν ἀλήθειαν ζητη-
θῶμαι κωλύων.

ιζ'. Ἡ ἀλήθεια ζητείω, καὶ ἐκ-
βιασθῆναι πρᾶγμα, καὶ οὐ διαγνω-
σθῆναι πρὸς ἑμὲ.

ιη'. Εκπιπέτω τῶν ἀνυθέντων, ὁ
ψευδῶς δεηθεὶς, καὶ νόμοις ἀκό-
λουθον ἀνγραφῇ ἐπορεύσεται. ἀν-
αιχμῶντος ὅντος ἔψαλδοις, καὶ πᾶς
πρεπούσης ὑποβαλλέω ποινῆς.

ιβ'. Ἀργείτω πᾶσαι οἰαδήποτε πρὸς
τὸν πῶς δικαστὴν ἀνγραφῇ,
ἡλικῶς ἐναντιομεν νόμου, ἢ δὴ
μόσιον καταβλάπτουσα.

κ'. Ο πρὸς κοινὸν πρᾶγματος πα-
ρὰ τῶν δύο λίβελλος δοθεὶς τῷ βα-
σιλεῖ, καὶ ὀπί ἀνγραφῇ, οὐ-
δὲν ἡπὶ καὶ τὸν ἐτῆρον ὠφελεῖ.

A actorum, vel interlocutio-
num editio denegetur. qui
autem litem rescripto termi-
natam, vel consultatione ma-
gistratum, alio rescripto
euertere conabitur, in om-
nem litis æstimationem pro-
tinùs condemnetur.

XIII. Qui condemnatus L. 3.
B fuerit, nec appellauerit, ne
supplicet. alioquin præter-
quam quòd repulsam patie-
tur, ignominia notabitur.

XIV. Iudex permaneat qui L. 1. C.
à principe datus est, licet in si cõt.
precibus quædam ex gestis ius vel
omissa sint. vtil.
pub.

XV. Iudex datus non de- L. 2.
precantis narrationem, sed
rei veritatem inspiciat.

C XVI. Iudex decem librarum L. 3.
auri multa puniatur, qui ve-
ritatem anquiri prohibuerit.

XVII. Veritas anquiratur, L. 4.
licet executio, non cognitio
mandata sit.

XVIII. Careat impetratis L. 5.
mendax precator, etsi legibus
consentaneum rescriptum tu-
lerit. impudentia verò men-
dacijs competentibus poenis
subiaceat.

XIX. Irritum sit quòdcum- L. 6.
que rescriptum ad quem-
cumque iudicem, quòd ge-
nerali iuri aduersum sit, vel
utilitatem publicam lædat.

XX. Libellus de communi L. 1. C.
causa à duobus Principi datus, de di-
uersis
quamuis ad vnum directum uers.
fit, vtrique tamen prodest. rescr.

- L. 2. XXI. Rescripta principum ^A κα'. Διωκεῶς κρατεῖτωσαν αἱ βασιλικαὶ ἀντρεαφαί, ῥητὲ μὴδὲ ὀρεθέντος ἐπ' αὐταῖς ἰδικῶς χρο-
νου.
- L. 3. XXII. Nullus exempla re-
scriptorum principalium, sed
authentica ipsa, & originalia
principis manu subscripta of-
ferat.
- L. 4. XXIII. Irritum sit omne
personale rescriptum sine ^B
die, & consule.
- L. 5. XXIV. Qui quocumque
modo principali rescripto
obuiauerit, tanquam sacri-
legus puniatur.
- L. 6. XXV. Irritum sit principis
rescriptum, quod subscri-
ptum non erit manu princi-
pis, & sacro encauto: quod si
quis comparare voluerit tan-
quam tyrannus, proscriptus ^C
capite plectitur.
- L. 7. XXVI. Vniuersa rescripta
hæc verba omnino conti-
neant: si vera retulit. nec ali-
ter valeant, tam eo qui dicta-
uit, quàm iudice, qui susce-
pit, reprehensionem subitu-
ris, his verò qui scripserint
cingulum amissuris.
- §. 1. XXVII. Sacra verò pragmati-
ca sanctio non proferatur ad ^D
singulorum preces super pri-
uatis negotiis, sed tantum ad
corpus, aut aliud collegium,
vel ciuitatem, vel prouinciā,
vel aliam quandam vniuersi-
tatem hominum ob causam
publicam preces offerentem.
- κα'. Μὴδεὶς τὰ ἴσα τῷ βασι-
κῶν ἀντρεαφῶν, ἀλλὰ τὰ μὲν
ὑποτρεαφῆς βασιλικῆς αὐθεντικὰ
προσφέρειτω.
- κγ'. Ἀργεῖτω πᾶσι προσωπικῇ
ἢ ἀνδρὶ ὑπάτου καὶ ἡμέρας ἀντρεαφῆ.
- κδ'. Οὐδέποτε ἐναντωθεὶς βα-
σιλικῇ ἀντρεαφῇ, ὡς ἱερόσυλος π-
μωρεῖσθαι.
- κε'. Ἀνίσχυρθ' ἔστω βασιλικῇ
χρηθούσα ἀντρεαφῇ ὑποτρεαφῆς
χρὸς βασιλικῆς, τῆς δὲ εἰς αὐτῆς
ἐσκαυμένης κόχλου, ὡς ὁ κτήσα-
σθαι βουλευθεὶς ὡς τυραννος, δη-
μευθεὶς ἀποτέμνεται.
- κς'. Ἐχέτω πᾶσα πάντως ἀντρεαφῇ, καὶ εἰ ἀληθῶς ἐδίδαξε, καὶ μὴδὲ ἄλλως ἐρρώσθαι τῆς μὲν ὑπα-
γορεύσαντος ἢ δεξαμένης δικασ-
τοῦ ὑπὸ μέμψιν ὄντος. τῷ δὲ
γραψάντων ἐκπιόντων τῆς ζω-
νης.
- κζ'. Πραγματικὸς δὲ θεῖος τύπος
μὴ ἐκφωνεῖσθαι πρὸς ἰδιωτικῶν
τύπος ἰδιωτικοῦ πράγματος δέσποινα,
ἀλλὰ μόνον πρὸς σωματεῖον, ἢ ἐτε-
ρῷ σύστημα, ἢ πόλιν, ἢ ἐπαρχίαν ἢ
ἀληθείας καὶ ὅτι τῶν σκοποδιδρ-
μῶν ἢ ἄλλα τινὰ ὁμάδα ἀνδραγαθῶν πε-
ρὶ δημοσίας αἰτίας δεηθεῖν.

Τὰ πρὸς βλάβει τῆς φύσεως, ἢ τῆς ἐν-
αντία τῶν νόμων ἐκ ἀπατείας τῆς βασιλείας.

Φησὶ γὰρ ἡ ἀφ' ἑταίρειας. τῆς πρὸντος τίτ. ὅτι
ὁ ψευδοὺς δεηθεὶς, καὶ τὴν νόμιμον ἀντιγρα-
φὴν, ἐκπύηται αὐτῆς· καὶ εἰ τὸ νόμιμον ἀντι-
γράφη, τιμωρεῖται.

^a Nemo.] Quæ fisco damnosa sunt, aut iuri contraria, ne quis à Principe postulet.

^b Omissa sint.] Nam constitutio 18. huius tit. ait, eum qui mendaces preces obtulerit, etsi legibus consentaneum rescriptum tulerit, carere impetratis, & si contra ius aliquid postularerit, puniri.

ΤΙΤΛΟΣ 5.

Περὶ βασιλέων καὶ δεήσεων βασιλεῖ προσφερομένων, καὶ διατάξεων καὶ ἀντιγραφῶν αὐτῶν.

TITVLVS VI.

De Principibus, & precibus Principi oblatis, & constitutionibus & rescriptis eorum.

α'. Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ τοῖς νό-
μοις οὐχ ὑποκείται. ἢ

Αὐτοῦσα ὑποκείται· δίδωσι γὰρ αὐ-
τῇ ὁ βασιλεὺς τὰ ἐαυτοῦ πρὸς νόμους.

β'. Οπρὶν εἰσελθεῖ τῷ βασιλεῖ, νό-
μος ὅστις, εἴτε δι' ἐπιστολῆς ἐνυπο-

γράφου ὁρῶν· ἢ διαγινώσκων ψι-
φίσσεται, ἢ ἐξ ἐπιπέδου διαλαλή-

σθ, ἢ διὰ δόγματος προσεγγρόσθ. C
ἐ λέγεται πάντα διατάξεις. ἵνα γὰρ ὅ-
που πῶν προσωπικῶν ὅτι, ἐ οὐχ ἐλ-

κεται εἰς ὑπόδηγμα, εἴτε πρὸς φι-
λοπρίαν, εἴτε πρὸς ποινὴν ἵνα

ἐτέθησαν.

γ'. Προφάνης ὁφείλει εἶναι ὁ νεω-
στὶ νομοθετοῦντων ἡ χρησιμότης. ὥστε

ἀναχωρῆσαι τὸ νόμου ἐ πρὸς πολὺν
χρόνον φανέντων δικαίου.

B I. PRINCEPS ^a legibus non subiicitur. Augusta verò subiicitur. Princeps tamen ei sua priuilegia tribuit.

II. Quod principi placuit lex est, siue per epistolam à se subscriptam constituat, siue cognoscens decernat, vel de plano interloquatur, vel edicto præcipiat. & hæc dicuntur constitutiones. §. 2. Quædam autem ex his sunt personales, nec ad exemplum trahuntur, siue ad indulgentiam, siue ad pœnam alicuius emissæ sint.

III. Eorum quæ nouè con-

stituuntur, euidentem esse uti-

litas debet, ut recedatur ab eo iure, quod diu æquum visum fuit.

L. 31. D. de legib.

L. 1. D. de const. princ.

L. 2.

- L. 3. IV. Beneficia principum la-^A tius interpretari debemus.
- L. 4. V. Posteriores constitutiones potiores sunt prioribus.
- L. 1. C. de legib. VI. Cū lex secundū ius strictum, & secundū æquitatem interpretationem recipit, solus princeps eam dirimat.
- L. 2. VII. Imperialia rescripta^b,^B quæ ex relatione, vel suggestione, vel occasione motæ litis emissa sunt, constitutio in eis duntaxat personis rata habet, pro quibus fuerunt promulgata: & eos coërcet, qui hæc subvertere aut non custodire audent. Et iudex siue dissimulauerit, & adnuncium præbuerit his, qui per subreptionem de quibusdam preces obtulerint, siue de opinionum ambiguitate ad principem retulerit, triginta librarum auri multa mulctetur.
- L. 3. VIII. Constitutio^c generalis habeatur, de qua oratio principis in Senatu recitata fuerit: aut quam edicti nomine princeps nuncupauerit,^D quæve ubique iudicum programmate diuulgata fuerit: aut si sententia in cognitione prolata in similibus quoque causis obtinere iussa sit. Specialis verò habeatur, interlocutio, quam princeps in vno negotio iudicans protulit: aut si quid concessum sit ciuitati, vel prouinciæ, vel corpori.
- Δ'. Τὰς βασιλικὰς φιλοπρίας πλατύτρον ἐρμηνεύειν.
- Ε'. Αἱ μεταγενέστεραι διατάξεις, ἰσχυρότεραι πρὸς αὐτῶν εἰσὶν.
- Σ'. Οταν ἔως ἀκρίβειαν καὶ πρὸς δικαιοσύνην ἐρμηνεύηται νόμος, μόνον αὐτὸν περνεῖται ὁ βασιλεὺς.
- Ζ'. Τὰς ὑπὸ ἀναφορᾶς, ἢ μνηύσεως, ἢ κινουμένης δίκης ἐξελεγχθεῖσας βασιλικὰς ἀπὸ γραφᾶς, κυροῖ τῇ μόνων αὐτῶν τῶν προσώπων ἢ διατάξεις. καὶ ὑμωρεῖται τοῖς ἀνατρέψαι αὐτάς, ἢ μὴ φυλάξαι περὶ νόμους. Καὶ τῇ δικαστῇ, εἴτε ᾧρα προσποιήσεται, καὶ βοηθήσει τοῖς κατὰ συνάρπασιν πρὸς τινων δεηθεῖσιν, εἴτε δόξας ἀμφιβάλλει δεητῇ πρὸς τούτων εἰς βασιλέα, τειάκοντα χειροῦ λιτρῶν, πρὸς μὲν κατὰ δικαστῆν.
- Η'. Γενικὴ νομίζεσθαι διάταξις πρὸς ἧς ὁρατίζοντα πρὸς τὴν σύγκλητον ἐποίησατο βασιλεὺς, ἢ μνημύοντα ἐδίκτου, ἢ πρὸς δεῖσιν πανταχοῦ κατὰ διατεταγμένα ᾧρα τῶν ἀρχόντων, ἢ ἐν διαγνώσει ἐξελεγχθεῖσα, καὶ ἰδικῶς κελευθεῖσα, καὶ τῇ τῶν ὁμοίων κρατεῖν. ἰδικὴ δὲ ἢ ἐν διαγνώσει διαλαληθεῖσα βασιλικῇ, ἢ πόλει, ἢ ἐκκλησίᾳ, ἢ σωματείᾳ ᾧρα δεῖσιν.

θ'. Καὶ κτ' βασιλέως οἱ γρυκοὶ ^A IX. Etiam principem le- L. 4.
κρατεῖτωσαν νόμοι, ἔ πασα παρά-
νομος ἐμβαλλέσθω ἀντιγραφῇ.

ι'. Μηδέν ὧς πλὴν τῶ νό-
μων ἐννοῖον παρὰ τὸν ἐρρώσθω,
ἀλλ' ἀρχῆσον ἐσθ, καὶ μὴ τὸ ἴδι-
κόν οἱ νομοθέτης ἐπὶ γαγν. ἀλλ' οὐ-
τε ὅρκον ἐπενεχθέντα ἐκ τῆς τοι-
αύτης αἰτίας βουλόμεθα κῦρ-
ῆσθ. ὁ δὲ τῇ διανοίᾳ τῶ νόμου
μαχόμενος ἐκ ἐκφύξεταί τας
ἐγκειμένης τῷ νόμῳ τιμωρίας.

ια'. Τὸ ὑπὲρ τινος εἰς ἐκφώ-
νησιν λεχθέν, μὴ βλαπείτω αὐτὸν
ἐκ πειρασέως ἐν τινι.

ιβ'. Πᾶς νόμος ἢ διάταξις εἰς τὸ
ἐφ' ἐξῆς κρατεῖτω. εἰ μὴ ἰδικῶς
ὡς τῶ παρὰ λαβόντων πὲρ διηγ-
ρῶσιν.

ιγ'. Νομοθετεῖν μέλλοντες, παρὰ
τον τοῖς ἐξέχουσιν ἐν τῷ παλατίῳ,
καὶ ἐν τῇ συκλήτῳ τῶ νόμον ἀνα-
κοινουμένοι, οὕτω τε αὐτὸν σωμα-
ρέσαντα κοινῇ πάλιν ἀνασκηπόμε-
νοι, καὶ μὴ ταῦτα βεβαιουῦντες, ἡμεῖς
ἐν τῷ ἡμετέρῳ βήματι ἀναγινωσκό-
μενος ἐκφωνήσομεν.

ιδ'. Σαφεῖς εἰσφέρεισθωσαν
νόμοι· καὶ ἀσαφεῖς μὴ ἔχουσιν, ἐρ-
μηνεία τὸ σαφὲς ζέσθω βασι-
λικῇ.

ιε'. Πρώτες κτ' νόμοις πολιτενέ-
σθωσαν· καὶ εἰ τῷ θεῷ διαφέρουσιν
οἴκῳ.

X. Nihil^d quod contra le- L. 5.
gum sententiam sit ratum fir-
mumque sit, sed viribus ca-
reat, tamen si legislator specia-
liter non dixerit, inutile id
esse debere. Sed neque iustu-
randum delatum ex eiusmodi
causa firmitatem obtinere
volumus. Qui autem legis
sententiam obpugnabit, poe-
nas quæ legibus continen-
tur, non effugiet.

XI. Quod favore alicuius L. 6.
nominatim constitutum est,
quodam casu damnosum ei
non sit.

XII. Lex omnis, aut con- L. 7.
stitutio in futurum obtineat,
nisi nominatim de præteritis
aliquid constitutum sit.

XIII. Legem laturo, pri- L. 8.
mò in consilium adhibitis
proceribus palatii, & Sena-
tus, sicque omnium consen-
su comprobata denuò re-
censentes, & demùm confir-
mantes, nos in nostro confi-
storio recitandam promulga-
bimus.

XIV. Perspicuæ leges fe- L. 9.
rantur, & si quid in eis ob-
scurum sit, imperatoria inter-
pretatione manifestius fiat.

XV. Leges omnes teneant, L. 10.
tamen si ad diuinam domum
pertineant.

- L. II. XVI. Ius quod usu comprobatum non est, quodque ambiguitatem præ se fert, suggestione iudicis, & principali auctoritate decidatur.
- L. ult. XVII. Imperialis sententia inter duos interposita, in omnibus quoque similibus obtineat, & legis habeat vigorem. Sed & regia legis interpretatio legum auctoritate censeatur.
- L. I. XVIII. Si quis cum quolibet secreto veniat, dicens sine scripto sibi à principe mandatum, ei fides non adhibeatur, cuiuscumque dignitatis sit, qui id asserit.
- L. 2. XIX. Sancimus, ut nullus gloriosissimorum magistratuum nostrorum, siue maiores sint, siue minores, in suis sententiis adscribat, nos diuino ore sine scripto iussisse, aliquem in ius deduci, aut exhiberi, aut quid aliud eorum, quæ apud ipsos fieri, solent, decerni: excepta causa datorum iudici collegarum: rectè enim latæ sententiæ dicentur, quæ meminerint diuinæ iussionis nostræ in literas non relatæ, quâ certus iudex datur, aut iudici collega adiungitur. Similitérq; gloriosissimus quaestor sacri palatij nostri, & spectabiles referendarij pietatis nostræ sacram iussionem sine scripto factam occasione eorum, qui principem adeunt, & iudicem, vel
- A 15. Τὸν μὴ κρατήσαντα νόμον ἐν συνηθείᾳ, ἢ ἀμφιβολίᾳ δεξιόμυρον, ἀναφορὰ δικαστοῦ, & βασιλέως αὐθεντῶς τεμνέτω.
16. Ἡ μετὰ δύο ἑταῶν τῆ βασιλέως ἀπόφασις, & ἡ τῆς παρὰ πλησίον κρατεῖτω, καὶ νόμου τάξιν ἔχέτω· καὶ ὅπως αὐτὸν νόμον ἐρμηνεύων ὁ βασιλεὺς εἰσηγήσεται.
17. Εἴ τις ἐν οἰωδήποτε σκεπτεύῃ παρὰ νόμον, λέγων ἀρεστον βασιλικῶς κέλευσιν πρὸς αὐτὸν γεγενῆσθαι, μὴ πεισυνέστω· καὶ οἰωδήποτε ἀξίας εἴη ὁ τῷτο διαβεβαιούμενος.
18. Θεασίζομεν μηδένα τῶν ἐν δόξοτάτων δερχόντων ἡμῶν, μεγίστων ἢ μέσων, τῆς οἰκείας ἐξουσίας ψήφοις, ὡς δεῖται ῥήματα πρὸς ἐκείνους ἀγώνιστον γινέσθαι ἢ διὰ νόμον, ἢ ἄλλο πᾶσι ψήφισμα τῶν, ὅσα πρὸς αὐτοὺς πάλιν ὅσον ἐν τῆς τῶν συνδικαστῶν δόξεσιν ὁρθῶς φέρεται ταῖς ψήφοις, ταῖς μνημονεύουσας ἀρεστον ἡμετέρας γινέσθαι δεῖται κέλευσιν τῶν δικαστῶν, ἢ συνδικαστῶν διδοῦσαν. ὡσαύτως καὶ τῶν ἐν δόξοτάτων κοινῶν τῶν τοῦ ἡμῶν παλατίου, καὶ τοῖς πρὸς ἐκείνους ῥεφερονδείοις τῆς ἡμετέρας δισβεβείας, ὁρθῶς πάλιν ἀρεστον ἡμῶν δεῖται κέλευσιν, πάλιν γινέσθαι τῶν τοῖς πρὸς αὐτοὺς, καὶ δικαστῶν, ἢ πρὸς συν-

συνδικαστῶν αἰτῶσιν, ἢ ἄλλοι πᾶσι εἰς τὰς δίκας τεινόντων διὰ κα-
ταθέσεως παρασκηλεύειν γίνεσθαι
φανεράν. ὅτι τούτω ἂν δὴ καὶ μό-
νῳ πλὴν τῆς θείας ἀρχαίου κελού-
σεως μνήμῃ γίνεσθαι συγχωροῦ-
μεν.

κ'. Αὕτη ἡ διάταξις βεβαίῳ τὰ β
νόμιμα οἷσι Ρώμῃ κέχρηται. Ἐπεὶ
πᾶσαι πόλιν τῇ σωτηρίᾳ τῆς Ρώμης
ἀκολουθεῖν, ἐκ αὐτῶν τῆς ἄλλαις
πόλεσι. Ρώμῃ δὲ νοστήσει οὐ μόνον
πλὴν πρεσβυτέρῳ, ἀλλὰ καὶ ἡμετέ-
ραν βασιλίδα. ἥτις θεοῦ προνοίᾳ
μὴ κρήνῳν ἐλπίδων ἀκοδόμηται.
κελεύει δὲ μὴ διὰ σιγῶν καὶ ὕψος
νόμου γράφεσθαι, δι' ὧν ἀντινο-
μίαι πολλάι εἰσάγονται. εἰ δὲ τις
πολυῖται τοιοῦτον ποιήσῃ, τῷ τῆς
πλάστοραφίας ἐκλήματι ὑποκεί-
ται, καὶ τὸ τοιοῦτον ἔργον ἀχρεω-
θήσεται.

κα'. Αὕτη ἡ διάταξις κυροῖ καὶ
τὰ δίγιστα καὶ τὰ ἰνστιτούτα.

κβ'. Θεοπίστομον δὲ κείνου τὰς ἡ-
μετέρας διατάξεις τὰς ὑπὲρ διαθηκῶν,
κρατεῖν δὲ ὅπου κατὰ φανεῖς ἐν κοι-
νῷ γέρονται, καὶ τὸ χρόνον κεῖθεν αὐ-
τῆς λογίζεσθαι. Τούτῃ ἐνταῦθα μὲν
δὲ ὅπου πᾶσι κατέστησαν, ἢ γέρον-
ται φανερά. ἐν τῆς ἐκκλησίας δὲ,
δὲ ὅπου πεμφθεῖσαι κατὰ δόλῳ τῆς
μητροπόλεως γέρονται, ἢ καὶ ὕψος
γον γένωνται. ἵνα μὴ τῇ τῶν νόμων

Basil. Tom. I.

A collegam ei adiungi postu-
lant, aut quid aliud eorum,
quæ ad lites spectant rectè
per depositionem relatio-
nè mve insinuent, & notam
faciant. In hoc enim tantum
casu diuinæ iussione, quæ sine
scripto facta fuerit, mentio-
nem fieri concedimus.

XX. Hæc constitutio con- L. i. §.
firmat iura quibus Roma uti- 10. &
tur: namque omnes ciuitates l. 2. §.
consuetudinem Romæ sequi, 22. C.
non ipsam alias ciuitates. Ro- de vet.
mam autem intelligendam, iur.
non solum veterem, sed etiam enucl.
regiam nostram, quæ Dei pro-
uidentia melioribus condita
est auguriis. Iubet autem ne
per sigla contextus legum
conscribatur, quæ multas
ἀντινομίας, seu leges contrarias
induxerunt. Si quis verò hoc
facere præsumpserit, falsita-
tis reus constituetur, & vo-
lumen eiusmodi cassum &
inutile erit.

XXI. Hæc constitutio con- d. l. 2.
firmat Digesta, & Institutio- §. 23.

XXII. Sancimus, ut consti- Nou.
tutiones nostræ, quæ de te- 66. c. 1.
stamenti latæ sunt, ab inti-
matione earum teneant, &
tempus exinde ipsis cedat.
hoc est, heic quidem ex quo
ad omnium notitiam perue-
nerunt: in prouinciis verò
ex quo transmissæ in Metro-
poli propositæ & insinuatæ
sunt, vel postea fuerint: ne,
prout dudum obtinuit, hi

K

qui testamenta postea ordinauerint, legum ignorantia videantur in legem committere. Vt autem res apertius declaratur, sancimus, ut si quæ huiusmodi conscribatur lex, post duos menses quàm insinuata fuerit, quod tempus ei præstitutum est, vim obtineat, tam in hac felici vrbe, quàm in prouinciis, hoc tempore omnibus ad eius notitiam suffecturo: tam tabellionibus vim eius discentibus, quàm subditis cognoscentibus, legemque seruaturis: sic enim nullus penitus excusabitur, quin legem nostram custodiat.

Nov. XXIII. Sancimus, ut dum
113. cap. 1. lis disceptatur, siue in pecuniariis, siue in criminalibus, siue aliis quibuscumq; emergentibus causis apud iudices, siue heic, siue in prouinciis, neque pragmatica sanctio, neque aliud rescriptum, neque diuina aliqua iussio nostra ex scripto, vel sine scripto, aut depositio in hac regia ciuitate à spectabilibus nostris referendariis, aut alio quolibet, quæ formam rei iudicandæ præscribat, iudicibus insinuetur, aut insinuata valeat: sed secundum generales leges nostras causa disceptetur, & definiatur: quod enim ex legum auctoritate iudicatur, id aliqua extrinse-

A ἀγνοία, καὶ τὸ πρὸς τὸν κεντρατικὸς, τὰς διαθήκας ἀνθρώποι πολιτευόμενοι, δόξαιεν παραβαίνειν τὸν νόμον. ὅπως δὲ ἀνὸς σαφέστερον τὸ πρὸς τὸν δηλωθεῖν, θεασαί τοις ἐν γραφείῳ τοιοῦτος νόμος, ἔστω μὲν μὴ μὴ δὲ οὐδὲντος αὐτῷ χρόνου κρατεῖν, καὶ πολιτὸν εἶτε ἐπὶ ταύτης τῆς δαίμονος πόλεως, εἶτε ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, μὲν πᾶσι ἐμφανίσιν· ἔστω κοινῶς τοῦτου τῆς χρόνου φανερόν αὐτὸν πᾶσι καταστήσῃ. τῷ τε συμβολαιογράφῳ πᾶσι αὐτῶν μανθάνοντων δυνάμιν, ἔστω τε ὑποθηκῶν διαγινωσκόντων, καὶ τῷ νόμον τηρούντων· οὕτω γὰρ οὐδὲν παντελῶς ἔσται ἀρτίστοις τῆς μὴ τῇ ἡμέτῃ φυλάττειν νόμον.

C καὶ. Θεασαί τοις ὡς δίκης ἐξετάζοντες, εἶτε ἐπὶ χρηματικαῖς, ἢ ἐκκλησιαστικαῖς, ἢ ἐπὶ οἰκιστικῶν ἀναφυομένων αἰτίας πρὸς δίκας, εἶτε ἐν ταῦτα, εἶτε ἐν ἐπαρχίαις, μήτε πρὸς μαθητικὸν τύπον, μήτε ἐπὶ ἀντιγραφῶν, μήτε θεῖαν ἡμῶν ἵνα ἐγγραφον, ἢ ἀγραφον κέλδουσιν, ἢ καταθέσιν ἐν ταύτῃ τῇ βασιλείᾳ πολλὰ παρὰ τῶν ἀεὶ λέγων ἡμῶν ῥεφερενδάρων, ἢ ἐπὶ τῶν διατυποῦσαν αὐτοῖς, ὅπως δέοι τῶν ἔρχεσθαι ἐξετάζειν, ἢ κρίναι ὑποθέσιν, καταφανῶς γινέσθαι τοῖς δικάζουσιν, ἢ καταφανῶς γνωρίζω κρατεῖν, ἀλλὰ καὶ τοῖς γνωστοῖς ἡμῶν νόμοις τὰς δίκας ἐξετάζειν, καὶ τὴν τελευτῶν τὸ γὰρ ἐπὶ τῇ τῶν νόμων κρίνῃ τῷ ἐξοισίᾳ, ἐκ δὲ δε-

θείη ἱανὸς ἐξώθεν διατυπώσεως. Εἰ
 γὰρ τις εἰς ἡμᾶς ὑπόθεσις ἔλθοι, ἢ
 παρὰ δικαστῆν ἢ δὴ λεγομένη, ἢ πρὸς
 τῷ ταύτῃ παροίμιον λαβεῖν, καὶ σω-
 ἰδομένη ταύτῃ ἡμεῖς δὲ οἰκείας ἡ-
 μῶν κρίσεως διατυπώσαι καὶ περαιῖν,
 τῷτο ἐκείνῃ τῆς ἡμετέρας δικαστοῦ δέ ἐστι
 κρίσεως· τὰ γὰρ ὅσα ἡμῶν διὰ θείας,
 ὡς εἴρηται, κρίσεως διατυπούμεθα,
 οὐ παρὰ δέεται τὸ ἐτέρων ἐξετάσεως,
 ἢ κρίσεως, ἢ ἀναψηλαφήσεως ἱ-
 ανὸς· ἡμεῖς γὰρ οἷς ὁ θεὸς καὶ τὸ νόμο-
 θετεῖν ἐξουσίαν ἐδώρησατο, εἰ ἱανὰ
 κρίσιν ἐπὶ ἱανὶ ὑποδείξαι παροισενέ-
 κωμεν, οὐχ ἐτέρῳ δικαστῇ ταύτῃ
 ἐπιτρέπομεν, εἴτε διὰ τύπων, εἴτε
 διὰ κατὰ δέσεων τῶν περὶ βλεπῶν
 ἡμῶν ρεφερενδαιών, ἢ ἐτέρου ἱανὸς,
 ὅπως δέοι τὸ ταύτῃ ὑποδείξαι ἐξετά-
 ζεσθαι, ἢ κρίνεσθαι, οἷα ὅσα ἡμῶν ἀ-
 παξ κεκριμένη, ἐκ ἀναψηλαφᾶ-
 σθαι ὅσα οὐδενὸς δυναμένη. Τύ-
 πων δηλονότι κρατούων, ὅταν ἐ-
 γραφῶς τοιαύτης ἡμῶν παρὰ ἐλθοι
 κρίσις. εἰ μὲν τοι γένης ἀμφισβήτησις
 τῷ δικαστῇ περὶ τῶν γνησίων νόμων,
 μὴνυέτω πρὸς τὸ ἡμέτερον κράτος,
 καὶ τὸ ἐξ ἡμῶν ἐκδέχεσθαι τὸ παρὰ μα-
 τος ἐπὶ εἰσφύον σαφηνέειν, ἢ ἐρμη-
 νείαν, καὶ κατ' αὐτὴν περαιῖν τὴν
 δίκην.

καδ'. Εἰ δὲ δίκης λεγομένης, ἢ
 παρὰ ματὸς ἡμῶν τύπων, ἢ
 κατὰ θεσις τῶν περὶ βλεπῶν ἡ-
 μῶν ρεφερενδαιών, ἢ ἐτέρου
 ἱανὸς, ἢ ἄλλο τι τῶν εἰρημύων

Basil. Tom. I.

A cus forma & prescripto mini-
 mè indiget : si qua enim cau-
 sa ad nos vel iam apud iudi-
 cem ventilata, vel antequam
 initium fumeret, peruenerit,
 visumq; nobis erit nostra sen-
 tentia eam definire, & diri-
 mere, hoc nequaquam alte-
 rius eget iudicio : quæ enim
 B sacro, sicut dictum est, iudi-
 cio dirimuntur, ea non e-
 gent aliorum discussione, vel
 sententia, vel retractatione
 aliqua : Nos enim quibus
 Deus legum etiam conden-
 darum potestatem dedit, si
 quam litem decreto nostro
 finiri velimus, alij iudici per
 formas, aut depositiones spe-
 ctabilium referendariorum
 C nostrorum, aut alterius cu-
 iuslibet, non præscribimus,
 quomodo hanc disceptari, aut
 iudicari oporteat, vt pote
 quod à nobis iam iudicata
 fit, nec ab ullo retractari pos-
 sit. His videlicet obtinenti-
 bus cum scripto comprehen-
 sa nostra procedit sententia.
 Si tamen iudex de iure du-
 bitet, referat ad Serenitatem
 nostram, & à nobis expectet
 in literas relatum rei diluci-
 diorem expositionem, aut
 interpretationem, & secun-
 dùm eam litem dirimat.

XXIV. Si verò dum lis agitur, §. 1. d.
 cap. 1.
 vel pragmatica nostra sanctio,
 vel depositio spectabilium no-
 strorum referendariorum, aut
 alterius cuiuslibet, vel aliud
 quidquam eorum omnium, quæ

K ij

dicta sunt, iudici insinuatum fuerit, quod rei iudicandæ formam præscribat, iubemus, ut iudex rationem eorum non habeat, sed his insuper habitis, & nullam penitus vim habentibus secundum generales leges nostras causam examinet, & legitimum ei finem imponat. quod si iudex hæc non obseruauerit, decem librarum auri poenæ subiaceat, & insuper maiorem etiam indignationem nostram experietur: eidem poenæ subdendo & eo, qui talem aliquam formam dictare præsumpserit, & qui eis ministerium præbuerint, & huiusmodi aliquam depositionem facientibus spectabilibus nostris referendariis. Et hæc dicimus siue ex sacro nostro oraculo iudicare quis iussus est, siue iussu magistratus, siue apud compromissarios arbitros causa disceptetur: siue scriptura interueniat, siue non. Sed etsi quis iudicum salutis suæ contemptor, ex aliquo horum sententiam proferre ausus fuerit, hanc ita irritam esse volumus, ut nec appellatione indigeat, neque ex compromisso poena peti possit: volumus enim ut omnes iudices secundum generales leges nostras lites disceptent, & sententias ferant. Illud sane in confesso est, quod neque iussio aliqua magistra-

A πάντων τῶν δικάζοντι ἐμφανιδείη διατάξιν ἢ αὐτῶν ἐξέτασιν, ἢ κρίσιν, κελύμενον ἢ δικαστὴν τούτοις παντελῶς μὴ προσέχον, ἀλλὰ τύπων δερζούτων, ἰχθῦν καὶ τοῦ χυμικοῦ ἡμῶν νόμοις, ὃ πρῶτον ἐξετάξιν τε καὶ νομίμως πέραν παραδιδόναι. εἰ δὲ ταῦτα μὴ παραφυλάξῃ ὁ δικαστής, δέκα λίτρας χρυσοῦ αὐτὸν B ὑποκείσθαι ποινῇ· μὴ καὶ ἑτέρας ἡμῶν μείζονας ἀνανακτήσεως πειράσθαι. τῇ αὐτῇ ποινῇ ὑποκειμένου καὶ τοῦ τολμῶντος τοιοῦτον ἵνα ὑπαγορεύσῃ τύπον, ὃ τῷ ὑπουργούτων αὐτῶν, καὶ τῷ τῶν αὐτῶν ἵνα κατὰ θεσιν ποιουμένων περὶ βλάβῃων ἡμῶν ῥεφερενδαιέων. καὶ ταῦτα φαμεν, εἴτε ἐκ θεοῦ ἡμῶν δεσποσίου δικάζοντι πῶς ἐπαχθῇ C εἴτε ἐκ προστάξεως δερζικῆς, εἴτε καὶ πῶς τῷ αἰρετῶν, ἢ τῷ δικαστῶν τάξιν ἀναδεξαμένων διαγνωμένων γῆμα τῆς ζητήσεως ἀκροατῆ· εἴτε ἐπὶ φάσιν, εἴτε γραμμάτων χροῖς. ἀλλὰ καὶ εἴπῃ τῷ δικαστῶν τῆς ἰδίας περὶ φρονῶν σωτηρίας, ἐκ τῶν τοιοῦτου τολμήματος τολμήσῃ ψῆφον ἐνεκῶν, D πάντως οὕτως ἀκυρον εἶναι βουλόμεθα, ὡς μηδὲ ἐκλήτου προσδεῖσθαι, μηδὲ ἢ ἐκ τῆς κομπρομίσσων ἐπαχθῇ ποινῇ. ἡμεῖς γὰρ ἅπαντας τοῦ δικαστῆς, καὶ τοῦ χυμικοῦ ἡμῶν νόμοις, τὰς τε ἐξέτασας, τὰς τε κρίσεις ποιεῖσθαι βεβλήμεθα. ἐκείνο δὲ τῷ ὁμολογουμένων ὅτιν, ὡς οὐδὲ δερζική τις κρατή-

σὴ κέλευσις πυρὰ τὸ διατεταγμένον
τῷδε ἡμῶν τῷ νόμῳ.

κέ. Πρὸς τοῦτοις δὲ καὶ κεῖνο τοῦ
δικάζοντα εἶδέναι χρεῶν, ὡς παρὰ
σηκόν ἐστὶν αὐτοῦ, καὶ τὰς ἐπὶ ἐνυῶ κε-
νευμένας ζητήσεις, καὶ τοῦ χρητικοῦ ἡ-
μῶν τέμνειν νόμοις, καὶ εἴπερ ἡδὴ δεῖον
ἐφθασε ποσειδάμωνος θέσπισμα, δια-
τάξον τὴν τοῦ δικαστοῦ ἐξέτασιν, ἢ κρί-
σιν. (X) ὅς τοι δὲ πόντι ποσειδάμων
ἡδὴ, ψήφου αὐτοτελοῦς οὐπω τε-
τυχηκότα, οὐδὲν ἐκ τῶν αὐτῶν πεπο-
ρισμένων ὠφελείᾳ βουλόμην·
εἰ γὰρ ἅπαξ ἐφθασε ψήφου αὐτο-
τελοῦς δοδεῖσαι, οὐδαμῶς ταῦτ' ἐν
τῷδε ἡμῶν πολυπραγμονεῖσθαι
τῶ νόμου κελεύομεν, καὶ ἢ ἐκκλη-
σιᾷ ἐπικολούησεν, ἢ ἐν ἀναψι-
λαφήσεώς ἐστὶ τις ἐλπίς καὶ τῆς ψή-
φου. πῶς δὲ μὴ τυποδοσαν μὲν τὸ δι-
κάζοντα, ἢ δικάζειν μέλλοντα κέ-
λευσιν, ὅπως θεοὶ πῶς ζητήσιν
ποιεῖσθαι ἢ κρίσιν ἐπάγαν, πῶς δὲ
δικίῳ ἀποδοῖν παραδοθῆναι νομί-
μα βουλομένη, ἢ πῶς τῶν πεπρα-
γμένων ἐπιγρῶσαν ἐκδοσιν, ἢ (Y)
δικαστὴν ἀναγκάζουσιν νόμιμον ἐνέ-
κεῖν ψήφον, ἢ σὺν δικαστῇ καὶ τοῦ ἡ-
μετέροις παρεχομένην νόμοις, γίνε-
σθαι τε ἐκ κρατεῖν ἐξερᾶφως τε καὶ
ἀξερᾶφως οὐ κελεύομεν.

κς. Ωστε δὲ πάντας τοῦ ἡμετέροις
ὑποκείμενους, καὶ μάλιστα τοῦ δικασ-
τοῦ τελομένων, πῶς ἡμετέραν ὑπὲρ
αὐτῶν εἶδέναι θένοισιν, ἐμνησθέντα
πόντι ἡμῶν (Y) δεῖον ὡραῖον.

Basil. Tom. I.

A tuum præualebit aduersus
ea, quæ hac nostra constitu-
tione sancita sunt.

XXV. Ad hoc, & illud iu-
dices scire necesse est, ad of-
ficiū eorum pertinere, ut
lites adhuc pendentes, vel
postea mouendas secundum
generales leges nostras diri-
mant, tametsi quis sacrum
iam oraculum impetrauerit,
quod rei iudicandæ formam
præscribat: cum enim qui
iam aliquid eiusmodi impe-
trauerit, sententiâque de-
finitiuam nondum prome-
ruerit, nullam ex impetratis
utilitatem percipere volu-
mus: nam si semel lis termi-
nata sit, nullo modo ipsam ex
hac cōstitutione nostra refri-
cari volumus, quamvis ap-
pellatio subsequuta sit, vel
contra sententiam speretur
retractatio. Iussionem autem,
quæ iudicanti, vel iudicatu-
ro formam rei iudicandæ
non præscribit, sed liti iubet
legitimam adhiberi diligen-
tiam, vel acta litigatoribus
edi, vel sententiam legibus
consentaneam proferri, vel
litem cum alio iudicari, fie-
ri, & valere scriptura inter-
ueniente, vel sine scriptura
non prohibemus.

XXVI. Ut autem omnes
subditi nostri, & maxime
qui litibus atteruntur, no-
stram pro ipsis prouidentiam
nouerint, & nullus sacram
hanc legem nostram ad se

K iij

pertinere inficietur, aut ignorantiam in ea prætendat: Sancimus ut in singulis litibus initio ante ipsam personarum confirmationem ea inscribatur, & actis inferatur.

Nou.
114.
cap. 1.

XXVII. Omnis diuina iussio Quæstoris subscriptionem^f habeat, qua contineatur inter quos, & ad quem iudicem directa sit.

SCHOLIA.

^a *Princeps.*] Princeps quidem legibus solutus est, & necessitate, quæ ipsæ constringunt. Augusta autem licet legibus soluta non sit, princeps tamen priuilegia sua ei tribuit. Quærit. 17. Institut. 2. & Nouell. 32.

^b *Imperialia rescripta.*] Rescriptum principis promulgatum ex relatione personale dicitur, nec ad similia trahitur: Principis enim sententia inter aliquos prolata, aduersus similes non trahitur.

^c *Constitutio.*] Illas constitutiones nostras ab omnibus hominibus ut generales obseruari sancimus, quæ ad sacrum Senatum facta oratione missæ sunt, & quibus Edicti nomen inferuntur est.

^d *Nihil.*] Legum sententiam magis, quam verba eorum spectamus. Et nota, ea quæ contra vim legum geruntur, inutilia ac irrita esse.

^e *Imperialis.*] Quod princeps inter duos decreuerit, aut in lege interpretanda senserit, lex esse intelligitur.

^f *Quæstoris subscriptionem.*] THEODORI. Nec tibi contrarium videatur quod dicitur, omne principis rescriptum manu principis omnino subnotari debere: hæc enim constitutio non abrogat quod in Codice dictum est, sed addit quod heic constituitur: videlicet, quæ à principe subnotari non oporteat.

A ποιήσασθαι νόμον, μηδὲ ἀγνοῖαι ἐπ' αὐτῷ προτείνεσθαι. Θεασίζομεν, ἐφ' ἐκείνης ὑποδείσεως δεχθῶν ὥστε δικαστὴ λαμβανούσης, ἐκ προοιμίων διδύς ἔτι πρὸ αὐτῆς τῆς τ' προσωπῶν βεβαιώσεως ἐγγράφεσθαι τε αὐτὸν ἔτι ὑπομνημάτων γίνεσθαι μέρος.

B κζ'. Πᾶσα θεία κέλδους ὑπογραφήν ἔχτω τῆ κοιαίσεσθαι, καὶ δηλοῦν τοῦδε πένων ἐξεφωνήσθαι, καὶ ὅτι ποῖον δίδωσι δικαστὴν.

ΣΧΟΛΙΑ.

C Οὐ βασιλεὺς ἐλδύθερος ἔστι τῷ νόμῳ, ἔτι τῆς ἐκ τούτων ἀνάγκης· ἡ δὲ Αὐτοῦσα, εἰ καὶ μὴ ἔστιν ἀπολελυμένη τῷ νόμῳ, ὅμως βασιλεὺς τὰ οἰκεία προνόμια πρὸς αὐτὴν. Ζητῶ τίτ. ιζ'. τ' β'. τῷ ἰνσιτ. καὶ νεαρ. λβ'.

Η βασιλικὴ ἀντιγραφὴ ἐκφερομένη ἀπὸ ἀναφορῆς προσωπῶν καλεῖται, καὶ οὐχ ἔλκεται κατὰ τῷ ὁμοίων· ἡ γὰρ βασιλικὴ ψήφος μετὰ ξυνων ἐκφωνήσασθαι, κατὰ τῷ ὁμοίων ἐχ' ἔχεται.

Εκεῖνας τὰς ἀφ' αὐτῆς ἡμῶν πρὸς αὐτῶν ἀνδερόπων ὡς γνηχὰς φυλάττεσθαι θεασίζομεν, αἱ πρὸς πλὴν ἱερὰν σύγκλητον ὁρατίανος γνημῶν κατεπέμφθησθαι, καὶ ὅσα ἐδίκτου μνημῶν ἐν αὐτοῖς ἔχουσιν.

Τῇ ἐννοίᾳ μάλλον καὶ οὐ τοῖς ῥήμασιν τῷ νόμῳ προτείνεσθαι. καὶ σημειώσασθαι ὅτι πρὸ γινόμενον πρὸς πλὴν διώσασθαι τῷ νόμῳ ἀρξήσθαι ἔστιν.

Εἴ τι οἰσθ', ἡ νομίσθ' ὁ βασιλεὺς μετὰ ξυνων, νόμος νοσται.

Θεοδώρου. Μὴ ἐναντιωθῇ σοι, καὶ ἐκείνη πᾶσιν βασιλικῶν ἀντιγραφῶν ὀφείλῃ πρὸ τῶς χειρὸς τῆ βασιλέως ὑπογράφεσθαι· ἡ γὰρ πρὸς αὐτὰς ἀφ' αὐτῆς ἐκ ἀναγκῆς ὁ λαοὶ ἐν ταῖς κώδικι, ἀλλὰ πρὸς τῇσι τῷ ἐν τῷ θεασίζομεν. δηλονότι τὰς μὴ ὠφελούσας ὑπογράφεσθαι ὑπὸ τῆ βασιλέως.



ΤΩΝ ΒΑΣΙΛΙΚΩΝ

BIBLION TRITON.

ΤΙΤΛΟΣ Α'.

Περὶ ἑπισκοπῶν, καὶ κληρικῶν, καὶ χρηρονομίας, καὶ θεωνομίῶν αὐτῶν.

ΒΑΣΙΛΙΚΩΝ

LIBER TERTIVS.

TITVLVS I.

De Episcopis, & Clericis, & ordinatione, & privilegiis eorum.

α'. **Ε**ΠΙΣΚΟΠΟΣ ὑπὸ αὐτοῦ καὶ ταυρεῖς, καὶ ποιήσας τὴν σασιώδεα διὰ τὸ πάλιν τὴν ἑπισκοπὴν ἀναλαβεῖν, ὑπὸ ἐματὸν μιλίῶν ἧς ὄξεβλήθη πόλεως οἰκείτω μηδὲ βασιλεῖ θεωσιῶν, καὶ τῇ ἀνιγνέει, ἀχρηστα ἔστω. καὶ ὁ ὑπερεκδικῶν αὐτὸν, ἀγανακτεῖται.

β'. Οὐκοφανθήσας ἐκκλησιαστικῶς ἑπισκοπον, βιάκοντα χρυσὴς λίτρας προσμαάτω τῷ δημοσίῳ. βεβαιούτω δὲ τὰ ἐκκλησιαστικὰ πάντα προ-

α'. **E**PISCOPVS à Synodo depositus, & seditio-nem concitans ad episcopatum recipien-dum, procul ab vrbe vnde eiectus est, centum millibus habitet: & adeundi principis facultas ei denegetur, ac re-scripta, quæ impetraverit, nullum robur habeant, illo quoque, qui eum defendit, in-dignationem subituro.

II. Qui per calumniam Episcopum criminaliter ac-cusat, triginta auri libras fi-sco pendat. §. 1. Confirmen-tur omnia ecclesiastica privi-

K iiij

legia. §. 2. Prætereà iubemus, A
ut omnes Clerici, & monachi,
qui de suis ciuitatibus in
hanc aliam urbem ecclesia-
stici negotij, vel religionis
causa veniunt, literis Epi-
scopi, cui vnusquisque eorum
iter faciens obsequitur, mu-
niti adueniant: scituri quòd
si citra hoc præsidium acces-
serint, suspensionem iniicient, B
quòd neque Clerici, neque
monachi sint.

L. 35. & 36. III. Qui auferet ciuitati
dudum conditæ, vel quæ
nunc exstruitur, proprii epi-
scopatus ius, vel quod a-
liud priuilegium, etiam si ex
principis rescripto, vel per-
missu id fiat, hac constitutio-
ne infamiâ notatur, & pu-
blicatur, & conatus eius in
irritum constituitur: excipit
autem Scythiæ prouincias,
& Leontopolim Isauriæ.

L. 13. C. de
episc.
aud. IV. Priuatos carceres con-
stitutio tollit, Episcopis per-
mittens, ut inclusos dimit-
tant.

L. 25. V. Constitutio Episcopo-
rum sollicitudini committit,
ut prohibeatur alea, siue cot-
tus, iubetque animaduersione
dignos per eos, quorum
ipsa meminit^a, coerceri.

L. 29. VI. Potest quis apud Patri-
archam statim ab initio ac-
cusationem instituere, ac pe-
tere per literas eius dari sibi
iudicem aliquem ex loci E-
piscopis, de cuius sententia

νόμα. Τὸ λοιπὸν κελεύομεν ἵνα πάν-
τες ὁ κληρικοὶ ἔ μοναχοὶ, ὁ ἐκ
τῶν ἰδίων πρὸς ταύτην πλὴν λαμ-
πρὸν πόλιν διὰ ἐκκλησιαστικὰ πρᾶ-
γματα, ἢ πίστεως ἕνεκα ἐκδημόσιν,
γραμμάσι τῆς Ἐπισκοπῆς ἐνὸς ἐκεί-
νου, οὗτις πλὴν πορείαν ποιοῦσιν
ὠχυρομένοι, πρὸς ἐλθέτωσαν. εἰ-
δότες ὅτι ἐὰν ἐκτὸς ταύτης τῆς ἀσφα-
λείας πρὸς ἐλθέωσιν, ἑαυτοὺς ὑπο-
νοείτωσαν, ὅτι οὔτε κληρικοὶ ἢ μο-
ναχοὶ εἰσιν.

γ. Τὸν ἀφαιρούμενον πόλεως
οἰας δὴ ποτε πάλαι οὐσης, ἢ πολιτεί-
σης, τὸ τῆς ἰδικῆς Ἐπισκοπῆς δίκαιον,
ἢ ἑτῶν πρὸς νόμιμον, καὶ ἀπὸ βα-
σιλικῆς ἀντὶγραφῆς ἢ Ἐπιτροπῆς,
ἀπμοὶ καὶ δημεύει ἢ διάταξις,
ἀκυροῦσα ἔτι ἐν εἰρήρῃ. ὡς
ἔχει δὲ τὰς ἐν Σκυθίᾳ ἐπαρ-
χίας, καὶ Λεοντόπολιν τῆς Ἰσαυ-
ρίας.

δ. Τὰς ἰδιωτικὰς φυλακὰς ἢ
διάταξις ἀναιρεῖ, τοῖς Ἐπισκό-
ποις Ἐπιτρέπουσα, ὅτι οὕτως ἐμ-
βληθέντας ἐμβάλλειν.

ε. Τὸ κεκωλύσαι τὸν κύβον, ἢ τοῖς
τὸν κόπῃ, τῇ παραφυλακῇ τῆς Ἐπι-
σκοπῆς ὡς ἀδίδωσιν ἢ διάταξις. καὶ
διὰ τὴν εἰρημνίαν αὐτῇ πρὸς ὧν,
οὗς αὐτὴ δέησι, σωφρονήζην κελεύουσα.

ς. Διωκτὸν καὶ ὡς τῶν πα-
τερᾶν πρὸς αἰπάσαι, καὶ αἰτεῖν διὰ γραμμάτων αὐ-
τῆς δοθῆναι ἵνα δικασθῇ τῇ καὶ
τόπον Ἐπισκοπῆς, ἢ ὡς αἰτιεῖ-

σης τῆς ψήφου, πάλιν ὁ πατριάρχης δικάσῃ.

ζ'. Ο ἀναβαπτίσας Ἐπίσκοπος τῆς ἱερωσύνης ἐμβαλλέσθω.

η'. Θεοπίστον ὁσάνκις χρεία γήνηται Ἐπίσκοπον χρροτονηθῆναι, σιωπῆσαι τῶν κληρικῶν καὶ τῶν περὶ τῆς πόλεως, ἥς μέλλει Ἐπίσκοπος χρροτονεῖσθαι. καὶ περκαίμενων τῶν ἀγίων ὁσίων ἀγγελίων Ἐπὶ τεισὶ περσώποισ ψηφίσματα ποιεῖν, καὶ ἕκαστον αὐτῶν ὁμνῶσαι καὶ τῶν δειῶν λόγων, καὶ ἐλχεῖσθαι ἐν αὐτοῖς. ὅπ' οὔτε διὰ δόσιν, οὔτε δι' ὑπόχρεσιν, ἢ φιλίαν, ἢ χεῖρ, ἢ ἄλλω οἰδυρῇ ποτε περσασάδειαν. ἀλλ' εἰδότες αὐτῶν τῆς ὀρθῆς καὶ καθολικῆς πίστεως, καὶ σεμνοῦ βίου, καὶ ὑπὲρ τὸ τετακοσὸν ἔτος ἔχοντες, τούτοις ἐπελέξασθαι. καὶ ὅπ' οὔτε γαμετῶν ἔχοντες, ἢ παλλακῶν, ἢ παῖδας φισκοῖς γινώσκουσιν αὐτῶν ἐγκλῆναι, ἢ ἔχοντες. ἀλλ' εἰ καὶ περσῶν πρὸς αὐτῶν γαμετῶν εἶχε καὶ αὐτῶν μίαν, καὶ οὔδ' ἐχέσαν, οὔδ' ἀνδρὸς ἀποζευχθεῖσαν, οὔδ' τοῖς νόμοις, οὔδ' τοῖς ἱεροῖς κανόσιν ἀπηγορευμένω, ἀλλ' οὔδ' βουλατῶν ἢ ταξεῶν τινὰ τῶν ψηφισμοῦν ἔχοντες γινώσκουσι πλὴν εἰ μὴ ἐν μοναστείῳ οὐχ ἡπὶ δεκαπέντε ἐνιαυτῶν μοναχικὸν ὁ πολιτοδόμητος, ἢ ταξεῶν, βίον

A si conquærat, rursus Patriarcha iudicabit.

VII. Episcopus qui rebaptizat^b eundem, sacerdotio eiiciatur.

L. r. C. ne sanct. bapt. iter.

VIII. Sancimus, ut quoties necesse fuerit Episcopum ordinari, conueniant Clerici,

Nov. 123. c. 1.

& primates ciuitatis, cui Episcopus ordinandus est: ac

B propositis sanctis euangeliiis, in tribus personis decreta faciant, & quisque eorum iuret per sacra eloquia, idque in ipsis decretis inscribant, quod neque per largitionem, neque pollicitationem aliquam aut amicitiam, aut gratiam, aut alium quemcumque affectum hos elegerunt, sed quod scierint ipsos, rectæ & Catholicæ fidei, & honestæ vitæ esse, quodque eum non minorem annis XXX. esse compertum habuerint: & quod neque uxorem, neque concubinam, aut liberos naturales nouerint eos habuisse, aut habere. Sed etsi quis ex eis uxorem habuit, eam vnicam fuisse, eamque nec viduam, neque à viro separatam, neque legibus, neque sacris canonibus reprobata. sed neque curialem, aut officialem esse aliquem ex his cognouerint, qui decretis eorum electus est: præterquàm si curialis, aut officialis in monasterio per annos quindecim monasticam conuersationem citra

omnem calumniam imple-
uerit. obseruatione videlicet
quæ à nobis prædicta est, de
tribus personis decreto ele-
ctis, & in his personis custo-
dienda, vt melior ordinetur,
electione, & iudicio ordi-
nantis. Exigatur autem prius
ab eo, qui ordinatur, libel-
lus sua manu subscriptus,
qui contineat capita rectæ
eius fidei: proferat autem is
sacram etiam oblationem,
quæ fit in sancta cōmunione,
& cum cæteris precibus eas
quoque quæ in sancto bap-
tismate proferuntur. Sed & is,
qui ordinatur, præstet iusiur-
randum per sanctas scriptu-
ras, quòd neque per se, ne-
que per alium quidquam de-
derit, aut promiserit, neque
postea daturus sit ordinanti
ipsum, aut his, qui pro ipso
decreta fecerunt, aut cui-
quam alij ordinationis no-
mine. Si quis aduersus supra-
dictam obseruationem Epi-
scopus ordinatus fuerit, iube-
mustam ipsum omnibus mo-
dis episcopatu deiici, quàm
eum, qui aduersus hæc ordi-
nare præsumpserit.

Cap. 2.
d. No.

Si verò quis accusationem
instituat quacumque de cau-
sa aduersus eum, qui Episco-
pus ordinandus est, aut pre-
byter, aut diaconus, aut alius
Clericus, aut etiam Hegumen-
us, differatur eiusmodi or-
dinatio, & ante omnia exa-
minetur accusatio præsentē

^A ἀδιαβλήτως ἔξετέλεσεν. δηλαδὴ
τῆς ἐμπροσθεν ἡμῖν εἰρημνῆς ᾧ ῥα-
τηρήσεως καὶ ἐπὶ τοῦτων τῶν περὶ
σωμάτων ἐν τοῖς γινομένοις καὶ αὐ-
τῶν ψηφισμοῦν τελῶν περὶ σω-
μάτων, ὁ βελτίων χρητονησῇ τῇ ἐπιλο-
γῇ ἐπὶ τῷ κρίματι τῆς χρητονοῦντος.
ἀπατεῖσθαι δὲ πρὸς τὸν ᾧ ῥα τῆς
χρητονοῦντος, λίβελλον μὴ ὑπογρα-
φῆς ἰδίας καὶ ἐκείχοντα τὰ καὶ τὸ ὁρ-
θῆς αὐτοῦ πρῶτος. ἀπαγγέλλειν δὲ τοῦ-
τον ἐπὶ πᾶσι τοῖς περὶ τοῦτον πᾶσι
ἐπὶ τῇ ἀγίᾳ κοινωνίᾳ γινομένῳ,
καὶ πᾶσι ἐπὶ τῷ ἀγίῳ βαπτίσματι δι-
χῶν, καὶ πᾶσι λοιπὰς διχαῖς. ὅρκον δὲ
ὑπέχειν καὶ αὐτὸν ὅτι χρητονοῦντος
καὶ τῶν διόνων γραφῶν ὡς οὔτε δι'
ἐαυτοῦ, οὔτε δι' ἐτέρου περὶ σωμάτων,
δεδωκέναι, ἢ ὑποέχειν, οὔτε μὴ παῦ-
τα δώσῃ, ἢ αὐτῶν τῶν χρητονοῦντων
αὐτὸν, ἢ τοῖς τὰ ψηφίσματα εἰς
αὐτὸν ποιησαμένοις· ἢ ἐτέρῳ τῶν
παιδῶν ἡνι, ὑπὲρ τῆς εἰς αὐτὸν χρη-
τομνῆς χρητονομίας. εἰ δὲ τις ᾧ ῥα τῆς
μνημονοῦσας ᾧ ῥα φυλακὴν ἐπι-
σκοπος χρητονησῇ, κελδύομιον ἐπὶ αὐ-
τὸν πᾶσι τοῖς ἐπὶ τῇ ἐπισκοπῇ ἐκβάλλει
λεῖσθαι· ἐπὶ τῶν παῦτα πολυμήσαν-
τα χρητονεῖν.

Εἰ δὲ τις κατηγορεῖται ἡνι ποιή-
σῃ καὶ ἑμὴν ὁντος χρητονοῦντος ἐπι-
σκοπού, ἢ πρεσβυτέρου, ἢ διακόνου, ἢ
ἄλλου κληρικοῦ, ἢ ἡγουμένου, ἐφ'
οἷα δὴ ποτε αἰτία, ἀναβαλλέσθω ἢ
τοιαύτη χρητονομία, καὶ γινέσθω πρὸς
τὸν ἔξετασιν τῆς κατηγορίας, ᾧ ῥον-

πος ἐπεὶ κατηγόρου, ἢ ἐπεξιώντου
 τοῖς ἀντὶ αὐτοῦ ποροσάγγχειν. εἰ δὲ
 ἀπολιμπανόιτο, ἢ ἀναβάλλοιτο ὁ κα-
 τήγορος, ἐ οὕτως ὁ πλὴν χροτο-
 νία μὴ μὴ ποιείτω, ζήτησιν ἀκρι-
 βεστάτην ποιείτω μὴ μὴ εἰσωτερίων.
 ἐ εἰ μὴ ὑποβάλλωσι δὲ οἱ πλὴν
 κατηγορίαν ὑπομείναντα, εἴτε καὶ
 τοῦ θεοῦ κανόνας, εἴτε καὶ τοῦ ἡμε-
 ρίου νόμους, καλύπτω ἢ χροτο-
 νία. εἰ δὲ ἀνδύθωσι φωνεῖν, εἴτε
 ὁρῶντες ὁ κατηγόρου, ἢ ἢ ἀπόν-
 τος, γινέτω ἢ χροτονία. ὁ ὅ κατῆ-
 γορος εἴτε ὁρῶν μὴ ἀποδείξει,
 εἴτε ἀποφύγοι, εἰ μὴ κληρικὸς
 εἴη, ἔξωδείτω τῷ οἰκείου βαθμοῦ.
 εἰ δὲ λαϊκὸς εἴη, (Φ) προσήκον-
 τα σωφρονισμὸν ὑπομείνω. εἰ
 δὲ τις πρὸς ἔξετάσεως (Ψ) κατη-
 γορηθέντα χροτονήσῃ, ὅτε χρο-
 τονήσας, καὶ ὁ χροτονήδης τῆς ἱε-
 ροσιώης ἔξωδείτω.

θ'. Πρὸ δὲ πάντων ἐκεῖνο φυλα-
 χθῆναι δεασόμεν, ἵνα μηδεὶς
 διὰ δόσεως χρυσίου, ἢ ἄλλων
 πορομάτων, ἐπίσκοπος χροτονή-
 ται. εἰ δὲ π τοιοῦτον ἀμάρτυριον, αὐ-
 τοὶ ἑαυτοῦ (Α) δίδοντες, (Β) λαμ-
 βάνοντες, (Γ) μέσοι αὐτῶν, καὶ τὰς
 δέας γραφάς, καὶ τοῦ ἱεροῦ κα-
 νόνας, κατὰ κρίσιν ὑποβάλλοισι
 καὶ διὰ τῆς καὶ ὁ δίδους, καὶ
 ὁ λαμβάνων, καὶ ὁ μέσος γι-
 νόμωσι, τῆς ἱεροσιώης, ἢ τῆς
 τῆς κλήρου ἡμῶν ἀποκινείτω. ὅ

A accusatore, & exequente de-
 lationem suam: si verò ab-
 fuerit, vel moretur & fru-
 stretur accusator, Episcopus
 qui consecraturus erit, intra
 menses tres diligentissimè in-
 quirat: & si quidem eum,
 qui accusatur, siue secun-
 dùm sacros canones, siue se-
 cundùm leges nostras obno-
 xium esse cōpererit, inhibea-
 tur ordinatio. Si verò inno-
 xius & nullis criminibus im-
 plicitus apparuerit, siue præ-
 sens, siue absens accusator
 sit, celebretur ordinatio. ac-
 cusator verò siue præsens
 non probauerit, siue accusa-
 tionem deseruerit, si quidem
 Clericus sit, proprio gradu
 pellatur. Si verò laicus sit,
 competentem cōercitionem
 sustineat. Si quis autem accu-
 satum ante causæ disceptatio-
 nem ordinauerit, tam qui or-
 dinavit, quàm qui ordinatus
 est, sacerdotio pellatur.

IX. Ante omnia verò illud ^{s. r.}
 obseruari sancimus, vt nul- ^{d. No.}
 lus sub præstatione auri, vel
 alterius rei Episcopus or-
 dinetur. quòd si tale aliquid
 admissum fuerit, ipsi semet-
 ipsos, & qui pecunias præ-
 stant, & qui accipiunt, &
 mediatores eorum secundùm
 diuinas scripturas, & sacros
 canones damnationi subi-
 ciunt: ac per hoc & qui dat,
 & qui accipit, & qui media-
 tor factus est, sacerdotio vel
 clericatu remoueat: quod

autem pro ea causa datum est, ecclesiæ illi vindicetur, cuius voluit sacerdotium redimere. Sin autem laicus erit, qui pro hac causa aliquid accepit, vel mediator rei factus est, ea quæ data sunt in duplum ab eo exigimus ecclesiæ vindicanda. Non solum autem quæ hoc modo data sunt vindicari præcipimus, sed & omnem cautionem pro hoc quolibet modo expositam, & pignorum, aut fideiussoris obligationem, & omnem aliam qualemcumque actionem cessare sancimus. atque insuper qui promissionem accepit non solum cautionem reddat, sed & aliud tantum, quantum cautio continet, exigatur, quod ipsum dari debet ecclesiæ.

Cap. 3
d. N. Si quis tamen vel ante consecrationem suam, vel postea voluerit res proprias, vel partem earum ecclesiæ offerre, cuius sacerdotium suscepit, non solum id non prohibemus, & omni eum condemnatione, & poena præsentis legis liberum esse sancimus, sed & ipsum omni laude dignum censemus, quoniam hæc nundinatio non est, sed oblatio, pro consuetudinibus verò illa solum præstari concedimus ab ordinatis Episcopis, quæ deinceps præsentī lege continentur.

A δὲ ὑπὲρ πάντης τῆς αἰτίας δοθὲν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκείνῃ ἐκδικεῖσθαι, ἥς ἡ βουλήσῃ πλὴν ἱεροσυνώλῳ ὠνήσασθαι. εἰ δὲ κοσμικὸς εἴη ὁ ὑπὲρ πάντης τῆς αἰτίας πῆ λαμβάνων, ἢ μέσος τῶν πραγμάτων γινόμενος, τὰ δοθέντα πράγματα ἐν διπλῶ αὐτὸν ἀπαγεῖσθαι κελεύομεν, τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκδικηθῆσθαι. οὐ μόνον ὅτι τὰ καὶ τῶν δεδομένων τῶν Ἱερῶν ἐκδικεῖσθαι προσάγομεν, ἀλλὰ & πᾶσαν ἀσφάλειαν ὑπὲρ τούτου καὶ οἰονδήποτε Ἱερῶν ἐκτεθεῖσθαι, καὶ πλὴν τῆς ἐνεχέσθαι, ἢ πλὴν τῆς ἐγῆστῃς ἐνοχλῶ, & πᾶσαν ἄλλῃ οἰονδήποτε ἀγωγῇ διεγείρειν. καὶ πρὸς τοῦτοις ὁ ὅτι ὑποχέσιν λαμβάνων, μὴ μόνον πλὴν ὁμολογίᾳ ἀποδιδόντω, ἀλλὰ & ἄλλο ὅσοδον, ὅσον ἡ ὁμολογία διελέχθαι ἀπαγεῖσθαι, ὁφείλων τῇ ἐκκλησίᾳ δοθῆναι. Εἴ τις μὲν τοι ἐκ τῶν Ἱεροκόπων, εἴτε πρὸς τῇ ἰδίᾳ χρηρονομίας, εἴτε καὶ τῇ χρηρονομίᾳ βεβλητῇ τὰ ἴδια πράγματα, ἢ μέρος ὅξ αὐτῇ προσεραγεῖν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἥς πλὴν ἱεροσυνώλῳ λαμβάνει, οὐ μόνον οὐ καλύομεν, καὶ πάσης κατὰ δίκης καὶ ποινῆς τῷ ᾧ νόμος ἡδύθερον αὐτὸν εἶναι διεσπίζομεν, ἀλλὰ καὶ παντὸς ἐπαίνου ἄξιον κρίνομεν. ὅτι τὸ ἐπὶ ἐστὶν ἀγορασία, ἀλλὰ προσφορά. ὑπὲρ σωτηριῶν ὅτι ἐκείνα μόνον, συγχωρεῖμεν ᾧ ἡρέχεσθαι ἀπὸ τῶν χρηρονομούντων Ἱεροκόπων, ἅτινα ἐφεξῆς πρὸς ᾧ νόμῳ ἐμφέρει.

Κελεύομεν τοίνυν τοῦ μὲν μα-
καριωτάτοις ἀρχιεπισκόποις καὶ
πατριάρχαις, τῶν ἐστὶ τῆς πρεσβυ-
τέρας Ρώμης, καὶ Κωνσταντινουπόλεως,
καὶ Ἀλεξανδρείας, καὶ Θεουπόλεως,
καὶ Ἱεροσολύμων, εἰ μὲν ἡ σωήθηα
ἔχῃ, ἐπισκόποις, ἢ κληρικοῖς ἐν τῇ
αὐτῶν χροτονία ἐλαττον, ἢ ὑπὲρ εἴκο-
σι χρυσίου λιτρῶν δίδοται, ταῦτα
μόνα ὀρέξαν ἂν ἡ σωήθηα γινώ-
σκῃ. εἰ δὲ πλέον τοῦ τοῦ τ' νόμου
ὀρέχεται, μηδὲν ὑπὲρ τὰς εἴκοσι
λίτρας δίδοται. καὶ ταῦτα μὲν
ὑπὲρ τῆς τ' ἐπισκοπῶν χροτονίας
εἴρηται.

ια. Μετὰ δὲ πλεον χροτονίαν καὶ
δουλικήν, καὶ ἐναποχρεῶν τύχης
τοῦ ἐπισκόπου ἐλθόντες ἐπὶ κε-
λεύομεν· εἰ μὴ ταξιώτης ὦν ἢ
προειρημύλιω παρατήρησιν χροτο-
νιεύῃ· τοῦ γὰρ τοιούτοις τῆς ἐπι-
σκοπῆς ἀποκινουμένοις, τῇ ταξίᾳ ἀπο-
κατίστασιν κελεύομεν· ἵνα μὴ ἐκ τῆς
τοιαύτης τύχης, τῇ ἱεροσυνῇ ὕβρις
γῇται. εἰ δὲ συμβῇ τῷ χροτονού-
μενον ἐπισκοπῶν ὑπὸ τῆς ἰδίου γο-
νέως ἑξοισίαν εἶναι, ἢ αὐτῆς τὴν χρο-
τονίαν αὐτεξούσιον εἶναι.

Τοῖς δὲ θεοφιλεστάτοις ἐπισκόποις
καὶ μοναχοῖς ἐκ μηδενὸς νόμου ἐπιθί-
πας, ἢ κεράτορας οἰσθήποτε προσώπια
γίνεσθαι συγχωροῦμεν. τοῖς δὲ πρεσβυτέ-
ροις καὶ διακόνοις, καὶ ὑποδιακόνοις τῶν
δικαίων καὶ μόνων τῶν συγχωρείας εἰς ἐπι-
θίπιν ἢ κουρεσθῆναι καλεσμένοις,
τῇ τοιαύτην λειτουργίαν ὑποδέχεσθαι συγ-
Basil. Tom. I.

A X. Iubemus igitur, ut bea-
tissimi Archiepiscopi, & Pa-
triarchæ, hoc est senioris Ro-
mæ, Constantinopolis, Ale-
xandriæ, Theopolis, & Hie-
rosolymorum, si quidem con-
suetudo sit Episcopis, aut cle-
ricis in eorum consecratio-
nem minus quàm viginti li-
bras auri præstari, ea sola
B dent, quæ consuetudo agno-
scit. quod si plus sit, quod an-
te hanc legem dabatur, ne
quid ultra viginti libras auri
deinceps præstetur. Atque
hæc quidem de Episcoporum
ordinatione dicta sunt.

XI. Post ordinationem verò c. 4.
Episcopos tam servili, quàm d. N.
adscriptitia conditione libe-
ros esse iubemus: nisi curia-
lis, aut officialis contra prædi-
ctam observationem ordina-
tur: illos enim ab episcopatu
remotos officio restitui iube-
mus, ne ex eiusmodi condi-
tione sacerdotio iniuria fiat.
si verò contigerit ut ordina-
tus Episcopus in parentis po-
testate sit, ex ipsa ordinatione
sua potestatis efficiatur.

D Dei autem amantissimos c. 5.
Episcopos & monachos ex
nulla lege tutores, aut cura-
tores cuiuscumque personæ
fieri permittimus. Presbyte-
ros verò, Diaconos, & Sub-
diaconos iure tantum co-
gnationis ad tutelam vel cu-
rationem vocatos, munus ad-
ministrationis suscipere con-

cedimus: si tamen intra quatuor menses, numerandos ex quo vocati sunt, apud competentem iudicem scripto declarent, id se munus suum sponte recepisse. & si quis eorum ut decuit, hoc obseruauerit, nullum ex eo circa aliam tutelam, vel curationem præiudicium patiatur.

c. 6. Sed neque exceptorem, neque exactorem publicarum functionum, neque conductorem vectigalium, vel alienarum possessionum, vel curatorem domus, aut procuratorem litis, aut fideiussorem in talibus causis Episcopum, vel oeconomum, vel alium clericum, cuiuscumque gradus, vel monachum esse finimus suo, aut Ecclesiæ, aut

XII. Si tamen ecclesiis, aut monasteriis possessiones quædam confines inueniantur, & voluerint administratores earundem venerabilium ædium in conductionem, aut emphyteusim eas suscipere, tunc clericis omnibus & monachis pro his causis, vel in ipso instrumento, vel in publicis monumentis consentientibus, & certum facientibus, pro utilitate venerabilium ædium hoc fieri, eiusmodi conductionem & emphyteusim procedere concedimus.

A χωρέμεν· εἰ μὲντοι εἴσω τεσσάρων μηνῶν ὀρθρινῶν, ὅς οὐ ἐκλήθησαν ὡρὰ τῷ ἀρμοδίῳ δικαστῇ ἐγγραφῶς· φανεροῦσι τὸ τοιοῦτον λειτουργημα οἰκεία παραιεῖς καταδέξασθαι· ἢ εἴπῃ ὡς εἰκὸς αὐτῷ τῆτο ποιῆσαι, μηδὲν ἐκ τούτου ἀλλῶ ἰπὶ βίβλῃ ἢ κουρατωρεῖον ἀγκυρῖμα ὑπομνῆτω.

B Αλλ' οὐδὲ ἐκκλησίᾳ, ἢ ἀπαπτητῶν δημοσίων σωτελεῶν, ἢ μιᾶ τῶν τελεῶν, ἢ ἀλλοτείων κτήσεων, ἢ κουράτωρα οἴκου, ἢ ἐντολέα δίκης, ἢ ἐγρητιῶν ὑπὲρ τούτων τῶν αἰπῶν, ἰπίσκοπον, ἢ οἰκονόμον, ἢ ἄλλον κληρικόν οἰουδὴποτε βαθμοῦ, ἢ μοναχὸν ἰδίῳ ὀνόματι, ἢ τῆς ἐκκλησίας, ἢ τῆς μοναστηρίου, ὑπεστέναι συγχωροῦμεν, ἵνα μὴ διὰ ταύτης τῆς παροφάσεως, καὶ τοῖς ἀγίοις οἴκοις ζημία γήνηται, ἔαί δὲ αἱ δεῖαι ὑποηρεσίαι ἐμποδίζωνται.

16. Εἰ μὲντοι ἐκκλησίαις, ἢ μοναστηρίοις κτήσεως ἑνὲς ὡρακείμεναι ὑρεθεῖν, καὶ βουλευθεῖν ὁ διοικητὴς τῷ αὐτῷ διαγῶν οἴκων εἰς μίσθωσιν, ἢ ἐμφύτευσιν ταύτας λαβεῖν, πτωχεῶν πάντων τῶν κληρικῶν ἔστω μοναχῶν ὑπὲρ τῶν τοιούτων αἰπῶν, ἢ ἐν αὐτῇ τῷ συμβολαίῳ, ἢ ἰπὶ παρὰ τῆς ὑπομνημάτων, καὶ σωαινουῶν καὶ φανερουῶν ὑπὲρ τῆς συμφέροντος τοῖς διαγῶν οἴκοις τῆτο γίνεσθαι· πλὴν ποιαύτως μίσθωσιν ἔστω ἐμφύτευσιν παρῖεναι συγχωροῦμεν.